GRATUIT!
O carte de aventuri pentru vacanța ta!

FLACĂRA ALMANAH

Numai 9,90 lei

- Povestea sărbătorilor de iarnă
- Istoria cozonacului
- Drumurile vinului
- Amintiri dintr-o redacție „cu femei goale“
- Cine se teme de romanele polițiste?
- Petru Dumitriu, familia și femeile
- Despre arta minciunii

Almanah anual al revistei Flacăra (fondată în 1911) | 2011 | 132 pagini

6 422258 000788

Mai pune și tu mâna pe un browser!

FLACĂRA

Intră, citește, spune-ți părerea!

www.revistaflacara.ro

MOZAIC DE BUZUNAR

La toate chioșcurile de presă găsești o colecție completă de:

- călătorii spirituale
- careuri de cuvinte încrucișate
- grile sudoku
- rețete culinare
- prognoze astrologice
- integrame

LUMEA RELIGIILOR

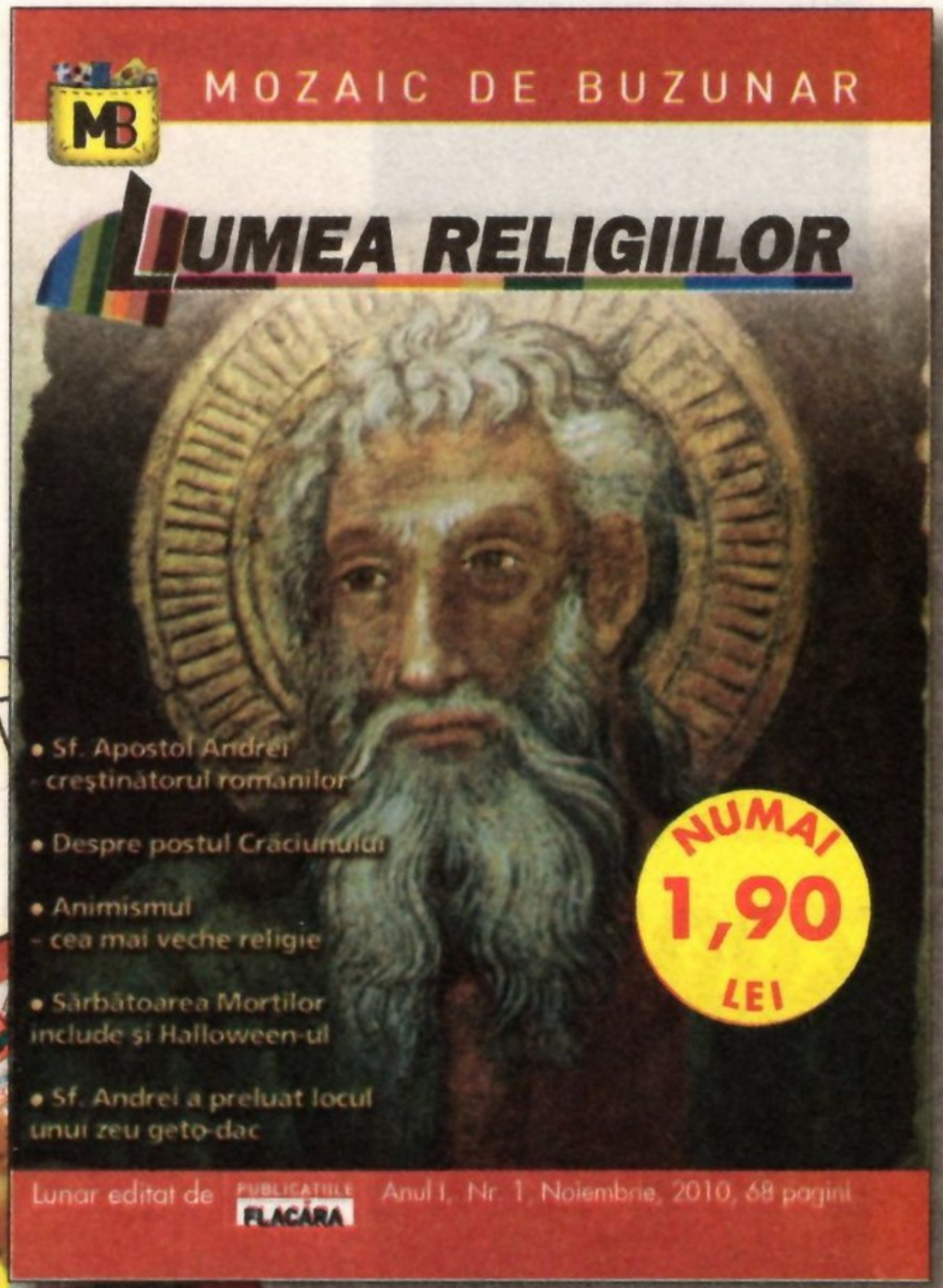

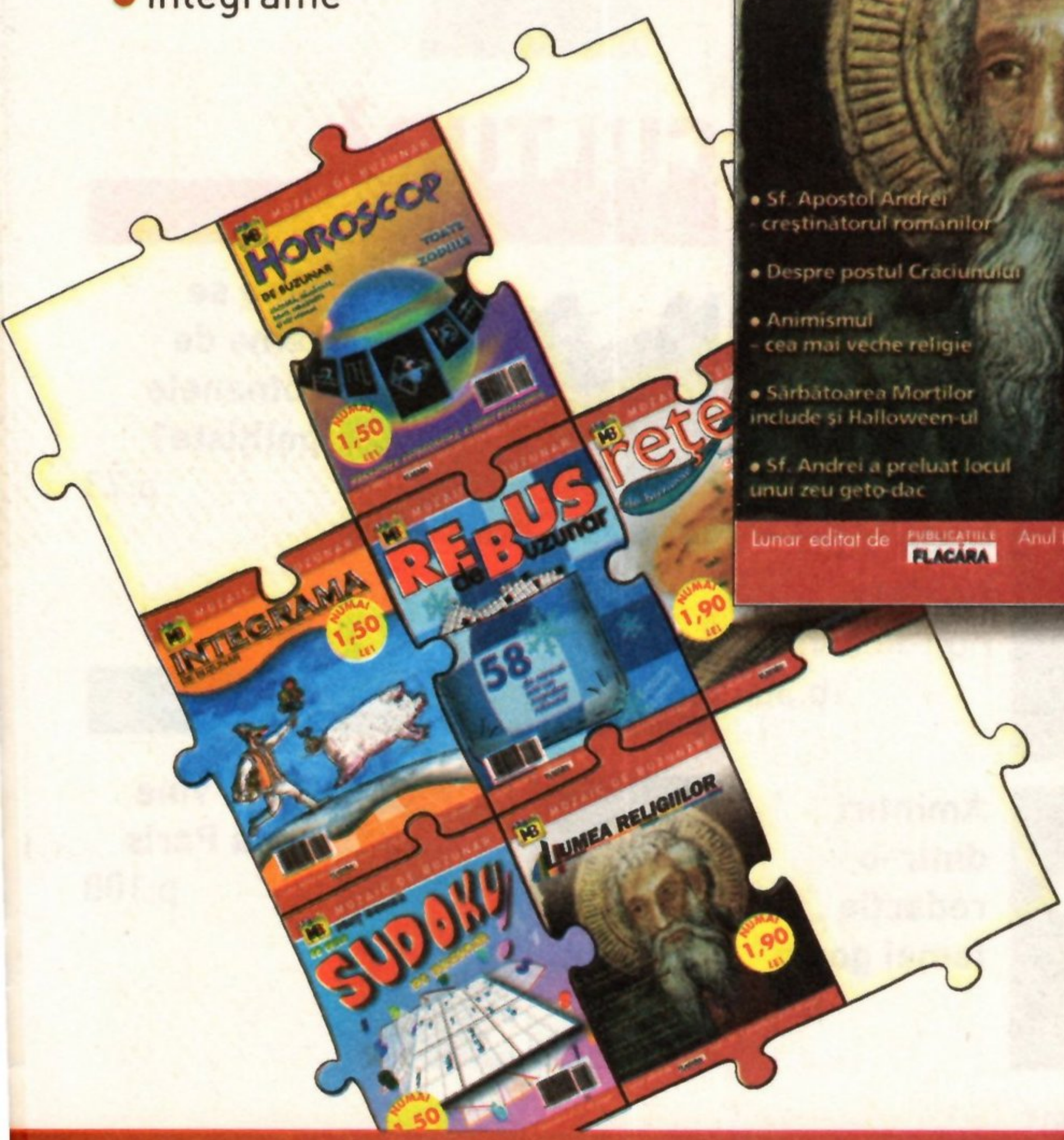

SUMAR

SĂRBĂTORI

Istoria cozonacului

p.12

Crăciun cu generali

p.14

India, de la Uttarayan la Diwali

p.17

ZOOM

Războaiele mele – un mystery non-fiction

p.30

Amintiri dintr-o redacție „cu femei goale“

p.51

PEOPLE

Eros – Araki

p.55

Tania Budi
Crăciun în familie

p.59

CULTURĂ

Cine se teme de romanele polițiste?

p.73

LIFESTYLE

Moda vine de la Paris

p.108

SUMAR

SĂRBĂTORI

Povestea sărbătorilor de iarnă p.07
Istoria cozonacului p.12
Crăciun cu generali p.14
India de la Uttarayan la Diwali .. p.17
Festa malteză p.23

ZOOM

Războaiele mele – un mystery non fiction p.30
Din moți strămoși p.33
Paradisul florilor de mină p.37
Vali Ionescu, femeia care a schimbat istoria la lungime p.39
Drumurile vinului p.42
Aglomerație la Kyoto p.45
Singur prin Ethiopia p.47
Amintiri dintr-o redacție „cu femei goale" p.51

PEOPLE

Eros – Araki p.55
Tania Budi – Crăciun în familie p.59
Adrian Păduraru: „Iubesc să fiu pe scenă" p.64
„Mi-e dor de"... Călin Goia p.66
Ducu Bertzi: „Industria muzicală românească e la pământ" p.68
Marius Stănescu, fiu și tată p.71

CULTURĂ

Cine se teme de romanele polițiste p.73
Spălare de creier p.80
Locuri întunecate p.86
Cărți la gura sobei p.92
Petru Dumitriu, familia și femeile... ..... p.94
Petru Popescu, scriitorul în mașină de curse p.101

LIFESTYLE

Balkanology p.105
Moda vine de la Paris p.108
Ham-ham! La hotel, vă rog! ... p.110
Despre arta minciunii p.113
Alira by WineRo p.115

DIVERTISMENT

Rebus, jocuri, integrame p.119

Almanah FLACĂRA® 2011

Almanah anual al revistei
FLACĂRA®
Fondată în 1911
de Constantin Banu

Publisher:
ALEXANDRU ARION
alexandru.arion@publicatiileflacara.ro
Consilier editorial:
BOGDAN HRIB
bogdan.hrib@publicatiileflacara.ro

Editor-coordonator almanah
LILIANA PETRUŞ
Senior editor foto
OCTAVIAN TIBĂR
Coordonare pagini divertisment
DAN POPA
Ilustrații
AUREL ŞT. ALEXANDRESCU
Grafică și tehnoredactare
LAURA TIBĂR
Corectură
POMPILIU LAURENȚIU DUMITRESCU
Șef departament producție
PETRUȚ STOIAN

Colaboratori:
Mihail Gălățanu, Bogdan Hrib, Alice-Claudia Gherman, Claudia Golea, Călin Hentea, Roxana Mihalache, Silvana Pătrășcanu, Radu Pocovnicu, Nicolae Predeşel, Alexandru Tzele, Ecaterina Țarălungă

Flacăra, Almanah Flacăra, Flacăra Bis, Flacăra Focus, Rebus, Almanah Rebus, Rebusache, Rebus Bis, Rebus de buzunar, Almanah Estival Rebus sunt mărci înregistrate ale SC Publicațiile Flacăra SA

Președinte – director general:
GEORGE ARION
george.arion@publicatiileflacara.ro
Vicepreşedinte: **ALEXANDRU PĂSĂRIN**
alexandru.pasarin@publicatiileflacara.ro
Director economic: **GABRIEL BUMB**
Director publicitate:
EMIL DUMITRU
emil.dumitru@publicatiileflacara.ro
Director marketing:
CORINA ANGHEL
corina.anghel@publicatiileflacara.ro

Foarte important!
Potrivit art. 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului aparține autorului. De asemenea, în cazul unor agenții de presă și personalități citate, responsabilitatea juridică le aparține.

ISBN: 978-973-7900-57-9
Tiparul: FED PRINT

foto Dreamstime

text Alice-Claudia Gherman

Sărbătorile de iarnă durează două săptămâni (24 decembrie – 6 ianuarie) și includ: Crăciunul, Anul Nou și Boboteaza. Ele s-au suprapus, însă, la începuturi, peste sărbătorile păgâne ale Imperiului Roman: Saturnaliile (17–23 decembrie), sărbătoarea Mithra (25 decembrie) și Calendae Januarii (1 ianuarie).

Povestea Sărbătorilor de iarnă

Crăciunul este sărbătoarea întregii creştinătăţi. Îl adoră cei mari, îl aşteaptă cu nerăbdare cei mici. Se sărbătoreşte la aceeaşi dată atât de către ortodocşi cât şi de către catolici şi protestanţi. Excepţie fac ortodocşii de rit vechi, care sărbătoresc Crăciunul tot la 25 decembrie, dar după calendarul iulian. În epoca modernă Crăciunul s-a transformat chiar din sărbătoare religioasă într-una internaţională, pe care o celebrează adesea chiar şi cei care nu au nici o legătură cu credinţa în Iisus Hristos. Ei sărbătoresc Crăciunul de dragul cadourilor pentru cei mici şi mari, de dragul veseliei generale şi, pentru foarte mulţi, de dragul vânzărilor fabuloase din perioada Crăciunului.

Din punct de vedere religios, ştim cu toţii că, de Crăciun, se sărbătoreşte Naşterea lui Iisus – fiul lui Dumnezeu – la Bethlehem. În realitate, însă, Iisus nu s-a născut în decembrie, ci undeva în martie. Decembrie a fost ales pentru această sărbătoare spre a coincide şi a concura sărbătorile romane păgâne dedicate zeului Saturn (*Saturnalii*) respectiv *Mithra* (vechiul zeu al luminii la persani, al cărui nume însemna *Soarele nebiruit*), şi reprezentau o formă de venerare a Soarelui. Pentru a evita persecuţia din timpul festivalurilor păgâne romane, primii creştini îşi împodobeau casa cu ilice de saturnalii. Pe măsură ce tot mai mulţi oameni aderau la creştinism, sărbătorile păgâne au primit o tentă creştină. Biserica timpurie nu a sărbătorit, de fapt, naşterea lui Hristos în decembrie până la *Telesphorus*, care a fost al doilea Episcop al Romei de la 125 la 136 d.Hr., şi a declarat că serviciul religios ar trebui ţinut în această perioadă pentru a sărbători *Naşterea Domnului şi Mântuitorului*. Nimeni nu era sigur cu adevărat de data reală a naşterii lui Iisus, Naşterea fiind sărbătorită deseori în septembrie, adică în timpul festivalului evreiesc al trompetelor (*Rosh Hashanah* din zilele noastre, când se celebrează începutul unui nou an). De fapt, timp de peste 300 de ani, oamenii au sărbătorit Naşterea lui Hristos la diverse date, inclusiv pe data de 6 ianuarie, odată cu Boboteaza. În anul 264 d.Hr., Saturnaliile au căzut chiar pe 25 decembrie şi împăratul roman Aurelian a proclamat această dată *Natalis Solis Invictis* (Naşterea Soarelui Neînvins). Cum creştinii îl considerau pe Iisus Hristos asemănător unui soare pentru mântuirea umanităţii, a fost uşor să se transforme sărbătoarea păgână în cea creştină şi anume în Naşterea Domnului pe 25 decembrie.

Crăciunul, aşa cum îl ştim astăzi, a suferit transformări şi chiar a fost criticat inclusiv după ce întreaga Europă a devenit creştină. Astfel, în unele ţări protestante sărbătorirea Crăciunului a fost chiar interzisă. De pildă, în Anglia,

În 325 d.Hr., Constantin cel Mare, primul împărat roman creștin, a introdus Crăciunul ca sărbătoare fixă pe 25 decembrie, după cum tot el a declarat duminica, a 7-a zi din săptămână, drept zi de sărbătoare și sărbătoarea mobilă - Paștele. După anul 429 d.Hr., Crăciunul a început să se răspândească rapid în Europa.

Pe lângă Moș Crăciun, brad și slujbele religioase prilejuite de Nașterea lui Hristos, sărbătoarea Crăciunului este anunțată prin obiceiul copiilor de a merge cu colindul în multe țări europene și nu numai. La noi, pe lângă colinde, care și ele sunt niște obiceiuri anterioare creștinismului, se merge și cu Steaua, pentru a vesti Nașterea Mântuitorului.

Oliver Cromwell a interzis sărbătoarea Crăciunului între anii 1649 şi 1660 prin aşa-numitele *Legi Albastre*. Popularitatea Crăciunului a fost impulsionată în 1820 de cartea lui Washington Irving, *Cum se ţine Crăciunul la Bracebridge Hall*. În secolul al XIX-lea Crăciunul devine sărbătoare legală în majoritatea statelor europene.

La noi denumirea de Crăciun vine de la legenda lui Moş Crăciun care, în cultura populară românească, apare ca un personaj bătrân, cu barbă lungă, bogat, care trăia într-un sat de păstori alături de Moş Ajun. Într-o seară, în satul unde locuiau cei doi moşi – Moş Crăciun şi Moş Ajun – apare o femeie însărcinată, gata să nască. Aceasta cere găzduire la casa fiecăruia dintre cei doi moşi. Moş Ajun o refuză, în timp ce Moş Crăciun o primeşte în grajdul vitelor. Femeia trebuie să nască şi primeşte, pe ascuns, ajutor din partea soţiei lui Crăciun. Acesta, când află că soţia sa a moşit-o pe femeia primită în grijă se mânie şi-i taie soţiei ambele mâini din cot. Când însă află că femeia şi pruncul primiţi în grajd erau de fapt Sf. Fecioară şi pruncul Iisus, fiul lui Dumnezeu, se căieşte şi devine un om bun şi mai ales darnic. Maica lui Dumnezeu vindecă mâinile tăiate ale Crăciunesei, iar aceasta cântă imnuri prin care glorifică naşterea lui Iisus, aşadar de aici susţine legenda că derivă colindele de Crăciun.

Dacă sărbătoarea Crăciunului nu a existat dintotdeauna, şi îşi are originea în tradiţiile precreştine şi în legende, nici Moş Crăciun, cel cum îl ştim noi astăzi, nu şi-a făcut simţită prezenţa decât foarte târziu. Originea lui Moş Crăciun de fapt se află în Sf. Nicolae (secolul al IV-lea), episcop de Myra, Turcia. Sf. Nicolae era un om generos, mai ales în ceea ce îi priveşte pe copii. După moartea sa, osemintele sfântului au fost furate de către nişte marinari italieni şi duse la Bari, sporind popularitatea Sf. Nicolae. Blândeţea şi generozitatea sfântului s-au răspândit mult în rândul bisericilor din Răsărit şi din Apusul Europei. Tradiţia oferirii cadourilor în noaptea de 24 decembrie spre 25 decembrie provine de la Martin Luther care a propagat din anul 1535 această datină numită *Christkindl*, ca o alternativă a obiceiului catolic *Nikolaustag* de pe 6 decembrie. Multă vreme în familiile catolice a fost menţinută tradiţia cadourilor de Sf. Nikolaus. Martin Luther dorea să trezească interesul copiilor pentru Hristos şi să-i îndepărteze de datina catolică a cadourilor de Sf. Nicolae, fiindcă protestanţii nu venerau sfinţii. Aşadar, protestanţii au scos

sfinţii din calendar şi, implicit pe Sf. Nicolae, dar în Olanda, unde sfântului Nicolae i se spunea Sint Nikolaas, tradiţia a continuat, copiii aşteptând să li se pună bunătăţi în saboţii lăsaţi lângă sobă, de fiecare şase decembrie. În timp, lui Sint Nikolaas i s-a spus Sinterklaas, iar coloniştii olandezi care s-au mutat în America secolului al XVII-lea au dus tradiţia cu ei. Aşa s-a născut *Santa Claus*.

Prima descriere a înfăţişării lui Santa Claus o face Clement C. Moore în poemul scris pentru copii săi, în 1822, şi intitulat *A visit from Saint Nicholas*. Astfel, *Santa Claus* / Moş Crăciun e descris ca un personaj cu faţa rotundă, jovial, cu o burtă proeminentă şi care e însoţit de un elf. Imaginea lui Moş Crăciun aşa cum o ştim azi a fost ideea lui Thomas Nast, care a creat câte un desen pe an, începând cu 1863, iar compania *Coca-Cola* s-a folosit cu prisosinţă de personajul Santa Claus pentru a-şi vinde produsele. Santa Claus a devenit sinonim cu un moş grăsun şi veşnic vesel, cu un râs inconfundabil, îmbrăcat în roşu şi cu o barbă albă, respectabilă.

În lume există mai multe variante de Moş Crăciun. Astfel, în Anglia i se spune *Father Christmas*, în Austria şi Elveţia – *Christkindl*, în Franţa – *Père Noël*, în Italia – *La Befana* ş.a.m.d.

Dar Crăciunul nu implică doar prezenţa Moşului bătrân care face daruri, ci şi pomul de Crăciun (de preferat bradul). Împodobirea casei cu crengi de brad exista încă din vremea romanilor, care preluaseră obiceiul de la egipteni – aceştia îşi împodobeau casa cu crengi de palmier. Bradul, mereu verde, simboliza reînnoirea eternă a vieţii, într-o perioadă când frigul şi întunericul iernii păreau că pun stăpânire pe lume. Tradiţia împodobirii pinilor în preajma Crăciunului era prezentă încă din Evul Mediu la germani. Pe vremea aceea pentru a reda scena izgonirii lui Adam şi a Evei din Paradis, a fost decorat cu mere un pin, care simboliza Pomul Cunoaşterii. Sceneta se încheia cu profeţia venirii Salvatorului întregii omeniri. Reformatorul protestant Martin Luther este cel care a introdus pentru prima oară obiceiul împodobirii pomului de Crăciun cu lumânări. Ideea i-a venit după ce a văzut ce frumos străluceau stelele printre crengile unui pin, într-o noapte de decembrie. Se pare însă că se împodobeau pomii în perioada Crăciunului şi în Lituania şi Estonia anilor 1441–1514. De obicei bradul era împodobit în piaţa publică şi oamenii dansau şi cântau în jurul lui.

În tradiţia românească împodobirea bradului era prezentă oricum în momente importante ale vieţii precum

Bradul și-a făcut intrarea în scena Crăciunului, în Germania veacului al XVI-lea, când, de fapt, se decorau pinii, atât cei din casă, cât și cei din grădină. Decorațiile însemnau mere, lumânări și hârtie colorată.

nunta sau înmormântarea, astfel încât introducerea obiceiului și de Crăciun a fost mult înlesnită. Practic, în România împodobirea bradului de Crăciun a început din secolul al XIX-lea şi continuă şi azi.

Anul Nou este ziua care marchează în acelaşi timp sfârşitul unui an calendaristic şi începutul altuia nou. *Calendae Januarii* era la romani sărbătoarea dedicată zeului Ianus cel cu două feţe, una privind înainte, alta înapoi. Acesta era sărbătorit de către romani, aşa cum o indică şi numele (Calende Januarii = prima zi a lunii ianuarie) pe 1 ianuarie. Sărbătoarea era o ocazie de bucurie, spectacole de circ, lupte de gladiatori, ospeţe, întreceri de care ş.a.m.d. Obiceiul *Irozii* şi *Vicleimul* păstrează urme directe ale sărbătorii *Calendae Januarii*. În el s-au păstrat, ca şi la romani, soldatul sau militarul, măştile, doar Irod, pruncul Iisus şi Magii (Cei Trei Crai de la Răsărit) sunt personaje biblice. De Anul Nou s-au păstrat o serie de descântece, farmecele şi ritualurile magice de ghicire a viitorului, precum şi urările de bine pentru noul an, care toate erau specifice sărbătoririi zeului Ianus. Obiceiul de a merge cu Pluguşorul înainte de Anul Nou (ţinut cu sfinţenie în Moldova, unde se spune că se merge cu *uratul*) este şi el o tradiţie precreştină de fertilizare şi de invocare a spiritelor bune în casa gospodarului. Pluguşorul derivă tot din obiceiurile de sărbătorire a zeului Mithra, însuşi obiceiul oferirii de colaci rotunzi asemenea discului soarelui e preluat de la romani.

Din punct de vedere creştin, 1 ianuarie a fost stabilită ca dată de la care începe un nou an, pentru prima dată în 1691, de către Papa Inocenţiu al XII-lea. Înainte de această dată Crăciunul reprezenta şi începutul noului an. Biserica Apuseană sărbătoreşte în prima zi a Anului Nou pe Sf. Maria, în timp ce Biserica Ortodoxă sărbătoreşte pe Sf. Vasile cel Mare, episcop de Cezareea Capadociei. Astăzi, noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie se numeşte Revelion (în franceză *réveillon* însemnând cu aproximaţie *veghe*).

A treia mare sărbătoare între sărbătorile iernii este *Boboteaza,* adică Botezul Domnului. Boboteaza se sărbătoreşte pe 6 ianuarie în ambele biserici, şi ea încheie sărbătorile de iarnă. Boboteaza este însoţită de ritualul sfinţirii apei (agheasma) cu care se botează apele, oamenii şi animalele. În tradiţia ortodoxă se obișnuiește ca preotul, cu ocazia slujbei care se face acum, să arunce o cruce de lemn în apa foarte rece, după care sar câțiva tineri curajoși pentru a o aduce înapoi. În toate bisericile ortodoxe, preoții fac agheasmă (apă sfințită), cu care „botează" apele, oamenii, animalele și casele.

De la romani se păstrează tradiția sorcovei (chiar dacă termenul de sorcovă provine de la slavonul sorok – desemna 40 de loviturI simbolice pe care trebuia să le primească la urare omul sorcovit). Romanii foloseau ramuri de măslin sau de laur, pentru a face urări de Anul Nou.

Deși, culinar vorbind, nu suntem atât de renumiți ca alte națiii, avem, totuși, cu ce ne lăuda. Printre motive, cozonacii românești, nelipsiți de pe mesele de sărbătoare.

text Silvana Pătrășcanu

Istoria cozonacului

Cozonacul este o prăjitură tradițională românească, dar în egală măsură și un desert bulgăresc (kozunak), sau un produs de patiserie italiană, numit „panettone".

Indiferent pe ce meridian al lumii este băgat la cuptor, aroma cozonacului se simte mai ales de Paşte şi de Crăciun. În ceea ce priveşte cozonacul românesc, caracteristică este imensa varietate de reţete. Fiecare regiune istorică are o reţetă, după cum și fiecare familie are una, transmisă din generaţie în generaţie. Din punct de vedere al formei, cozonacii pot fi drepți sau rotunzi, simpli sau împletiți. Din punct de vedere al umpluturii, deosebim cozonaci simpli sau umpluți cu nucă, mac, fructe uscate, sau amestecuri. De Paşte, tradiţional este cozonacul umplut cu brânză (așa-numita pască). În Moldova sunt specifici cozonacii rotunzi și înalți (numiți *babe*), neumpluți, a căror compoziție conține până la 20 de

ouă, unt, coji rase de lămâie sau/și portocale și stafide. În Ardeal se pregătesc mai ales cozonacii cu mac şi o variantă cu influenţe germane, cu zahăr ars, mult unt și nucă tocată mare.

Cozonacul este, de fapt, o super-pâine, în care se adaugă, pe lângă mirodenii şi lapte, ouă, nucă, stafide şi alte umpluturi. Şi cum nici pâinea, nici cozonacul nu se pot face fără drojdie, înainte de apariţia cozonacului omul a trebuit să descopere drojdia şi aluatul dospit. Preparate din făină de cereale amestecate cu apă şi apoi coapte au fost realizate încă din epoca neolitică, dar de aici şi până la complexitatea cozonacului de azi se află mai mult de 10.000 de ani de istorie... culinară. Secretul stă în drojdia de bere, fără de care nu se poate vorbi despre aluat dospit. Drojdia este unul dintre cele mai vechi microorganisme pe care omul le-a folosit în alimentaţie. Arheologii au descoperit printre ruinele din Egipt, cuptoare pentru copt, precum şi desene făcute acum cel puţin 4.000 de ani, care dovedesc că egiptenii ştiau să facă pâine dospită şi bere. Este foarte posibil ca primul cozonac să fi fost făcut în Egiptul antic. Probabil că era îndulcit cu miere şi umplut cu seminţe. Grecii au preluat de la egipteni şi interesul pentru bucătărie, şi drojdia de bere, şi aluaturile dospite. Cu certitudine grecii mâncau cozonac. Îl făceau cu miere, stafide şi nucă. Cozonacul grecesc se numeşte *plakous*. Drojdia şi implicit pâinea dospită şi cozonacul au fost „furate" de la greci de către romani, care au adăugat în cozonac fructe uscate. La început au fost doar două varietăţi numite *libum* şi *placenta*, de la cea din urmă venind termenul *pasca* din prezent. *Libum* era un cozonac mic, folosit ca ofrandă adusă zeilor. Mai târziu au apărut variante consumate şi de oameni, nu doar de... zei. *Placenta*, mult mai elaborat, este un cozonac cu brânză, cu stafide şi alune, care era servit împreună cu un vin dulce. Deşi au luat drojdia de-a gata de la greci şi de la egipteni, romanii au fost cei care au descoperit toate posibilităţile pe care le oferă drojdia adăugată aluaturilor, devenind astfel adevăraţii maeştri patiseri. În Evul Mediu brutarii europeni făceau foarte des cozonaci cu fructe uscate, pentru că ţineau mai mult timp. În Marea Britanie, prima reţetă de cozonac apare într-o carte de bucate în 1718, cu recomandarea de a fi copt în forme lungi şi înguste, recomandare care a rămas valabilă şi în zilele noastre. Francezii, cei care în secolul al XIX- lea au adăugat al treilea fel la masă, „desertul", sunt cei care au pus în valoare cozonacul, mai mult decât alţii.

• Cozonacul se pregătește mereu într-un loc cald, ferit de curenți reci de aer • Ingredientele trebuie să fie la temperatura camerei atunci când se prepară aluatul, iar vasul folosit trebuie să fie cald • Drojdia nu trebuie opărită, ci preparată cu lapte călduț • Aluatul reușit trebuie să fie lipicios (dar fără să rămână lipit de mâini), elastic și de consistența lobului urechii. Cu cât frământi mai mult, cu atât este mai bun • După ce pui cozonacul la copt, nu umbla în cuptor în primele 20 de minute.

text Călin Hentea
foto arhiva Călin Hentea

Ca militar aflat în misiune într-un teatru de operațiuni, oricum e greu să fii departe de casă, tocmai de Crăciun. Dacă-ți pică pe cap o delegație purtătoare de sarmale, cârnați și șorici, condusă de un general și câțiva colonei flămânzi, poate fi și mai greu, sau dimpotrivă, haios. Depinde de general.

Crăciun cu generali

De când armata română a început să trimită contingente mai mari sau mai mici în misiuni internaționale în diverse teatre de operațiuni (Bosnia, Kosovo, Afganistan, Irak), pentru mulți ofițeri și generali români necunoscători de limbi străine, prea în vârstă, prea grași și prea mioritici a apărut oportunitatea unui atractiv turism militar: locuri exotice de vizitat în condiții de protecție și confort maxime, diurne în valută fără cheltuieli de casă, masă și transport, ceremonii mângâietoare de orgoliu asigurate, cu mese festive, ambient și mici „protocoale" servil-prietenoase *all inclusive*. Pretextul acestor deplasări turistice „la ordin" a fost și este, pentru cei cu grade și funcții mai mici, însoțirea contingentelor la schimbarea acestora în teatrul de operațiuni, iar pentru cei cu grade mai mari, însoțirea bucatelor tradiționale românești de Paște sau Crăciun pentru „băieții noștri din teatre". Din punctul de vedere al gazdelor, adică al militarilor aflați deja de câteva luni în misiune într-un loc deloc prietenos, evenimentul este perceput diferit, în funcție de poziția ierarhică: băieții de la trupă se bucură în voie de o masă diferită de meniul obișnuit, aseptic și plin de E-uri, iar ofițerii, mai ales cei din conducerea contingentului, se dau de ceasul morții și le stă sarmaua-n gât „să iasă vizita bine", „să nu zică ceva dom' general" și să nu-i deranjeze prea tare pe șefii săi străini din comandament, care oricum trebuie să suporte politicos avatarurile vizitei.

În ceea ce-l privește pe general, acesta are grijă de fiecare dată să se „programeze" să fie cât mai „de gașcă" cu băieții, să vorbească cât mai deschis, mai condescendent și aparent să se arate interesat de problemele acestora. Pentru doar două-trei zile, chiar și generalii români au arătat în astfel de ocazii că își pot ține sub un control rezonabil aroganța, autosuficiența, atotcunoașterea și toanele. Cei care au avut naivitatea să creadă în această „poză", atunci când s-au înghesuit să se fotografieze sau să ciocnească un pahar cu dom' general de la București, au avut parte de un frisonant duș rece atunci când l-au reîntâlnit pe respectivul, în mediul său natural de acasă; miraculos cum aerul occidental, atitudinea detașat-colegială, cuvintele șugubețe și tonul jovial abordate ostentativ în mediul internațional dispar complet pe pământul românesc.

În decembrie 2002, armata română avea în cadrul KFOR un contingent important, format dintr-o companie de infanterie încadrată într-un batalion belgian din nordul Kosovo lângă Leposavic, o alta în vestul provinciei la Klina, sub comandă italiană, un pluton în sud, la Blace, în subzistența mult mai subțire a grecilor, precum și o grupă de subofițeri și ofițeri de stat major în comandamentul principal din Priștina. În consecință, delegația de la București a fost la fel de consistentă: convoiul cuprindea o autospecială frigorifică plină cu d'ale porcului pentru cei peste 300 de militari, un autocar cu interpreți din Ansamblul *Doina* al Armatei pregătiți a susține atât un repertoriu de cântece moldovenești, cât și ardelenești, corespunzător provenienței celor două companii (de la Dej și din Focșani) și, în fine, un microbuz doldora de colonei solizi, având în frunte un general cu stele multe, funcție mare și viitor politic, aflat în mare formă și bună dispoziție.

Crăciun în Kosovo, cu sarmale și cozonaci de la București

Sărbătorile de iarnă „pe românește“ nu sună bine fără Ansamblul „Doina“ al Armatei

Nu a lipsit nici un mic grup de jurnaliști (Alina Grigore de la *Evenimentul zilei*, Răzvan Belciuganu de la *Jurnalul Național* și colonelul Benone Neagoe împreună cu plutonierul Ion Chița de la *TV ProPatria*) pentru o mediatizare corespunzătoare (adică pozitiv-festivă) a evenimentului doveditor a grijii conducerii M.Ap.N. față de militarii aflați la datorie, precum și doi preoți militari pentru asigurarea componentei spirituale. Nedespărțindu-se de aerul său de seniorială superioritate și bunăvoință, marele general a fost OK, s-a salvat prin zâmbete largi și cu translatori de necunoașterea vreunei limbi străine la întâlnirile oficiale, a grăit soldaților puțin, dar „cu suflet“, a revărsat torente de bancuri cumsecade și nu a făcut prea multe mofturi în fața uriașelor eforturi ale celor câțiva ofițeri români din comandamentul KFOR de a asigura cazarea, masa, transportul, protecția, primirile oficiale și aproape orice altceva ar fi dorit „onorata delegație“. Cei mai fericiți au fost sergenții moldoveni și cei ardeleni din trupa celor două companii la spectacolele de muzică populară și ușoară ale celor de la ansamblul *Doina*, unde au chiuit în voie, iar apoi au băut țuică și vin și au mâncat sarmale pe săturate, ca acasă. Acolo, chiar și cei ce nu savurează de obicei acasă astfel de spectacole populare, se bucură de ele și se lasă antrenați de emoție pur și simplu pentru că era Crăciunul și era pe românește. Puțini din delegația oficială au știut atunci că în seara de Ajun, în timpul spectacolului de la Klina, la mânăstirea de maici de la Budisavic din apropiere, aflată sub protecția permanentă a trupelor KFOR de atacurile extremiștilor albanezi și în care mai supraviețuiau doar trei măicuțe bătrâne, uneia i se făcuse rău de atâta post și rugăciune. Medicul companiei, căpitanul Mircea Vasilescu, s-a deplasat imediat însoțit de o escortă, le-a consultat pe toate trei și le-a dat câteva întăritoare, iar ele au mulțumit dând fiecăruia câte o cruciuliță mică de lemn.

În comparație cu doi ani în urmă, în decembrie 2004 contingentul militar românesc din KFOR era la jumătate; în consecință și delegația însoțitoare de frigorifică cu „produse specifice Crăciunului“ a fost mai redusă, din păcate nu doar la număr. Un specimen uman provenind din acele cotloane umbrite existente în orice armată, proaspăt avansat general de brigadă, dar păstrându-și apucăturile de căprar, a reușit să întindă la maximum nervii și puterea de stăpânire a tuturor militarilor români care l-au întâmpinat și însoțit timp de două zile. Acest demn rival al lui Moș Teacă n-a putut să îngaime nici două vorbe de convenință, măcar pe românește, la întâlnirea pe care tot el o solicitase generalului american, șef al statului major al KFOR, s-a îmbătat și a umplut singur, fără jenă, o scrumieră între ofițerii italieni vizibil, stânjeniți la masa de ajun de Crăciun de la Pec. Imperturbabil în neam-prostia sa, acest general a repetat figura și în ziua de Crăciun, când, spre stupoarea tuturor, la petrecerea militarilor români din comandamentul KFOR din Priștina unde s-a autoinvitat, a mormăit înciudat vorbe nepublicabile pentru că nu prea îl băga nimeni în seamă. A doua zi și-a luat rămas bun ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat și a plecat senin, cu sentimentul datoriei împlinite, făcându-i pe mulți să răsufle ușurați că scăpaseră doar cu un Crăciun ratat.

Acum un an îmi făceam bagajul. Urma să petrec șase luni în India. Scriu acest articol încă fiind acolo. Nu mă îndur să plec, am ajuns să iubesc această poveste. Deși a trecut ceva vreme de când suntem „împreună", India încă mă surprinde cu umanitatea și căldura ei.

text și foto Mirela Neculcea

India, de la Uttarayan la Diwali

Acasă începe sezonul sărbătorilor. În India se încheie sezonul festiv. În timp ce scriu se descarcă pozele din noaptea în care am sărbătorit „Diwali" și cele din prima zi a Noului An, conform vechiului calendar hindus.

Despre sărbători, așadar. Primul lucru de menţionat: India ştie să sublinieze termenul *festiv*. Se simte în aer, se vede pe fiecare străduţă. Oamenii se schimbă, ritmul de viaţă e altul, culorile se înteţesc, zâmbetele sunt tot mai largi. Muzică, dans, artificii, dinamism. Iar eu am avut norocul să fiu într-un loc în care contrastele se simt mult mai bine. Am stat în Gujarat, singurul stat al Indiei în care se respectă o prohibiţie pentru alcool. Nu găseşti în supermarket. Doar dacă ai paşaport străin îţi poţi face un permis special, valabil o lună, de obicei, cu care poţi cumpăra o cantitate limitată, de la un număr foarte mic de magazine „acreditate" (1-2 pentru un oraş cu populaţia Bucureştiului). De aici rezultă lipsa barurilor, chiar şi a cafenelelor și a cluburilor. Restaurantele nu se pun, oricum nu servesc alcool şi se închid foarte devreme. Aşa că viaţa este una calmă, extrem de liniştită, uneori enervant de monotonă. De unde şi rezultatul despre care vorbeam: *d'apăi când e festival, festival să fie!* Serbările Indiei recuperează toată viaţa socială şi „dezmăţul" care lipsesc în restul timpului.

Decembrie

De **Crăciun** poţi vedea unele magazine împodobite cu beteală, poate chiar şi luminiţe, există evident oferte pentru cadouri (comerţul rămâne comerţ indiferent de religie) şi zi liberă măcar pe 25.

De **Anul Nou** e o vacanţă de 2-4 zile, sărbătorire foarte asemănătoare cu aceea de acasă.

Ianuarie

Uttarayan, *Festivalul Înălţării de Zmeie*, cum ar mai putea fi tradus, este exact ceea ce spune numele. Timp de două zile (14 şi 15 ianuarie), mai toată lumea este pe acoperişuri înălţând zmeie. Începând de la copii de trei ani până la vârstnici care nu mai pot sta în picioare mai mult de câteva secunde, însă sunt feriţi pe scaun în timp ce mânuiesc sfoara care ţine zmeul. Chiar şi nenea de la magazinul cu „pâine şi detergent" închide sporadic în timpul zilei pentru câte o oră, două, timp în care ore în care înalţă împreună cu ceilalţi vânzători câteva zmeie. De ce câteva? Pentru că sunt atât de multe în aer, încât în câteva minute aproape inevitabil sfoara ta se va încâlci de a altcuiva şi, pentru că este trecută prin sticlă pisată, e foarte tăioasă şi una dintre cele două se va tăia automat. Aceluiaşi motiv i se datorează poveştile sumbre pe care le-am auzit în perioada respectivă legate de persoane care rămân mutilate, în special în zona feţei, în perioada aceasta. Scuterul/ motocicleta reprezintă unul dintre cele mai comune şi populare mijloace de transport. De obicei se circulă fără cască şi cum

Anul Nou este sărbătorit cu fast și la castelul din Udaipur

zmeiele se înalţă în absolut orice loc (chiar şi în mijlocul străzii!) rişti să intri în plin cu faţa în cel puţin una sau două sfori şi să obţii astfel tăieturi care te pot lăsa fără o parte din ureche, de exemplu, sau, în cazuri şi mai nefericite, sfoara să te taie în zona gâtului destul de adânc şi, din nou menţionez, am auzit din povestiri, fatal. Pentru că seara numărul de zmeie scade, însă creşte treptat numărul de... să le zicem mini baloane cu aer care poartă flacăra de la bază neacoperită, întrebarea firească a fost: „păi şi este permis? pot cădea/ ateriza oriunde şi produce un incendiu". Răspunsul a fost că asta se şi întâmplă. M-am mirat, însă, în prima seară am privit cum rufele unei vecine au luat foc pe sârmă pentru că un balon ratase decolarea de pe acoperiş, iar în a doua seară cum clădirea de vizavi a început să scoată un fum negru şi dens care a fost, din fericire, potolit după jumătate de oră de pompierii aflaţi în zonă. Spectacolul este însă incredibil: pe fiecare străduţă este plin de zmeie de toate dimensiunile şi culorile, peste tot sunt morişti care învârt aţa, o colorează şi o trec prin sticla pisată, iar seara, acel orăşel calm care închide cam tot

„Holi" este o sărbătoare a risipei de culori. Pulberile multicolore devin o adevărată muniție

Reprezentare a zeului Ganesh într-unul dintre cartierele orașului Gujarat

până în 10 PM, se transformă într-o larmă în care toată lumea cumpără pachete întregi de zmeie, aţe, fluiere, baloane cu aer şi tot felul de alte obiecte colorate.

Februarie

Valentine's Day – acelaşi spirit comercial al ofertelor de cadouri, poate un plus de reclamă pentru un nou film de dragoste şi... cam acelaşi grad de vâlvă pe care îl stârneşte şi în România. Doar că aici poate mai mare parte din el este reprezentat de cei anti-„eveniment".

Martie

Holi – de obicei la sfârşit de februarie – început de martie, constă în două părţi:

Prima e o ceremonie în amintirea salvării unui copil din mâna unui demon. Legat de asta, am avut câteva discuţii fugare cu unele localnice care mi-au spus că ritualul pe care îl urmează este cumva pentru a obţine ocrotire pentru copiii lor nou născuţi şi pentru a le întări puterea ca mame. Am însoţit-o pe una dintre ele la acest ritual. În fiecare zonă a oraşului se face

un foc de tabără. Femeile, însoţite şi de copii, în general, merg în jurul focului, rostesc câteva cuvinte, aruncă ofranda în foc (nuca de cocos şi alte câteva tipuri de alimente), varsă o cană de lichid în jurul focului, după care recuperează nuca de cocos aruncată mai devreme.

În partea a doua vine distracţia. Şi încă ce distracţie. Fiecare îşi procură în zilele precedente diverse tipuri şi culori de pulbere, după care, începând cu dimineaţa, o folosesc drept muniţie. După ce eşti gentil mânjit pe obraji cu două dungi de pulbere, eşti bombardat din toate părţile. Şi trebuie să răspunzi la fel. Se adaugă pe parcurs pistoale cu apă, găleţi cu apă, tipuri de pulbere care odată ce intră în contact cu apa, greu mai ies de pe piele şi tot aşa. Participarea, odată ce intri în horă, durează de la două ore până la aproape întreaga zi. De la curţile caselor până la bulevardele principale, peste tot este o mare de oameni care aruncă pulbere colorată dintr-o parte în alta şi ici-colo apare şi apa, şi ea aruncată în diverse cantităţi şi direcţii.

Aprilie-august sunt lunile de vară, respectiv bună parte de muson. Celebrările sunt ca şi inexistente pentru cine nu are o tradiţie anume cu un crez anume al locului şi mici ritualuri legate de ele.

August

Naşterea Zeului Krishna – mai puţin „evidentă" celebrea, pe lângă ritualuri religioase şi întâlniri la domiciliu între prieteni şi familie pentru jocuri de cărţi, aparent nu este unul dintre festivalurile „gălăgioase". Mici idoli sunt înconjuraţi de ofrande şi tot ansamblul este dat în leagăn.

Ganpati – celebrarea zeului Ganesh, fiul lui Shiva. Unul dintre zeii foarte populari în India, cu foarte multe obiecte (chiar şi de decor interior) reprezentându-l. Cu ceva timp înainte de începerea festivalului, comenzile de idoli cu înfăţişarea copilului cu cap de elefant se înteţesc, la fel şi expunerea lor în vitrine, la târguri etc. Unul dintre motive: în fiecare zonă a oraşului va fi depus un idol, de cel puţin mărimea unui om, iar localnicii vin în fiecare seară pentru a se ruga. Unul dintre motivele şi mai puternice: la sfârşitul zilelor în care decorarea cu luminiţe şi idoli a oraşului se încheie, urmează „botezul" *(immersion)*. Se parcurge drumul de la locul unde a fost depus idolul în timpul zilelor de celebrare (acasă / în oraş): idolul este fixat în remorcă, alături boxe cu volumul foarte aproape de maximum anunţă pe toată lumea în ritmuri dinamice „pârtie, trece Ganesh", iar alaiul din spate dansează uneori ca pe *Prodigy*. Destinaţia: unul dintre lacurile „avizate" în scopul botezului. După o ceremonie în care se rostesc diverse rugăciuni şi se aprind beţişoare aromate, idolul este ridicat cu ajutorul unui soi de macara şi scufundat în apă alături de ofrandele aduse de „peţitori".

Raksha Bandhan – pe străzi apar ca ciupercile după ploaie tarabele care vând nişte brăţărele formate din câteva şiruri de aţă, de obicei ornate cu tot felul de mărgeluţe şi alte decoraţiuni în mijloc. Pe siteuri şi în unele magazine vezi şi varianta din aur / platină ornată cu diamante. Totul se învârte în jurul

„Navratri", o sărbătoare închinată victoriei Binelui, în lupta cu Răul

„Diwali", un fel de rugăciune pentru bunăstare și prosperitate.

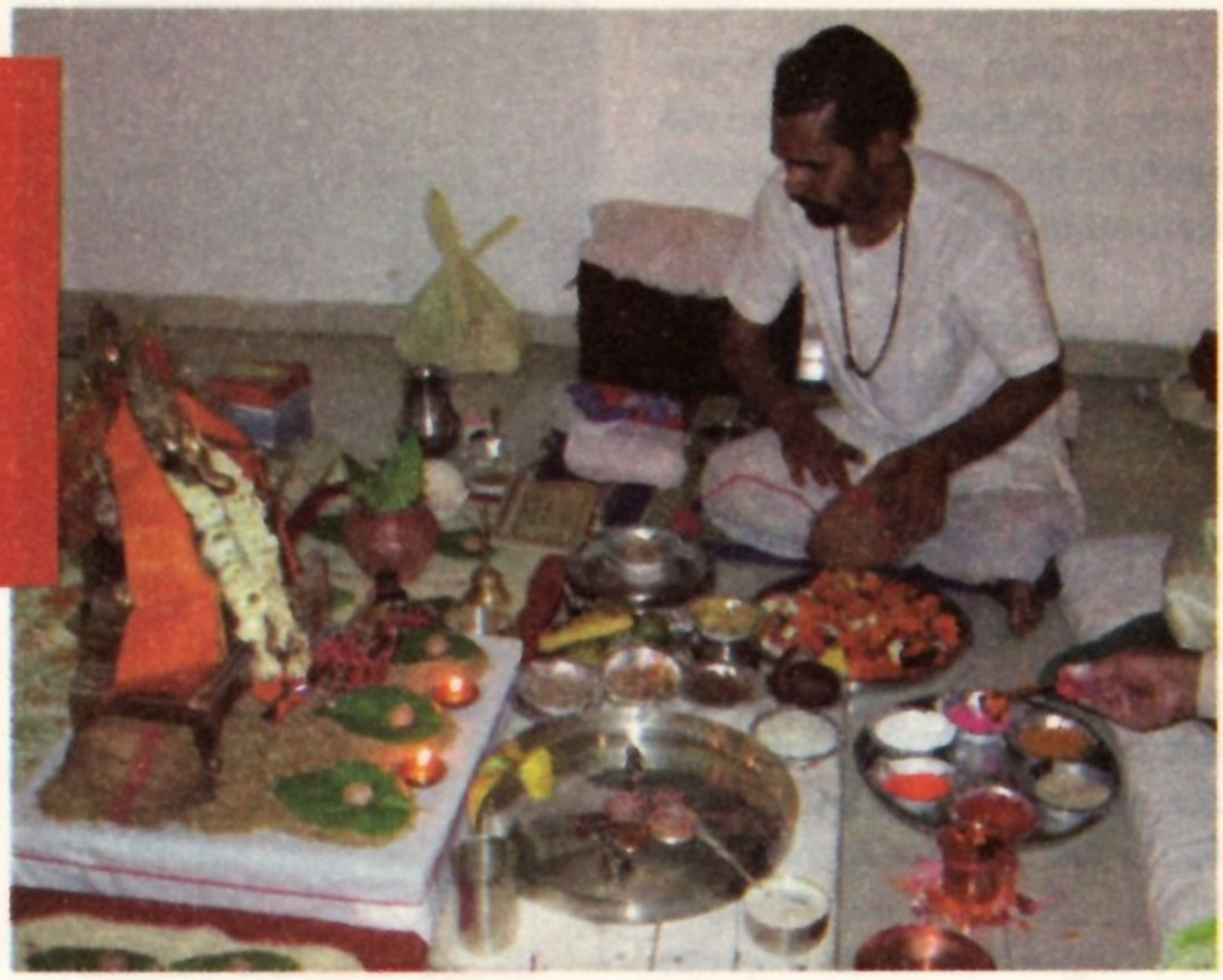

legăturii dintre frate şi soră. Ea leagă în dimineaţa zilei respective Rakhi, brăţărica descrisă mai sus, de mâna fratelui, cam cum facem noi cu mărţişorul, simbolizând astfel uniunea dintre ei şi legământul fratelui de a o proteja. Se respectă şi pentru verişori, pentru că în India au oricum obiceiul ameţitor de a numi pe toată lumea frate/ soră.

Paranteză : Imaginaţi-vă, vă rog, că există în medie un număr de 5 copii pe familie. Pe lângă fraţi, cam câţi verişori primari, de gradul 2 ş.a.m.d. are un copil... Şi până ajungi să te lămureşti că ei folosesc de multe ori termenul *soră* pentru cumnata/ verişoara lor, treci cel puţin o dată (eu am reuşit să o fac de vreo 2-3 ori) prin momentul penibil în care te trezeşti spunând „a, ea este sora ta despre care mi-ai povestit" şi răspunsul primit sunt nişte ochi mari şi uimiţi care îţi răspund „eu nu am nici o soră, doar fraţi, ea e cumnată-mea". Iar tu rămâi uluit, pentru că acelaşi om îţi spusese cu zece minute înainte că o aşteptaţi pe sora lui să sosească. Dacă v-am ameţit e bine, înseamnă că v-am introdus în atmosfera Indiei.

Octombrie

Navratri – se sărbătoresc 9 zile de bătălie între un reprezentat al binelui şi unul al răului, iar în a 10-a zi, totul se linişteşte pentru un ritual care celebrează victoria Binelui.

Vai, dar cele 9 zile. Dacă vă imaginaţi o nouă bătălie cu pulbere colorată sunteţi departe. Culorile sunt tot acolo, însă pe haine. Fetele, îmbrăcate în *Chania Choli* (bustieră, fustă, şi eşarfă ancorată oblic pe un umăr este cea mai simplă explicaţie pe care v-o pot da), iar băieţii, de obicei în *pijamas* (kurte lungi de bumbac peste pantaloni care să se asorteze sau blugi uneori) se înhamă în fiecare seară, timp de nouă la rând într-un dans frenetic. Pe terenuri special desemnate poţi fie participa, fie privi. În mijloc un solist/ o solistă cântă ore în şir cu o pauză de doar jumătate de oră de obicei, vocea îi este difuzată live prin multe, foarte multe difuzoare, iar oamenii creează şiruri concentrice. Fiecare şir respectă o coregrafie, anumiţi paşi de dans tradiţional. Te poţi muta de la un şir la altul, însă dacă tragi chiulul, unul dintre supraveghetori va veni repejor să îţi atragă atenţia că aici nu se stă, aici se dansează. Şi dansezi şi tot dansezi. Desculţ, pe ceva între nisip şi ţărână, crezând că e simplu, dar trezindu-te mereu că răsucirea de la final e în direcţia opusă faţă de restul şirului ori aterizezi pe picioarele celui de lângă tine şi tot aşa până ajungi să râzi, să baţi din palme şi să te bucuri cu cea mai mare deschidere şi sinceritate de un sentiment de libertate şi naturaleţe.

Dansul de la facultatea de arte este faimos, am fost să îl văd. Studenţii dansează fără boxe, colegi de-ai lor bat la tobe şi cântă în mijloc, ei urmează mişcări ceva mai tradiţionale. Lipsesc însă beţele (câte unul în fiecare mână) care ar trebui să se lovească de ale persoanei de lângă tine într-o coregrafie stabilită. Se pare că şi aici au renunţat la ele.

În a 10-a zi, simbolizarea lui

Ravana este umplută cu petarde şi artificii şi apoi aprinsă, astfel încât maleficul este efectiv aruncat în aer.

Noiembrie

Diwali/ festivalul luminilor – cel mai mare festival ca anvergură. Totul e decorat pe străzi ca de Crăciun – Anul Nou la noi. Cu excepţia fulgilor de nea. Sau a formelor noastre tipice în general. Ideea e că sunt beculeţe. Multe si colorate. Şi aer de vacanţă, de sărbătoare. Multe artificii de vânzare peste tot. La fel şi tarabe care expun tăvi cu pulbere colorată ce îmi aminteşte de **Holi**. Însă nu, cu acestea poţi face Rangoli – desenezi o formă tipică, tradiţională, de exemplu, cu creta pe asfalt, apoi umpli forma cu acele culori. Când cer lămuriri despre *Diwali,* lumea în jurul meu pomeneşte despre întoarcerea zeului Ram împreună cu iubita şi fratele său din exilul de 14 ani în junglă, precum şi victoria acestuia asupra simbolului răului în această istorisire: Ravana.

Cu vreo trei zile înainte de ziua principală, casele încep să fie ornate cu *Dyas*, mici suporturi în formă rotundă sau de lacrimă în care se toarnă ulei şi se aprinde un fitil. Apoi, toţi îmi vorbesc despre *Lakshmi Puja* (puja fiind numele dat ceremoniei religioase în general), care, îmi explică absolut toţi care o pomenesc, este *money puja*. Adică se roagă pentru bunăstare şi prosperitate. Şi toţi sunt foarte concentraţi aparent şi entuziasmaţi de acest ritual. În ziua principală se mai face o *puja* pentru caietele de contabilitate. Cam cu aceleaşi scopuri. Am asistat la cea făcută la biroul nostru. Am întrebat la un moment dat ce spune cel care ţine ceremonia, toţi au dat din umeri, pentru că aparent slujba se ţine în sanskrită şi foarte puţini cunosc această limbă. Se aduc ofrande zeului cu faţă de maimuţă de data asta, se notează câteva lucruri dictate în caietele de contabilitate, apoi cel ce oficiază ceremonia desenează cu aceeaşi pulbere roşie pe care o foloseşte şi pentru a desena apoi *bindhi*-ul de binecuvântare pe frunte o *swastika* şi alte câteva simboluri pe respectivele caiete, se spun multe rugăciuni, se fac multe gesturi de respect şi, aproape două ore mai târziu, mai toată lumea stă preocupată cu arderea a sute de artificii. Deşi au mai aprins artificii şi serile trecute.

Numită și Festivalul luminilor, sărbătoarea „Diwali" este cea mai mare ca anvergură

După o seară de pauză (copiii continuă să mai aprindă petarde/ artificii pe stradă) urmează o zi în care toată lumea îşi urează *Happy New Year* pentru că, într-un mod încă neclar mie (s-a întâmplat astăzi toată povestea aceasta), Anul Nou începe undeva dimineaţa, aparent. Ah, da, şi aici oamenii tind să fie atât de vagi cu răspunsurile încât de cele mai multe ori ajungi să te contrazici singur încercând să ghiceşti cam ce a vrut să spună fiecare.

O prietenă mă întreabă pe facebook: „Şi cum e 2067?". I-am răspuns: „plin de lumini şi culori momentan, dar mai întâi să mă dezmeticesc din ele şi din somn şi îţi povestesc mai multe". Cam aşa e şi cu India, mai puţin partea cu somnul. Din punctul ăsta de vedere, ai tot vrea să stai treaz, să nu cumva să ratezi încă vreo minunăţie. Oricum, de la un punct încolo nu te mai minunează aproape nimic, dar în acelaşi timp toate mărunţişurile ţi se par minunate. Ca un paradox.

Am încercat la început, după ce am ajuns, să ţin pasul printr-un blog cu experienţa mea. India nu mă lasă, vrea să o trăiesc mai degrabă, să fiu afară şi să mi se întâmple decât să o judec prea repede în văzul lumii. Am reuşit totuşi să surprind impactul primelor zile aici şi apoi să scriu sporadic despre una alta pe ***Indian nights*** *la* www.181denopti.blogspot.com *(şi numărătoarea continuă).*

În ultimii ani, jocurile de artificii au devenit un ingredient aproape obligatoriu și pentru sărbătorile autohtone. Nunta, botezul, ziua națională, revelionul, Paștele sau Crăciunul parcă nu mai sunt întregi fără pocnitori. Și dacă spuneți că vă plac, înseamnă că nu ați fost în Malta. Să vedeți acolo „Festa", adică artificii ridicate la rang de artă!

text Liliana Petruș
foto Alice-Claudia Gherman
și arhiva Malta Travel

Festa malteză

În Uniunea Europeană există trei mii de licențe pentru producerea și organizarea jocurilor de artificii. Dintre acestea, două mii sunt în Malta. De-a dreptul inflație, ce să mai vorbim!

„Festa“ este cea mai importantă sărbătoare a maltezilor, fiecare localitate are o zi specială dedicată jocurilor de artificii. Noi am fost în sudul insulei, la Siggiewi, un oraș cu peste opt mii de locuitori.

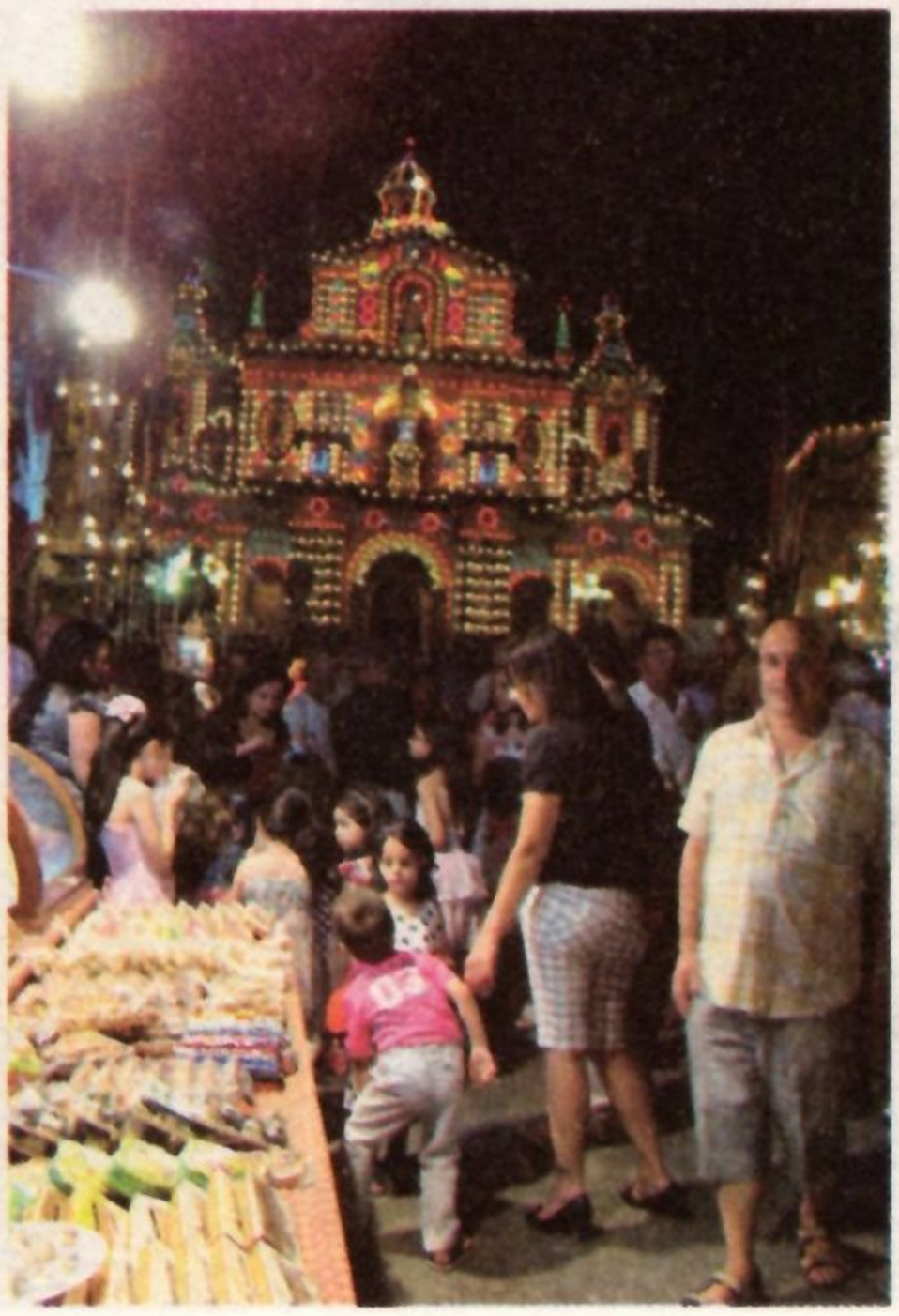

„Festa“ se organizează pe două secțiuni: artificii pe cer și artificii la sol. Primele sunt lansate la marginea orașelor, pe câmp. Celelalte „cotropesc“ piața centrală a localităților, cu o pădure de construcții mai mult sau mai puțin geometrice: stele, cercuri, copaci, flori...

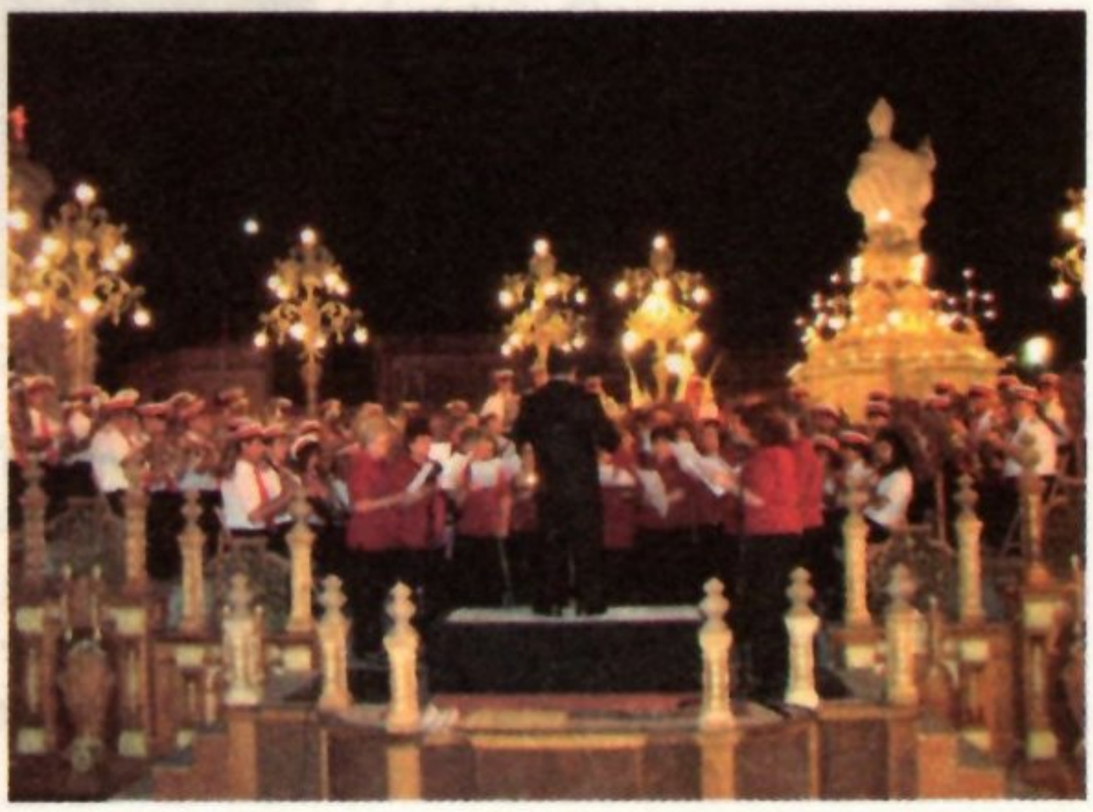

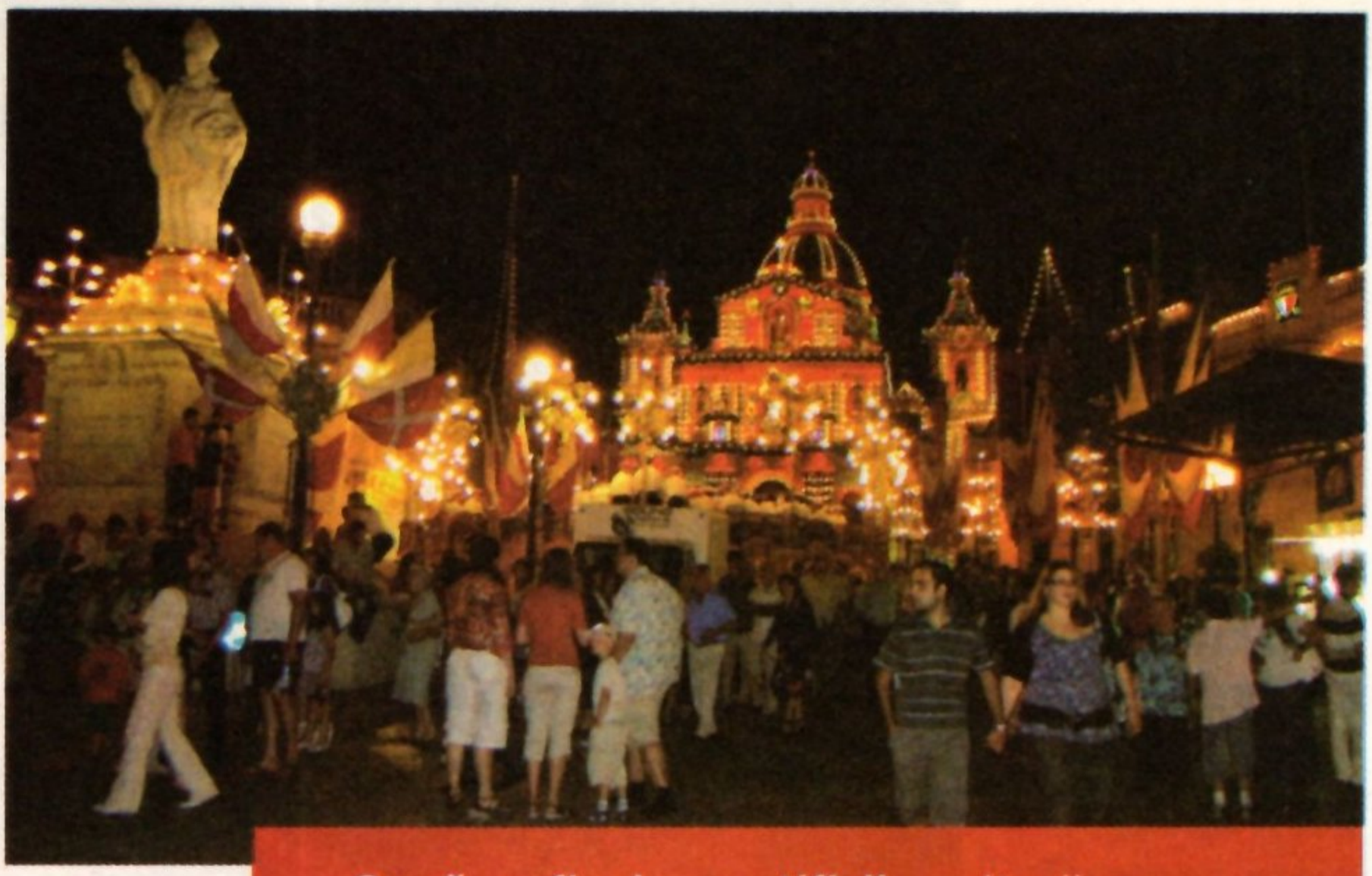

Ca să nu fie doar artificii, maltezii au găsit diferite pretexte de sărbătoare. În Siggiewi, de pildă, se sărbătorește ziua Sfântului Nicolae, patronul spiritual al orașului. Așa că biserica e împodobită ca un pom de Crăciun, localnicii curg râuri pe străzi, pe scena din piața centrală se întâmplă cam de toate: fanfară, cor, dans tematic, teatru, muzică simfonică.

La „Festa“ am aflat și că maltezii sunt mari producători de nuga, așa că avem de unde alege: cu nucă, de fructe, de cacao, cu susan... Dai trei euro pe un baton și te îndulcești pentru o lună.

Nimeni nu pare deranjat de zgomotul infernal al artificiilor sau de mirosul înțepător și de fumul înecăcios care rămâne în urma lor. Sigur că se mai întâmplă și accidente, dar maltezilor nu le pasă. „Festa“ e prima dintre bucuriile lor, deci merg pe ideea că „arta cere sacrificii“.

DE TOT HAZUL

În cabinetul unui psihiatru intră un tip târându-se în patru labe şi ducând un cablu în gură. Doctorul îi spune:

– Ce avem noi aici, o pisicuţă? Tipul se târăşte până aproape de masa doctorului, la care acesta zice:

– Avem un căţel? Omul se duce de-a lungul pereţilor târându-se în continuare, iar medicul spune:

– A venit la noi un arici? Tipul cu cablul în gură continuă să se târască... Doctorul continuă:

– O broască, un dihor? La care, tipul scoate cablul din gură şi spune:

– Mă lăsaţi şi pe mine să vă instalez internetul?

Am citit că anul trecut 4.153.237 de oameni s-au căsătorit. Nu c-aş fi cârcotaş, dar nu ar trebui să fie un număr par?

Ion şi Maria în casă:

– Mă Ioane, mi-i frig!

– Pune o pătură pe tine.

– Tot mi-e frig!

– Şi ce vrei, muiere?!

– Păi, tata, când zicea mama că-i este frig, o lua în braţe.

– Şi de unde să-l iau io pe tac-tu, la ora asta?

Cică au fost create anticoncepţionale pentru bărbaţi. Mi se pare logic! Nu-i mai bine să scoţi gloanţele din pistol decât să porţi vestă antiglonţ?!

Eu şi soţia mea am decis să ne sinucidem împreună. Ciudat e că, după ce s-a sinucis ea, eu nu am mai simţit nevoia...

Ce scrie pe piatra de mormânt a unei blonde?

„În sfârşit, s-a culcat singură!"

La divorţ.

El: Tu unul ca mine nu mai găseşti!

Ea: Eu unul ca tine nu mai caut!

După un chef teribil cu bere rece ca gheaţa, Costică a răguşit şi merge la prietenul lui de pahar, Vasile. Sună şi în uşă apare soţia acestuia.

– Vasile e acasă? – abia putu şopti Costică. La fel de misterioasă, doamna şopteşte:

– Nu, intră repede să nu ne vadă careva...

Un tip dorea să plece într-o vacanţă, dar nu ştia unde să-şi lase câinele. Aşa că scrie managerului unui hotel şi îl întreabă dacă permite accesul câinilor în hotel. A doua zi primeşte răspunsul din partea managerului:

– Stimate domnule, am lucrat în această branşă de mai bine de treizeci de ani şi niciodată nu am fost nevoit să chem poliţia pentru a calma un câine agitat şi turbat la fragedele ore ale dimineţii. Până acum nici un câine nu a încercat să-mi dea cecuri false. Niciodată un câine nu a dat foc aşternuturilor pentru că şi-a uitat ţigara aprinsă în pat. Nu am găsit niciodată în bagajul unui câine prosoape şi scrumiere care să aparţină hotelului. Aşadar, câinele dumneavoastră este binevenit la noi.

P.S. Dacă îmi promite că veţi fi ascultător, atunci îl puteţi însoţi şi dumneavoastră.

Într-un pub din Belfast intră Paddy Murphy, arătând de parcă l-ar fi lovit trenul. Un braţ îi atârnă, nasul îi e rupt, faţa tăiată şi tumefiată şi îşi târăşte un picior.

– Ce ţi s-a întâmplat? – întreabă Sean, barmanul.

– M-am bătut cu Jamie O'Conner! – spune Paddy.

– Piticul ăla de O'Conner? – zice Sean. Nu putea să îţi facă aşa ceva, a avut el ceva în mâini.

– A avut – zice Paddy – o lopată, şi m-a altoit zdravăn cu ea.

– Păi – grăi Sean – trebuia să te aperi. Tu nu ai avut nimic în mâini?

– Am avut, zise Paddy, sânii doamnei O'Conner's, o adevărată operă de artă, dar fără nici un folos într-o bătaie.

Loteria Română a împlinit în 2010 venerabila vârstă de 104 ani. O istorie presărată cu numeroase povești de noroc, o marcă autohtonă care, în anul 2010, a fost desemnată pentru a patra oară consecutiv, cel mai valoros brand românesc, în urma studiului european al brandurilor realizat de Institutul European pentru Studierea Brandurilor din Viena.

text Alice-Claudia Gherman
foto arhiva Loteriei

Scurtă istorie a Loteriei Române

Anul de naştere a *Loteriei Române* este 1906, dar povestea norocului la români începe anterior acestei date. Înainte de a avea o loterie de stat, românii şi-au încercat norocul la jocul de loterie, în diverse forme, încă de la finele secolului al XVIII-lea. În această perioadă deschiderea Ţărilor Române către Occident a permis circulaţia în ţările din Apus, iar noua burghezie în formare a început să prindă gustul pentru jocurile de loterie, particulare sau de stat, din Vest. Prima menţionare a unui joc de loterie românesc datează din 1793, când, la Bucureşti, un oarecare Baltazar a obţinut aprobarea domnului Alexandru Moruzi să organizeze o loterie, pe 9 iulie 1793, autorizaţia fiind valabilă 15 zile. De la această primă menţiune şi până în 1906 au fost organizate numeroase loterii particulare în toate cele trei provincii istorice. Organizau jocuri de loterie asociaţiile feminine, societăţile religioase, spitalele, societăţile de caritate, inclusiv pentru construirea *Ateneului Român*, a fost organizat un joc de loterie cu câştiguri în valoare de 120.000 de lei.

Pe 18 ianuarie 1883, Carol I promulgă legea asupra loteriilor, jocului de loterie i se recunoaşte

atât rolul de mijloc de binefacere pentru săraci, cât şi acela de resursă financiară pentru stat.

Modelul loteriilor de stat din alte ţări a inspirat crearea unei loterii naţionale. Autorul de facto al Loteriei Naţionale a fost chirurgul profesor Thoma Ionescu, care, în calitate de deputat, a cerut în Parlament îmbunătăţirea stării de sănătate publică prin înfiinţarea unei Loterii de Stat, care să sprijine sistemul sanitar românesc, mai ales în ceea ce priveşte mediul rural. Iniţiativa sa a fost primită cu aplauze, astfel Carol I, pe 29 mai 1906, votează *Legea pentru construirea unui fond al asistenţei sanitare a sătenilor*, prin care se urmărea înfiinţarea, înzestrarea şi întreţinerea spitalelor rurale, a ospiciilor şi sanatoriilor pentru ţărani. La 12 iulie 1906, în Monitoriul Oficial apare actul constitutiv al Societăţii Loteriei de Stat din România. În felul acesta, se interzicea în mod absolut intrarea, trasportarea ori vânzarea în România a biletelor sau lozurilor oricărei loterii străine sau organizarea vreunei alte loterii de bani pe clase.

După Primul Război Mondial, România a traversat o perioadă mai grea din punct de vedere financiar, Dr I. Cantacuzino este promotorul unei noi legi a Loteriei, în 1931, care viza reorganizarea Loteriei de Stat.

După al Doilea Război Mondial, când în România s-a instaurat un nou regim politic, *Regia Loteria de Stat* trece în subordinea Ministerului Finanţelor, iar guvernul comunist lansează o loterie cu o denumire nouă – *Loteria Populară* (1949). Din anul 1950 *Loteria de Stat* a fost autorizată să organizeze diferite loterii (*Loteria noastră, Loteria pe clase, Loto Săptămânal, Loteria Pomul de iarnă* etc.). În 1958 ia fiinţă *Întreprinderea de Stat Loto-Pronosport*, prin unirea *Întreprinderii de Stat Loteria* cu *Întreprinderea de Stat Pronosport*, create în 1954. Beneficiile erau destinate susţinerii sportului, care devenea tot mai atractiv pentru populaţie. Premiile acelor vremuri constau în biciclete, ceasuri elveţiene, excursii prin *ONT Carpaţi* în ţările blocului comunist, motociclete ruseşti, iar după 1968, când la Piteşti încep să se fabrice automobilele *Dacia*, premiile constau tot mai des în automobile *Dacia* (uneori şi *Skoda* sau *Volga*) sau bani.

După 1989, Loteria a ţinut pasul cu schimbările economico-politice, iar din 1992 începe un amplu program de modernizare a sistemelor loteristice. Pe 15 septembrie 1997 se serbează pentru prima oară Ziua Loteriei Naţionale.

În prezent, Loteria Română este unic organizator, pe întreg teritoriul ţării, de jocuri loto şi pariuri mutuale, iar pentru jocul de pariuri în cotă fixă (*Pariloto*) îşi dispută întâietatea pe piaţă cu alte produse similare oferite de casele de pariuri private. *Loteria Română* promovează jocul responsabil, asigurând cele mai înalte standarde de securitate şi integritate.

Încercând să acopere aşteptările tuturor jucătorilor, *Loteria Română*, pe lângă organizarea jocurilor tradiţionale, îşi diversifică în mod constant portofoliul de produse.

În prezent, profitul net al Companiei *Loteria Română* este repartizat pentru realizarea unor obiective de interes public naţional: locuinţe sociale, săli de sport, promovarea culturii scrise şi susţinerea activităţilor sportive.

ŞTIAŢI CĂ...

- Încă din anul 1838 în lucrarea *Albina românească*, scriitorul Mihail Kogălniceanu ilustrează pasiunea pentru joc a românilor „care se bucurau de joc ca la o mare desfătare"?
- Cele mai vechi jocuri loteristice sunt *Jocul Pronosport*, lansat în anul 1948 şi loz în plic, lansat în anul 1950?
- *Ateneul Român*, inaugurat în anul 1888, şi Palatul *Ligii Culturale* au fost construite şi din beneficiile unei loterii speciale?
- Filosoful Emil Cioran a debutat sub auspiciile Fundaţiei *Culturale Regale* finanţată prin aportul material al *Loteriei*?
- Poetul Nichita Stănescu cumpăra de două ori pe lună câte o pungă de lozuri în plic?
- Revista *Loto Prono* a fost lansată în anul 1954, fiind printre cele mai longevive publicaţii din ţara noastră?
- *Loteria Română* sprijină financiar Echipa Naţională a României de Handbal Feminin?
- Tragerile loto se organizează cu public, iar participarea este deschisă tuturor celor interesaţi?
- Cel puţin jumătate din populaţia României a câştigat o dată la jocurile loteristice?
- Cel mai mare premiu din istoria jocului *Loto 6/49* s-a câştigat în urma tragerii din 27 ianuarie 2008 şi a fost în valoare de 46.931.797,23 lei?
- Lozul răzuibil *Zodiac* este, în prezent, cel mai îndrăgit produs din gama loz instant?

Cartea lui Adelin Petrișor – corespondentul de război numărul unu al României – este povestea poveștilor adevărate pe care le-am văzut nu demult la televizor. Fiecare în parte este un mystery prin detaliile până acum neștiute din spatele camerei de filmat, chiar dacă toți știm că până la urmă Adelin s-a întors cu bine acasă din toate războaiele la care a fost martor.

text Călin Hentea
foto arhiva Adelin Petrișor

Războaiele mele – un mystery non-fiction

La doar 35 de ani, Adelin Petrișor este cel mai titrat jurnalist român de televiziune. Are în palmares cinci premii APTR, inclusiv Marele Premiu APTR în 2003. Și-a început cariera în 1994 la radio „2M+", iar apoi a lucrat la „Tele 7 abc", „TVR", „Antena 1", „Realitatea TV", iar în prezent a revenit drept corespondent special al Televiziunii publice, deoarece, spune el, doar aici mai are șansa de a face reportaje externe serioase.

În 2007, la editura *Humanitas*, lui Adelin i-a apărut sub titlul *Corespondent de război* un foarte elegant album de fotografii făcute de el prin aproape toate războaiele pe care le „acoperise" în ultimii ani – Irak, Israel, Palestina, Guantanamo. La vremea respectivă, am criticat albumul pentru sărăcia informațiilor vizuale și textuale, calificând fotografiile drept „turistice", iar Adelin mi-a replicat candid că știu mai bine să critic, decât să laud. Abia citind *Războaiele mele* apărută în 2010 la *Polirom*, am înțeles cu adevărat albumul văzut în urmă cu trei ani, așa încât sunt convins că ele ar trebui parcurse împreună, să poată vedea omul despre ce citește.

Ceea ce am citit, am făcut-o cu sufletul la gură și o sinceră emoție, deși era evident că eroul scăpa cu bine, Adelin mulțumindu-i în final umil Divinității și având drept unică explicație a acestor miracole repetate faptul că *în jurnalism, dacă nu ai noroc, mai bine te lași de meserie...* sau te faci analist. La fel ca atunci când apare „pe sticlă", în toate poveștile scrise ale reportajelor sale Adelin nu analizează nimic, nu-și dă doct cu părerea, nu joacă senzaționalul, ci-l așterne frust și cinstit pe hârtie, așa cum a fost: *Un al treilea obuz a explodat undeva în spatele mașinii, sporind exponențial isteria colegului meu* (Dan Gecui, n.a.). – *Accelerează, în pula mea, că ne lovesc! a țipat Dan din dreapta mea. Am redresat mașina, trăgând puternic stânga. Am fost pe punctul să lovesc un jeep militar israelian care venea din contrasens.* Este vorba despre cum au scăpat Adelin Petrișor și Dan Gecui de rachetele Hezbollah, la granița Israelului cu Libanul în iulie 2006.

Transcrierea exprimărilor „dure" nu înseamnă deloc recursul la o recuzită literară ieftină pentru atragerea unor cititori de texte *cool*, ci dimpotrivă respectul, fidelitatea pentru adevăr și detaliul relevant al atmosferei, la fel cum sunt cele despre WC-urile înfundate de la reședința din Mukata asediată de israelieni a lui Yasser Arafat în august 2002, sau despre Coranul protejat de o mască chirurgicală dintr-o celulă a închisorii din Guantanamo pentru a nu fi „pângărit" de atingerea „infidelilor" americani (acest detaliu apare și în album). Departe de a se pierde în amănunte, Adelin își scrie cuminte și cronologic, adesea cu umor, călătoriile și întâmplările, începând cu ostenelile de acasă pentru obținerea acreditărilor, vizelor, aprobărilor și mai ales a banilor necesari. Apoi nu se jenează să-și recunoască frica, și încă una cumplită, în anumite situații limită din Irak, cât de emoționat a fost atunci când și-a dat seama în 1999 în Iugoslavia că filma alături de o legendă a presei britanice, John Simpson, lângă ruinele avionului invizibil american *F-117* doborât de sârbi, cât de mult l-a durut moartea căpitanului Tiberiu Petre – căpitanul Pedro – în luptă cu talibanii, după ce acesta avusese grijă de el și de Dan Gecui și-l filmase în Afganistan cu puțin timp înainte, în decembrie 2008: *Văduva ofițerului mi-a povestit cât de greu au acceptat autoritățile locale din Târgu*

Interviul cu Yasser Arafat, din august 2002, atunci când liderul palestinian era asediat de tancurile armatei israeliene, a fost unul dintre cele mai dramatice din cariera lui Adelin.

DOCUMENTAR

Mureș să-l îngroape în cimitirul eroilor și cât de falsă a fost durerea multor mărimi care au participat la înmormântare. De altfel îmi aduc aminte că un birocrat cu grade mari din MApN a vrut să le pună cagule militarilor din garda de onoare, pe motiv că nu trebuie să li se vadă fețele. Noroc că un alt ofițer superior și-a dat seama de penibilul situației și i-a respins propunerea. Astfel de deznodăminte amare sunt frecvente la palpitantele *mystery*-uri ale lui Adelin Petrișor, care însă nu ne spune nici cu patimă și nici cu răutate.

Cu aerul său fragil și inocent, Adelin vede și înțelege mult mai mult decât spune atât din realitatea războaielor străbătute, cât și din meschinăria mediatică de pe plaiurile mioritice. Nu o dată Adelin deplânge pe bună dreptate și cu o abia înecată supărare, niciodată resemnată, însă, decăderea profesională a presei românești postdecembriste, prăbușită în subiecte triviale interne, de fapt divers, adesea incredibil de oarbă și surdă la ceea ce se întâmplă cu adevărat important și semnificativ în lume, deoarece nu aduce rating, adică bani. Adelin nu se plânge atât de tare de slaba dotare și facilitățile sale precare, aproape inexistente (precum asigurările de viață considerate a fi prea scumpe pentru corespondenții de război români, nelipsite la cei occidentali) în comparație cu televiziunile occidentale, cât mai ales de nepăsarea și ingratitudinea celor de acasă (șefi, patroni, public) față de reperele jurnalismului adevărat, față de evenimentele capitale și personalitățile relevante ale lumii în care trăim. În decembrie 2005, pentru prima dată de la Ceaușescu încoace, un oficial român, ministrul de Externe Mihai Răzvan Ungureanu fusese primit la Tripoli de liderul libian Gaddafi, iar Adelin Petrișor a fost singurul care reușise să filmeze momentul, grăbindu-se apoi imediat după revenirea la București să monteze materialul pentru a intra în *Observatorul Antenei 1* din acea seară: *Au trecut zece minute. Nimic din Libia. Nu se poate, am fost singura televiziune! mă gândeam. Suntem singurii care avem imagini. S-a făcut 19:30. Nimic. A intrat o știre cu o expoziție de pisici. A mai intrat una cu Sandra Stoicescu prezentând rochii de mireasă. Îmi venea să urlu. În gând, și poate nu numai, l-am înjurat crunt pe producătorul jurnalului din acea seară. Știrea cu Gaddafi a fost ultima din Observator. Am fost așa de supărat, că nici nu am mai avut puterea să-l sun pe producător și să-i adresez câteva urări de bine, așa cum știu numai la mare supărare. Ce să-i faci? Ăsta-i jurnalismul dâmbovițean. Altele erau prioritățile. Și dacă stau să mă gândesc bine, atunci parcă era ceva mai bine...* conchide în 2010 cel mai premiat și mai apreciat corespondent de război român.

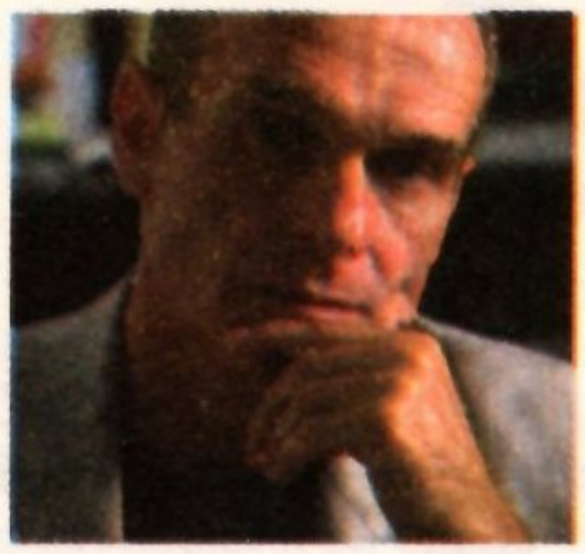

Cristian Tudor Popescu: „La nici 40 de ani, Adelin Petrişor a ajuns să-şi scrie, într-un fel, memoriile. Jurnalistul, ca şi soldatul, n-are viaţă personală – la Petrişor ea se confundă cu cea profesională. Gestul poate părea nepotrivit doar dacă facem abstracţie de starea actuală a gazetăriei româneşti... Iată de ce nu mă mir că încă tânărul şi dăruitul reporter special Adelin Petrişor, «soldatul» profesionist al presei româneşti, simte nevoia să-şi recapituleze războaiele..."

Andrei Pleşu: „Adelin Petrişor nu seamănă a «reporter de război». În asta constau farmecul şi eficienţa lui. Nu priveşte oţelit spre telespectator, nu adoptă aerul macho al unui combatant înrăit, nu candidează la rolul de erou viril, mereu în pericol, gata să se sacrifice pentru buna noastră informare. Pare mai curând vulnerabil, fără aderenţă la brutalitatea frontului..."

Aflat la 4 km distanță de centrul comunei Horea, Mătișești e unul dintre satele de moți puternice din punct de vedere economic, ce a primit după 2007 indicatorul de localitate europeană.

text și foto Alexandru Tzele

Din moți strămoși

„Sărăcia din Țara Moților, despre care se vorbește atât, devine o problemă irezolvabilă prin dragostea profundă a acestor oameni pentru munții lor singuratici și stâncoși. Li s-a propus, cândva, să fie colonizați în câmpiile fertile ale Banatului și mulți s-au înscris pe liste și s-au dus bucuroși. Dar după două luni au fugit și s-au întors acasă, în munți", scrie Geo Bogza despre moții din alte vremuri și munții lor veșnici.

Cum scapi de curba întortocheată de la Moara Dracului, unde tiruri ticsite cu lemne trebuie să oprească, unul câte unul, pentru a putea depăşi unghiul îngust al drumului, şi unde s-a ridicat după '89 o *privă* (magazinelor-baruri li se spune aici „privatizări"), stau proţăpite, pe nişte coline, casele moţilor din Mătişeşti, construcţii cu cel puţin un nivel, ce par a fi ridicate recent. Lângă unele dintre vile se ivesc, pipernicite, locuinţe modeste din lemn ce au prins, pesemne în urma trecerii anilor şi a precipitaţiilor de tot felul, o culoare închisă, parcă de mucegai. De-o parte şi de alta a carosabilului şi până sus în munte poţi vedea aliniate stive de lemne de diferite dimensiuni şi forme aşteptând să fie ridicate în camioane şi livrate în ţară.

Fostul brigadier silvic Sivu şi soţia, Eugenia, oameni cu stare din Mătişeşti, au oaspeţi. În casa lor locuieşte, din octombrie anul trecut, Monica Vasile, *junior researcher* la Institutul de Antropologie Socială *Max Planck* din Germania. La ultimul seminar de la institut, Monica a prezentat o variantă provizorie a datelor strânse în Mătişeşti, centrându-se în special pe practicile economice ale moţilor şi pe schimbările survenite în ultima sută de ani în regiune. Acum lucrează la o carte despre comunitatea prosperă din Mătişeşti.

Dimineţile în curtea lui Iosif şi a Jenicăi, gazdele noastre, sunt destul de zgomotoase dacă vremea este bună. Moţii trebuie să prelucreze şi să taie brazii în puţinele luni fără zăpadă din asprii Apuseni. Comerţul cu lemn îngheaţă pe timp de iarnă, ca mai tot ce este prins sub straturile groase de nea. Fără să se sfiască de „turiştii" care au venit în vizită la Monica, nea Sivu împreună cu fiul cel mic şi cu soţia mânuiesc cu grijă şi lejeritate „ardelenească" gaterul electric cu o singură pânză. Ei îi zic *banzic*. Jena trece scândurile de lemn nefinisate printr-o lamă rotativă, iar fiul o întâmpină pe partea cealaltă, operaţiune ce poartă denumirea de *dungălit*.

Centrul satului Mătișești. Șoseaua șerpuitoare care deschide calea spre Huedin se spune că a fost construită de nemți, cu ajutorul evreilor deportați.

Apoi nea Sivu încrucişează la milimetru căpriorii în grămada ce va fi mai apoi încărcată în autocamion. Lemnul ghidat de mâinile atente ale celor trei iese drept şi cât trebuie să fie de lat ca să corespundă dimensiunilor celor care îl cumpără. Uruitul fierăstrăului electric încetează brusc. Generatorul trifazic de curent electric, adăpostit într-o remorcă de tir, trebuie să ia o mică pauză. Cei care până acum câteva minute munceau se îndreaptă în direcţii diferite. Tanti Jena se duce până în casă şi îşi prepară un sirop de afine, iar Costel şi nea Sivu îşi iau fiecare câte un măr din grădină. Ne zâmbesc sincer şi ne mai întreabă câte o vorbă-două. Nu stau prea mult la taclale, au de muncă. Acum gaterul se aude din nou.

Sivu și Costel, tată și fiu. Amândoi lucrează cot la cot la banzicul familiei.

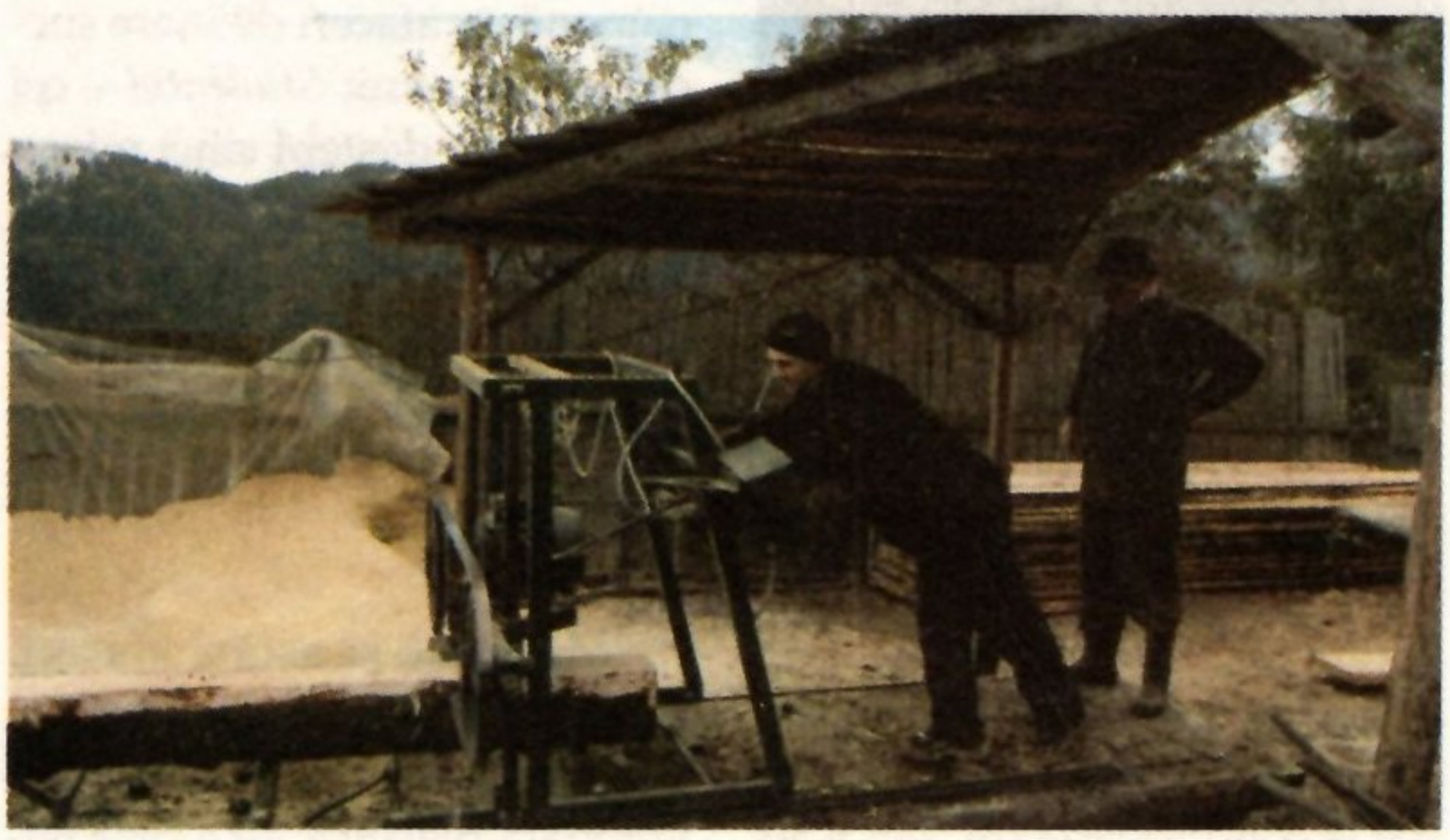

Tot în ograda lui Sivu, ne-am întâlnit şi cu Gheorghe, cumnatul Jenicăi. Vara, când nu stă la *privă* sau acasă cu Ileana, soţia lui mai slobodă de gură, care îl sună mereu pe mobil când întârzie la o băută pe undeva, Gheorghe culege ciuperci din pădure. Sunt zile în care parcurge şi 40 de kilometri „pe teren", aşa numeşte el spaţiul în care îşi desfăşoară munca. Le vinde la punctele de colectare din zonă, iar la sfârşitul zilei se întoarce acasă cu peste 100 de lei în urma schimbului, uneori chiar peste 200. Preţul fluctuează zilnic, în funcţie de vreme, grosul ofertei şi „jocurile" cererii – concurenţă dintre afaceriştii care cumpără marfa lui Gheorghe şi a altora ca el. Uneori suspectează că e păcălit la cântar de recepţionerul mărfii „cu o sută de grame la kil" sau cu o ciupercă la lădiţă. Pare puţin... însă fiecare gram contează. Sunt peste 60 de culegători de ciuperci, afine şi merişoare în zonă, „păi de la fiecare câte o sută... vă daţi seama că se strânge ceva". Patronii care şi-au deschis puncte de colectare oferă pe kilogramul de ciuperci între 8 şi 18 lei, le cumpără pentru export. Gheorghe e convins că „apoi tot nouă ni le vând, la cutie şi mai scumpe".

Tanti Jena **sortează afinele** culese din pădure, colectate pentru Ocolul Silvic. O femeie harnică poate să facă și 150 lei pe zi din culesul de afine.

Moţii au învăţat să speculeze din plin bogăţiile pădurilor. Sintagma „la munte banii se culeg de jos" e cunoscută în regiune, natura îi ajută, ciupercile, merişoarele şi afinele fiind produse comercializate din plin de localnici. Cei mai harnici dintre ei pot face într-un sezon chiar şi 3.000 de euro doar din cules.

Moții stau la taifas, la „privă", despre comerțul cu lemne

Judecând după poveştile de viaţă strânse de Monica, perioada comunistă a însemnat pentru unii moţi mari privaţiuni şi greutăţi de tot felul. La început, colectivizarea i-a ocolit, iar statul a trecut cu vederea comerţul minor cu lemne pe care îl desfăşurau prin ţară. În anii '50, unii dintre ei şi-au găsit locuri de muncă în exploatările forestiere ale statului, în sudul munţilor Carpaţi, la 150 de kilometri de satul lor. Condiţiile de muncă ale muncitorilor forestieri erau deosebit de grele în comunism, nu foarte diferite de ceea ce s-a întâmplat până în 1948, când tăierea lemnului se făcea fie manual, fie cu fierăstraie acţionate hidraulic, joagăre pe apă.

Munca în exploatările forestiere de stat şi comerţul cu lemne transportate în caravane, mersul cu *şandra*, care era ilegal în vremea aceea, le-au asigurat moţilor un minimum de trai în perioada comunistă, o supravieţuire la limita existenţei. Lucrurile s-au complicat însă în anii '80, când Ceauşescu a introdus măsuri drastice de economisire a resurselor pentru a putea plăti datoriile externe. Având ca principală „monedă" de schimb lemnul, pe care îl comercializau pentru hrană în cadrul pieţelor informale (comerţ minor tolerat de comuniști), moţii au fost afectaţi puternic de scăderea preţului lemnului şi a politicii naţionale de raţionalizare a hranei.

Revoluţia din 1989 şi privatizarea fostelor întreprinderi şi cooperative de stat a reprezentat o binefacere pentru o comunitate care secole de-a rândul a exersat practicile comerciale şi abilităţile negustoreşti la limita legalităţii şi sub presiunea diverselor ocupaţii străine sau sisteme totalitare care s-au succedat la conducerea ţării. Moţii au speculat schimbarea de regim din decembrie 1989 şi realităţile tranziţiei, mulţi dintre ei cumpărând, pe sume modice, drujbe, tractoare şi camioane din proprietatea cooperativelor aflate atunci în descompunere. Lucrurile au mers atât de bine pentru noii antreprenori încât după 1995 exista un *banzic* la fiecare trei familii din sat. Banii se făceau uşor şi fără vreun amestec prea mare din partea statului, fiecare familie cu afacerea ei, numai cel „bolund, slăbănog sau alcoolic" nu ar fi reuşit să scoată un minimum profit de pe urma vânzării de lemn. Oameni deosebit de întreprinzători, moţii şi-au însăilat rapid firme prin care să îşi legalizeze afacerile, iar unii dintre ei şi-au mutat operaţiunile financiare în Timişoara, Arad, Craiova, Alba sau Sebeş dezvoltând aici un mediu fertil de afaceri pentru industria lemnului, în timp ce alţii au rămas în localitate, pentru a intermedia exploatarea lemnului pentru cei plecaţi.

În 2008, anul în care s-a declanşat criza financiară mondială, afacerile moţilor deveniseră extrem de profitabile, iar Mătişeştiul era cunoscut în regiune ca un fel de Las Vegas al Ardealului. Despre unul dintre oamenii de afaceri de mare succes, supranumit *Studentul* – cel care „a fost deştept cinci minute", când a cumpărat, în anii '90, piaţa de desfacere de lemn din Timişoara, se vorbeşte că în anul în care s-a declanşat criza rula pe zi afaceri în valoare de 50.000 de euro.

Moţii fac și astăzi afaceri, chiar dacă nu mai sunt tocmai profitabile. Nimeni nu le va lua vreodată plăcerea de a face negoţ, de a se şti cu banul în mână. Doar că acum vânzarea lemnului se face mai mult cu „banii jos", oamenii au început să-şi calculeze costurile şi beneficiile cu mai multă atenţie, par să adopte o gândire mai planificată a muncii pe care o desfăşoară. Criza este pe sfârşite pentru ei, preţul la cherestea a crescut, „marfa a trecut ca prin foc", iar lucrurile par să se îndrepte. Pentru cât timp, însă, numai bunul Dumnezeu știe.

Geo Bogza considera două lucruri de mare preţ în Munţii Apuseni, două lucruri care au făcut faima acestor locuri: aurul şi oamenii. Aurul pare că s-a ascuns în inima munţilor, că a dispărut pe vecie, însă urmaşii moţilor au rămas în aceleaşi locuri, la fel de uimitori şi complicaţi ca şi străbunii lor legendari. Nimic nu este întâmplător în bunăstarea de astăzi a moţilor din comuna ce poartă numele ţăranului încăpăţânat care a sfidat un întreg imperiu – Horea.

Frumuseți aproape ireale, scoase din străfundurile pământului. Forme și culori deosebite, irizații stranii, pline de mister. Aproape că te întrebai dacă nu cumva visezi. Astfel a arătat expoziția cu flori de mină de la Muzeul Național de Geologie.

text și foto
Alice-Claudia Gherman

Paradisul florilor de mină

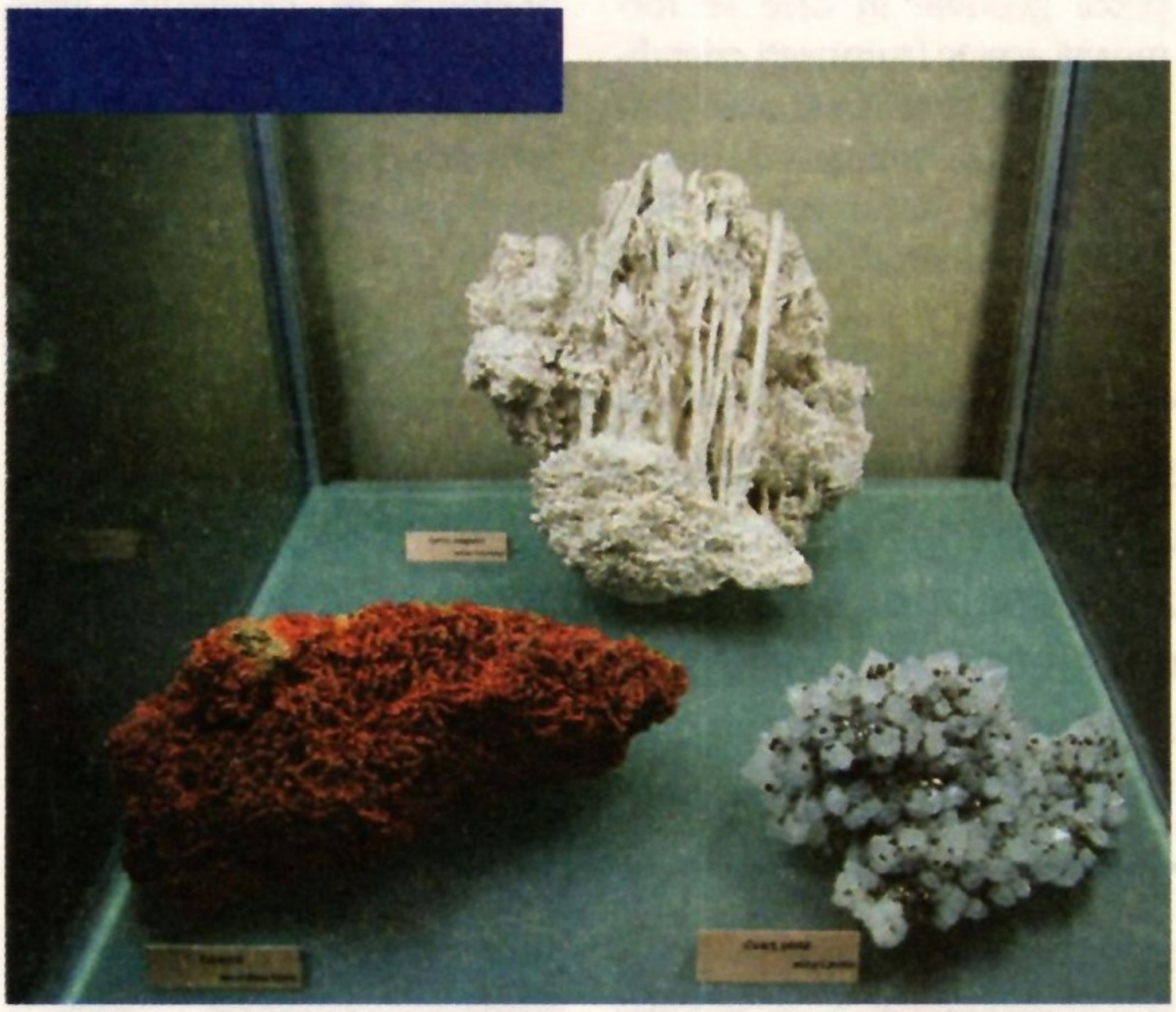

Expoziția „Flori de mină" a fost realizată în colaborare cu Muzeul de Mineralogie Baia Mare, care a adus la București, în această toamnă, circa 80 dintre cele mai reprezentative eșantioane din multitudinea de „flori de mină" descoperite în regiunea Baia Mare.

Trandafiri mici şi gingaşi prinşi între grămăjoare de gheaţă, muguri de brânduşe abia ieşite din pământ, ciupercuţe, corali în culori vii sau palide, cu luciri misterioase. Nici una dintre aceste flori nu are parfum, dar forma şi culoarea te vrăjesc. Nu, nu ne aflăm într-o grădină botanică sau în vreun parc sofisticat, ci suntem la Muzeul Naţional de Geologie din Bucureşti.

Amenajată în holul muzeului, în vitrine bogat luminate, expoziţia a beneficiat de atenţia a mii de vizitatori, tineri şi bătrâni. Ea a fost prilejuită de împlinirea a 20 de ani de la înfiinţarea Muzeului de Mineralogie din Baia Mare, care a luat naştere pe 6 noiembrie 1989. Cele 80 de flori de mină prezentate publicului la MNG fac parte din colecţia de aproximativ 700 de eşantioane minerale de acest gen, colecţie care aparţine muzeului din Baia Mare. Florile de mină provin din munţii Oaşului sau din Gutâi, din minele Turţ, Ilba, Nistru, Săsar, Herja, Baia Sprie, Şuior, Cavnic şi altele.

Multe dintre florile de mină prezentate cu acest prilej au fost selectate astfel încât să se

adreseze atât publicului larg, prin estetica deosebită (cuarţ, galenă, marcasită, sfalerit, gips, calcit alb, galben sau roz, rodocrozit, baritină albastră sau roşie, spectaculoase stibine etc.), cât şi specialiştilor (piese de valoare mondială cum ar fi scheelit-ul, whewhellit-ul sau sfera de calcit negru). De o rară frumuseţe şi bogăţie, florile de mină prezente în expoziţie aproape le-au eclipsat pe cele deţinute de muzeu în colecţia permanentă.

Cum au fost create aceste minunăţii din subsol care se apropie atât de mult de operele de artă? Ba poate, pe unele dintre cele făurite de om, chiar le şi întrec! Geologii numesc aceste aglomerări de cristale *clustere,* care de obicei au un singur vârf şi o bază comună. Ele s-au format în golurile rămase în interiorul filoanelor (zăcămintelor de minereuri – n.r.), denumite *geode,* unde, în anumite condiţii de formare şi dezvoltare a mineralelor, au crescut dinspre pereţii geodei către interiorul acesteia. Întregii operaţiuni de formare a florilor de mină i-au trebuit câteva milioane de ani. Aspectul cel mai straniu legat de formarea eşantioanelor de cristale îl reprezintă faptul că geologii nu pot prospecta geodele în care se formează aceste frumuseţi cristaline. Şi încă ceva! Deşi unei flori de mină îi ia milioane de ani să se formeze, acest gen de formaţiune minerală este considerată de către oamenii de ştiinţă drept o formaţiune tânără. Tinere sau bătrâne, indiferent de cum ne raportăm la ele, florile de mină sunt daruri minunate ale adâncurilor pământului pentru orice iubitor de frumos. Florile de mină expuse la MNG au reprezentat în mare parte exemple de eşantioane tipice pentru minele din care au fost extrase. Unul dintre eşantioanele tipice de rodocrozit (carbon de mangan) de culoare roz intens şi cu luciu mat, prezent în expoziţie, a fost cel de la Cavnic. Rodocrozitul este rar pe plan mondial, iar la Cavnic se găsesc cele mai frumoase flori de mină din acest mineral. De asemenea, stibina (sulfat de stibiu), mineral rar pe plan mondial, a fost şi ea extrem de prezentă în expoziţie, prin eşantioane de la mina Baia Sprie, unde se găsesc cele mai spectaculoase astfel de flori de mină din lume.

„Floarea de mină“ este un eșantion mineral recoltat din subteran, monomineral sau format din mai multe minerale, care posedă calități estetice deosebite, datorită concreșterii cristalelor mineralului sau mineralelor, a culorilor, a formelor, a dimensiunilor de excepție a unor cristale componente, calități care, în totalitate, fac ca eșantionul să fie bine individualizat față de altele.

1 august 1982. Fostul stadion „23 August" vibra din temelii. Anișoara Cușmir a sărit 7,15 metri la lungime, cu șase centimetri peste recordul mondial. A urmat o atletă simpatică, la ultima săritură. Spectatorii erau în delir. Tabela arăta 7,20 m. Vali Ionescu spulberase recordul lumii!

interviu de Nicolae Predeșel
foto Octavian Tibăr

Vali Ionescu, femeia care a schimbat istoria la lungime

Cum aţi ales săritura în lungime?

– Nu eu am ales săritura în lungime ci profesorul meu, Mihai Zaharia. M-a selecţionat după intuiţie. Am progresat repede şi, după doi ani, am reuşit să dobor recordul mondial.

Ce calităţi cere „lungimea"?

– Viteza şi detenta sunt pe primul plan. Mai trebuie să ai un simţ al pragului. Fără asta nu poţi să fii săritor de lungime sau de triplusalt. E nevoie de multă muncă, de alergări specifice elanului pregătitor. În rest este o probă superbă la care poţi progresa cu succes doar dacă munceşti mult.

▌*Dar drumul spre recordul lumii?*

– Cât a fost nevoie să fac sport am făcut doar sport. Nu mă interesa decât pregătirea şi competiţia. Pentru mine nu exista altă viaţă în afara stadionului. De aceea am reuşit să fac record mondial, să iau medalii la Europene şi Olimpiadă. Credeţi-mă că am muncit enorm ca să pot reuşi astfel de performanţe.

▌*Cum a evoluat sportul românesc? Putem vorbi despre un progres?*

– Era o atmosferă deosebită şi ni s-a oferit totul. Nu exagerez. Aveam toate condiţiile ca să putem face performanţă. Şi acum avem talente. Suntem un popor talentat. Din păcate, copiii nu mai sunt dispuşi să facă eforturile pe care le făceam noi, pe vremuri. Alternativele de astăzi sunt internetul, discotecile, cluburile etc. Ca să ai rezultate în sport trebuie să ai „microbul" în sânge. Altfel nu te poţi rupe de plăcerile lumeşti. Dacă aş putea să dau timpul înapoi aș fi gata să fac aceleaşi sacrificii.

▌*V-aţi gândit din prima să daţi marea lovitură sau a fost pasiune?*

– Totul a venit de la sine pentru că am făcut sport din plăcere. Poate am avut şi ceva talent, dar am muncit enorm ca să pot reuşi. Dumnezeu îţi dă în viaţă. Cât investeşti, atât primeşti.

„După activitatea de performanță orice sportiv intră într-un con de umbră. Nu știu dacă este normal, dar asta se întâmplă. Nu mai ești în lumina reflectoarelor. La rampă sunt chemați cei care fac performanță. Ceea ce faceți dv., prin acest interviu, este foarte frumos. Mă simt extraordinar."

„Rapid este iubirea vieții mele. După ce am făcut record mondial am fost curtată de clubul Steaua, de clubul Dinamo, dar nu am vrut să plec din Giulești. Când am venit la Rapid eram un nimeni. Rapid mi-a oferit toate condițiile și era firesc să rămân recunoscătoare acestui club."

„Îmi mai doresc două lucruri: copiii să fie sănătoși și măcar Sergiu să ne calce pe urme. Îi văd crescând, știu că au calități și sper ca într-o zi să ajung să stau în tribună și să mă bucur de performanțele lor. Și sportive, la Sergiu, și profesionale, la Alexandra."

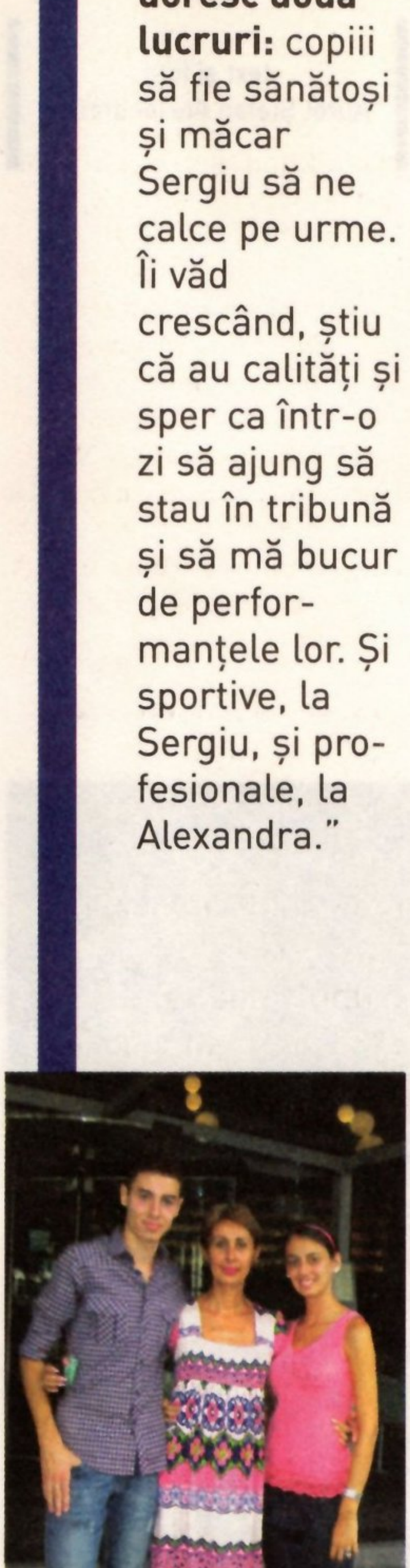

Ca antrenoare, aţi regăsit dragostea pentru atletism la tinerii de azi?

– Cei care fac sporturi individuale şi obţin performanţe o fac din plăcere şi fără bani. Au determinare pentru că ei luptă direct cu recordurile.

Vă mai aduceţi aminte de ziua când aţi dus recordul mondial la borna de 7,20 metri?

– Erau Campionatele Naţionale. A fost o egalitate aproape perfectă până la săritura a cincea când Anişoara Cuşmir a aterizat la 7,15 metri. A durat cam o jumătate de oră până s-a validat săritura Anişoarei. Urma săritura a şasea la care eu eram prima concurentă. Ştiu că domnul Zaharia mi-a spus: „Concursul nu s-a terminat! Proba asta are şase încercări. Mai ai o şansă. Du-te şi sari!" Am avut încredere orbeşte în ceea ce spunea. Capul meu a „procesat" mesajul ca un robot. Vântul bătea din faţă. Când am aterizat în groapă am auzit un fel de urlet care venea dinspre tribune. Atunci am realizat că am sărit mai mult decât Anişoara. A urmat o noapte de pomină. Am plecat pe la ora 02:00 de la stadion din cauza controlului antidoping. Până şi şoferul unui taxi care m-a dus acasă ştia ce s-a întâmplat în acea zi. A fost frumos!

La băieţi, recordul mondial este bătut în cuie de 19 ani, Mike Powell (Statele Unite) – 8,95 m. La fete, rusoaica Galina Cistiakova (7,52 m) deţine recordul lumii de 22 de ani. De ce progresează atât de încet acest record?

– Performanţele pe care le-aţi prezentat sunt atât de mari încât va fi foarte greu să fie bătute în perioada următoare. Poate să apară un supertalent. Cifrele lui Powell şi Cistiakova sunt imense.

Ce rol a avut familia?

– Am primit susţinere totală din partea familiei. Atunci când a fost greu, mama m-a împins de la spate ca să merg înainte. În cei 20 de ani de sport, pentru că aveam dormitorul lângă baie, mama s-a spălat pe dinţi la bucătărie. Dacă se întorcea mai devreme de la serviciu stătea pe aleea din faţa blocului pentru că ştia că eu dorm de la ora 14:00 la 16:00. Ajutorul familiei a fost total.

În Franța, de câteva sute de ani, vinul este religie și este iubire, în numele vinului se spun rugăciunile mesei și sunt binecuvântate licorile divine ce dau plăcere și putere.

text și foto
Aurel Ștefan Alexandrescu

Drumurile vinului

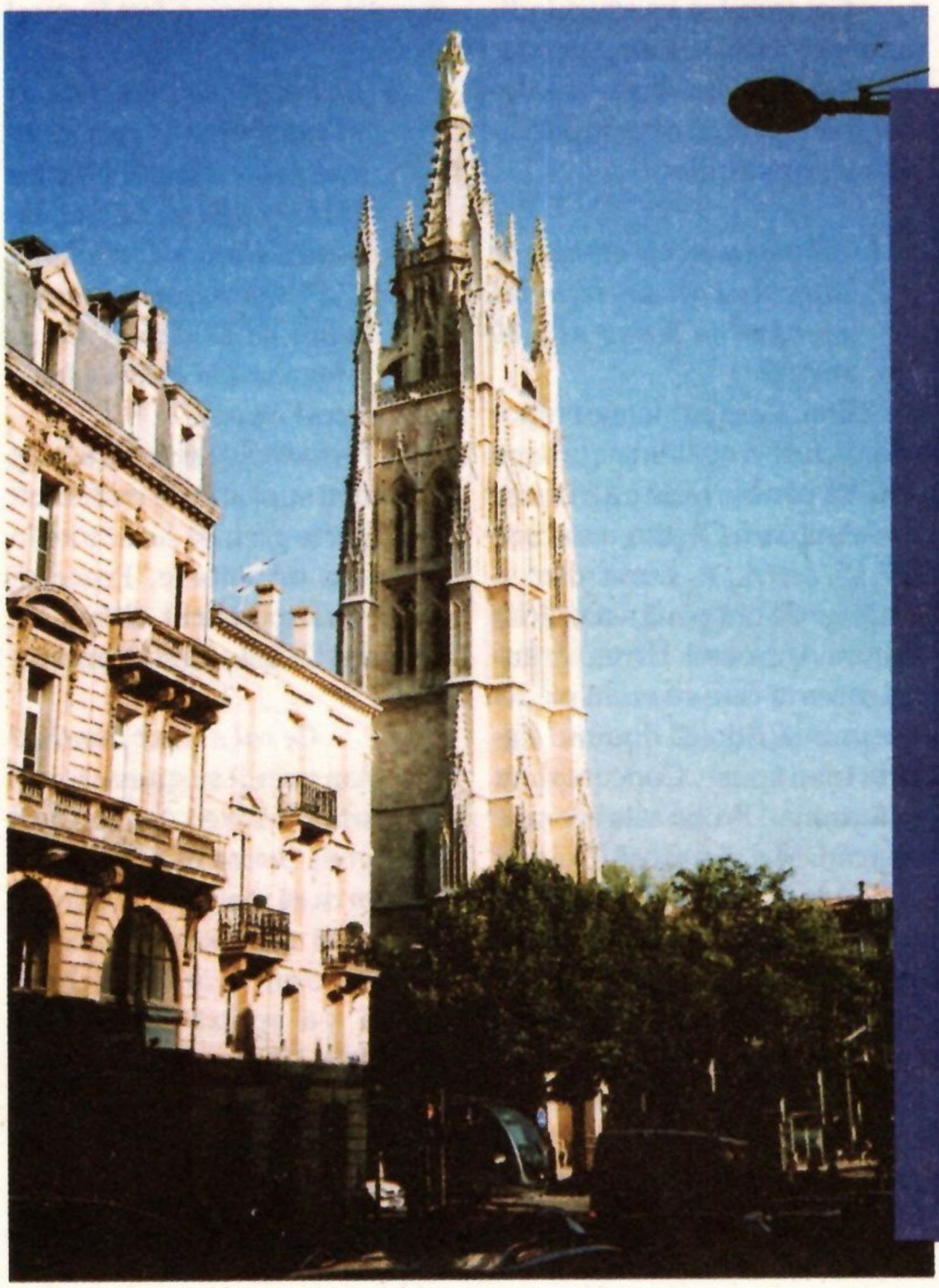

Drumurile vinului în Hexagon duc mai întâi la Bordeaux, orașul elegant și orgolios totodată, de la confluența râurilor Garonne cu Dordogne, orașul declarat neoficial Capitala mondială a vinului. Aici se află cea mai mare suprafață cultivată cu viță-de-vie, de fapt cea mai mare podgorie din lume alcătuită din alte 9.000 de podgorii mai mici, adică peste 120.000 ha de vie cu o producție de peste 800.000.000 de sticle cu vin pe an!

Calendarul vinului are aici, la Bordeaux, de la prima podgorie fondată în 1365 – Chateau Lafitte – alte sărbători și alți sfinți decât calendarul religios și una dintre cele mai frumoase și mai așteptate sărbători este chiar „Fête du vin" ce se ține la mijlocul verii. Sărbătoarea durează trei zile și se petrece pe cheiul Garonnei, pe malul stâng, din dreptul catedralei St. Michel (stil gotic – sec. XIV) și al podului peste râu – Pont de Pierre – până dincolo de monumentele Place de la Bourse, una dintre cele mai frumoase piețe de secolul XVIII din Franța.

Pe cheiul Richelieu, adăpostite în chioșcuri și corturi pictate în stil retro, sute de butoaie de stejar cu soiuri de Bordeaux așteptau să li se dea cep. Câțiva kilometri de sticle, unele cu etichete scumpe – *Premier Grand cru classé,* altele cu popularul „vin du table", se înșirau pe mese și terase. Vinul era degustat fără grabă, cinstit, înțeles.

Dar un vin bun, echilibrat, *St-Julien,* sau tare, vibrant, *Chateau Montrose,* se poate bea în oricare dintre numeroasele *Maison du vin* din centrul istoric și mai ales în braseriile din Place Pey-Berland, acolo unde se ridică sfidătoare față de umbrele timpului, Catedrala St. André (stil gotic – sec. XII), simbolul de piatră și credință al Bordeaux-ului.

De la Bordeaux plec cu trenul la Jonzac și, timp de aproape două ore, după podul peste Garonne, calea ferată taie în două regiunea Aquitaine și apoi Poitou–Charentes, pline de podgorii cu parcelele de viță-de-vie aranjate la riglă pe dealurile domoale, o simetrie obsedantă întreruptă doar de tufele de trandafiri de la capătul rândurilor.

Și, pierdută printre vii, o gară mică pentru un oraș de suflet, Jonzac, aflat pe aceste drumuri ale vinului, risipit pe câteva dealuri la fel ca „orașul dintre vii" – adică Hușiul românesc. Jonzac este cunoscut pentru termele romane folosite și astăzi și pentru cel mai bun „aperitif" din Franța: *Pineau de Pays Charentais* „inventat" din greșeală în sec. XVI. Un fel de vin „tăiat", licoros, făcut din sauvignon și semillon cel blanc și din cabernet, merlot și malbec cel rosé. Ambele soiuri de *Pineau* merg foarte bine cu brânzeturile de capră și cu nelipsitul *pathé de fois gras. C'est vrai!*

În centrul medieval al Jonzacului, dominat de siluetele Castelului (stil renascentist – sec. XV) și bisericii Saint Gervais și Saint Protais (stil romanic – sec. XI) la Cloître des Carmes (stil gotic – sec. XVI) a avut loc în această vară cea de-a 9-a Bienală Internațională de Caricatură, singurul salon de umor din lume având ca temă – – bineînțeles – vinul.

Peste 700(!) de soiuri... desenate în alb-negru și color

Drumurile vinului se intersectează și cu aroma densă de cognac învechit.

de 232 de artiști din 47 de țări au fost alese de juriul Bienalei prezidat, ca de obicei, de francezul Noel, pentru a fi degustate, îmbuteliate, etichetate și – în sfârșit – montate pe simezele de la Cloître des Carmes.

Invitații ediției din acest an a Bienalei de Umor – Sabatier, Steadman, Ballouhey, Bridenne, Brito, Jer, Napo, Pichon, Pohle, Leurs și... Alex și-au împărțit premiile de criză, medaliile, diplomele și – mai ales – vinurile, din care nu puteau să lipsească de pe podium celebrele vinuri de Bordeaux, *Chateau Margaux* și *Chateau Latour*.

La Jonzac, pentru câteva zile, magia vinului și acel unic, specific franțuzesc, *joie de vivre*, au adus zâmbetul pe simezele umorului.

În Franța drumurile vinului nu se sfârșesc într-o viață. Santé!

După Jonzac, un alt punct important pe harta vinului pe care l-am vizitat în vară a fost Cognac (anticul Comniacum), un nume care atrage și stârnește pasiuni nebănuite. Drumul cu mașina se putea face cam într-o oră, dar gazda mea și totodată un excelent ghid oenolog(!), doctorul Christophe, a ocolit șoseaua principală, alegând un drum aparte, printre podgorii, special pentru a-mi arăta câteva parcele cu *Cabernet Sauvignon* gata de cules. A fost un regal de zile mari, o bucurie a ochilor și a sufletului!

Cu cât ne apropiam de Cognac, *terroir*-ul (solul) era din ce în ce mai pietros, arid, butucii de viță-de-vie răsărind dintre bolovani albi de calcar ce păstrau căldura atât de necesară pentru un vin și un cognac de calitate.

În aer plutea grea, densă, puternică, aroma de cognac învechit, ca o ceață de toamnă timpurie ce invadează oameni și case. Apoi șiruri nesfârșite de depozite negre, sumbre, fără ferestre, munți de butoaie din stejar pregătite pentru maturarea cognacului, case de epocă având ferestrele barate de scânduri, cu zidurile înnegrite de la vaporii de cognac, străzi întregi care păreau părăsite, o imagine de tărâm al nimănui prin care mergeam tăcuți ca niște fantome de duminică. Cognacul a devorat orașul Cognac, acesta e prețul plătit pentru savoarea picăturilor aurii din cupele de cristal.

Chiar și Castelul regelui François I (sec. XIV), ce domină centrul istoric al orașului, a fost sacrificat pe altarul comerțului devenind depozit de cognac, pe turnurile sale fluturând drapelul firmei *Otard*.

În centru, în piața François I, sunt parcă într-un alt oraș, alb, curat, ispititor. *Maison du vin* și *Maison du cognac* se înșiră una după alta pe străzile cu blazoane de epocă, terasele sunt pline cu turiști de duminică.

Musée des arts du cognac (rue Saulnier), inaugurat în anul 2004 aproape de râul Charente, una dintre atracțiile orașului, este o bibliotecă de arome tari și ispite diavolești unde poți găsi exemplare rare, vechi de sute de ani, ediții princeps cu sticle imperiale, colecții de buzunar cu titluri „déjà vu" – *Hennessy, Martell, Otard, Remy Martin, Courvoisier* stau înșirate cuminți pe rafturile de lemn ca în orice bibliotecă a spiritului.

În ultima zi, în TGV-ul de Paris am străbătut alte domenii, alte podgorii cu nume celebre; St. Emilion este doar una dintre ele unde *Merlot*-ul e vinul care face legea.

Kyoto este vechea capitală a Japoniei, mutată la Tokyo odată cu căderea shogunatului. Kyoto este o Japonie mai veche și mult mai romantică. Dar și foarte aglomerată. Nici nu găsim un hotel liber în Kyoto, așa că ne orientăm spre prefectura învecinată, Shiga.

text Claudia Golea Sumiya

Aglomerație la Kyoto

Vizitasem Kyoto cu multă vreme în urmă, dar nu văzusem Kiyomizu Dera, ceea ce era o adevărată lacună. Alergăm, așadar, într-acolo. Acest sit din patrimoniul UNESCO se află cocoțat pe o colină la marginea orașului. Templul budist al „Apei Limpezi" a fost fondat în 798, clădirile actuale datând din 1633. Este atât de plin de lume încât cu greu poți să faci câte o fotografie, așa că mă delectez în schimb să admir domnișoarele în kimonouri. Ai cam multe scări de

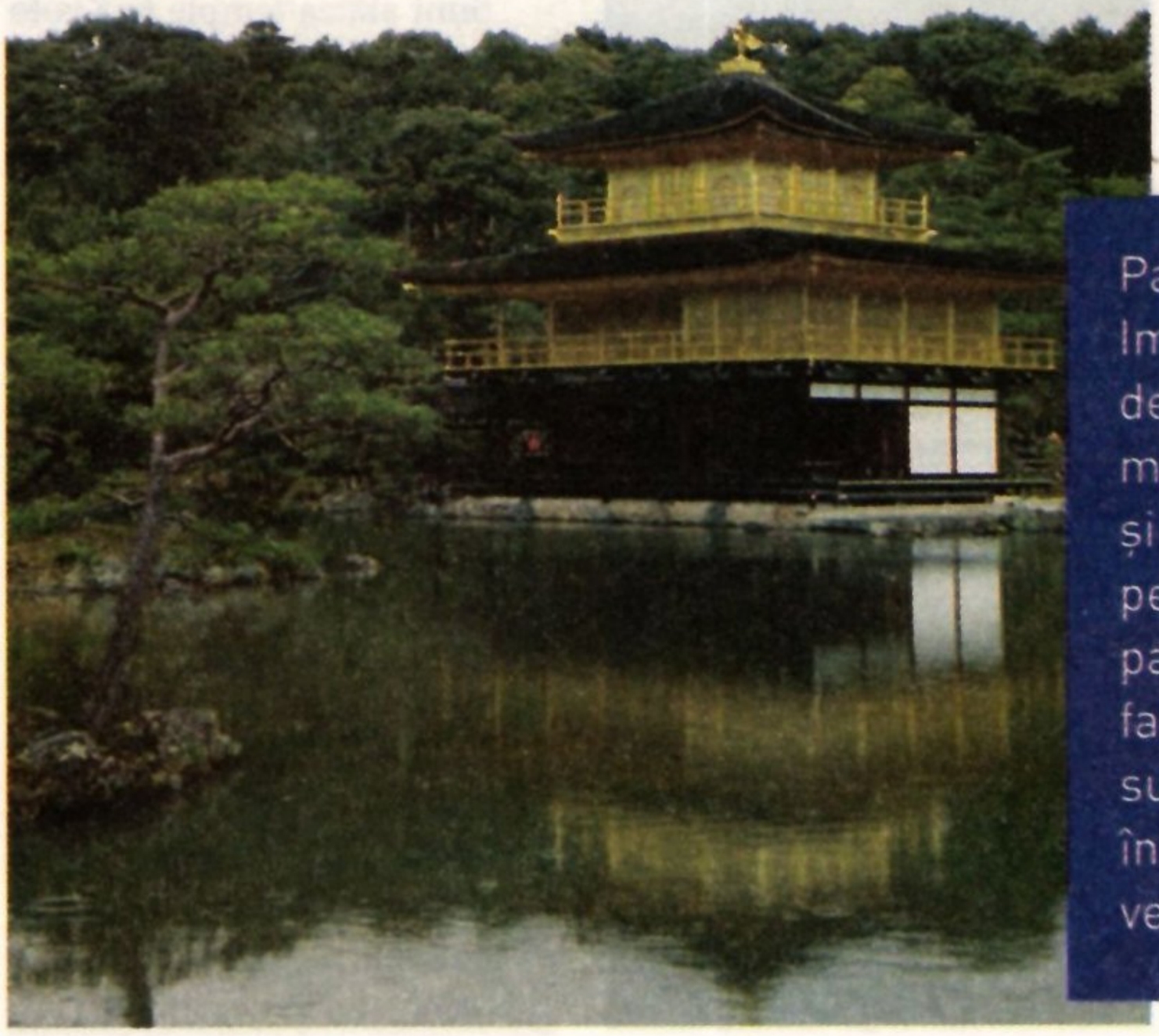

Parcul din jurul Palatului Imperial. Este mai mult decât frumos și, când luăm masa de prânz într-un mic și vechi restaurant de peste drum, cu multă patină și stil, dar fără fasoane, ne dăm seama că suntem departe de Tokyo, într-un oraș mult mai vechi și adevărat.

urcat la Kiyomizu Dera, ca de altfel la majoritatea templelor japoneze, și m-am întrebat întotdeauna ce fac handicapații motori.

Ginkakuji

Aflat într-o parte mai centrală a orașului, templul zen numit Pavilionul de Argint datează din 1460. L-ai putea lua foarte bine drept o cochetă casă albă, dar parcul înconjurător te convinge că te afli într-un templu. Grădina de stânci și pietriș greblat și mica pădure din jur în al cărei mușchi îți vine să te afunzi este poate cea mai frumoasă grădină a unui templu din Kyoto. Și cum ieși de la Ginkakuji, dai de cel mai frumos drum din Kyoto.

Tetsugtaku no Michi

Aleea Filozofiei începe la Templul de Argint și trece pe lângă alte câteva temple, având nu mai puțin de doi kilometri. Este străjuită de pomi de *sakura* – cireși japonezi. Se cheamă astfel în amintirea profesorului de filozofie Kitaro Nishida, care o străbătea zilnic pentru a medita. Cireșii sunt atât de romantici încât meditația mea este cam desuetă, dar oricum drumul nu poate să nu te impresioneze și să te apropie de frumusețe. Câteva doamne își plimbă cățeii și mă gândesc ce fericite sunt să locuiască în zonă și să-și plimbe canișii și ce rasă or mai fi ei fix pe Aleea Filozofiei.

Kinkakuji

Este o nouă zi și turiștii n-au părăsit încă Kyoto. Ne ducem să vedem cel mai renumit templu din vechea capitală. Kinkakuji, templul budist zen supranumit Pavilionul de Aur, a fost construit în 1397 de către shogunul Ashikaga Yoshimitsu ca să-i folosească drept vilă. Poleit cu aur, strălucește dincolo de lac, ca o bijuterie în mijlocul naturii. Așezarea a devenit ulterior templu și, în secolul al 20-lea, a luat chiar foc. Nemaiputându-i suporta frumusețea orbitoare, un călugăr a provocat un incendiu. Mare parte a templului a scăpat însă și călugărul a ajuns la un spital de nebuni. Incidentul este descris de Yukio Mishima în romanul său *Pavilionul de Aur*.

Ryoanji

Templul zen al Dragonului Pașnic este renumit pentru grădina sa, de asemenea un sit din patrimoniul Unesco. A fost construită în 1400 și cuprinde câteva stânci în jurul cărora nisipul este greblat artistic. Stâncile simbolizează insule, iar nisipul, valurile mării. Un turist probabil mahmur se dezechilibrează atunci când pozează grădina de pe verandă. Aterizează în valurile mării și pacea și liniștea noastră zen este pierdută pe vecie.

Ishiyama Dera

Sunt atâtea temple la Kyoto încât nu ai nevoie de nici un surplus. Este însă păcat să treci prin zonă fără să vezi Templul budist Ishiyama din prefectura Shiga. Este renumit atât prin vechimea sa, dar mai ales prin faptul că doamna Murasaki Shikibu a început să scrie aici *Povestea lui Genji* într-o noapte de august din anul 1400. Îi poți vedea statuia cu kimono și păr lung, așezată la masa de scris, în grădina templului.

Am vrea să stăm o veșnicie la Kyoto, dar nu suntem de prin părțile locului. Nu ne rămâne decât să luăm shinkansenul înapoi spre Tokyo.

Alin Totorean este un explorator și fotograf român deja recunoscut la nivel intern și internațional pentru expedițiile sale solitare în locuri deșertificate precum Australia, Atacama sau Gobi. Ultima sa ispravă expedițională a fost în Ethiopia, din care ne-a împărtășit câteva impresii.

text Alice-Claudia Gherman
foto arhiva personală
Alin Totorean

Singur prin Ethiopia

Descoperă-ţi semenii, acesta este proiectul de la care a plecat în expediţii Alin Totorean acum şase-şapte ani în urmă. De atunci, temerarul explorator a parcurs mii de kilometri singur, pe jos sau cu diverse mijloace de transport pe care le-a găsit la îndemână, pentru a se apropia de oameni şi a le cunoaşte viaţa şi obiceiurile. În această primăvară, Alin a revenit din Ethiopia, cu informaţii şi detalii dintre cele mai interesante.

În Ethiopia, Alin Totorean a parcurs circa 150 de kilometri pe jos din cei 1.900 cât a făcut în această ţară, în total. A aterizat în capitala ţării, Addis Abeba, dar şi-a îndreptat atenţia, energiile şi paşii către vârful Abune Yosef – 4.260 m înălţime, vulcanul Wenchi şi regiunea Kaffa, locul de unde este originară cafeaua. În peregrinările sale, Alin a întâlnit oameni diferiţi, dar cei care l-au uimit şi impresionat cel mai mult au fost locuitorii satelor montane dinspre vârful Abune Yosef. „M-am dus la ei cu gândul să îi descopăr, dar adesea eu am fost cel care a fost descoperit, mai ales că eram singurul alb pe care îl văzuseră vreodată, în viaţa lor", povesteşte exploratorul.

Înainte de a îşi începe ascensiunea pe vârful Abune Yosef, Alin a făcut o scurtă

„Cei mai interesanți oameni au fost, însă, cei de pe Abune Yosef, chiar dacă au fost și cei mai săraci și mai curioși în a mă cunoaște, pe mine, un alb, singurul alb văzut de ei vreodată", povestește Alin.

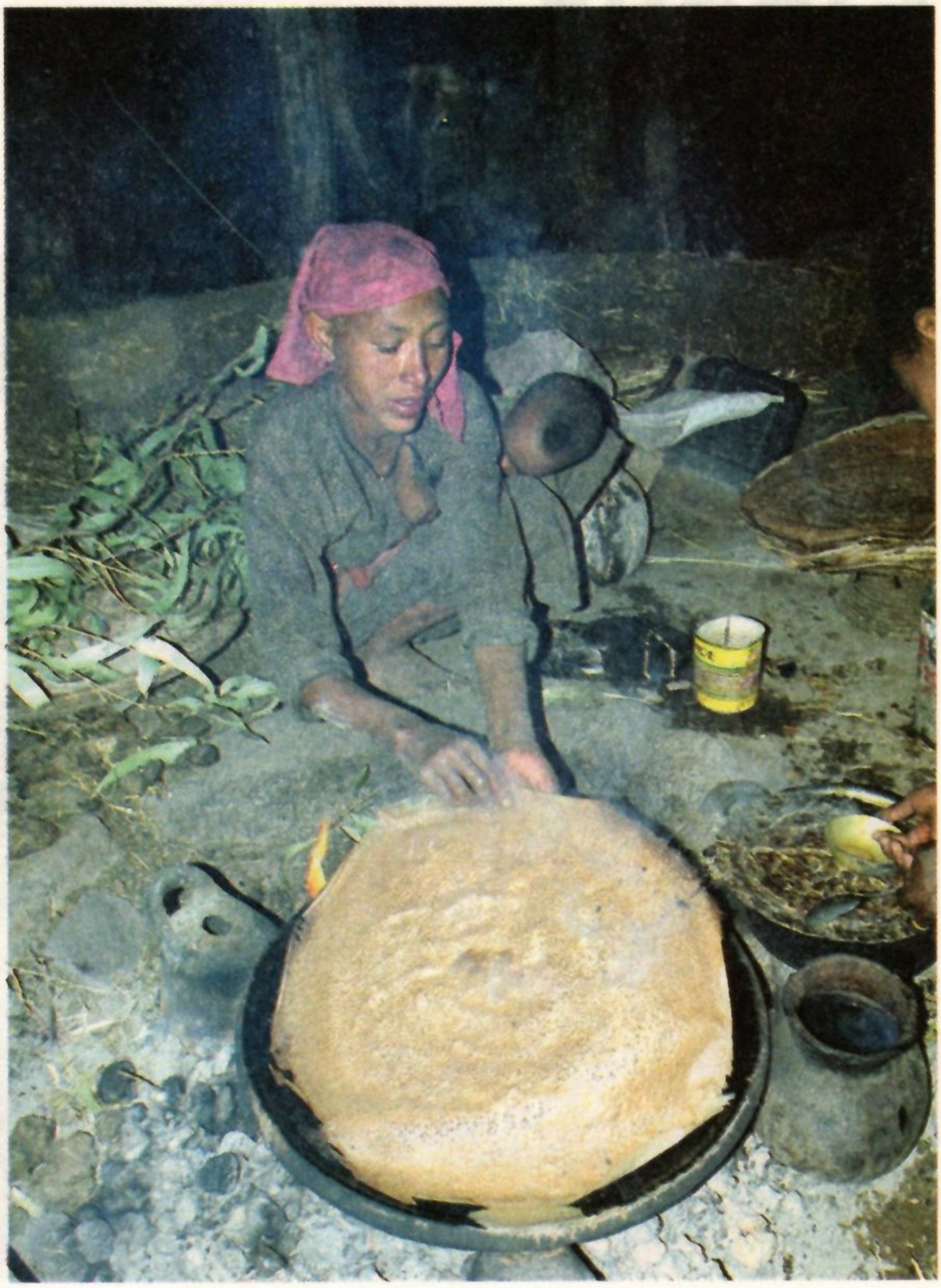

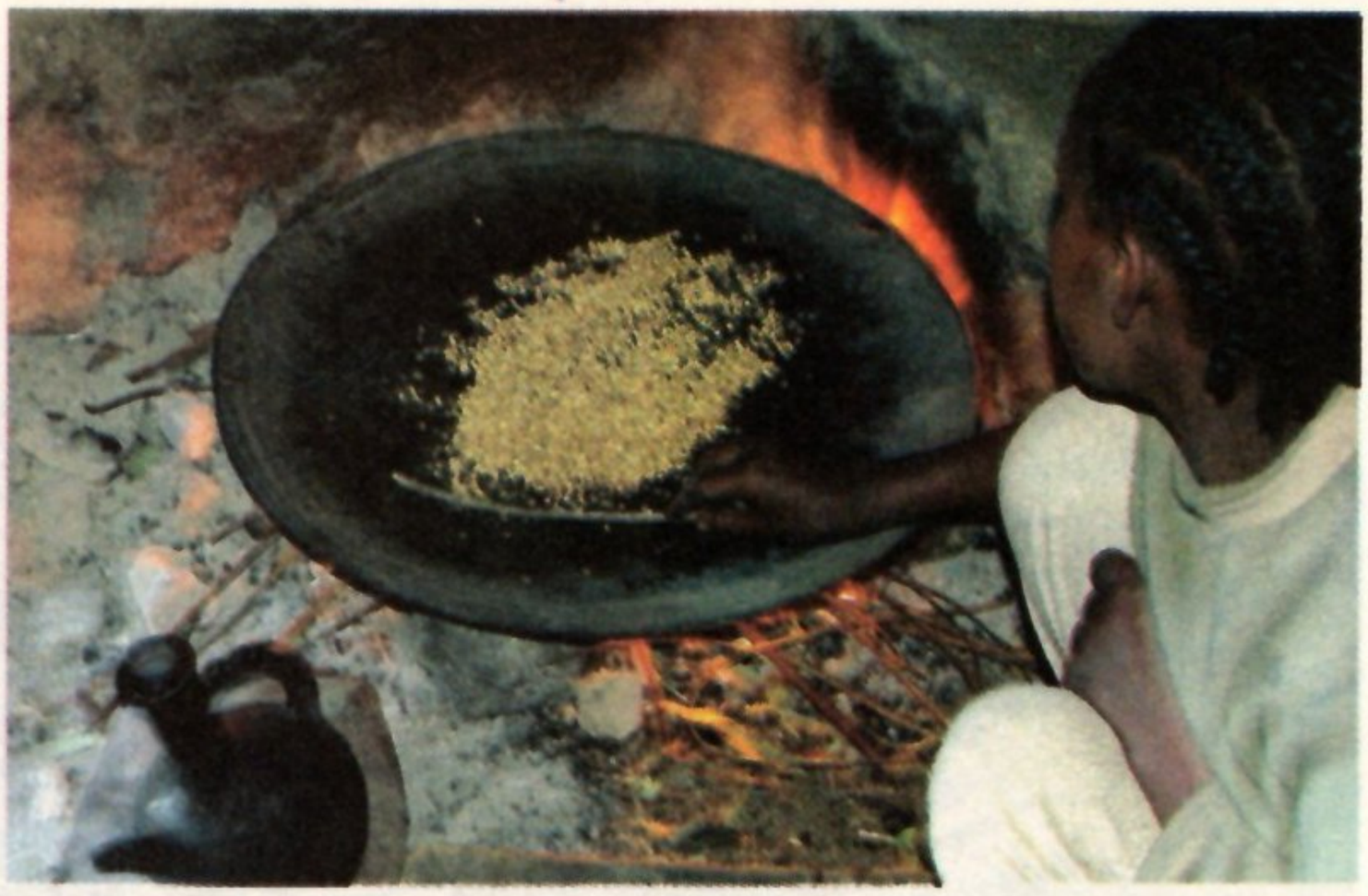

vizită în oraşul Lalibela. Acolo a vizitat cele 11 biserici ortodoxe considerate cea de-a opta minune a Lumii Noi. Bisericile sunt monolitice şi au fost ridicate din porunca regelui Gebre Mesquel Lalibela, din dinastia Zagwe, convertit la creştinism în secolul al XI-lea.

În drumul său către vârful amintit, românul nu a ezitat să se apropie de casele localnicilor, să ceară găzduire în ele, având astfel ocazia să vadă la faţa locului şi pe propria-i piele ce înseamnă sărăcia, dar şi ospitalitatea, care sunt obiceiurile oamenilor din zonă şi cum este să trăieşti într-o colibă alături de oameni şi animale. „Am locuit cu ei în colibe, am mâncat şi muncit alături de ei. Nu le cunoşteam limba, dar mă apropiam întâi de copii, afişând o mimică prietenoasă, părinţii căpătau încredere în mine, iar apoi comunicam prin semne cu ei. Oamenii erau săraci, de o sărăcie pe care nu ţi-o poţi imagina până nu ajungi acolo, chiar dacă ştiam despre Ethiopia că este o ţară săracă", spune Alin. Copiii nu aveau nici măcar o păpuşă din cârpă, iar o pereche de sandale de gumă reprezenta o adevărată avere pentru posesorul ei. Bărbaţii lucrau la muncile câmpului, cultivând parcele mici, terasate, aflate la 3.000 de metri altitudine. În colibă femeile găteau sau mai spălau când şi când câte o rufă roasă de atâta purtat, băieţeii mergeau cu caprele pe munte după câte un smoc de iarbă uscată, iar fetiţele cărau apă cu spatele de la kilometri întregi, de la un izvor anemic, aflat la baza munţilor. Cu toate acestea, localnicii i-au oferit lui Alin găzduire şi hrană din puţinul lor.

Etiopienii prăjesc boabele de cafea în casă. Locuințele băștinașilor sunt, de fapt, niște colibe în care locuiesc la un loc oameni și animale.

Preparatele culinare locale erau compuse din *injera* – un fel de lipie făcută din făina obţinută din seminţele unei plante numite *teff*, peste care se pune un amestec de linte, fasole, varză, morcovi, sfeclă roşie sau cartofi. Cât despre igienă, aceasta era mai mult decât precară. „Deşi am dormit cu ei în colibă, iar fiindcă nu aveau apă, a te spăla însemna un lux pe care nimeni acolo nu şi-l putea permite, nu m-am îmbolnăvit. Când m-am întors mi-am făcut, după două luni, toate analizele – le-am făcut aşa de târziu, tocmai fiindcă anumite afecţiuni se

Oamenii muntelui Abune Yosef aduc apa cărând-o în spate de la un izvor aflat la baza muntelui.

pot manifesta cu întârziere – şi mi-au ieşit absolut în regulă", explică Alin. Acolo, în coliba sărăcăcioasă, Alin a observat cât de ospitalieri şi de binevoitori sunt locatarii. Astfel, exploratorul a constatat că: „Oamenii, cu cât sunt mai săraci, cu atât sunt mai ospitalieri şi mai buni. M-au lăsat să dorm în colibele lor şi mi-au dat mâncare fără să ceară măcar un ban." Ceea ce nu înseamnă că Alin a lăsat nerăsplătită această ospitalitate, el le-a oferit bani, în moneda locală – *birr*-ul, celor care i-au oferit adăpost. Mai mult, Alin i-a ajutat pe băştinaşi şi la muncile cotidiene, a tuns oi, a muls iepe, pe scurt, a experimentat viaţa etiopianului aflat în pustiul muntelui Abune Yosef. La nevoie, în lipsă de orice alt adăpost, Alin a dormit chiar şi sub cerul liber.

De pe Abune Yosef, Alin Totorean s-a îndreptat către craterul vulcanului stins Wenchi, unde a găsit o comunitate de oameni ceva mai bogaţi decât cei care trăiesc în creierul munţilor. În craterul vulcanului Wenchi există un lac imens, iar satele oamenilor sunt răspândite pe mal, în jurul lacului. În zonă îşi duc viaţa în linişte circa 800 de locuitori. Peisajul este mirific, pantele sunt înverzite de pâlcurile de eucalipţi şi culturile de *enset* – o plantă asemănătoare bananierului.

Cel de-al treilea obiectiv pe care Alin a ţinut să îl atingă în Ethiopia a fost regiunea Kaffa, locul de unde provine cafeaua. Aici a asistat la întreg ritualul de culegere, prăjire, măcinare şi servire a cafelei. Oricât de săraci erau oamenii locului, cafeaua le era nelipsită. Consumul ei reprezenta ceva obişnuit, planta fiind adesea prezentă chiar în faţa colibei.

Goliciunea celuilalt e un dar. Mai ales goliciunea unei femei. „Mamă, numai să o vedem goală!“ - zic bărbații. Chiar dacă nu ne bucurăm de ea.

text Mihail Gălățanu
foto Mediafax

Playboy story

Amintiri dintr-o redacție „cu femei goale“

Capul de afiş al celui de-al treilea număr de *Playboy* reunea, cred, pentru prima dată, un grup cât se poate de spumos de contribuabili la conţinutul ediţiei române a *Playboy*. Erau, puşi la un loc, Horia Gârbea, Florin Iaru, Andrei Iliescu, Stephen Vajda, Marius Ianuş, Ştefan Onică, Alexandra Ivancenko, Doru Amăriucăi, Horaţiu Mălăele, Brian Herbert, Kevin J. Anderson, Ion Barbu (graficianul, caricaturistul), Andrei Nourescu, Salvador Dali.

Nu cred să nimereşti, decât cu greu, o alăturare mai **eteroclită**.

A fost, dacă nu mă înşel, prima ediţie a *Bursei de frumuseţi Playboy*. Numele rubricii, iarăşi trebuie să spun, îmi aparţine, dacă îmi amintesc bine.

Din scrisorile sosite în redacţie, am selectat cinci fete, cele mai *suculente*. Şi iată ce scriam în deschiderea rubricii:

„S-a deschis bursa frumuseţilor autohtone şi noi suntem cei care o vom face pe brokerii. Cotaţiile, la noi lunare, vor cuprinde obligatoriu descrierea parametrilor viitoarei „investiţii": înălţime, măsurile de aur – şi ceea ce ne individualizează cel mai mult pe fiecare în parte: pasiunile."

SIDONIA

(1,78 m, 84/60/90)

Pasiuni: muzică, dans, modă, lectură, pictură.

Ce s-o fi mai ales acum din Sidonia? Este sigur că e trecută de treizeci de ani, o femeie respectabilă, o doamnă, poate mamă. A uitat de *PLAYBOY*? Mai cumpără *PLAYBOY*? A fost numai un vis, un *capriţ* de tinereţe?

Sidonia poartă lenjerie neagră, de femeie fatală. Are un zâmbet care, pesemne, se vrea provocator. În spate, un poster cu o vedetă, probabil hollywoodiană. Nu se vede prea bine. Capul său este lângă capul vedetei. O imită, nu foarte conştient – sau, dimpotrivă, cât se poate de intenţionat, pe Sharon Stone. Să fiu drept, chiar seamănă. Are părul strâns, ca Sharon în rolurile de maturitate. Sânii, eh, sânii sunt delicioşi. I-aş linge. Nu se vede decât îngemănarea lor, aşa cum sunt prinşi, ca nişte fluturi, în hamurile negre, vampirice. Pare o brunetă vopsită şaten. În spatele ei, un pat cu o cuvertură roşie, deranjat. Deranjată e şi cuvertura, iar părul, OK, acesta pare, şi el, în dezordine.

Totul, pe ea, este apetisant, până şi buricul. Sub cuvertura roşie, se întinde ţinutul languros al cearşafului, explorat, probabil, de prietenul care îi face poza. Despicătura pubiană trădează un triunghi bine „desţelenit" de păr.

În vremurile noastre, moderne, cineva, un bun scriitor, o personalitate, observa că locul războaielor de pe câmpul de bătălie a fost luat de turnirele erotice. Bărbatul se „dezvoltă" mai mult în pat, nu pe câmpiile cu praf de puşcă. Aserţiunea

Un pictorial este un dar. Un dar în care ceea ce nu e de văzut se arată. Suntem curioși – și bucuroși – de goliciunea celuilalt. Mai ales de cea a unei femei. Sângele nostru de bărbat se face mai aprig. Inima se face cât un purice. Am vrea să o posedăm acolo, pe loc.

adevărată pentru, cel puţin, ultimii şaizeci şi cinci de ani, în care nu ne-am mai întrecut în conflicte mondiale. Aşa că, *mutatis mutandis*, locul baladelor războinice, nibelunge, a fost luat de cele erotice, cântece de lingoare, alean, amoc. Henry Miller este un bun exemplu în acest sens.

El descrie epopei întregi ale bravurii sale, manifestate, însă, în alcov. În fond, nu este decât idealul hippioţilor aici: MAKE LOVE, NOT WAR. Chiar aşa şi stau lucrurile.

De prin anii '60, dacă nu cumva o ţârâ mai 'nainte, a început războiul sexelor, iar el se consumă în pat. Patul s-a lungit, s-a lăţit, a devenit tranşeul adânc unde ne petrecem înfruntările. Fie tandre, fie violente.

Am ajuns să ne înfigem jungherul în pat, să ne împlântăm paloşul în despicătura adânc-voluptuoasă, fremătătoare, a femeii, dătătoare de mirosuri hormonale, iar nu de oţel încins, de fier ştirbit. Un singur miros a rămas la locul lui, poate: cel de sânge, ivit din ciclul sublunar al vaginului. Şi, dacă voim, am putea să îi mai adăugăm unul: cel al sudorii, căci în pat se asudă temeinic pentru un firicel, oricât de mic, de orgasm. Suntem o civilizaţie a orgasmului, neîndoios. Cultivăm orgasmul în toate cele. L-am extins. L-am împins în arenă. L-am generalizat.

Umblăm cu spada la vedere, iar ea e chiar bărbăţia noastră, puterea noastră de a avea succes. Să obţii cât mai multe orgasme, iată visul omului postmodern. Orgasme profesionale, culturale, orgasme atunci când vezi un film, orgasme de toate tipurile. Plurifaţetate. Orgasme culinare, orgasme bahice, orgasme de toate culorile, ale picturii, ale redesenării lumii.

Goana după orgasm, iată sportul global. Sport al lumii, universal, de exportat şi pe alte planete, după ce a trecut de faza „sport naţional". Ne place măcar să ne închipuim cu celelalte specii, cu toate speciile, cu negri tuciurii şi musculoşi sau cu negroide ciocolatii şi lăptoase, cu surinameze creţe şi, poate, cu columbience cu despicătura fierbinte, clătindu-se, în echilibru fragil, pe muchia toridă a Ecuatorului.

TIMEA

1,62 m, 95/62/92

Pasiuni: „poza" ca mod de a arăta ce e frumos.

Timea (Ce nume ciudat! Amintindu-mi de *Timaios*!) este o blondă alburie. Are în ea ceva de albuş de ou, gelatinos, cu tremolo. Cu tremolo ţi-o închipui şi deja aşezată deasupra ta, în poziţia „tragerii în ţeapă", cea pe care ar merita să o atribuim lui Vlad Ţepeş.

Timea este o nimfă a pădurii: şi asta pentru că fotografia o înfăţişează în mijlocul unei păduri, într-un mic luminiş.

Poartă adidaşi în picioare – ar fi, probabil, „politic corect", să spun „pantofi de sport" – de fapt, ghete înalte, albăstrui, cu ciorapi albi, lăsaţi să atârne, lenevos, pe glezne. Are buze rujate, şi ele, violent.

Părul, probabil şaten, este vopsit blond deschis, în spicul grâului. Ceas la mână, cu o curea neagră. Părul, strâns după o anume modă, prins cu o bentiţă neagră. Bikini albi, simpli, ca o frustă declaraţie de puritate.

Modelul meu, poate îndepărtat, este Henry Miller. Nu singur, poate împletit cu Charles Bukowski – şi cu ceva „beatnici", poate Jack Kerouack. Henry Miller a intuit, într-un mod genial, că, pentru miezul secolului douăzeci sau măcar pentru un veac, centrul naraţiunii s-a mutat în pat. Dragostea unui bărbat pentru o femeie este, astăzi, programatic, epicentrul naraţiunii. Generaţia mea a identificat imperativele vremii. Sigur, tematicile s-au diversificat. Dar Henry Miller de asta e mare: a fost primul – sau printre primii. Toate temele converg într-una singură: Amor, Eros. Miller are rafinament. Explorează subtilităţile vieţii sexuale pariziene. Şi, în Paris, în plin secol XX, chiar aveai ce exploata.

Are tot ce îi trebuie: şi pagini pline de o poezie a cotidianului, şi elogiu al femeii, dar şi detractare a ei, are exaltare, are ritm & elan citadin, are observaţie psihologică & socială, întreprinsă prin prisma unei sexualităţi debordante. Are ştiinţă de prozator, creionare de personaje, fără să fie prea pregnante, într-un cuvânt, este *prozatorul total*. Nu este un obsedat sexual, cum cred doar imbecilii, care îşi aşterne pe hârtie dejecţiile.

Sigur că uneori exagerează, nici eu-însumi nu îl suport /cauţionez pentru asta. Devine repulsiv, dar şi asta este, poate, în calculul său artistic. În proiectul său romanesc. Iar Anaïs Nin, admirabilă, până la un punct îi seamănă. Nu este o femeie lângă care ai vrea să îmbătrâneşti, cu care ai vrea să te căsătoreşti, dar este o femeie cu care poţi să *experimentezi* lumea.

Să prelevăm un fragment din Henry Miller:

„ Odată cu rafinamentele

Mă visez, uneori, în toiul unui ospăț paradisiac. Un ospăț numai cu fructe. Un ospăț cu dragoste. Un ospăț cu sâni care dau afară din casă, zburdalnici, înțepați, cu sâni obraznici, cu gurguie maronii, ciocolatii, de culoarea pământului. Un ospăț în care să-ți înfigi dinți zdraveni, de copil.

maturităţii, mirosurile s-au estompat, pentru a fi înlocuite de o singură mireasmă, distinct memorabilă, distinct agreabilă – mirosul de sex femeiesc.

Mai ales mirosul care îţi stăruie pe degete după ce te-ai jucat cu o femeie, pentru că, dacă n-aţi observat până acum, mireasma asta, fiindcă poartă în ea parfumul timpului trecut, e şi mai plăcută decât mirosul sexului în sine.

Dar mireasma aceasta, care aparţine maturităţii, nu-i decât un parfum evanescent, dacă o comparăm cu mirosurile asociate cu copilăria.

Îţi poţi aminti multe în legătură cu femeia pe care ai iubit-o, dar e greu să îţi aduci aminte, cu cât de câtă certitudine, mirosul vaginului ei.

Pe de altă parte, mirosul de păr ud, părul ud al unei femei, e mult mai puternic şi mai dăinuitor, de ce, nu ştiu.

Chiar şi acum, după aproape patruzeci de ani, îmi pot aduce aminte de mirosul mătuşii mele, Tillie, după ce şi-l săpunea. Săpunirea avea loc în bucătărie, care era întotdeauna supraîncălzită.

De obicei se petrecea la sfârşitul unei după-amieze de sâmbătă, când se pregătea pentru vreun bal, ceea ce însemna încă un eveniment singular: avea să apară un sergent de cavalerie, cu vipuşti galbene, frumoase, la pantaloni, un sergent foarte chipeş, care până şi în ochii mei arăta mult prea graţios şi prea viril..."

(Tropicul Capricornului, editura Univers, 2009)

Amintirea lui Henry Miller este mult prea reavănă ca să nu vină tocmai din părul acela, al unei femei.

Parfumurile maturităţii, cum spune, sunt evanescente, în vreme ce acelea ale copilăriei sunt persistente, aprige, biciuitoare, obsesive. Parfumurile ne urmăresc şi sunt gata să ne ia gâtul.

Îmi amintesc, deodată, cum mirosea, după baie – sau chiar, încă, fiind sub duş, eu-însumi sub duş – părul lui M. Părul lui M. era savană în flăcări. Şi, totuşi, mirosea a pădure arsă, a mirişte, da, oh, a mirişte sub ploaie. Stăteam ascunşi, seri întregi, în bucătăria ei, ea se ducea să se spele – şi se întorcea, după vreun sfert ori jumătate de ceas, cu părul ud.

Aroma unei femei e un miros cu totul răvăşitor. Nu ştiu dacă există cineva care să îl sorcotească, vreodată / uneori, pestilenţial, urâcios sau de pescărie închisă de puţin timp, dar mie, unul, mi s-a părut un miros confortabil, familiar, îmbătător.

Până şi mireasma mamei mele îmi aminteşte de cele ale tuturor femeilor pe care le-am iubit, cândva, şi pe care le-am părăsit, într-un fel ori în altul – sau m-au părăsit ele pe mine.

Nobuyoshi Araki este cel mai faimos fotograf japonez. De mai bine de zece ani încoace, atunci când merge pe stradă, lumea exclamă sau se oprește în loc. Este cunoscută imaginea fotografului erotic, om de felul lui petrecăreț, colindând barurile tokyote.

text Claudia Golea Sumiya

Eros – **Araki**

Araki fotografiază nuduri, scene SM, flori care sugerează organele genitale, dar adevăratul Araki este poate un puritan. A terminat facultatea de fotografie și s-a angajat inițial la firma de publicitate *Dentsu*. Acolo a cunoscut-o pe Yoko, cea care avea să devină eseistă și soția sa. Prima carte a lui Araki se intitulează *Călătorie sentimentală* și cuprinde fotografii ale lui Yoko făcute în timpul lunii de miere. Întotdeauna Nobuyoshi Araki spune că este cartea lui preferată. Imaginea lui Araki este cea a unui om care și-a iubit foarte mult soția. Ea a murit, din păcate, la vârsta de 42 de ani, în 1990. *Călătorie de iarnă* cuprinde poze ale ei bolnavă, înainte să moară.

Se spune despre el că este un Toulouse-Lautrec al Japoniei. Cei care nu-l apreciază îl numesc „monstru pornograf". Dacă nu aduce a pornografie, fotografia lui Araki este însă prin excelență erotică. Araki lucrează și în prezent, având peste o sută de cărți de fotografie publicate. Are 70 de ani și, de când este bolnav de cancer, spune că vrea să fotografieze fericirea și viața. Sunt renumite în ultima vreme fotografiile sale de femei cu bebeluși.

Araki compară întotdeauna fotografia cu moartea. Spune, mai precis, că fotografia are mirosul morții. Întrebat de ce, răspunde: „Să faci din ceea ce este dinamic, ceva static este un fel de moarte. Însuși aparatul de fotografiat, însăși fotografia ademenește moartea. Orice fotografie omoară sunetul și cuvintele, reducându-le la un imprint". Probabil, atunci când spunea acestea, Araki se gândea la soția sa pe care o fotografiase cu atâta dragoste.

În majoritatea cărților sale, fie că este vorba de *Gaura Norocoasă a orașului Tokyo, Shino, Erotos,* sau *Tokyo Story,* Araki a publicat fotografii erotice sau fotografii de flori. Petalele sunt întotdeauna sugestive, amintind de genitalii. Recent, a fotografiat-o pe cântăreața Lady Gaga în manieră erotico-SM. Fotografia obscenă este o tradiție japoneză, datând de la stampele lui Hokusai inclusiv. Pe vremuri, era comună reprezentarea exclusivă a feței și organelor genitale, celelalte părți ale corpului fiind înveșmântate. Este o manieră pe care de altfel a preluat-o Araki. Numai că, în prezent, legile japoneze împotriva obscenității sunt foarte stricte. În 1992 Poliția a luat cu asalt o

Speriată de ideea unui pictorial cu Nobuyoshi, Diana Dondoe a refuzat să se dezbrace de tot. Și acum regretă: „Sunt fascinată de cât de frumos vorbește Araki despre arta lui. Vorbește cu tandrețe și nerușinare și cred că iubește la fel. Îmi pare rău că nu mi-am dat chiloții jos!"

De ce a ales Araki Erosul? Poate pentru că este cea mai șocantă expresie a vieții.

galerie care expunea fotografie de Araki. Fotograful nu era prezent și ăsta a fost un noroc, căci ar fi fost arestat. În expoziția *Jurnalul Fotomania,* Araki reprezentase genitalii. Ulterior le-a acoperit prin diverse tehnici, dar el spune că, abia așa acoperite, par cu adevărat obscene.

Nobuyoshi Araki s-a născut în Tokyo, într-un cartier popular. A crescut în Tokyo și a ales să trăiască în Tokyo și puțini alți artiști sunt la fel de contopiți cu orașul lor natal. Araki are un Tokyo al său, un Tokyo al străzilor lăturalnice și al barurilor, și este cunoscut de către tokyoți. În plus, fotografia erotică pe care o practică este atât de tradițională pentru orașul său. Araki este întotdeauna la Tokyo, călătorind adeseori cu metroul. Nu-i place să circulând în străinătate și rareori o face. Este un adevărat *edo-ko* – tokyot din tată în fiu – așa cum li se zice tokyoților get-beget, după fosta denumire a orașului – Edo. Nu-i place să lucreze cu fotomodele străine. Spune că pentru el comunicarea cu subiectul este deosebit de importantă și este capital să vorbească aceeași limbă. Cu toate acestea, a lucrat cu multe fotomodele care nu vorbesc japoneza, inclusiv cu românca Diana Dondoe.

Dacă vrei să-i vezi pe tokyoți cu adevărat, trebuie să te uiți măcar peste una dintre cărțile lui Nobuyoshi Araki.

DE TOT HAZUL

Un păstor îşi mâna turma de oi pe o mioritică păşune când, dintr-un nor de praf, se iveşte un *Jeep Cherokee* nou-nouţ lângă el. Şoferul, un tip tânăr într-un costum *Hugo Boss*, pantofi *Gucci*, ochelari de soare *Ray Ban* şi o cravată *YSL*, scoate capul pe fereastră şi zice:

– Măi bade, dacă îţi spun exact câte oi ai în turmă, îmi dai una? Păstorul se uită la tânăr, se uită la turmă şi calm răspunde:

– Îţi dau. Tânărul parchează maşina, scoate laptopul, îl conectează la telefonul mobil, accesează *NASA* prin internet, apoi satelitul GPS, scanează aria, deschide baza de date şi câteva pagini de *EXCEL60* pline de formule, apoi tipăreşte cu ultima generaţie de printer portabil un raport de 150 de pagini şi îi spune păstorului:

– Ai exact 1.586 de oi!

– Dreptu-i. Iaca, poţi să iei o oaie. Se uită senin la tânărul care-şi alege oaia şi o cară la maşină, apoi zice:

– Dacă io îţi spun un'e meri la slujbă, îmi dai oaia înapoi?

– Da, de ce nu?

– Eşti consoltant la govern...

– Aşa este, dar cum ai ghicit?

– Păi uite – răspunde păstorul – te-ai abătut pe aici fără ca nimeni să te cheme, ai cerut să fii plătit pentru o întrebare pe care eu nu ţi-am pus-o şi mi-ai dat o informaţie pe care eu o aveam! Pă deasupra, habar nu ai pe ce lume trăieşti!

– Cum ai ajuns la concluzia asta?

– Păi, dintre tăte oile, tu ai ales cânele...

Un cuplu căsătorit de muuuuuulţi ani, e în pat, gata de culcare. După câteva clipe de linişte, soţia face o precizare:

– Când eram tineri... adormeai ţinându-mă de mână... Soţul bombăne ceva şi-o ia de mână. După alte câteva clipe, soţia oftează adânc şi ridică o nouă problemă:

– Da' ţi-aduci aminte cum mă sărutai în fiecare seară când mă lipeam aşa de tine? Soţul execută un sărut mecanic pe obraz şi se culcă la loc. Liniştea e spartă, fireşte, din nou de glasul soţiei:

– Dar ţi-aduci aminte cum mă muşcai de gât, iubire? Soţul pufneşte, se înfurie, se dezveleşte, se ridică din pat nervos. Soţia, îngrijorată:

– Eh, acum unde te duci?

– Unde dracu' să mă duc? Să-mi iau dinţii din baie!

– Ce ai face dacă o femeie ţi-ar face avansuri?

– M-aş feri, pentru că după avans întotdeauna urmează lichidarea!

Soţul şi soţia, seara în pat. Soţul:

– Aş vrea să facem dragoste acum. Te doresc atât de mult!

Soţia buimăcită de somn:

– Te rog, nu acum. Mi-e foarte somn şi mă doare capul. Mâine! Îţi promit!

Soţul:

– Sssssst! Vorbesc la telefon!

Un bişniţar în Gara de Nord:

– Am un bilet ieftin pentru Paris!

Un trecător îl întreabă:

– E dus-întors?

– Nu discut cu proştii! – veni răspunsul.

Dumnezeu îi cheamă pe Obama, Bin Laden şi Băsescu la El şi le spune că trebuie să se întoarcă la propriile popoare şi să le spună că pentru următorii 20 de ani vor trebui să cureţe excrementele drept pedeapsă.

Obama merge la ai săi şi le spune: „Am o veste proastă şi o veste bună pentru voi. Vestea bună este că Dumnezeu există şi proştii ăia de musulmani credeau în cineva care nu există. Iar vestea proastă este că va trebui să curăţăm excremente pentru următorii 20 de ani."

Bin Laden merge la ai săi şi zice: „Am două veşti proaste pentru voi. Prima e că Dumnezeu există şi noi credeam în Allah, care nu există. Iar a doua este că va trebui să curăţăm excremente pentru următorii 20 de ani."

Băsescu merge la ai săi şi le zice:

„Am două veşti bune pentru voi. Prima este că tata-i bine şi vă salută pe toţi. Iar a doua este că avem locuri de muncă pentru următorii 20 de ani..."

Telenovelele românești s-au impus în ultima vreme tot mai puternic între producțiile TV autohtone. Printre acestea se numără, mai nou, și „Narcisa sălbatică", difuzată la Antena 1. Una dintre vedetele acestui serial este Tania Budi. Deși părea că a ieșit din decor încă din primul episod, iată că lucrurile nu stau așa, iar actrița filmează încă...

text Radu Pocovnicu
foto arhiva Tania Budi
și Agerpres

Tania Budi Crăciun în familie

„Nu am ieşit din serial. Chiar dacă am murit în primul episod, sunt foarte multe *flash-back*-uri care explică povestea prezentă a serialului. O mare parte dintre filmările de la Veneţia nici nu s-au difuzat încă, iar în afară de asta mai am destul de filmat şi pe platou în Bucureşti. Sunt multe

amintiri care vor dovedi că nimic nu este ceea ce pare", declară Tania, dezvăluind şi cum a început totul. „Iniţial am fost chemată la casting pentru rolurile Eliza sau Antonia. Am citit o parte din scenariu şi mi-am dat seama că nu mi se potriveşte nici unul. Pentru *rodaj* consider că e nevoie de un rol mai aproape de personalitatea ta. Ulterior am primit un telefon pentru rolul Carolinei. Mi-a plăcut personajul din prima şi mai era şi avantajul că nu aveam de filmat şase zile din şapte, aşa cum au colegii mei."

Pentru majoritatea, numele și imaginea Taniei sunt asociate unui sex-simbol. Este oare la 41 de ani acest lucru un avantaj? „Cred că numai la Hollywood este un avantaj să ajungi să fii un sex-simbol. Aici, în ultima vreme, majoritatea sex-simbolurilor sunt semi-analfabete. Aproape toate articulează cuvintele ca în Ferentari şi au o singură calitate: vârsta. Frumuseţea reală n-are privirea goală. Sunt multe femei şi în România cu adevărat frumoase, dar nu există industria necesară să le tranforme în sex-simboluri", spune Tania, despre care presa titra că a pozat pentru *Playboy* după 40 de ani. Adevărată provocare! Iar dacă faci asta la 40 de ani, de ce să n-o faci şi peste cinci, sau peste şapte ani? „Nu am apărut în *Playboy*. După prima şedinţă foto a murit tatăl meu şi am renunţat. Nu aş mai face-o. A fost un exces de zel şi de boemie şi nu mă reprezintă", tranşează actriţa problema nudităţii.

Ce înseamnă pentru tine Crăciunul? Ce faci în perioada asta a anului, cum şi cu cine o petreci?

– Crăciunul pentru mine înseamnă sarmale, brad, familie, vin fiert, prieteni. Mereu îl petrec cu familia.

O amintire dragă de Crăciun?

– Când eram copil, în ajun mergeam cu colindul. Ne îngheţau obrajii şi nasul şi tot nu ne lăsam. Mă face să zâmbesc şi acum…

Ce mâncăruri româneşti tradiţionale ştii să faci?

– Aproape toate. Dar parcă mai bune sunt cele făcute de mama…

Uneori, însă, privirile şicanează şi prin haine. Când învelişul e frumos, unii au tendinţa să te aprecieze doar după aspect, nu şi pentru calităţile tale interioare care riscă să treacă neobservate tocmai din cauza frumuseţii. Cum e la Tania Budi? „Se spune că e mai important cum eşti perceput decât cine eşti cu adevărat, nu vorbesc de aspect aici. Poate m-a deranjat pe alocuri faptul că unii se limitau în a-mi aprecia doar calităţile fizice, dar cu mintea de acum mi-e mult prea clar că acei oameni aveau probleme de îngustime. Nu era însă în totalitate vina lor. Cu timpul, în dorinţa mea continuă de evoluţie, mi-am şlefuit şi *instrumentele de comunicare* şi exprimare aducând astfel felul în care sunt percepută din ce în ce mai aproape de ceea ce sunt cu adevărat."

Sună, poate, prea general? Să o întrebăm chiar pe actriţă care sunt calităţile ei. „Nu sunt o persoană mondenă aşa cum mă crede lumea. Sunt o casnică tocmai convinsă. Pentru apariţiile mondene am mereu un interes, în schimb treburile casnice îmi fac realmente plăcere", afirmă frumoasa blondă, care crede că atuul cel mai mare al ei este instinctul de conservare. Fără îndoială, e important ceea ce crezi tu despre tine, dar şi mai important e ceea ce cred ceilalţi. Mai ales când e vorba de iubiţi. Interesant de ştiut este şi ce au apreciat aceştia la Tania. Mergem tot pe mâna ei: „Îmi place să cred că doza de nebunie, deşi de cele mai multe ori mi s-a zis că sufletul frumos."

Ai rămas în relaţii de prietenie cu Cătălin Botezatu. Dar cu Dan Bitman sau Lucian Viziru? *(se scrie Bittman).*

– Nu răspund la genul acesta de întrebări.

Am citit undeva că Botezatu se sfătuia cu tine în privinţa unei noi iubite. Tu te sfătuieşti cu el când e vorba de o nouă cucerire?

– Era vorba de emisiunea Burlacul. Nu ne sfătuim, dar ne povestim multe şi ne amuzăm împreună.

Ai trecut prin matematică, televiziune, actorie. Care e de fapt *(se scrie defapt, împreunat)* ***idealul tău profesional? Ce ţi-ar plăcea să faci „definitiv şi irevocabil"?***

– Pentru mine nimic nu e definitiv şi irevocabil. Momentan, actoria mă fascinează şi mă provoacă într-atât, încât să fiu veşnic nemulţumită şi convinsă că pot mai mult.

Cu ce ar schimba un copil viaţa Taniei Budi?

– Cu totul. Cred.

Cuvintele în italice, din paranteze, sunt observaţii pe care le face Tania autorului acestui interviu

E greu să cunoşti în realitate oamenii. Chiar dacă le iei interviuri şi le pui întrebări deştepte sau incomode. Întotdeauna se va ascunde ceva în spatele cuvintelor şi oricum îţi vor spune ce vor ei. Şi e cu atât mai greu să-i cunoşti, cu cât documentarea e fragilă, pe sărmanul *Google*. Îmi pare rău, în cazul de faţă alte surse nu am. Ce ştiu eu despre persoana despre care scriu? Dau căutare Tania Budi, şi din ceea ce găsesc, din aia întreb! Aşa aflu că Tania ar fi declarat într-o emisiune că adulterul e o chestie normală după o anumită perioadă de timp, când cuplul intră în rutină. Am fost curios: Ţi s-a întâmplat vreodată acest lucru, sau dacă ţi s-ar întâmpla, cum crezi că ai depăşi momentul? „N-am declarat că adulterul e normal după o anumită perioadă, ci doar că nu e chiar aşa de condamnabil. Nu pot să-ţi răspund la întrebare, nu pentru că n-aş vrea, ci pentru că e un subiect mult prea complex, nu se poate explica în două fraze, şi în acelaşi timp şi foarte intim". Ok! Tot legat de deficienţele documentării: Eşti şi femeie de afaceri, ştiu, *adică am citit pe Google,* că ai trecut printr-o perioadă mai dificilă, că a trebuit să închizi un restaurant. Cât de mult te implici tu personal în afacerile pe care le deţii? „Nu am trecut printr-o perioadă dificilă. Nu am închis restaurantul, pur şi simplu nu l-am redeschis în sezonul care a urmat. Mă implic foarte mult, nu neapărat cu prezenţa."

Show-biz-ul românesc. În lumea asta prea plină pe-afară și goală pe dinăuntru, faptele mărunte dar semnificative le numeri pe degete. De pildă, m-ar surprinde să citesc într-o zi că Tania Budi face meditații la matematică gratis cu niște copii sărmani, și mai ales că a făcut-o voluntar, într-o discreție totală... E posibil oare așa ceva? „Nu fac niciodată aceste lucruri publice. Puse într-un context bun, aceste gesturi pot crea puterea exemplului, dar doar dacă este absolut necesar."

A devenit celebru (și un sex symbol al acelor vremi) odată cu filmul „Declarație de dragoste", de la sfârșitul anilor '80.

text Radu Pocovnicu
foto arhiva Adrian Păduraru

Adrian Păduraru: „Iubesc să fiu pe scenă"

Adrian Păduraru a intrat din nou în atenția publicului, ca subiect de cancan de această dată, datorită relației cu fostul prefect al Capitalei, Mioara Mantale. Chiar dacă trăsăturile i s-au mai înăsprit nițel, din cauza trecerii anilor, actorul a rămas la fel de chipeș și degajă aceeași blândețe ca odinioară, calități care au făcut multe fete să suspine după el.

La începutul anilor '90, Adrian Păduraru a predat actorie la Universitatea de Arte *George Enescu* din Iaşi, dar nu pentru mult timp. Deşi meseria de dascăl a fost o provocare pentru el, dorinţa de a juca a fost mai puternică, ceea ce l-a făcut să ia drumul Bucureştiului. „Unul dintre motivele pentru care am plecat de la Iaşi a fost că venea prea puţină lume la spectacole. Iubesc să fiu pe scenă, pe platoul de filmare sau de televiziune", spune artistul, care repeta ultima oară *Fluturii sunt liberi,* o piesă de Leonard Gershe. „Ca actor cred că sunt bun, sau aş putea fi unul foarte bun", punctează Păduraru, oprindu-se, totuşi, la timp, pentru a nu cădea în tentaţia de a-şi aduce singur elogii: „Mi-e greu să spun despre mine că aş fi un artist, că aş fi un *maestro*. Şi nu o spun din simplă modestie. Mie îmi place arta în toate dimensiunile ei. Beethoven, Michelangelo, aceştia sunt artişti. Ca profesor, nu ştiu cât de bun sunt. Poţi să fii norocos dacă ai o serie de studenţi buni." Cu toate că a renunţat la a-i învăţa pe alţii, într-un cadru instituţional, nu s-a lăsat cu totul de meserie. „Teatrul este un spaţiu al dezvoltării relaţiilor dintre persoane. Dezvoltarea personală prin mijloace artistice, şi în special teatrale, mi se pare foarte importantă. Eu am o asociaţie care se ocupă în principal de educaţia prin joc, adresată tinerilor, şi nu numai. Un bărbat la 40 de ani, top manager, spunea, la un moment dat, după ce a participat la cursurile noastre, că a început să descopere cât de frumoşi sunt oamenii. Să vezi elevi de gimnaziu şi de liceu jucându-se, dansând vals, făcând gimnastică, echitaţie...", povesteşte actorul, care se ocupă şi de organizarea unor tabere de dezvoltare personală. De aceea pare ciudat că singura sa problemă rămâne chiar... organizarea! Atunci când am vorbit cu el, cu ceva vreme în urmă, avea şi un of: să-şi găsească un manager: „Am nevoie de un manager. Un om cu care să mă împrietenesc, să mă ajute să fructific mulţimea de posibilităţi care există." Sperăm că şi-a găsit între timp, de când am vorbit. Dacă nu, o să ne mai interesăm şi noi...

„Sunt în vreo zece proiecte continue și nu am timp. Nu apuc să le comunic nici prietenilor atunci când am un spectacol. Eu vreau să fac altceva, nu să mă ocup de organizare"

Piesa Voltaj „20 de ani“, și acum un mare succes de public, are binecunoscutul refren: „Tânăr vreau mereu să fiu/să trăiesc așa cum știu/ca la 20 de ani/fără griji și fără bani“. Liderul trupei, Călin Goia, nu mai crede, însă, în asta.

text Larisa Ionescu
arhiva Călin Goia

„Mi-e dor de“...
Călin Goia

„În timpul liber aș fugi peste tot... La mare, la munte, aproape, departe... Doar să evadez din orașul ăsta sufocant.“

Se mai poate trăi, în România, pe criza asta, ca la 20 de ani?

– Nu se poate trăi ca la 20 de ani pentru că nu e valabilă partea cu „fără griji", doar cea cu „fără bani" (*zâmbeşte*).

Onorariile trupei au rămas la fel ca înainte sau au scăzut simţitor?

– Depinde de strategia pe care o alegi. Poţi să încerci să păstrezi numărul mare de concerte umblând la onorariu sau poţi să te mulţumeşti cu mai puţine evenimente pe un preţ la fel ca înainte. Noi, deocamdată, am ales a doua variantă.

Diferă cu mult veniturile pentru un show cu public faţă de cele pentru participarea la un eveniment privat? Mai organizează firmele importante petreceri sau au scăzut şi ele drastic bugetele?

– Bugetele au scăzut drastic. Sunt evenimente mai puţine şi nu întotdeauna cu cei mai bine cotaţi artişti.

În condiţiile în care toată lumea descarcă muzică de pe net, se mai vând albumele voastre pe piaţă?

– Nu prea. Şi e o regulă generală, chiar şi pe piaţa internaţională. Dar să sperăm, pentru buna funcţionare a acestei branşe, că se vor găsi soluţii astfel încât să mai poată fi făcute videoclipuri şi plăti ore de înregistrări.

E greu să îţi menţii standardele de top în condiţiile de azi?

– Nu neapărat. Poţi să le menţii, trebuie doar să înţelegi că e o perioadă de supravieţuire şi nu una de câştig substanţial. Şi să sperăm că această perioadă nu va fi una foarte lungă.

După melodii precum recenta Mi-e dor de, *mai vechile* Ştiu, Pata pe tine, Iarna, Crede, Arşiţa nopţii, Dematurizarea *ş.a., ce pregăteşte nou fabrica de hit-uri* Voltaj?

– După acest ultim single intitulat *Mi-e dor de*, va urma un altul, evident. Am lansat de curând şi dvd-ul *V8*, care conţine înregistrarea concertului de lansare a albumului *V8* de la Sala Polivalentă din 25 iunie 2009. În rest, multe concerte, şi foarte probabil, în toamnă sau primăvară un turneu naţional.

Pe site-ul www.voltaj.ro spui, la notele tale autobiografice, că eşti un tip raţional, deşi îţi place mult să cânţi şi să visezi. La ce visezi de obicei cu ochii deschişi?

– Am afirmat că am o latură raţională şi una artistică, lucru care poate părea puţin ciudat. Dar fiind născut în zodia Gemeni, e posibil. Visez la multe lucruri şi din mai multe sfere. Nu aş vrea însă să le enumăr aici *(zâmbeşte)*.

Ce idoli ai în muzică?

– Ca trupe *Queen* şi *Metallica*, iar ca solişti Freddie Mercury.

„Nu am fost niciodată o trupă care să aibă prea multe apariţii media. Am apărut doar atunci când am avut ceva de lansat. Nu suntem genul monden."

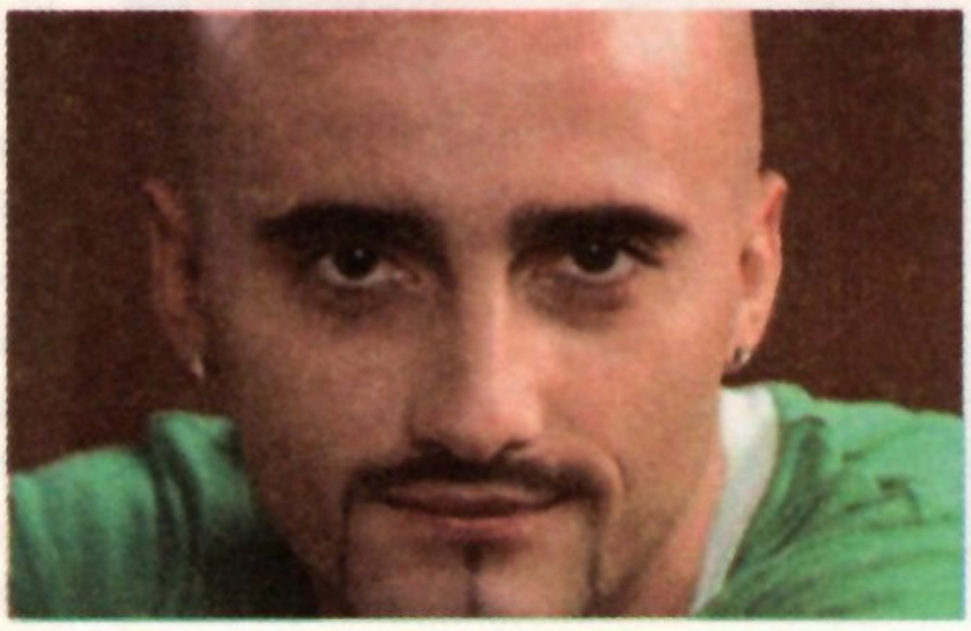

Chiar dacă viața de artist în România nu este lapte și miere, mai ales în vremuri de criză, Ducu Bertzi se consideră un personaj norocos: „Bogăția cea mai de preț este să iubești ceea ce faci, să-ți ofere satisfacție și să vezi oameni fericiți atunci când ești pe scenă".

text Larisa Ionescu
foto arhiva Ducu Bertzi

Ducu Bertzi:

„Industria muzicală românească e la pământ"

Domnule Ducu Bertzi, în ce fel v-a afectat criza economică? Presupun că a scăzut numărul de concerte raportat la anii trecuți.

– La prima întrebare ai intuit răspunsul, ştii cum se spune, „o nenorocire nu vine singură"...

Cum vi se pare prevederea privind noul impozit, pe drepturile de autor? Aveți de gând să plătiți acest alt bir al artiştilor către stat?

– Eu până acum mi-am plătit, în anii trecuți, impozitul, după ce depuneam declarația de venit anuală şi mi se comunica dacă mai am de dat sau de luat. Acum parcă au înnebunit, dar nu am de gând să intru în jocul lor, şi voi plăti atunci când vor reintra într-o normalitate. Dacă stăteam după toți tâmpiții ajungeam demult la balamuc. Iar ceea ce se întâmplă în această zonă a profesiilor liberale, în care fiecare dintre noi ne-am asumat riscul de a trăi după măsura talentului, a recunoaşterii acestuia, este aberant. Mai înainte vorbeam că anul acesta este unul mai prost, mai puține spectacole, mai puțini bani. Poate anii care vor veni vor fi şi mai răi pentru mine,

dar este numai treaba mea cum voi trăi dacă mi-am asumat acum 30 de ani acest fel de a trăi. Dar să-mi iei din puţinul şi neplanificabilul câştig impozite aberante este o mare prostie.

▌ ***Pentru că toată lumea descarcă muzică de pe net, vi se mai vând cd-urile?***

– Vedeţi, tot la venituri din drepturi de autor ajungem. Albumele se vând, dar nu aşa cum se vindeau înainte de internet. De aici şi drepturile sunt diminuate, şi singurul care ar putea să ne apere este tot statul, care ne cere, dar protecţie nu ne oferă.

▌ ***Cum i se pare unui artist ca dv. promovarea la radio şi tv?***

– Artiştii români nu sunt protejaţi de legile româneşti. Nicăieri în lume nu se întâmplă ce e la noi. Peste tot primează creaţia autohtonă în play-listuri. La noi e ca la nimeni, banii din difuzare (drepturile de compoziţie şi interpretare) pleacă afară, fiindcă organismele de gestiune sunt conectate la cele mondiale, cum e şi normal. Dar când vezi situaţiile anuale şi constaţi că peste 70% (ceea ce înseamnă raportul de difuzare) pleacă în exterior, te mai miri că industria muzicală românească e la pământ? Singurii care câştigă sunt casele de discuri. Ei au contracte cu casele de afară, expun CD, DVD în magazine, şi prin difuzare repetată pe posturi ei câştigă de două ori. Şi la vânzare, pentru că reclama pe posturi este asigurată, şi din cotele aferente pe care radiourile le varsă uniunii producătorilor. Iar noi rezistăm, mă şi mir cum de rezistăm.

▌ ***Mai susţineţi spectacole one-man-show muzicale pe scene ca Nottara sau Teatrul Naţional Bucureşti sau nici pentru acestea nu mai sunt fonduri?***

– Ultimul spectacol de genul acesta l-am avut la Cinema *Patria* în februarie şi a ieşit foarte bine. De organizare s-a ocupat Aurel Mitran (impresar în adevăratul sens al cuvântului), şi ideea lui de a organiza acest one-man-show a fost ok. M-am simţit excepţional pe scenă, sala a fost caldă, au cântat cu mine şi totul a ieşit cum ne-am dorit. Apoi, la două zile, am repetat isprava la Chişinău, într-o sală şi mai mare decât cea de la *Patria*. Acolo a fost şi mai şi, datorită entuziasmului, şi emoţiei, create de o reîntâlnire peste ani.

▌ ***Una dintre piesele dv. care a făcut furori multă vreme este* Când s-o-mpărţit norocu', *şi are ca versuri* Când s-o-mpărţit norocu'/fost-am eu dus la lucru/şi-aşa-mi vine câteodată/să dau cu cuţitu-n piatră. *Aveţi multe regrete sau resemnări?***

– Piesa asta cu *norocu'* m-a consacrat definitiv, este actul meu de identitate şi e bine că ea s-a creat la mine în Maramureş. Acum pot să o cânt oriunde în lume, peste tot este cunoscută şi cântată. Regrete nu am, am

„Familia, mama mea, toți mi-au asigurat un echilibru. Și o responsabilitate, dar este lucrarea firească de a ne îngriji de toți cei dragi din jurul nostru. Când știi că nu ești singur treci mai ușor peste toate încercările vieții.“

„Nu mă pot plânge că nu am avut noroc. Îți dă Domnul un pic de har, dar mai ai nevoie și de noroc. Și de multă încăpățânare să te lupți.

făcut ce mi-a plăcut şi a ieşit când mai bine, când mai rău, că aşa e în viaţă.

Dacă ar fi să o luaţi de la început, aţi urma acelaşi parcurs profesional?

– Aş urma același drum, dar aş avea grijă să nu mă risipesc într-atâta. Am şi risipit mult (artistic vorbind), am şi dăruit, şi de asta nu-mi pare rău. Oricum, am avut o viaţă frumoasă şi muzica m-a ajutat în acest sens. Mă întrebai de bani, avere, dar faptul că am văzut atâtea ţări, atâtea locuri minunate unde nu ştiu dacă ai mei vor ajunge vreodată, şi-mi pare rău de asta, toate aceste drumuri la capătul lumii nu sunt totuşi o mare bogăţie? Până şi drumurile prin ţară (că fac cam două-trei mii de km pe lună), faptul că mă pot bucura de trecerea anotimpurilor, de primii pomi înfloriţi pe care îi regăsesc ruginii spre toamnă, toate aceste mici bucurii pe care ţi le poţi oferi şi care sunt insesizabile în Bucureşti, toate astea te ajută să fii puternic, să iubeşti oamenii, viaţa.

Piesa care v-a făcut celebru este* Floare de colţ. *Aţi întâlnit femeia „tu, floare de colţ, minune suporţi, fragedă stea, iubita mea“?

– Da, *Floare de colţ* este şi acum cea mai solicitată piesă. Şi pe *youtube* are cele mai multe vizualizări, peste 600.000 într-una dintre variante. A fost un moment de graţie când am compus-o, eram undeva la munte, la Rucăr, sub Piatra Craiului. Am stat o săptămână la o cabană, eram cu Theodora, încă nu eram căsătoriţi, şi cu un grup de prieteni. Sunt peste 22 de ani de atunci.

Aveţi copii? Cum vi se par timpurile pe care le trăiesc ei la tinereţe?

– Avem doi copii. Maura s-a căsătorit acum doi ani, iar Rareş este încă student. Mă doare sufletul că nu am reuşit cu forţele noastre să le creăm un climat mai bun. Acasă lucrurile au fost ok, şi ei au crescut frumos spiritual. Au fost martori la toate evenimentele şi toate deciziile, obişnuiam să le luăm împreună cu ei. Ce vor face în continuare? Eu i-am sfătuit să se bucure de tinereţe. Este cel mai mare dar pe care ţi-l dă Dumnezeu.

Actorul Marius Stănescu este foarte atent la relația TATĂ-FIU nu doar pe scenă, acolo unde îl interpretează pe celebrul personaj al lui Shakespeare, Hamlet, ci și în viața reală.

text Radu Pocovnicu
foto arhiva Marius Stănescu

Marius Stănescu,

fiu și tată

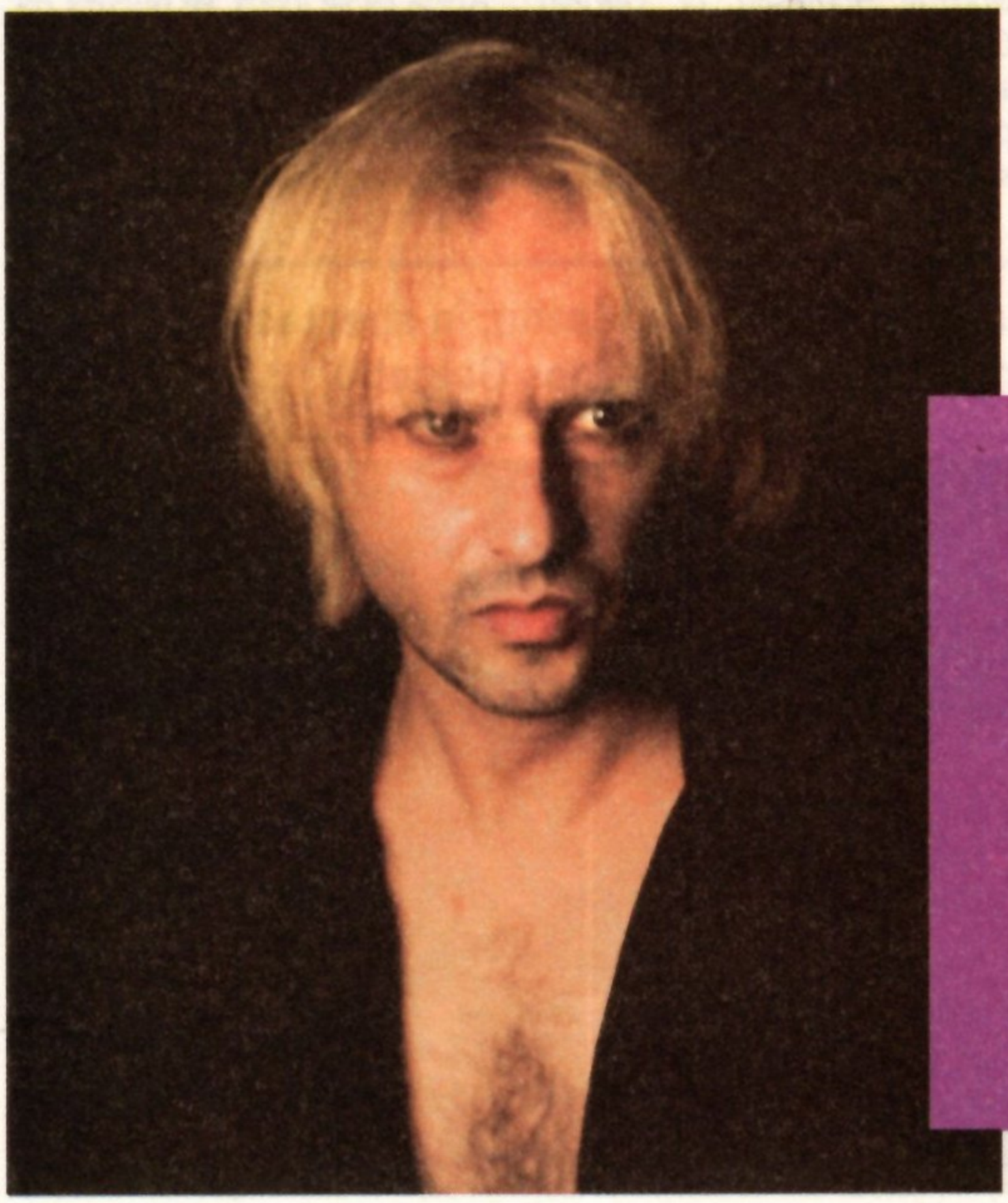

În viața de zi cu zi, Marius Stănescu este **tatăl.** Actorul are un fiu, Ștefan, de aproape șase ani, care calcă deja pe urmele „interogative" ale tatălui...

Chiar primii paşi pe care i-a făcut în viaţă Ştefan au constituit un mic moment dramatic. „Băiatul meu a început să meargă în picioare chiar de ziua lui onomastică, Sfântul Ştefan. Brusc, a luat-o la fugă prin casă. A fost incredibil! Fugea îngrijorător de repede şi era clar că urmează să cadă. Dar nu i-am spus să se oprească, pentru că era prima fugă din viaţa lui. A căzut în genunchi şi a simţit deodată o nouă senzaţie, dar nu ştia că e durere. Se uita şi ne întreba din priviri ce s-a întâmplat, dar nu m-am arătat afectat şi am început să râd. Ce s-a petrecut după? Ştefan a început să râdă şi el şi s-a ridicat. Drept urmare, acum, asociază durerea cu râsul", povesteşte Marius, iar efectul acestei întâmplări s-a văzut câţiva ani mai târziu când, jucându-se cu un copil de vârsta lui, Ştefan a renunţat la prietenia cu el, pentru că tovarăşul de joacă a căzut şi a început să plângă *doar* pentru că s-a julit la genunchi. „Totul contează, ca să intri cu ochii deschişi în viaţă. Dacă el vrea să se facă şofer de tractor, îl ajut să se facă şofer de tractor!", afirmă actorul, care încearcă să-i vorbească deschis fiului său – evident, pe înţelesul lui – despre viaţă şi moarte. „Nu ai voie să minţi pe nimeni, cu atât mai mult propriul copil, chiar atunci când apar întrebări despre viaţă, despre moarte." Şi chiar despre teatru, un loc pe care Ştefan îl priveşte cu toată inocenţa lui. „L-am luat odată cu mine la repetiţii, la *Hamletmachine* (piesă jucată de Marius Stănescu la Teatrul *Odeon*), şi o colegă a început să se joace cu el. Când a chemat-o pe scenă, i-a zis lui Ştefan că o să lipsească un pic, dar până se întoarce ea, să se uite la repetiţii. S-a uitat Ştefan, atent la muzică, la lumini, dar la un moment dat am observat că a intrat în panică, aşa, uşor. Am văzut că se uita în jurul lui, pe jos. Apoi a dispărut şi a revenit după câteva clipe cu papucii colegei mele, pe care ea îi lăsase în culise. Repeta desculţă, aşa era scena. El a văzut-o în picioarele goale şi i-a dus papucii să se încalţe. A intrat pe scenă şi i-a dus papucii", îşi aduce aminte Marius Stănescu despre această scenă de umor tandru, având credinţa că lucrul cel mai important este să ne păstrăm integru eul nostru, cel căruia îi spunem copilul din noi. „Dacă l-ai deranjat pe ăla, nu-i bine. Copilul din noi e întotdeauna vulnerabil. Care este în fond atuul unui copil? Acela că se joacă, se bucură de viaţă. Copilul din mine arată probabil aşa cum arată băieţelul meu, Ştefan", mai spune interpretul lui Hamlet.

Marius Stănescu alături de Răzvan Mazilu, în spectacolul „Dorian Gray", în regia lui Dragoș Galgoțiu

E. A. Poe sau G. Arion? A. Christie sau L. Verona? Arthur C. Doyle sau S. Țurlea? Ce alegeți: români sau străini?

text Bogdan Hrib
foto arhiva Flacăra

Cine se teme de romanele polițiste?

O parte dintre membrii „Romanian Crime Writers Club": George Arion, Claudiu Simion, Monica Ramirez, Alexandru Arion, Bogdan Hrib

Chiar, cine?... Într-o vreme am crezut că editurile... Dar au apărut zeci de traduceri ale unor autori străini. Şi totuşi... Românii noştri încă nu sunt citiţi, fiind uitaţi sau ignoraţi, priviţi cu neîncredere... De ce oare? Nu se mai citeşte în pat înainte de culcare, în tren, în locul unde şi împăratul se duce singur? Cine sau ce e de vină? Am încercat să aflu de la câţiva dintre cei care luptă pe acest front, până de curând puţini şi răzleţi... dar de vreo câteva luni reuniţi în *Romanian Crime Writers Club!* Cum s-ar zice: acum sunt în gaşcă!

1. Cine credeți că mai citește azi, la noi, mystery & thriller?
2. Dar dumneavoastră de ce o faceți?
3. De ce scrieți lucrări care pot fi încadrate în această categorie generoasă?
4. Există vreo șansă să avem, cândva, o piață de cititori fanatici sau măcar pasionați?
5. Care ar fi motivul pentru care nu-i avem?
6. Care este soluția? Sau speranța?

GEORGE ARION

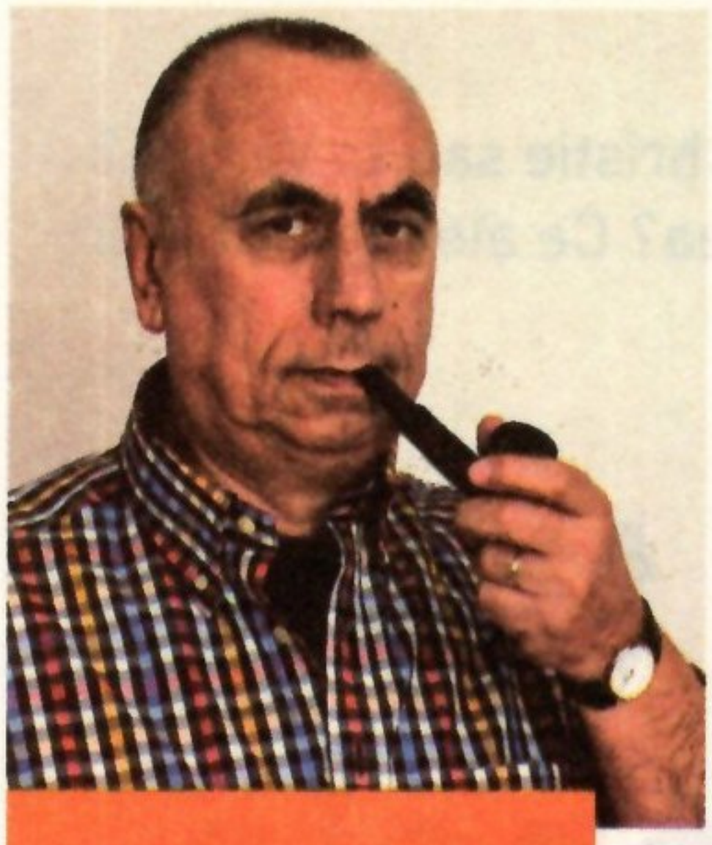

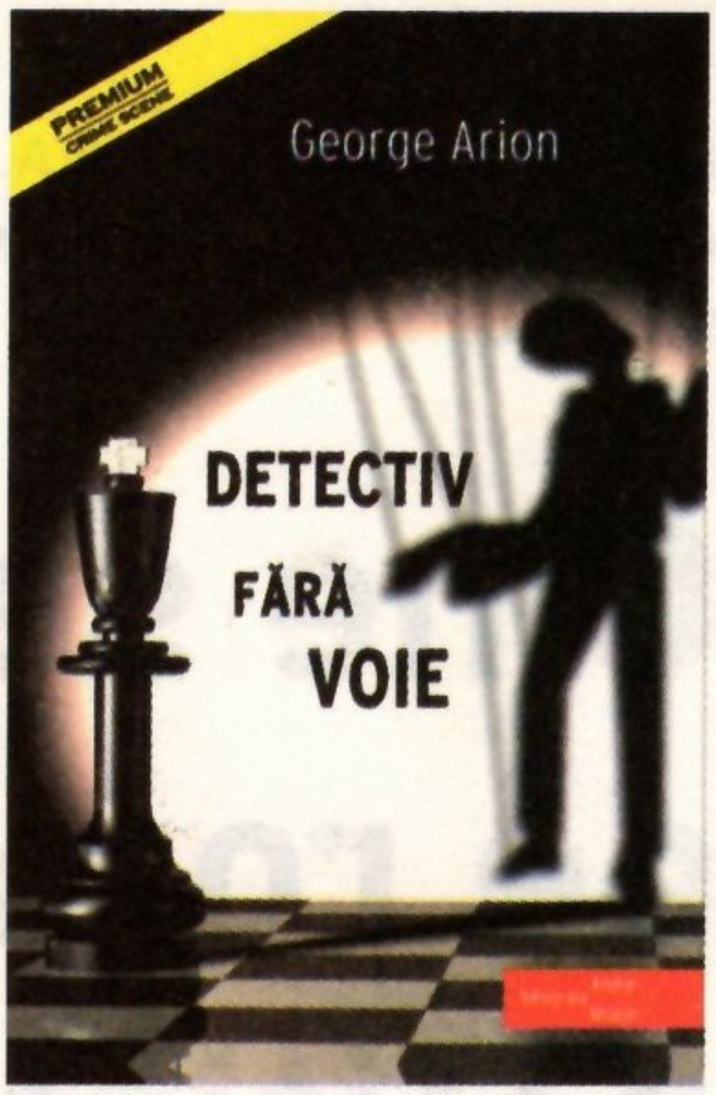

1. Românii n-au fost niciodată prea prietenoși cu literatura thriller & mystery. Din ce motive? De curând, am amintit câteva dintre ele în *Dilema veche*. Iar în ultimii ani s-au îndepărtat parcă și mai mult de acest gen. Câteva edituri – *RAO, Nemira* –, *Crime Scene*, un parteneriat *Flacăra* și *Tritonic* – propun zadarnic anual zeci de titluri ale unor maeștri de pretutindeni. Publicul cititor nu reacționează cu entuziasm. *Humanitas* a avut o colecție cu apariții extraordinare, dar a renunțat la ea, probabil tocmai din pricina audienței scăzute. Am citit, din întâmplare, pe câteva forumuri, opiniile unor tineri și m-au îngrozit părerile lor despre policier. Unii susțin că Vlad Mușatescu este mai amuzant decât Chandler, alții că pe Agatha Christie n-o va ajunge niciodată nimeni, și că Hammett e depășit și plictisitor. Cam așa se întâmplă când o carte ajunge în mâinile cuiva care ascultă manele. Rareori am descoperit pe forumurile unde se scrie „k" în loc de „ca" și „tb" în loc de „trebuie" referiri la David Baldacci, Jeffery Deaver, John Grisham. Prin urmare, în opinia mea, la noi, doar câteva sute de cititori sunt interesați cu adevărat de acest gen. Extraordinar de puțin! James Patterson e scriitorul care vinde cel mai bine în lume – numai anul trecut a vândut cărți de-ale lui în valoare de 70 de milioane de dolari. Nu sunt fan Patterson, e prea comercial pentru gustul meu. Dar nu pot să nu compar situația din alte părți cu cea din România, unde dacă vinzi o carte în 5.000 de exemplare, aceasta devine bestseller.

> „**Românii n-au fost** niciodată prea prietenoși cu literatura thriller & mystery."

2. Am avut ghinionul ca prima carte polițistă care mi-a căzut în mână să fie *Zece negri mititei*. M-a umplut de oroare. Ăsta e mult lăudatul gen polițist?, mi-am zis eu după lectură. Enigma să fie descâlcită în urma descoperirii unui mesaj într-o butelcă aruncată în mare? De-abia după apariția colecției *Enigma* de la editura *Univers*, prin anii '70, am aflat ce înseamnă cu adevărat acest gen. Am început să colind anticariatele, scotocind după volume apărute la *Gallimard*, în faimoasa *Série noire*, sau după acele „gialli" editate de *Mondadori*. Profesorul Ov. S. Crohmălniceanu avea o bibliotecă fabuloasă și avea bunăvoința să-mi împrumute cărți, pe care apoi le comentam împreună. Iar de aproape cinci ani citesc cărți polițiste și dintr-un interes profesional, pentru a le prezenta în *Jurnalul național* de duminică. Și într-o ipostază, și în alta, pentru mine, în aceste narațiuni, nu este important numai misterul și modul cum este el spulberat. Nu citesc astfel de cărți pentru că sunt un tip curios sau pentru că doresc să-mi pun la lucru adrenalina. În cărțile cu asasini și detectivi se prezintă un eșantion de omenire aflată într-un conflict extrem. Scriitorii de talent folosesc acest prilej și dezvăluie părțile de lumină și umbră ale omului. E o operațiune care îmi stârnește cel mai viu interes. Un interes mai mare decât cel provocat de unele dintre cărțile plicticoase adulate de critica literară din motive obscure, fără nici un impact la cititori, care peste câțiva ani vor fi definitiv uitate.

LUCIA VERONA

1. Toată lumea. De la cei cu foarte puţină şcoală la cei cu foarte multă. Citesc şi muncitorii de pe şantiere şi oamenii de la ţară, citesc medicii, profesorii, corporatiştii, juriştii, funcţionarii de la ghişee, portarii de la ministere, oamenii politici, chiar şi unii critici literari. Există şi oameni care nu citesc altceva decât mystery & thriller, în timp ce alţii nu prea recunosc că se lasă uneori seduşi de cărţi dintr-un gen considerat minor.

2. Îmi plac romanele poliţiste „clasice", mai ales cele englezeşti, de ieri şi de azi, de la Conan Doyle, Chesterton şi Edgar Wallace la P. D. James. Le citesc (uneori chiar le recitesc) cu mare plăcere pe Agatha Christie, Dorothy Sayers, Ngaio Marsh, iar dintre americani mă amuză Rex Stout, cu detectivul lui obez Nero Wolfe. Îmi plac aceste cărţi ca exerciţiu mental, mai ales. Dar şi ca exerciţiu de engleză (prefer să le citesc în original). Însă nu mă limitez la spaţiul anglo-saxon: îmi place şi Simenon, îmi place şi spaniolul Perez-Reverte. Şi portughezul Luis Miguel Rocha. Îmi plac şi câţiva autori români.

3. Citesc romane poliţiste de zeci de ani. M-am gândit că ar fi cazul să şi scriu unul!

4. Piaţa există, cel puţin potenţial. Ca peste tot în lume, crima se vinde bine.

5. Nu-i avem acum. Numărul cumpărătorilor de carte (în general, nu numai mystery & thriller) a scăzut dramatic din cauza crizei şi din cauza măsurilor de austeritate. Oamenii nu pot renunţa la mâncare, întreţinerea trebuie s-o plătească, aşa că fac economii unde se poate. Iar cartea, poliţistă sau nu, nu este, pentru majoritatea populaţiei globului, un produs de primă necesitate. Din păcate.

6. Soluţia pentru piaţa de carte este creşterea economică. Nici o metodă de marketing nu-i poate face pe oameni să cumpere cărţi dacă nu au bani. Speranţa? Un viitor luminos, în care editurile româneşti vor prospera, autorii români la fel, iar cititorii se vor buluci în librării să cumpere cărţi. Da, ştiu, sună a utopie.

3. Scriu din aceleași motive pentru care îmi place să citesc thriller & mystery. Dar n-am avut niciodată senzația că scriu cărți polițiste. Totdeauna m-a interesat să scriu literatură, să văd cum mânuiesc cuvintele în poezie, proză fantastică, eseuri, piese de teatru, în scenarii de film și de televiziune, în jurnalistică sau într-un libret de operă. După cum mă cunosc, ar fi perfect posibil ca participarea mea la ancheta aceasta să fie ultima în calitate de autor de thriller & mystery.

4-5-6. Nu-i nevoie de cititori fanatici – fanaticii fac rău oriunde apar. E nevoie de cititori normali, care să îndrăgească genul. N-o să-i avem prea curând. Pentru ca genul polițist să se afirme la noi e nevoie de 20-30 de autori buni care să-l cultive. Nici măcar nu trebuie să fie geniali, ci doar să scrie onest. Un astfel de nucleu de creatori va atrage atenția, va stârni valuri într-un climat literar monoton cum este al nostru. Cititorul român nu se va apropia de literatura polițistă dacă va intra în contact numai cu traduceri. E interesant ce se petrece pe meleaguri străine, dar el are nevoie să vadă și ce se întâmplă în propria lui țară, are nevoie de eroi care să lupte cu fărădelegile și să-i înfrângă pe ticăloși. Le doresc mai tinerilor mei confrați să ia aminte la vorbele mele, dacă într-adevăr își doresc succesul. Ca întotdeauna, le voi aplauda reușita, chiar dacă e posibil ca aplauzele mele, de data asta, să nu se mai audă din cercul lor.

„Există și **oameni** care nu citesc altceva decât mystery & thriller."

STELIAN ȚURLEA

1. În mod sigur toţi cei care au citit vreodată şi le-au plăcut romanele poliţiste. În mod sigur toţi cei care vor să evadeze. În mod sigur toţi cei care n-au prejudecăţi. În mod sigur toţi cei care adoră filmele care le stârnesc adrenalina. În mod sigur iubitorii de lectură şi de carte. De aceea, nu trebuie să-i dezamăgim, avem obligaţia să le oferim cărţi bune, altfel ne vor părăsi rând pe rând. Cine citeşte o carte bună, de orice gen, va continua să citească. Iar dacă sunt bune cărţile, în mod sigur vor vorbi despre ele şi altora şi cititori noi se vor apleca asupra romanului poliţist.

2. Pentru că îmi place să citesc, să aflu ce e nou, să zburd cu imaginaţia altora, nu numai cu a mea. Şi pentru că, pe vremuri, Doamne, câte decenii au trecut de atunci!, m-a ademenit spre asemenea lectură unul pe care îl chema Marlowe.

3. Pur şi simplu se întâmplă. Orice subiect poate fi tratat în fel şi chip, realist, psihologic, ironic, poliţist şi aşa mai departe. Aşa îmi ies. Uneori mă gândesc să fac altceva, ce nu s-a mai făcut. Aşa a ieşit dintr-un basm un roman poliţist (*Greuceanu*).

4. Sunt convins că avem!

5. Cred că sunt mai multe motive. La primul nivel se află editorul reticent. Nu există editor care să nu cântărească atent şansele de succes ale unei cărţi şi să fie convins, chiar dacă n-o spune, că o traducere se va vinde mai bine. Costurile foarte mari împiedică tiraje mai mari; tirajele reduse înseamnă cititori puţini, iar numărul redus al acestora reduce şansele următorului titlu. La noi nu există un sistem competitiv şi eficient de promovare şi marketing. Foarte puţine sunt editurile care îşi anunţă pe toate căile apariţiile şi încă şi mai puţine cele care să ducă o campanie de promovare, iar promovarea îndelungată lipseşte. În mod cert, deficienţa se datorează lipsei banilor, dar sunt convins că într-o măsură şi mai mare neştiinţei. Oamenii pricepuţi lipsesc. Aţi auzit vorbindu-se de vreun agent care să vândă şi să apere o carte sau un autor, ca să nu mai vorbesc de vreun agent care să prezinte o carte unui studio pentru adaptare cinematografică? Puţinele cărţi de suspans care se mai scriu apar în tiraje infime şi marea majoritate a eventualilor cumpărători nici nu află de ele.

La alt nivel este cititorul reticent. Lipsit de informaţii, lipsit şi de resurse, el preferă să-şi cheltuiască puţinii bani pe valori sigure. Chiar şi când nu sunt valori, traducerile vor fi întotdeauna cu un pas în faţa producţiilor autohtone pentru că au avut succes prin alte părţi – altfel n-ar fi fost traduse – şi cititorul ştie asta. Iar dacă s-a întâmplat ca autorul să fi adaptat o reţetă străină îl va pierde definitiv pe cititor care, firesc, va prefera să meargă la original.

La un al treilea nivel este gustul. Bombardat cu producţii minore sau submediocre la televizor, cu tabloide în care procentajul imaginii copleşeşte partea scrisă, cu reclama agresivă a unor produse realizate prin alte părţi, cititorul majoritar (dacă există) n-a reuşit să-şi modeleze gustul, nu ştie să distingă şi nimeni nu-l îndrumă. Nu există nici o autoritate – publicaţie sau critic literar – care să-l ghideze pe cititorul derutat, păcălit de literatura de gen din fostul regim şi convins că joacă un rol prea mare în continuare confreriile.

Poate asociaţia nouă pusă pe picioare de George Arion o să schimbe lucrurile.

6. Să nu disperăm, să continuăm să scriem şi să publicăm. Cu perseverenţa schimbi orice, chiar şi o asemenea stare de lucruri.

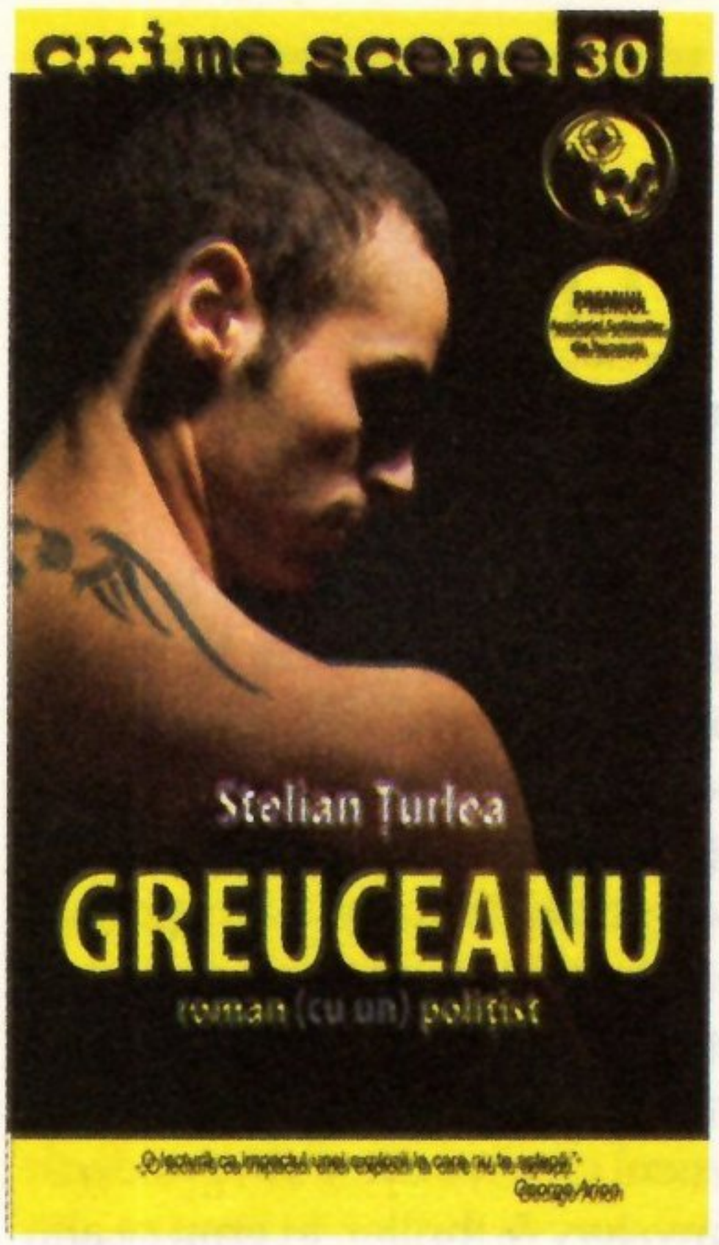

„Cine citește o carte bună, de orice gen, va continua să citească."

OANA STOICA-MUJEA

1. Tineretul, în primul rând. Am văzut o grămadă de tineri citind mystery and thriller. Şi femeile. Încă n-am înţeles de ce femeile sunt atrase de genul ăsta. Mi s-ar părea normal ca bărbaţii să fie cei mai interesaţi. Ceea ce mă face să mă întreb serios ce Doamne iartă-mă citesc bărbaţii? În afara cărţilor de specialitate care nu se încadrează la literatură.

2. Cartea poliţistă, în momentul în care i-ai prins gustul, te fidelizează. E la fel ca şi cum ai frecventa un restaurant non-stop. Devii obsedat. Vrei să afli ce crime s-au mai petrecut, cum s-au petrecut, dar mai ales cum a decurs ancheta şi mai e un secret cu acest gen de cărţi: sunt cărţi pentru toţi. Pot fi citite în tren, în avion, pe bancheta din spate a maşinii. Ceea ce înseamnă că e o lectură relaxantă. Dar, şi asta am observat în foarte multe cărţi de gen, sunt şi pentru oameni cu o cultură ceva mai vastă. Un bun autor de policier ştie să atingă lucruri de fineţe intelectuală, pe care puţini cititori le prind – asta cu riscul de-a jigni. Cei care ştiu să citească printre rânduri îşi dau seama. Abia atunci romanul poliţist devine mai savuros. Şi dau câteva exemple: cartea Luciei Verona e plină de astfel de fineţuri culturale şi mă întreb câţi îşi vor da seama. Ivona Boitan, care se foloseşte de fizica cuantică, rar lucru, dar asta dovedeşte o cultură bogată. George Arion, care e un psiholog desăvârşit. Mă întreb câţi şi-au dat seama. Şi, fireşte, Bogdan Hrib, numai cei care au citit *Filiera grecească* pot înţelege despre ce vorbesc. Fireşte, asta dacă s-au prins. Dacă nu, nu-i o problemă, cărţile acestea se pot citi oricum. Ăsta e farmecul lor.

„Oana Stoica-Mujea a dat lovitura cu un thriller bine articulat, cu o scriitură lipsită de inhibiții."
(G. Arion)

3. În primul rând pentru că e distractiv. Te joci cu soarta personajelor. Te joci cu soarta anchetei. Şi, la drept vorbind, scriind genul ăsta, începi să te crezi un fel de Dumnezeu peste personajele pe care le creezi. Asta dacă nu cumva personajele îţi scapă de sub control şi încep ele să fie Dumnezeii tăi.

4. Fanatici nu mi i-aş dori. Din experienţa proprie, fanatismul duce uneori la lucruri neplăcute. Pasionaţi, da. Cred că sunt cititori pasionaţi. Poate că în momentul de faţă sunt puţini. Dar dacă stau să mă gândesc la ce a făcut Iolanda Ştireanu din tineret, cred că peste câţiva ani, aceşti tineri, viitori maturi, vor fi cu adevărat îndrăgostiţi de romanul poliţist. Să nu uităm că şi Andrei Mladin a făcut nişte „victime" şi probabil că va mai face dacă va ieşi din amorţeală.

5. Ba eu zic că îi avem. Una e că nu sunt foarte mulţi, dar alta e să spunem că nu-i avem deloc. Poate că nu sunt pasionaţi de autorii români, dar de cei străini cu siguranţă. Însă eu cred că începem şi noi să-i fidelizăm.

6. Speranţă e întotdeauna. Soluţii sunt cu grămada, dar, presupun, trebuie aplicate la momentul potrivit. Acum mai rămâne să găsim acel moment potrivit. Nu cred că trebuie să ne grăbim. Să lăsăm cititorul să ne cunoască scrierile mai întâi, apoi să-l lăsăm să decidă. Am încredere că foarte mulţi vor decide în favoarea noastră.

MONICA RAMIREZ

1. Nu cred că este vorba despre o anumită categorie de oameni. Cred că un mystery & thriller bun ar atrage pe toată lumea, cu condiţia să afle cumva de cartea respectivă. Nu cred că avem o problemă cu cititorii ca atare, ci cu modalităţile în care trebuie să aducem cărţile la ei. Şi asta include promovarea, preţul, disponibilitatea.

2. Îmi place să mă pierd într-o poveste bună, măcar pentru câteva ore. Şi cred că de fapt asta este ceea ce atrage pe toată lumea: evadarea din realitate cu posibilitatea de-a experimenta alte identităţi şi poveşti de viaţă.

3. După cum spuneam, îmi plac poveştile bune, universurile paralele în care putem fi oricine ne dorim. Din întâmplare, am o grămadă de astfel de personaje în cap şi trebuie să le scot la lumină.

4. Cred că da, desigur urmând formulele clasice pe care le-au folosit mulţi alţii înaintea noastră. Primul pas e promovarea prin toate mijloacele, oricând, oriunde. Dacă cititorul nu ştie, n-a aflat de cartea respectivă, atunci poate fi romanul secolului şi tot nu valorează nimic. Valoarea unei cărţi constă în publicul cititor.

5. Educaţia începe în primul rând acasă, apoi intervine influenţa şcolii. Răul a fost deja făcut, dar nu cred că nu se poate îndrepta. Repet, orice om este un potenţial cititor, cu condiţia să ştii să aduci cartea la el

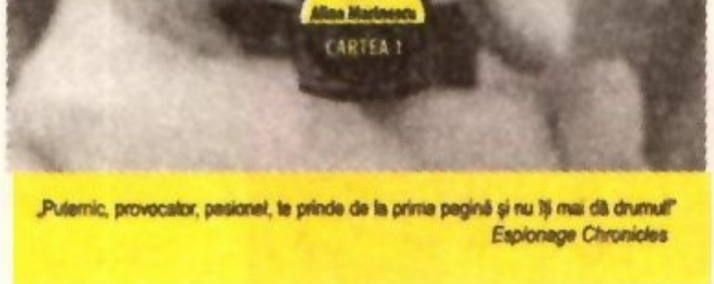

> „Îmi place **să mă pierd** într-o poveste bună, măcar pentru câteva ore."

într-un mod atrăgător. Nu-i avem, deocamdată, pentru că promovarea autorilor români la nivel naţional este aproape inexistentă.

6. Promovaţi, promovaţi şi iar promovaţi! Iar speranţa o reprezintă din ce în ce mai numeroşii scriitori români care scriu romane thriller & mystery de calitate, cu condiţia să lupte până la capăt. Nu va fi uşor, drumul va fi mai mult sau mai puţin lung şi anevoios, dar nu avem voie să renunţăm orice ar fi. La luptă, scriitori!

BOGDAN HRIB

1. Cred că sunt foarte mulţi cei care o fac, doar că nu ştiu că aşa se numesc! În fond, şi Jules Verne e autor de thriller, ca şi Conan Doyle, iar dacă exagerez puţin, *Cei trei muschetari* e un thriller istoric... Nu vi se pare? Din motive obscure, cititorii noştri se tem de acestă etichetă – mystery & thriller... Cred că nu dă bine! Nu sună bine să declari: Citesc o carte poliţistă! E prea comercial şi demodat! De multe ori ne cam ascundem după deget!...

2. Răspunsul este extrem de simplu – pentru că îmi plac. Evadez din lumea cenuşie a realităţii, îmi ţin mintea în priză, aflu lucruri noi despre locuri şi oameni, mă provoacă să scriu şi eu. Îmi plac... Şi încă ceva, le citesc cu o deosebită voluptate în pat cu picioarele pe perete, dimineaţa sau seara, pe apucate, măcar zece minute, în delegaţii, în avion sau în tren... Cred că mă ajută să suport mai bine lumea noastră preponderent urâtă!

3. Pentru că aşa simt că pot scrie şi pentru că aşa îmi place. Stelian Munteanu, personajul meu principal, îşi duce o viaţă a lui şi, chiar dacă unii bănuiesc că seamănă prea mult cu viaţa mea, se înşală; Stelian este foarte diferit de mine. Astfel, pot trăi două vieţi simultan. Mi se pare avantajos... Mai ales că pe una dintre ele o pot scrie aşa cum îmi doresc!

4. Nu ştiu. Câteodată – de

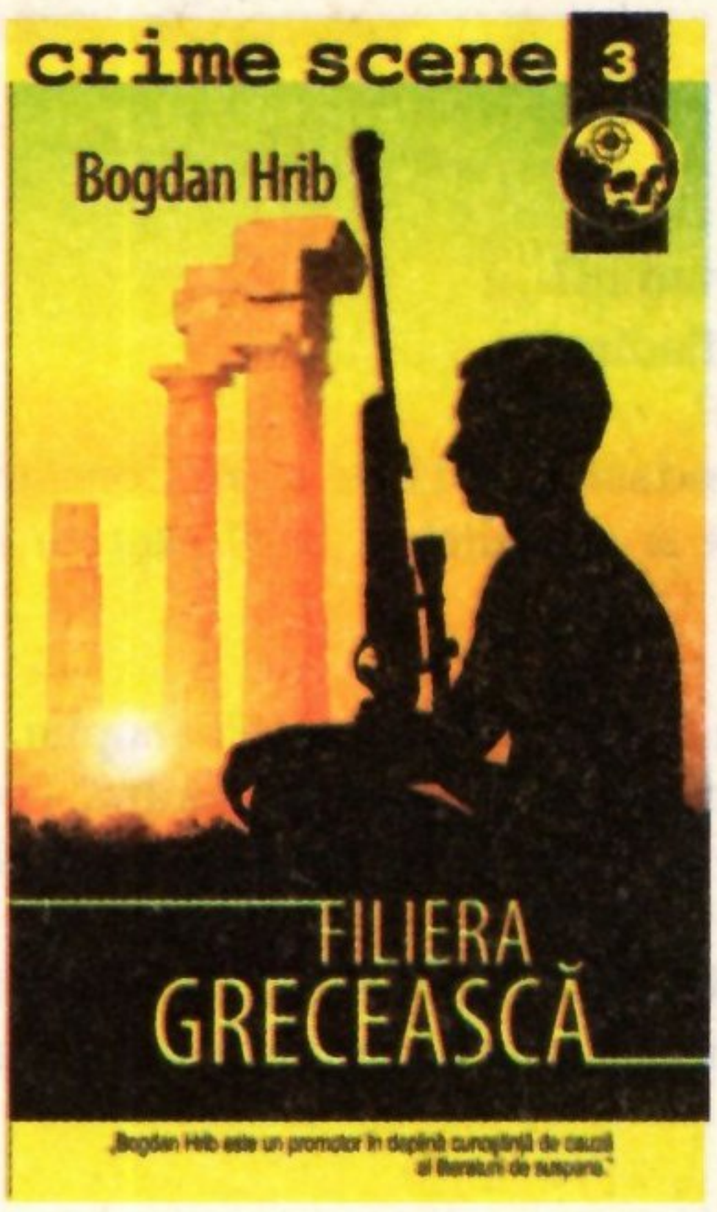

multe ori – am îndoieli că vom mai putea să refacem handicapul faţă de lumea vestică... Dar pe măsură ce echipa de scriitori de policier începe să crească pare că şi optimismul meu începe să prindă aripi. Cine ştie, poate reuşim să urnim muntele... Şi prin munte mă gândesc că snobismul cititorilor noştri care nu vor să citească autori români, considerându-i a priori lipsiţi de calităţi!

5. Nu-i avem pentru că multă vreme nu am mai avut ce

> „Nu sună **bine** să declari: citesc o carte poliţistă!"

să le oferim. George Arion rămăsese ultimul mohican al genului... Abia de acum înainte începem să luptăm pentru ei... Vor mai trece 5 sau 10 ani până când vom şti exact unde ne aflăm... Bătălia se dă pentru cititori în general, nu numai pentru cei de romane poliţiste... Sunt rezervat...

6. Soluţia? Cărţi bune, bine promovate, autori prezenţi în mass-media... *Romanian Crime Writers Club* se va bate pentru noi! Şi cred că trebuie să începem să batem şi pe la alte uşi, europene sau americane sau japoneze... Poate unele se vor deschide... Până atunci... Perseverenţă! Şi răbdare! Aş fi scris: răbdare şi tutun, dar nu mai e politic, deşi dacă mă gândesc la pipa lui George Arion...

„Andrei Mladin se întoarce!" Cel puțin așa declară George Arion, care și-a ales acest titlu, ce-i drept provizoriu, pentru viitorul său roman. Noi îl așteptăm cuminți! În exclusivitate, fragmentul următor.

Spălare de creier

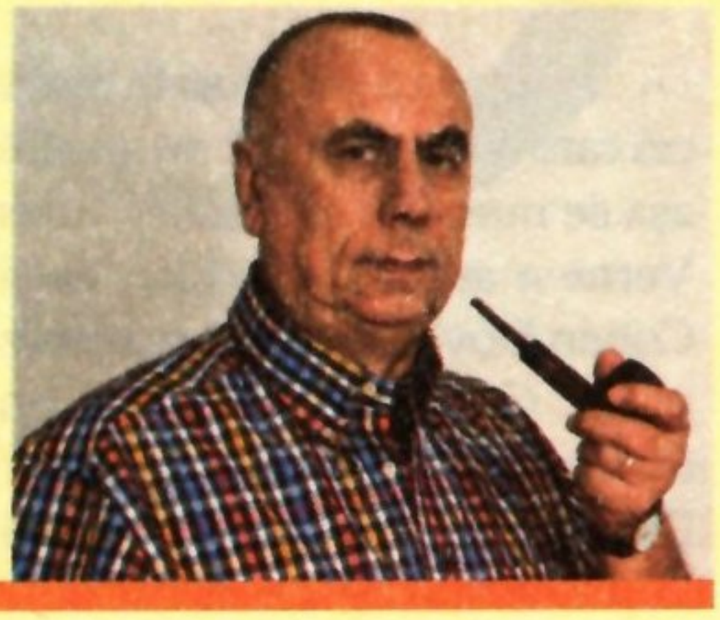

de George Arion

– Prin urmare, cum vă numiți?

– Știți foarte bine – Andrei Mladin.

– Corect. Și ce ocupație aveți?

– Ziarist la revista *Flacăra* fondată în 1911 de către Constantin Banu. Deputat liberal. A fost ministru al Instrucțiunii publice și al Cultelor. În *Flacăra* au semnat Coșbuc, Caragiale, Aurel Vlaicu, Enescu...

– Greșit!

Arborez cea mai nedumerită față pe care o am în panoplie.

– Cum? Nu credeți că Enescu a fost prezent în *Flacăra*? Pot să vă citez din memorie pasaje dintr-un interviu în care susține că muzica românească n-are pic de originalitate...

– Greșit!

– Asta-i bună! Puneți la îndoială afirmațiile ilustrului muzician? Patriotismul nu trebuie să ne orbească. Trăim într-o țară binecuvântată, din moment ce avem un asemenea relief. Nu e de-ajuns?

– Nu sunteți ziarist.

– De, poate aveți dreptate... E greu să fii așa ceva. Mai ales jurnalist de forță. Dar încă nu mi-am spus ultimul cuvânt. Mai am șanse în anii următori.

Nu reușesc cu nici un chip să-l scot din sărite.

– Sunteți asistent universitar. Să vă intre asta bine în cap.

– Am capul cam tare. Chestia asta nu vrea să intre și pace. Dar am o rugăminte.

Pentru prima oară se uită mirat la mine.

– Da?

– Data viitoare spuneți-mi „domnule Andrei Mladin". Încă n-am murit, deși mi-au vrut mulți până acum pielea. Iar de râs am să râd până în ultima clipă, la fel ca acel personaj din filmul *Hohote în paradis*. L-ați văzut?

– Nu suport comediile. Sunt o degradare a spiritului uman.

– I-auzi, i-auzi... Aflat pe patul de moarte, eroul din filmul acela și-a îngăduit o ultimă glumă: a aprins un chibrit și a dat foc la ziarul pe care îl citea cineva la căpătâiul lui. Apoi și-a dat duhul cu zâmbetul pe buze.

– Un nenorocit...

– Ce? E rău să nu te duci încrâncenat pe lumea cealaltă ?

– O farsă tâmpită ca orice farsă. Asta e de-a dreptul sinistră. Dar mai vorbim noi, mai vorbim...

Audiența mea s-a terminat. Altul la rând, pe care ar fi culmea să vrea să-l convingă că e jurnalist, când el e de fapt asistent universitar.

Fără să vreau, zâmbesc. Zâmbetul mi se șterge de pe buze când își fac apariția Gore și Fane. Băieți hotărâți și fără să fi frecventat școala de bune maniere, mă înșfacă de brațe și mă scot pe coridor. De-acolo mă târăsc într-o încăpere în care n-am mai fost niciodată.

* * *

M-au legat, mai întâi, de o masă. Curele late în dreptul pieptului, abdomenului și picioarelor. Apoi mi-au uns tâmplele cu un fel de gel. Nu știam ce vor de la mine. De-abia într-un târziu i-am văzut fixându-mi doi electrozi de o parte și de alta a capului. Am scos un urlet de groază mai înainte de a da drumul la curent. Dacă n-ar fi fost ținut de curele, trupul meu ar fi fost proiectat în tavan. Mi-am pierdut cunoștința.

M-au lăsat să-mi revin singur. Au mai luat-o de la capăt de două ori. De fiecare dată au mărit și tensiunea curentului, și durata electroșocurilor. Când m-au lăsat în pace și m-au dezlegat, n-am mai reușit să merg pe propriile mele picioare. M-au târât în camera mea ca pe un sac de cartofi.

O săptămână nu m-am dat jos din pat. Am început să am iar năluci. Vedeam totul dublu, auzeam zgomote ciudate. Din când în când mi se părea că plonjez într-un hău multicolor. Nu-mi mai ardea de râs. M-am căznit să mi-i închipui pe Gore și Fane cum fac amor cu nevestele lor. Probabil le îmbracă mai întâi în cămașă de forță. Pe fața mea a apărut cu greu un zâmbet timid. S-a șters cu iuțeală.

Dar tocmai când credeam că mi-am venit în fire, a mai urmat încă o tură, și încă una, mai îngrozitoare. Urlam din toate puterile, fără nici o rușine. Țipam până când simțeam că mi se rup coardele vocale.

L-am simțit pe Profesor lângă mine. Din pricina lacrimilor care îmi curgeau pe obraji, nu l-am văzut. Doar l-am auzit. I-am simțit și mirosul parfumului scump pe care îl folosea.

– Terapia cu electroșocuri e cunoscută de multă vreme. Dar trebuie să știi s-o folosești cu multă chibzuință. Se acționează gradat, de la 70 de volți la 400. Mai întâi o secundă, după care, în cazurile mai rebele, se ajunge la patru-cinci secunde. De obicei, electrozii sunt fixați în zona tâmplelor. Eu unul prefer varianta asta. Alții îi fixează în fața și în spatele capului. Unii sunt împotriva acestei terapii. O numesc fascistă. E-adevărat, în lagăre s-au realizat multe experiențe. Nu poți să condamni o procedură numai pentru că niște scelerați au apelat la ea. Cică provoacă leziuni ale creierului, pierderi ale memoriei, diminuarea inteligenței. Nu-i exclus, dar eu, în toată practica mea medicală n-am întâlnit astfel de consecințe la pacienții mei. Într-adevăr, o vreme se simt confuzi, amețiți, dezorientați... Dar, peste un timp redevin vioi, ageri la minte, sprinteni la vorbă. Sunt de nerecunoscut. Părăsesc sanatoriul pe picioarele lor, iar familiile îi primesc cu brațele deschise. Un miracol datorat științei.

Îmi vorbea mie? Sau echipei care se ocupa de mine? Se adresa unui grup de studenți care îi sorbeau cuvintele de pe gură? N-am avut cum să-mi răspund la întrebare. Din nou ceva ca un fulger mi-a străbătut capul. De data asta am leșinat înainte de a apuca să urlu.

* * *

M-au adus din nou în fața marelui Profesor. Ca de obicei, e cufundat în studierea unor dosare.

– Domnul Andrei Mladin... Ce mai faceți?

Îmi vorbește cu „domnule". O fi un semn bun?

– Prin urmare, sunteți gazetar la *Flacăra*.

Tresar, plăcut impresionat.

– Așa e.

– Perfect! Și ce articole mai importante ați scris? Dați-mi trei exemple!

Devin circumspect.

– Păi...

– Trei exemple. Atât.

Încep să-mi scociorăsc prin memorie.

– Am scris sute... Reportaje, interviuri, investigații... Ce v-ar interesa?

– Să zicem interviuri. Trei exemple.

– Un interviu cu Nicolae Breban, un altul cu Nichita Stănescu, un altul cu Șerban Cioculescu...

– Mai țineți minte anii?

Îi indic anii. Își sună secretara.

– Adu-mi colecția *Flacăra* din anii....

Fiecare rămâne adâncit în gândurile lui. Ale mele aleargă în multe direcții, ca niște dulăi la vânătoare care au simțit mirosul unui ciopor de vulpi. Oare ce mai pune la cale călăul cu maniere alese? Clocește el ceva de e atât de liniștit.

Secretara aduce de la biblioteca de pe etaj cele trei colecții cerute și dispare. Profesorul își scoate ochelarii și face un gest larg, ca o gazdă care își invită oaspeții să guste din bucatele ispititoare.

– Vă rog să căutați interviurile respective.

Privesc la cele trei colecții – pe vremea aceea *Flacăra* apărea săptămânal, însă pe hârtie de ziar. Întind mâna și încep să le răsfoiec – știu aproape la sigur în ce săptămâni ale anului au apărut dialogurile mele și la ce pagină anume. Devin tot mai neliniștit.

– Ei?

Profesorul și-a pus din nou ochelarii pe nas. Se uită la mine răbdător. Eu răsfoiesc cu febrilitate colecțiile – nu e nici un interviu cu scriitorii pe care i-am amintit.

– Imposibil! Nu le găsesc.

Surâde rece. E maximum ce poate da în această privință.

Iau metodic, pagină cu pagină, cele trei colecții. Nicăieri nu-mi găsesc semnătura. Și aproape că nu era număr în care să nu am un articol. Hara avea o vorbă când mă vedea cât de mult scriu: „Hărnicia trebuie pedepsită!" Iată, după ani, dorința i s-a împlinit. Ce colecții sunt astea? Au fost trucate? Sau am halucinații?

Îmi vine să-i arunc Profesorului colecțiile în cap. În ultima clipă mă răzgândesc. Uneori mai iau și eu hotărâri înțelepte. Izbucnesc în râs.

– Sunteți tare! Un adevărat magician!

– Adică?

– Să-mi spuneți și mie cum faceți. Sunt sub hipnoză de nu îmi găsesc semnătura în nici o revistă? Fiindcă nu cred că le-ați tipărit special pentru mine.

– Da'de unde! Pur și simplu numele Andrei Mladin nu apare nicăieri ca semnătură. N-are cum să apară fiindcă nu sunteți ziarist.

– Dar dacă v-aș spune fraze din interviuri v-aș convinge?

– Nicidecum. Le-ați putea inventa. N-am cum să vă verific. Dar pierdem timpul. Prin urmare, să reluăm. Cum vă numiți?

Îi fac din nou jocul.

– Andrei Mladin.

– Ce ocupație aveți?

– Ziarist.

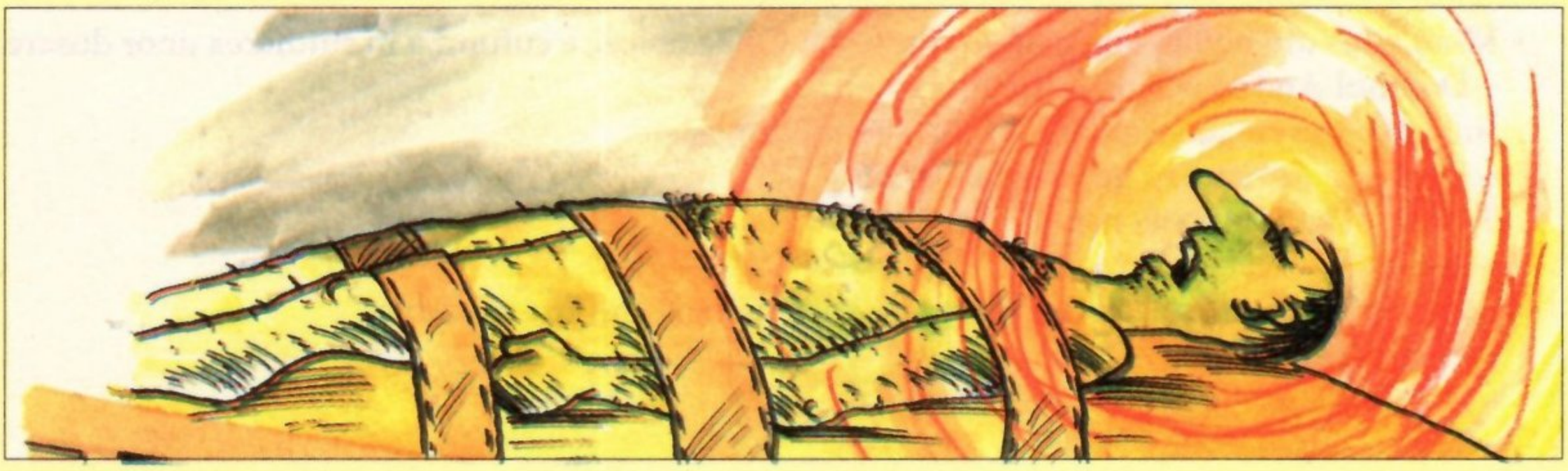

– Greșit! Sunteți asistent universitar.
– Am mai auzit asta! Dar nu-i adevărat.
Surâsul rece nu i-a dispărut de pe față.
– Asta e legitimația dumneavoastră.
Arunc o privire și dau din umeri.
– Asta nu e legitimația mea.

N-are cum să fie. Numele e același. Dar fotografia e a unui tip rubicond, cu ochelari și surtuc cenușiu. Este imaginea insului care mă bântuia înainte de a fi lovit în cap.

Nu mai zice nimic. Apasă din nou pe butonul lui drag. Mă ridic de pe scaun. Fără să-i văd, îi știu pe cei care mă-nșfacă de brațe. Nu mai sunt dus la subsol, ci într-o rezervă. Încerc, pentru a suta oară, să înțeleg cum am ajuns în acest sanatoriu sau ce-o fi el – nici măcar nu știu unde e situat. În munți? Între niște dealuri? În plină câmpie?

Dar măcar e pe planeta asta?

* * *

Într-o zi, la redacție, am primit o scrisoare. N-am deschis-o imediat. După ce am scos-o din plic, am citit-o de atâtea ori, încât aproape că o știu pe de rost.

„Noi, cei care vă scriem suntem părinții lui Iacob Marinescu, condamnat de Judecătoria din Constanța pentru că, în anul 1974 a încercat să plece din țară.

Atunci am fost sfătuiți de Procuratură să spunem că băiatul nostru este bolnav psihic, pentru a-i ușura situația, deoarece îl aștepta o condamnare grea. Am înțeles atunci că această prezentare a stării lui era singura salvare pentru copilul nostru. În urma acestor demersuri, copilul ne-a fost dat acasă. Ne-am luat obligația de a-l interna la Sanatoriul Alb. În anul 1975 l-am dus la comisia de expertiză din București și aceasta ne-a eliberat un certificat în care se arăta faptul că fiul nostru era bolnav psihic. Cu acest certificat ne-am prezentat în recurs la Tribunalul Constanța, care a luat act de starea băiatului și procesul s-a amânat, iar procurorul instanței de judecată ne-a pus în vedere să-l internăm în continuare în sanatoriu. A rămas internat acolo, unde starea sănătății i s-a înrăutățit din ce în ce mai mult. Mai târziu a trebuit să-l prezentăm din nou la comisia de expertiză, pentru a putea primi un nou certificat medical ce trebuia prezentat în instanță, deoarece urma să se judece recursul. Instanța de judecată a confirmat sentința inițială, dar condiționat, în sensul ca pedeapsa cu închisoarea să nu fie executată.

Ni s-a dat voie să luăm băiatul acasă, dar avea psihicul foarte zdruncinat. Din partea miliției venea aproape în fiecare zi cineva în control și ne punea mereu în vedere să nu-i dăm drumul în oraș.

Era din ce în ce mai apatic. Probabil că în timpul cât a stat la spital i s-a „spălat" creierul.

În luna martie 1976, a fost chemat într-o zi la telefon de o persoană necunoscută. În urma acelei convorbiri telefonice a plecat de acasă, fără să ne spună un cuvânt. Era în ziua de 15 martie 1976. Nu am știut nimic despre el până în seara zilei de 20 martie, când am fost anunțați de la miliție să ne ducem la morga din Constanța și să ridicăm cadavrul fiului nostru, care se sinucisese într-un hotel din Mamaia.

Băiatul nostru a fost găsit înjunghiat în inimă, în ziua de 17 martie, într-o cameră de hotel. Pe pieptul lui, în dreptul inimii, erau vizibile patru împunsături de cuțit, dispuse simetric, închipuind colțurile unui pătrat, iar în mijloc, drept în inimă, era înfipt cuțitul. Cum putea fi aceasta o sinucidere? De ce n-am primit nici un răspuns la cererile noastre de a se deschide o anchetă?

Noi credem că a fost ucis de către cei care i-au promis ajutor pentru obținerea unui pașaport, sau l-au amăgit că i-ar putea înlesni plecarea și i-au pretins, pentru aceasta, foarte mulți bani... Sau, poate că a fost o provocare... Fiul nostru era student și, poate că nu conveneau unele dintre convingerile lui... Poate că a fost atras într-o cursă și a fost lichidat pentru că incomoda pe cineva..."

Am citit scrisoarea și am ascuns-o în fundul unui sertar de la biroul meu. De acolo am mutat-o între filele unei cărți de poezii – un adăpost sigur, cine mai citește azi poezie contemporană. Dar, așa cum se va vedea mai departe, mai există inși interesați de evoluția genului liric.

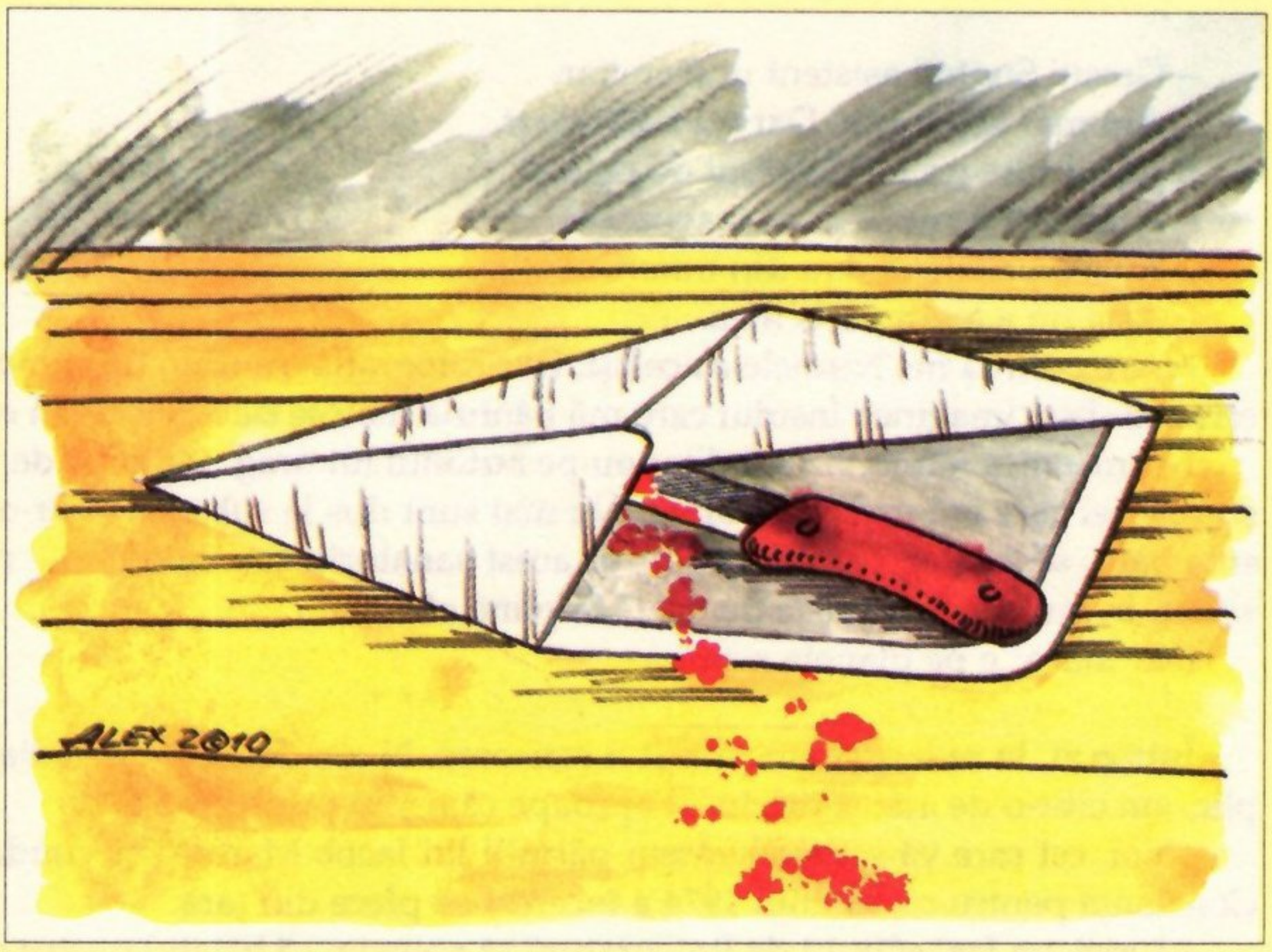

* * *

Mi-am luat inima-n dinți și, într-o seară, am sunat la familia Marinescu. Mi-a răspuns un bărbat. Din vocea lui răzbătea oboseala. Am închis imediat. Apoi le-am luat casa în urmărire. Spuneam că sunt plecat pe teren și mă postam vizavi de locuința lor, pe o stradă lângă Liceul „Iulia Hasdeu". Nu-i vedeam în fiecare zi. Doi bătrâni care plecau uneori la piață sau la magazine, pentru a-și lua de-ale gurii. El – înalt de statură, cu părul încărunțit dat pe spate, ea – nefiresc de îmbătrânită, deși avea mai puțini ani ca el. De-abia după câteva zile am îndrăznit să-i abordez. M-au privit cu ochi luminoși, de parcă s-ar fi așteptat să am puterea să le readuc fiul.

Am intrat în casa lor, privind cu fereală în jur. În aparență nu era nimeni interesat de vizita mea.

– Domnule Mladin, nu știu cum să vă mulțumesc pentru că ați dat curs scrisorii noastre.

Doamna Marinescu era vădit emoționată. Nici eu nu mă simțeam în apele mele.

– Nu ne-așteptam să ne vizitați. Cu ce să vă servim?

– Cu nimic.

Domnul Marinescu m-a luat ușurel de sub braț și m-a condus într-o cameră alăturată.

– Totul a rămas ca în ziua în care a plecat de-acasă.

Un pat, un birou, o bibliotecă în care se aflau mai multe sute de cărți. Am luat una dintre ele – avea o semnătură ciudată.

Bărbatul mi-a văzut nedumerirea pe chip.

– N-am știut niciodată de ce semna așa.

L-am zărit pe Iacob într-o fotografie. Un tânăr brunet, cu o privire veselă, extraordinar de frumos. Oricând ar fi putut concura cu orice actor de la Holywood.

Doamna Marinescu a apărut lângă noi.

– Am uitat să vă spunem ceva în scrisoare. Cheia de la ușa camerei în care chipurile s-a sinucis Iacob n-a fost găsită niciodată. Nici în ușă, nici pe gazonul din fața geamului de la camera lui. Și mai e ceva: cum de s-a dus la hotel, din moment ce n-avea nici un ban la el?

E clar: a fost atras într-o capcană. Dar de către cine?

– De ce a fost arestat?

S-au uitat unul la altul. Cel care mi-a răspuns a fost domnul Marinescu.

– L-au păcălit niște italieni. I-au promis că îl scot din țară. Ăsta era visul lui – să scape din mizeria asta de țară.

S-a oprit, uitându-se circumspect la mine. L-am privit ca și cum n-aș fi auzit nimic.

– Italienii i-au cerut 3.000 de dolari. Am vândut multe din casă și am făcut rost de suma asta. Le-a dat banii marinarilor. Niște ticăloși! L-au pus să înoate până la vaporul lor ancorat în afara portului Constanța. Când au văzut că se apropie de nava lor – n-au crezut că va străbate o asemenea distanță prin apa rece de noiembrie – au anunțat autoritățile române. O vedetă rapidă a venit imediat. Iacob a încercat să se urce pe o scară de frânghie pe punte. Italienii au tăiat scara și băiatul nostru a căzut din nou în mare. În timp ce tăiau scara, italienii râdeau! Băiatul ne-a povestit totul.

– Blestemații! Și-au bătut joc de copilul meu.

Am simțit cum se urcă un val de ură în pieptul meu. N-am zis nimic – tocmai atunci a sunat telefonul.

Doamna Marinescu a ridicat receptorul.

– Alo! Alo!

A lăsat receptorul din nou în furcă.

– Nu s-a mai întâmplat asta de multă vreme. Înainte suna la noi de două-trei ori pe zi. Nu răspundea nimeni. Probabil făceau verificări de-ale lor. Dacă suntem acasă, dacă avem musafiri... Parcă nu știau – luni în șir au ținut o mașină în fața casei. Mai bine ați pleca – nu vreau să aveți neplăceri.

– De neplăceri am tot timpul parte. Nici o problemă.

– Cum credeți... Au fost atât de nemernici încât de-abia după trei zile ne-au spus unde îl putem găsi. Chipurile a fost greu să-l identifice. Dar varianta cu sinucisul este o minciună sfruntată. Îți trebuie o pregătire specială ca să-ți faci mai întâi patru găuri în piept, pentru ca apoi să-ți înfigi cuțitul în inimă.

– A fost un cuțit?

– Un bisturiu. Un cuțit de-al medicilor. Iacob iubea prea mult viața ca să se omoare. Își dorea să scape din țara asta unde n-ai voie să crâcnești.

– Unde l-ați înmormântat?

Zâmbesc amândoi amar.

– A lăsat un testament prin care a cerut să fie incinerat. Și l-a făcut cu mult timp înainte, de parcă ar fi presimțit. Nici măcar n-avem un mormânt la care să ne ducem să ne închinăm. Testamentul l-a lăsat Luciei.

– Lucia?

– Iubita lui. O frumusețe de fată. L-a adorat. N-am putut asista la incinerare. Cenușa i-am risipit-o pe Marea Neagră. E ca și cum nici n-ar fi fost pe lumea asta.

Telefonul a sunat din nou. De data asta a răspuns domnul Marinescu.

– Alo! Alo!

Nu-i răspunde nimeni.

Doamna Marinescu s-a îngrijorat.

– Ar fi mai bine să plecați! Nu-i lucru curat. Se pare că știu de vizita dumneavoastră la noi.

M-am încăpățânat să rămân.

– Mi-ați scris ceva despre internarea lui într-un sanatoriu.

S-au uitat din nou unul la altul.

– Așa e, a izbucnit doamna Marinescu. Acolo au reușit să-l înnebunească.

– Un avocat ne-a sfătuit să-l declarăm nebun. A fost cea mai proastă opțiune.

– Mai bine făcea douăzeci de ani de închisoare decât să-l fi internat în Sanatoriul Alb.

– Acolo i-au spălat creierul. După două luni era de nerecunoscut.

– Vorbea în dodii. Nu mai era cel pe care îl știam.

– Atunci când îl aduceam acasă, era un altul. Mai ales că nu-i dădeam toate pastilele pe care i le recomandau.

– Te puteai înțelege cu el. În schimb, când îl vizitam la sanatoriu, bătea câmpii.

– Și totuși, n-au reușit să-l facă ascultător ca un mielușel. Dovadă că l-au omorât.

Telefonul a sunat pentru a treia oară. De data asta m-am ridicat de pe scaun – nu-i bine să întinzi coarda.

– Mulțumesc că m-ați primit. Ne vom mai vedea.

S-au uitat la mine cu speranță.

– Sigur? Să nu vă facem vreun rău.

– Sigur.

Nu ne-am mai văzut niciodată.

(Fragment din romanul „Andrei Mladin se întoarce", în curs de apariție la Crime Scene Publishing)

Fragment din romanul „Locuri întunecate“, de Gillian Flynn, de curând lansat la „Crime Scene Publishing“

Locuri întunecate

de Gillian Flynn

Am o răutate în mine, la fel de reală precum un organ. Despică-mi pântecele și ar putea oricând să alunece din mine, carnală şi adâncă, şi se va tăvăli pe jos pentru ca tu s-o calci în picioare. Acesta este sângele neamului Day. E ceva bolnav în el. Niciodată n-am fost o fetiţă cuminte dar, după crime, am devenit teribil de rea. Micuţa orfană Libby era o făptură morocănoasă şi laşă, împinsă de colo-colo de nişte rude îndepărtate – veri de gradul doi, mătuşi şi prieteni de-ai prietenilor – îngropaţi într-o serie întreagă de rulote şi ferme putrezite de pe teritoriul întregului stat Kansas. La şcoală am mers în hainele uzate ale soră-mii moarte: tricouri cu subraţul pătat, pantaloni cu turul bufant, caraghios de largi, încinşi cu o curea răpănoasă prinsă la ultima gaură. În pozele clasei, părul meu apare întotdeauna răvăşit în toate direcţiile – cu agrafe atârnate aiurea, ca nişte obiecte prinse în ghemotoace – şi cu nelipsite pungi vineţii sub ochi, ochii unei matroane beţivance. Şi, poate, o curbură anevoioasă a buzelor pe post de zâmbet. Poate.

Nu am fost deloc un copil simpatic şi am devenit un adult teribil de antipatic. Desenează un portret al sufletului meu și va fi o mâzgălitură cu colți ascuţiţi.

* * *

Era o vreme putredă şi mizerabilă de martie, iar eu stăteam în pat meditând la sinucidere, un hobby de-al meu. Visam cu ochii deschişi în mijlocul zilei: un pistol, gura mea, un trosnet şi capul meu explodând o dată, de două ori, cu şuvoaie de sânge scurse pe pereţi. Picuri, picuri, picături. „Oare şi-ar fi dorit să o ardem sau să o îngropăm?”, ar fi întrebat oamenii. „Pe cine ar trebui să chemăm la funeralii?” Şi nimeni n-ar şti ce să răspundă. Oamenii, indiferent cine ar fi ei, ar privi neduceriţi la pantofii sau la umerii celorlalţi până când s-ar aşterne o tăcere totală şi cineva s-ar oferi să facă o cafea, servită rapid împreună cu o bârfă mică. Cafeaua se potriveşte de minune cu o moarte bruscă.

Mi-am scos un picior de sub cearşaf, dar nu eram în stare să-l aşez pe podea. Cred că sunt deprimată. Cred că sunt deprimată de vreo douăzeci şi patru de ani. Simt că undeva, adânc în mine, există o variantă mai bună a eului meu – ascunsă, poate, în spatele ficatului sau prinsă de o parte a splinei din corpul meu nedezvoltat şi imatur – o Libby care mă îndeamnă să mă ridic, să fac ceva util, să cresc şi să trec mai departe în viaţa mea. Însă răutatea din mine învinge întotdeauna. Fratele meu ne-a măcelărit familia când eu aveam şapte ani. Mama şi două surori au dispărut din viaţa mea: bang, bang, harş, harş, hâş, hâş. Nimic n-a mai contat după aceea, nici chiar viaţa mea.

Când am împlinit optsprezece ani, am primit 321.374 de dolari, ca rezultat al milei unor martori ai dramei mele, care citiseră povestea în presă, nişte oameni buni care îşi deschideau inima spre mine.

De fiecare dată când aud expresia asta, şi o aud destul de des, îmi imaginez acele desene cu inimioare rozalii, împodobite cu aripioare, plutind uşor spre una dintre casele părăginite ale copilăriei mele, în timp ce chipul meu de fetiţă stă lipit de geam, făcându-le cu mâna şi apucându-le din zbor pentru a stoarce din ele toate hârtiile verzui ale dolarilor, merci, merci mult! De când eram copil, toate aceste donaţii au fost depuse într-un cont special care, pe atunci, creştea în valoare la fiecare trei-patru ani, când vreo revistă sau vreun post de televiziune se gândea să-mi prezinte jalnica poveste. „Aniversarea micuţei Libby: singura supravieţuitoare a măcelului din preerie aniversează dulce-amăruia vârstă de zece ani!" (Iar alături o poză cu mine cu codiţe îmbârligate, pe pajiştea plină de pişat de oposum din faţa rulotei mătuşii Diane. Prin rochia uzată se văd cei trei copăcei, plantaţi de Diane lângă treptele rulotei din spatele meu.) Apoi aniversarea de şaisprezece ani a curajoasei fetiţe Day! (Şi din nou poza mea, cu un corp la fel de infantil, dar cu faţa strălucind în lumânările tortului şi cu un tricou mult prea strâmt, întins peste sânii care-mi ajunseseră la mărimea 90D în anul ăla, cu o caricatură lăbărţată peste corpul mic, ridicol şi pornografic în acelaşi timp.)

Am trăit din banii ăştia mai mult de treisprezece ani, dar acum erau pe sfârşite. Aveam o întâlnire în după-amiaza asta pentru a afla exact cât de pe sfârşite. O dată pe an, tipul care se ocupa de aceste fonduri, un bancher cu fălcuţe rozalii care nu clipea niciodată, pe nume Jim Jeffreys, insista să mă scoată în oraş pentru prânz, ca un fel de „inspecţie de rutină", spunea el. Mâncam ceva ce costa în jur de 20 de dolari şi vorbeam despre viaţa mea – cum mă ştia el de când eram atâta de mititică şi după aia, he he he. În ceea ce mă priveşte, eu nu ştiam mai nimic despre Jim Jeffreys, dar nici nu ceream amănunte, pentru că nu am depăşit niciodată nivelul acela copilăresc de a-l privi: cu politeţe, dar limitată, pentru a termina cât mai repede toată povestea. Răspundeam monosilabic şi oftam epuizată chiar de la început. (Singura chestie pe care o suspectam la Jeff Jeffreys era că mergea cu regularitate la biserică, fiind un creştin practicant – deoarece avea răbdarea şi optimismul caracteristice persoanelor apropiate de Iisus.) Următoarea „inspecţie de rutină" nu era programată decât peste vreo opt sau nouă luni, dar Jim Jeffreys mă căutase insistent de curând, lăsând mesaje pe telefon cu o voce gravă şi joasă, spunând că a făcut tot ceea ce era omeneşte posibil pentru a prelungi „viaţa fondului", dar era vremea să discutăm despre următorii paşi.

Încă o dată a ieşit la iveală răutatea din mine: m-am gândit imediat la cealaltă fetiţă preferată de tabloide, Jamie Nuștiucum, care îşi pierduse familia în acelaşi an ca şi mine – 1985. O parte din faţă îi fusese arsă în incendiul pornit de tatăl ei şi care îi ucisese, de altfel, întreaga familie. De fiecare dată când scot bani de la ATM, mă gândesc la această Jamie şi la faptul că puteam obţine dublul donaţiilor, dacă nu apărea şi ea în lumina reflectoarelor mele. Această Jamie Nuștiucum se distra, cu siguranţă, pe la vreun mall, cu banii mei, cumpărându-şi genţi trendy, bijuterii şi creme sofisticate de la magazinele de cosmetice, pentru a-şi hidrata faţa aia lucioasă şi plină de cicatrici. Un gând foarte urât din partea mea, normal. Dar măcar aveam puterea s-o recunosc.

Într-un final am găsit suficientă voinţă să mă ridic din pat cu un mârâit teatral şi să mă deplasez până la intrarea casei mele. Îmi închiriasem un mic bungalou de cărămidă într-un complex de alte mici bungalouri de cărămidă, înghesuite pe un mal înalt de pe lângă fostele ferme ale oraşului Kansas. Oraşul Kansas, statul Missouri, nu oraşul Kansas din statul Kansas. Este o mare diferenţă între ele.

Zona în care locuiesc nici măcar nu are nume, e de mult uitată şi ignorată. Lumea îi spune, totuşi, „Tot înainte, pe acolo". O zonă ciudată şi primitivă, plină de fundături şi de rahaţi de câine. Celelalte bungalouri sunt locuite de oameni bătrâni, care trăiesc în ele de când s-au construit. Toţi obişnuiesc să zacă lipiţi de geamuri, cu părul lor cărunt şi rar, privind în gol scurgerea clipelor. Câteodată ies afară la maşini, șontâcăind greoi pe vârfurile picioarelor bătrâne, iar eu mă simt vinovată că nu îi ajut. Dar, oricum, nu le-ar plăcea chestia asta. Nu sunt deloc nişte bătrânei simpatici, ci nişte moşi cu buzele strânse, morocănoşi şi supăraţi, care nu se bucură că am apărut şi eu prin preajmă, o persoană nouă. Tot locul zumzăie de bombăneala lor. Aşa că am parte de mârâitul acestui dispreţ, dar şi de câinele roşcat şi costeliv aflat la două case mai încolo, care latră toată ziua şi urlă toată noaptea, ca un zgomot de fond constant, şi nu îţi dai seama că te înnebuneşte decât atunci când s-a oprit, pentru doar câteva secunde binecuvântate, după care porneşte din nou. Singurul sunet plăcut din această comunitate şi pe care deseori îl ratez dormind este gânguritul de dimineaţă al copiilor. Sunt un grup

mic de rotofei cu multe haine puse una peste alta, care merg dimineaţa spre o grădiniţă ascunsă şi mai adânc în cuibul ăsta de şobolani, fiecare strângând cu putere o frânghie trasă din faţă de un adult. Trec în fiecare dimineaţă, pe lângă casa mea, unul după altul, ca nişte pinguini, dar niciodată nu i-am văzut venind înapoi. După mine, e foarte posibil ca ei să înconjoare pământul în timpul ăsta şi să revină la timp pentru a trece din nou pe sub fereastra mea în dimineaţa următoare. Oricare ar fi povestea reală, eu mă simt foarte ataşată de ei. Sunt trei fetiţe şi un băiat, cu o atracţie deosebită pentru hăinuţele roşu aprins – iar în ziua în care nu-i văd, când dorm prea mult dimineaţa, mă simt foarte tristă. Mult mai tristă ca de obicei. Acesta ar fi cuvântul pe care l-ar folosi mama mea, nu ceva dramatic precum deprimată. Dar eu sunt tristă de douăzeci şi patru de ani, deja.

* * *

Mi-am pus o fustă şi o bluză pentru acea întâlnire, dar mă simţeam ca un pitic disproporţionat în hainele mele de adult, care parcă nu mi se potriveau niciodată. Am aproximativ un metru cincizeci înălţime – ok, un metru patruzeci şi şapte, dar obişnuiesc să rotunjesc această cifră. Dă-mă în judecată! Am treizeci şi unu de ani, dar oamenii încă au tendinţa de a-mi vorbi melodios, în rime, ca şi cum s-ar oferi să îmi facă un desen vesel pe faţă.

M-am îndreptat apoi spre curtea denivelată şi plină de buruieni din faţa casei, în timp ce câinele roşcat era foarte ocupat cu lătratul zilnic. Lângă maşina mea se aflau scheletele storcite a doi pui de vrabie, cu ciocurile şi aripile întinse pe asfalt ca membrele unei reptile. Se află aici de câteva săptămâni bune, deja. Nu mai suport să îi văd de fiecare dată când mă urc în maşină. Avem nevoie de o ploaie bună, ca să-i spele de-acolo.

Două femei în vârstă stau de vorbă în veranda unei case de vizavi şi pot simţi îndârjirea cu care evită să se uite la mine. Nu ştiu numele nimănui de aici. Dacă una dintre aceste femei ar muri într-o zi, nici măcar n-aş putea spune „Oh, biata doamnă Zalinsky a murit!" Aş fi nevoită să spun „hoaşca aia bătrână şi rea de vizavi a dat ortu' popii!"

Cu senzaţia că arăt ca o fantomă de copil, m-am urcat în maşina mea anonimă de mărime medie, care pare construită, în cea mai mare parte, din plastic. Mă tot aştept să apară cineva de la magazinul auto şi să-mi spună: „A fost o glumă! Ştii, de fapt chestia asta nu poate fi condusă. Am glumit cu tine!" Dar am reuşit, totuşi, să conduc în transă timp de cincisprezece minute maşina mea de jucărie pentru a mă întâlni cu Jim Jeffreys şi am ajuns în parcarea restaurantului cu douăzeci de minute mai târziu decât ora fixată de el, fiind convinsă că îmi va zâmbi creştineşte, fără nicio aluzie.

Trebuia să îl sun când ajungeam în parcare, pentru ca el să iasă şi să mă escorteze în restaurant. Localul – renumit în oraşul Kansas pentru fripturile sale – este înconjurat de câteva clădiri pustii care îl sperie pe Jim, ca şi cum o trupă de violatori ar sta în permanenţă ghemuiţi în vizuina lor, aşteptând nimic altceva decât sosirea mea. Cu siguranţă, Jim Jeffreys nu avea să fie Tipul Care A Permis Ca Ceva Rău Să I Se Întâmple Lui Libby Day. Nimic rău nu i se mai putea întâmpla CURAJOASEI FETIŢE DAY, MICUŢEI ORFELINE, roşcatul şi pateticul copil de şapte ani cu ochii mari şi albaştri,

Camille Preaker, o tânără ziaristă cu trecut în autoflagelare, este trimisă în orășelul natal din statul american Missouri, pentru a face un reportaj despre asasinarea unei fetițe și dispariția alteia. Dar aici fantomele copilăriei o înconjoară ca într-o plasă de păianjen. Și atunci cum va fi folosită lama?...

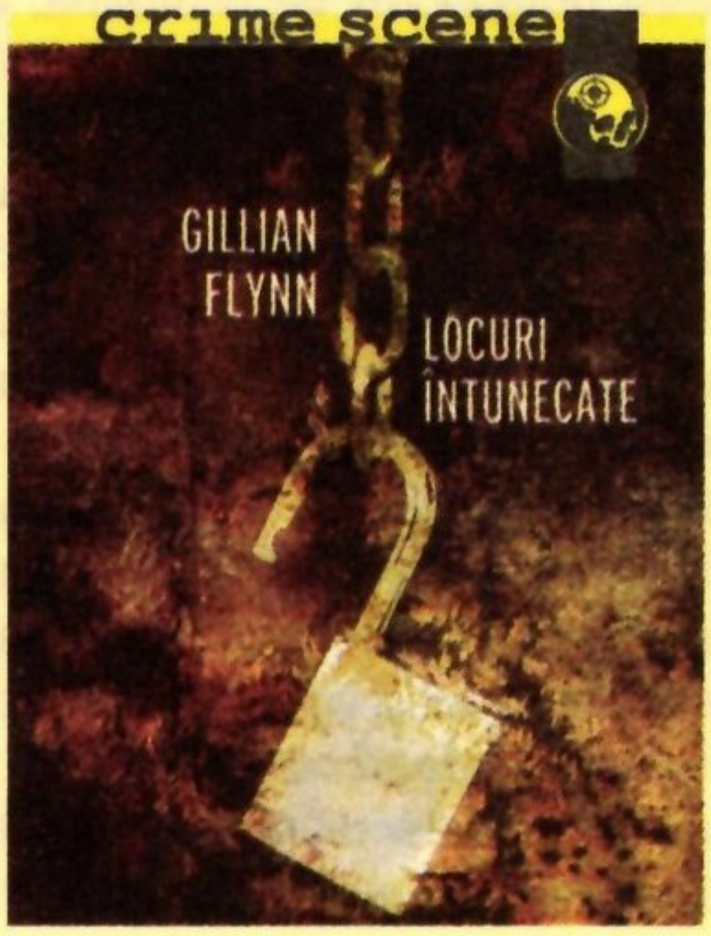

singura supravieţuitoare a MASACRULUI DIN PRERIE, MĂCELUL DIN KANSAS, SACRIFICIUL LUI SATAN DE LA FERMĂ. Mama şi două surori mai mari, măcelărite de Ben. Singurul rămas din familie a fost suspectul principal. Iar eu am fost mutriţa simpatică care şi-a adus fratele, adorator al lui Satan, în faţa justiţiei. Am fost pe prima pagină a ziarelor. Revista *People* mi-a pus pe copertă figura înlăcrimată cu titlul „CHIP DE ÎNGER".

Privesc în oglinda retrovizoare şi parcă văd şi acum figura mea de copil. Mi s-au decolorat pistruii şi mi-am îndreptat dinţii, dar nasul meu e la fel de turtit ca atunci şi ochii mari şi rotunzi, ca de pisică. Îmi vopsesc părul acum, un blond platinat, dar de fiecare dată rădăcinile roşcate ies la suprafaţă. Arată de parcă mi-ar curge sânge din cap în permanenţă, mai ales în soarele puternic al după-amiezii. Parcă aş avea mereu o crustă de sânge uscat. Mi-am aprins o ţigară. Pot să treacă luni bune fără să fumez, după care îmi aduc aminte brusc: vreau o ţigară. Aşa sunt eu, nimic nu durează la mine.

– Hai să mergem, Baby Day!, îmi spun cu voce tare.

Aşa îmi place să mă numesc când mă simt plină de venin.

Am coborât din maşină şi m-am apropiat de intrare fumând, cu ţigara în mâna dreaptă pentru a nu fi nevoită s-o privesc pe stânga, cea mutilată. Era aproape seară: ghemotoacele de nori treceau alene ca nişte bizoni de-a lungul cerului, iar soarele era suficient de aproape de orizont pentru ca totul să fie acoperit de o lumină rozalie. Spre albia râului, printre rampele în curbă ale autostrăzii, silozurile de cereale părăsite se înălţau întunecate, goale şi inutile.

Am traversat singură parcarea localului, peste o constelaţie de sticlă spartă. Nu m-a atacat nimeni. Era, totuşi, abia trecut de cinci după-amiaza. Jim Jeffreys obişnuia să mănânce seara devreme şi se mândrea cu asta.

L-am observat la bar când am intrat, sorbind un suc acidulat, iar primul lucru pe care l-a făcut, cum de altfel mă şi aşteptam, a fost să-şi scoată telefonul din haină şi să-l privească cu dispreţ, ca şi cum l-ar fi trădat cumplit.

– M-ai sunat?, se încruntă el.

– Nu, am uitat, am mințit eu.

Atunci el zâmbi:

– Ei, bine. În fine, mă bucur că eşti aici, draga mea! Eşti pregătită pentru un curcan?

Lăsă doi dolari pe bar şi mă conduse spre un separeu din piele roşie, cu crăpături din care zâmbea pe alocuri buretele galben. Marginile zdrenţuite îmi zgâriară picioarele când m-am aşezat. Sub greutatea mea, canapeaua pufni cu o puternică duhoare de tutun.

Jim Jeffreys nu a băut niciodată alcool în prezenţa mea şi nici pe mine nu m-a întrebat dacă doresc. Dar de data asta i-am comandat chelnerului un pahar de vin roşu şi-l observam cum încerca să nu pară surprins, nici dezamăgit, nici nimic altceva decât el însuşi. „Ce fel de vin roşu?" întrebase chelnerul, iar eu chiar nu ştiam, pe bune – nu reuşisem niciodată să memorez denumirile de vin, roşii sau albe, nici măcar ce parte a denumirii trebuia s-o spui, aşa că am răspuns pur şi simplu: „Vinul casei". Jim comandă o friptură, eu, un cartof copt cu porţie dublă de umplutură, după care ospătarul plecă, iar Jim Jeffreys oftă prelung, ca la dentist, şi spuse:

– Ei bine, Libby, noi doi ne aflăm la începutul unei etape noi şi foarte diferite, să ştii.

– Deci cât mai am?, am întrebat eu, repetând în gând isteric: spune zece mii, spune zece mii, spune zece mii.

– Ai citit vreodată rapoartele pe care ţi le-am trimis?

– Câteodată, am minţit eu din nou.

Îmi plăcea să primesc corespondenţă, dar nu s-o şi citesc. Rapoartele erau, probabil, în vreo grămadă prin casa mea.

– Dar mesajele le-ai ascultat?

– Cred că mobilul tău e stricat, pentru că se întrerupe foarte des.

Ascultasem, de fapt, suficient de mult pentru a înţelege că am necazuri. De obicei, închideam imediat după prima frază a lui Jim Jeffreys, care întotdeauna începea cu „Prietenul tău, Jim Jeffreys, la telefon, Libby"…

Jim Jeffreys îşi uni degetele şi îşi scoase buza de jos în afară.

– Mai sunt 982 de dolari şi 12 cenţi în cont. După cum am mai spus şi în alte dăţi, dacă ai fi reuşit să suplimentezi aceşti bani printr-un fel de muncă regulată şi remunerată, am fi reuşit să salvăm cât de cât situaţia, dar aşa... îşi depărtă o clipă mâinile şi rânji, lucrurile nu arată tocmai bine.

– Dar cartea, nu a reuşit să...?

– Îmi pare rău, Libby, cartea nu a reuşit. În fiecare an îţi spun chestia asta. Nu e vina ta, dar cartea... nu. N-a mers.

Cu ani în urmă, pentru a exploata cumva aniversarea celor 25 de ani pe care-i împlineam, am fost abordată de un editor de cărți „ajută-te singur!" cu propunerea de a scrie despre cum am învins eu „fantomele trecutului". În realitate, nu prea reuşisem eu să înving mare lucru, dar am acceptat propunerea, colaborând prin telefon cu o cucoană din New Jersey care scria, de fapt, toată povestea. Cartea a fost publicată în 2002, în preajma Crăciunului, cu o fotografie de-a mea pe copertă, în care rânjeam hidos şi prezentam o coafură total răvăşită. I s-a dat titlul „O nouă zi! A supravieţuit unei traume a copilăriei – şi a învins-o!" şi conţinea şi câteva poze de-ale mele împreună cu familia mea moartă, învelite în 200 de pagini smiorcăite de zeamă pozitivă. Am primit 8.000 de dolari pentru carte şi o grămadă de invitaţii de la diferite adunări de victime similare, care mă rugau să vorbesc în mijlocul lor. Zburasem odată la Toledo la o adunare de bărbaţi care rămăseseră orfani la vârste fragede; apoi la Tulsa, la o întâlnire specială a adolescenţilor ale căror mame fuseseră ucise de taţi. Am dat autografe unor copii care respirau cu gura deschisă în nasul meu şi care îmi puneau tot felul de întrebări tulburătoare, de genul „Mama ta făcea plăcintă?" Am semnat cartea şi pentru bătrânei cărunţi şi nevoiaşi, care mă priveau din spatele unor bifocali masivi şi a căror respiraţie duhnea a cafea arsă şi a acid gastric.

Obişnuiam să scriu „Începe o nouă zi!" sau „O nouă zi te aşteaptă!" Ce noroc pe capul meu să am un nume polisemantic! Oamenii care veneau să mă vadă păreau întotdeauna extenuaţi şi disperaţi, rămânând nesiguri în picioare lângă mine. Iar grupurile erau întotdeauna reduse. De îndată ce mi-am dat seama că nu mă plăteşte nimeni să fac lucrul ăsta, am renunţat imediat să mai merg undeva. Oricum, cartea era deja un mare eşec.

– Părea că va scoate mult mai mulţi bani, am mormăit eu.

Mi-am dorit foarte tare să am succes cu această carte, cu o încăpăţânare copilărească chiar, cu acea obsesie că, dacă îţi doreşti ceva foarte tare, se va întâmpla. Trebuia să se întâmple.

– Ştiu, răspunse Jim Jeffreys, fără altceva de spus despre asta, după şase ani de explicaţii.

Mă privea cum îmi beam vinul în linişte.

– Dar, într-un fel, Libby, situaţia asta te poate conduce într-o etapă cu totul nouă a vieţii tale. Adică, trebuie să te gândeşti ce vrei să fii când te faci mare!

Îmi dădeam seama că încerca să se facă util, dar chestia asta îmi ridica sângele în cap. Eu nu-mi doream să fiu nimic când voi creşte mare, asta era nenorocita de idee, de fapt!

– Chiar nu mai sunt bani deloc?

Jim Jeffreys dădu din cap cu tristeţe şi începu să-şi săreze cu poftă porţia de friptură, care mustea în sânge ca acidul dintr-un pahar de Kool-Aid. (...)

Gillian Flynn s-a născut în Kansas City. A scris doi ani subiecte din domeniul resurselor umane pentru o revistă de business. Apoi a terminat un master în jurnalism și a descoperit că e prea complicat să fie reporter de fapt divers. A scris 10 ani rubrica de film pentru „Entertainment Weekly". În 2006 debutează cu thrillerul „Obiecte ascuțite".

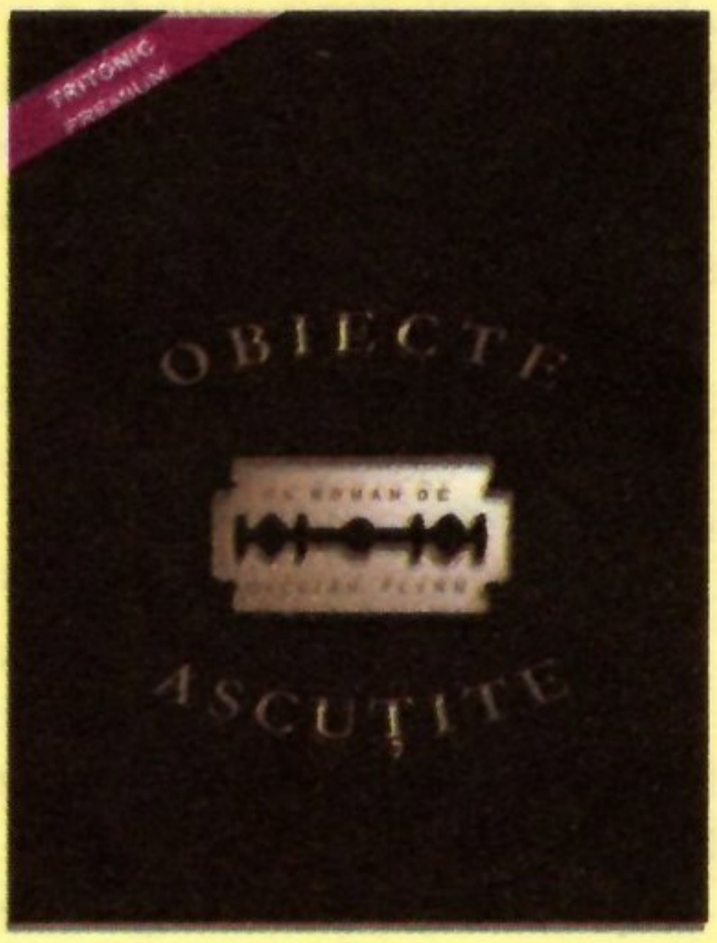

M-a lăsat acolo cu trei scrisori şi un rânjet care dorea să exprime optimism. Trei scrisori, toate părând a fi nişte prostii. Jim Jeffreys obişnuia altădată să-mi ofere cutii de pantofi pline ochi de corespondenţă, fiecare plic având înăuntru o donaţie. Eu semnam fiecare filă bancară şi i-o înmânam lui, după care persoana milostivă primea o scrisoare de mulţumire cu scrisul meu de mână, care spunea „Mulţumesc pentru donaţie. Oamenii ca dumneavoastră îmi dau speranţa unui viitor mai bun. A voastră sinceră, Libby Day". Chiar aşa scria, „a voastră sinceră", o greşeală gramaticală intenţionat permisă de Jeffreys pentru ca scrisoarea să pară cât mai emoţionantă. (...)

„Dragă domnişoară Day,

Sper că această scrisoare va ajunge la tine, din moment ce nu pari a avea un site. Am citit despre tine şi ţi-am urmărit îndeaproape povestea de-a lungul anilor şi îmi doresc foarte tare să ştiu ce mai faci şi cu ce te ocupi în prezent. Mai ai, cumva, apariţii în public? Eu fac parte dintr-un grup care îţi poate oferi 500 de dolari doar ca să participi la o întrunire. Te rog să mă contactezi şi îţi voi oferi cu plăcere toate detaliile necesare.

Cu afecțiune, Lyle Wirth

P.S.: Aceasta este o propunere de afaceri extrem de serioasă."

Striptease? Porno? Atunci când apăruse cartea, din cauza secţiunii cu poze „Micuţa Day se face mare", printre care cea mai renumită era o fotografie de-a mea la şaptesprezece ani, în care sânii deja mari şi plini erau cu greu ţinuţi în frâu de un maieu alb. Drept urmare, am primit câteva oferte de la revistele pentru bărbați, dar niciuna cu un onorariu suficient de mare pentru a mă pune serios pe gânduri. Chiar şi acum, cinci sute de dolari nu reprezentau o sumă relevantă, dacă tipii ăştia voiau să mă dezbrac. Dar, poate – gândeşte pozitiv, micuţă Day! – poate chiar era o propunere serioasă de afaceri, de la un alt grup de victime care aveau nevoie de prezenţa mea pentru a trăncăni mai mult despre ei înşişi. Cinci sute pentru câteva ore de compasiune era un târg bunicel.

Scrisoarea era scrisă la calculator, cu excepţia unui număr de telefon trecut în josul paginii, cu o mână încrezătoare. Am format numărul, sperând să răspundă căsuţa vocală. Însă interveni o pauză adâncă, pentru că cineva răspunsese la telefon, dar nu spunea nimic. Mă simţeam foarte ciudat, ca şi cum sunasem pe cineva aflat în mijlocul unei petreceri despre care nu trebuia să ştiu.

Trei secunde, apoi vocea unui bărbat:

– Alo?

– Salut! Pot vorbi cu Lyle Wirth?

Buck se învârtea nervos pe lângă picioarele mele, dornic de mai multă mâncare.

– Cine e acolo?

Pe fundal se auzea încă acel şuierat al unui hău adânc. De parcă tipul se afla pe marginea unei prăpăstii.

– Libby Day la telefon. Mi-ai scris.

– Uauu, fir-aş al naibii! Pe bune? Libby Day! Ăă, unde eşti? Ai venit în oraş?

– Care oraş?

Bărbatul – sau băiatul, părea destul de tânăr – strigă ceva către o persoană din apropiere, o frază care includea menţiunea „Le-am făcut deja!", după care mârâi în receptor:

– Nu eşti în Kansas? Locuieşti în Kansas, nu-i aşa? Libby?

Mă pregăteam să închid, dar tipul începuse să strige „Alo! Alo!" în telefon, ca şi cum eu eram un fel de copil aiurit care nu era atent la ore, aşa că i-am răspuns până la urmă că am locuit odată în oraşul Kansas şi l-am întrebat, de fapt, ce voia de la mine? El îmi răspunse cu râsul acela gen „he, he, he", adică nu credea o iotă din ce spuneam eu.

– Păi, cum am spus şi în scrisoare, vreau să stăm de vorbă despre o posibilă apariţie în public. Poate.

– Ca să fac ce?

– Ştii, eu fac parte dintr-un club ceva mai special... Și săptămâna viitoare o să aibă loc o întrunire specială a clubului şi...

– Ce fel de club?

– Păi, e ceva mai diferit. Un fel de club secret, cam aşa ceva...

E un frig înfiorător afară. Bate vântul și spulberă troienele. Prin perdeaua albă și densă de zăpadă zăresc cabana. O cabană uriașă de lemn.

text Bogdan Hrib

Cărți la gura sobei

Aici trebuia să ajung. Și cred că sunt în întârziere. S-ar putea să fiu chiar ultimul. Ușă de lemn, grea. Ce naiba caut eu pe drum, pe frigul ăsta? Ce măreață adunare au de gând să organizeze aici? O tâmpenie... Și mai sunt doar câteva zile până la Crăciun. Împing ușa grea și intru cu un val de aer rece. În hol nu e nimeni, dar se aud voci amestecate de peste tot. Se deschide o ușă mică de la o debara și locotenentul Dada trece razant pe lângă mine făcându-mi semn cu ochiul.

– Și Elena? – îi zic.

– Înăuntru cu Alina Marinescu. Dezbat cazul *Hoților de timp*. Marineasca aia e o asasină patentată. Și Alex nu e cu ea. Îți dai seama?

– Corect. *Asasin la feminin*, patentată!

Râde și dispare. Intru în sala mare de la parter. Lume multă. Diva, într-un colț, e înconjurată de lume bună. Poirot e evident acolo. Se ceartă cu John Blake pe rezolvarea *Crimei de la Jubileu*. Diva îmi trimite o bezea. Pare fără lord. Poirot se face că nu mă cunoaște. Blake îmi întinde mâna.

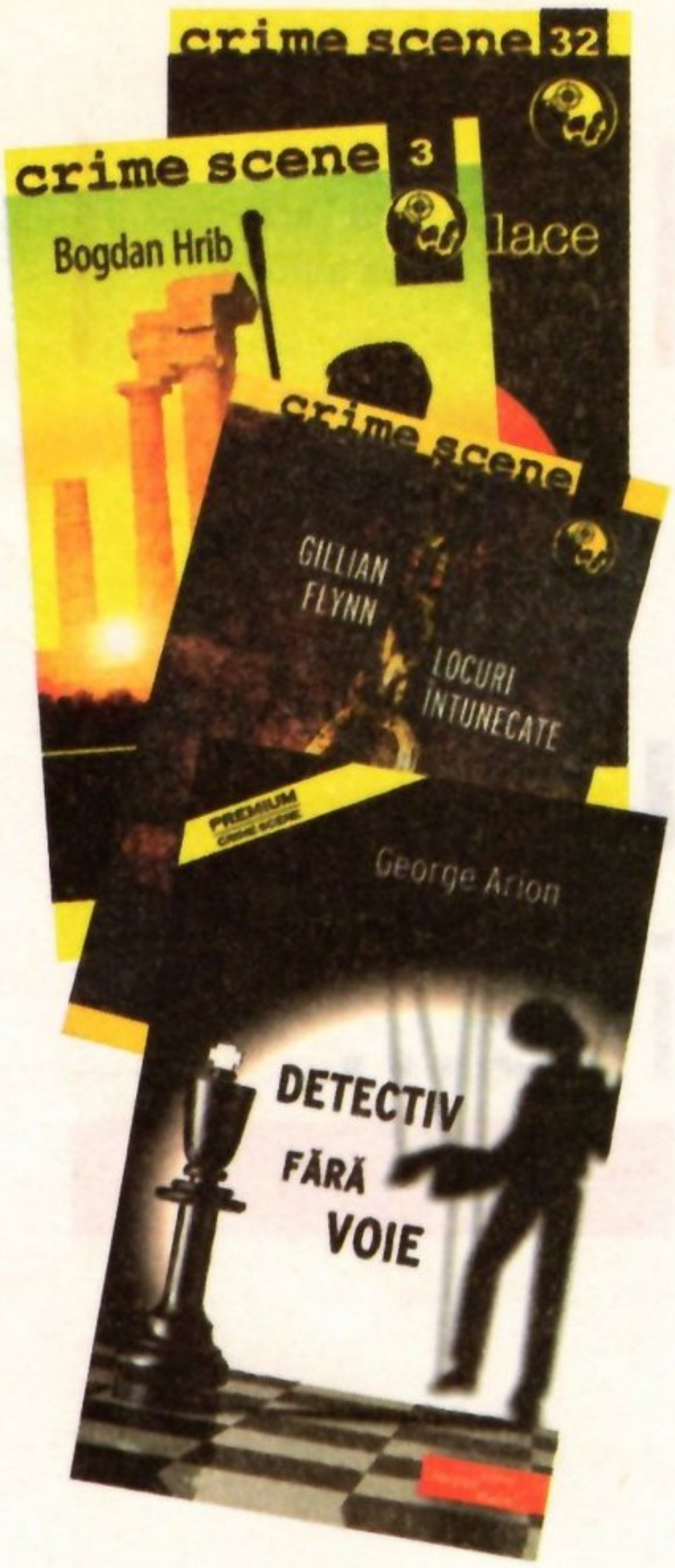

– *Hi*, bătrâne, când mai apari prin New York? Ziceam să dăm o fugă la *Fabrica de păcate*. Au niște fetițe...

– Lasă-mă naibii! Sunt om aproape însurat.

– Cum vrei, bătrâne. Cum vrei.

Fug de ei. Lângă o lampă cu picior, pe două fotolii uriașe, două doamne ce par minuscule așa cum sunt adâncite în obiectele de mobilier stau aplecate pe niște laptopuri de buzunar. Evident, gașca suedeză. E Liz Salander, care de fapt nu s-a jucat cu focul, și cu polițista de la Intercrime, Kerstin Holm. Salander nu mă vede, Kerstin îmi șoptește:

– *Sânge blestemat*! – și mi-l arată pe colegul ei Paul Hjelm argumentând cu gașca de la *Kill Club*, în apărarea micuței Libby Day. Na, că și-a găsit alta acum. Dacă tot a călătorit în America. Măcar să găsească *Locurile întunecate*.

Ridic din umeri. Lume nebună pe aici. Doi tipi par din alte vremuri. Adică niște vremuri mai calde. Îi recunosc pe Manfred și Gonsales. Numai doi dintre *Cei patru justițiari*. Se conversează la un pahar de cherry cu părintele Rafael și Sarah Monteiro. Nu mă bag peste ei, știu că au o problemă cu *Asasinul papei*.

Andrei Mladin mi se așază în față.

– Vezi că eu mai stau în umbră o vreme. Dar nu mult. Până atunci descurcă-te cu *Necuratul din Colga*.

– Lăsați, domnule Mladin. Vă știu că sunteți *Detectiv fără voie*... Mă rog, de voie, de nevoie!

Pleacă și el misterios pe scările ce urcă la etaj. Ruxandra Porghir îmi dă un cot.

– Ce faci, domnule, pe aici? Cu treabă sau așa?...

– Așa cum? *Pasiuni primejdioase*, stimată doamnă! Ai grijă! Ține-l pe Sima mai aproape, că nu știi care pe care!

– Mă hărțuiești?

– Nicidecum.

Mă gândeam la lordul-soț al Divei și hop că dau peste Sheringham.

– N-ai văzut o cutie de bomboane? – mă chestionează el.

– Îngrașă! Sau iar umblați cu din alea otrăvite?

– No, sir. Erau pentru Lala...

– Lala? E și ea aici?

– Ei bine, da! – și simt cum țeava rece a unui pistol mi se lipește de tâmplă. Îmi simțeai lipsa? – rânjește sinistru către mine.

– Ti-am făcut ceva, madam? Ia-ți *Glock*-ul din creierii mei și mută-ți fizicul ăsta mirosind a *parfum de văduvă neagră* la altă masă!

– Crezi tu că scapi! Am descoperit *Filiera grecească*! Și nu numai eu, se pare că ei sunt pe...

Un clinchet de armă automată și bubuiturile rafalei încep... O armă de calibru mare. Lala se întoarce să tragă și ea. Hjelm și Alina Marinescu întind mâinile spre pistoale. Țipete și urlete. Învălmășeală...

Brusc cineva mă zgâlțâie cu brutalitate.

– Alo, nea Stelică, ce faci, dom'le, ai adormit în lift pân-la nouă?

Mă trezesc amețit în liftul blocului meu. Cu un vecin nervos, care mă privește impacientat...

– Matale nu cobori aci, la nouă?

– Ba da.

– Păi... seară bună. Mai bombăne ceva în surdină în timp ce închide ușile după mine ca să urce la 10. Sunt convins că a zis „Mai las-o naibii de băutură!" Na, că m-a făcut și alcoolic. Asta înseamnă să citești prea mult. Adormi în lift, ai coșmaruri și vecinii te cred bețiv... La bună vedere, fraților. Și lectură plăcută...

Deodată cineva îmi șoptește la ureche.

– Iubitule, scoală-te, e dimineață.

Mârâi pentru că nu înțeleg nimic. Vise, vise și iar vise?

– Ce e? Unde sunt?

– E dimineață. Ai adormit azi-noapte cu toate manuscrisele astea prin pat. Nu știu cum nu te-au deranjat pe la coaste... Pricepi ceva dacă le citești pe toate deodată?

Mai mârâi ceva și mă întorc pe partea cealaltă. Mi-e somn... Foile alunecă pe jos. Prefer să mă întorc la visele mele. Aloo, mai sunteți acolo la cabană? Îmi iau *Coltul* și vin și eu...

Era în primăvara lui 1999, într-o seară, când l-am sunat pe Petru Dumitriu la Metz. Știam că scrisese celebra Cronică de familie și că plecase din țară în primul val de emigrație, încă din 1960. Cum s-ar zice, din perspectivă cinematografică, el era „un pod prea îndepărtat"...

text Ecaterina Țarălungă
foto arhiva autoarei

Petru Dumitriu, familia și femeile...

Scriitorul a publicat în Flacăra din 1946

A fost şi el destul de rezervat când l-am sunat, mi-a dat adresa poştală şi mi-a cerut să-i trimit un CV… Cum eu debutasem în viaţa de om al muncii ca redactor la Editura *Minerva*, mai exact la colecţia *Biblioteca Pentru Toţi*, cred că lucrul ăsta îi va fi spus mai mult decât tot restul. Ştiam că fusese directorul fondator al *ESPLA* şi regenerase *Biblioteca Pentru Toţi* după al Doilea Război Mondial. Aşa că, după o săptămână, când l-am sunat din nou, a fost mult mai binevoitor şi m-a invitat să-l vizitez la Metz. M-am dus în finalul lunii aprilie a anului 1999. Aveam propria mea cameră de filmat şi-mi făcusem un punctaj cu privire la întrebările pentru interviu. Şedea pe o stradă care urca în pantă uşoară. Pe o parte erau case, de cealaltă curgea leneş Mosella. Chiar în dreptul casei se strânsese un grind mic, de nisip cu bobul mare, mai mult pietriş, pe care creşteau timid câteva buruieni… M-am învârtit şi am filmat împrejurimile, podul peste care trecusem se chema Podul Morţilor, iar strada era de fapt un chei, se şi numea Quai Richepanse, aveam să aflu că acela fusese un general născut chiar la Metz, numele lui era legat de Revoluţia Franceză… M-am cazat la un hotel aflat în colţul străzii. Petru Dumitriu stătea la numărul 8… L-am sunat şi mi-a spus că mă aşteaptă la ora patru după amiază. În jurul acelei ore, pe când coboram scara din lemn, în spirală, a hotelului, cu camera de filmat într-o mână, cu trepiedul şi geanta în care aveam o sticlă de şampanie în cealaltă, am văzut jos, la recepţie, în capul scării, un ins foarte înalt, cu părul alb şi ondulat, cu doi ochi albaştri, sfredelitori, care se uita în sus, către mine. Ciudat, însă, senzaţia a fost că mă uit nu la un om, ci că văd clar, dincolo de privirea lui, un câmp uriaş, o stepă fără hotare, iar undeva, pe câmpia fără de sfârşit, văd silueta măruntă a unui trecător care merge spre orizont, cu spatele spre mine… Mai târziu, când Petru Dumitriu m-a întrebat care a fost prima mea impresie despre el – fiindcă era foarte atent la astfel de amănunte – iar eu i-am povestit ce „văzusem", a pălit. N-a vrut să-mi spună şi ce văzuse el, ci mi-a spus doar atât: „Dumneata eşti ultima femeie din viaţa mea." Şi chiar aşa avea să fie, deşi n-am crezut atunci lucrul ăsta. La insistenţele mele mi-a spus doar atât: „Mi-ai dăruit un stilou negru. Îl păstrez, să ştii, fiindcă e de la dumneata. Dar eu scriu

Petru Dumitriu copil, apoi puștan, cu mama și sora, și, mult mai târziu, cu Irina Medrea, la șosea.

Pe vremea când era director la ESPLA

numai cu un stilou alb…" Despre şampanie n-a mai venit vorba, am băut-o chiar atunci, Françoise Mohr, la care şedea, pregătise tot felul de mici bunătăţi şi, după cum aveam să aflu, pe 8 mai era ziua maestrului, iar noi aveam să-l aniversăm puţin în avans… Mobilele vechi, masive, întunecate, parcă de Ev Mediu şi de catedrală franceză, asistau cumva circumspecte la bucuria noastră timidă, de oameni care se cunoşteau chiar atunci şi în acest fel. Am aflat că Petru Dumitriu avea diabet şi ţinea un regim foarte strict. Că făcuse o comoţie cerebrală după marea lui escapadă la Bucureşti, unde puţini lăudaseră şi mulţi – mai ales confraţii literari – înjuraseră gestul lui…

Pe urmă, înainte de a face eu interviul, Petru Dumitriu m-a invitat „în biroul lui", care era o odaie mică, de 3 m pe 3,5, cu o măsuţă mică şi destul de scundă la fereastră, un pat de o persoană pe peretele opus, un crucifix la cap şi o noptieră plină de cărţi, manuscrise şi pilule… S-a aşezat pe pat, m-a aşezat pe mine pe scaunul lui tare, din rafie şi a urmat un fel de interogatoriu ciudat, căruia nu reuşeam să-i dibuiesc sensul… „Care e visul de care-ţi aminteşti cel mai bine?" Ei, exista un astfel de vis… Tocmai terminasem Facultatea de Litere, urma repartiţia, care atunci, în 1970, se făcea pe ţară, cu toţi absolvenţii odată, în ordinea mediilor. Eram destul de neliniştită fiindcă, deşi ştiam unde mă aflu ca medie în promoţia de la Bucureşti, nu ştiam cu ce medii vor veni ceilalţi, din ţară. În noaptea aceea am visat că mergeam prin deşert, nisipul era fierbinte, eu aveam nişte sandale uşoare, totul ardea în jur. Mă îndreptam spre un munte împădurit, îi vedeam silueta albăstruie, vapori de apă irizaţi îl aşezau parcă pe traseul unui curcubeu care ducea către Cer. Nu umblam însă întâmplător prin deşert, cineva, nevăzut, desena urme de paşi în faţa mea, le vedeam clar cam pe o distanţă de trei metri în faţă şi încercam să păşesc pe urmele acelea… „Da, da, s-a bucurat Petru Dumitriu. Sunt foarte puţini oamenii care primesc în visul lor darul a trei surse…" Am fost stupefiată, nu ştiam la ce se referă, ce voia să zică şi care sunt sursele… Mai târziu am aflat că Henriette Yvonne Stahl îi captase atenţia în

Familia Dumitriu la restaurant

tinereţe cu astfel de preocupări, pe care le avea de la Ion Vinea, şi că fusese atât de temeinic influenţat, încât, după cum aveam să observ la alcătuirea ediţiei de *Opere* în trei volume pentru Academia Română, sensul final, punctul de întâlnire al tuturor cărţilor lui se împlinea tocmai în acest unghi definitoriu, făcut de cele două drepte fundamentale ale existenţei: viaţa reală şi viaţa metafizică, unite în Marele Tot Cosmic... Am lăsat interviul meu pe a doua zi, când aveam să fiu cu mintea mai limpede. La plecarea spre hotel, Petru Dumitriu mi-a pus în braţe un vraf de manuscrise pe foi A 4, pagini cu o margine mare, albă, pe stânga, iar toate rândurile alergând oblic în sus, ceea ce, ştiam eu de la lecţiile de psihologie, însemna un temperament optimist...

N-am prea dormit în noaptea aceea. Am încercat să aşez într-o ordine şi să înţeleg mesajul paginilor pe care le citeam. Erau, într-un fel, debutul unei noi cărţi-fluviu, de tip eseistic, cu numeroase amintiri din viaţa literară românească. Titlul provizoriu era *Non credo, oro* (adică *Nu cred, mă rog* – la plecare Françoise mi-a pus în mână o dactilogramă a cărţii, în engleză). După metoda de lucru dintotdeauna a lui Petru Dumitriu, fragmentele erau concepute ca nişte capitole de sine stătătoare, iar în final ar fi urmat, probabil, să le lege într-un întreg. Unele pagini erau în engleză, altele în română, dar toate aparţineau aceluiaşi ansamblu. Am făcut un fel de plan al întregului, aşa cum se putea deduce din ceea ce citeam. Dimineaţa următoare aveam să i-l arăt. L-a citit atent, mi-a luat înapoi cu grijă foile, credea că lipsea una, dar jur că nu, erau toate, şi mi-a spus: „Da, ar trebui să colaborăm ca să termin. De când cu diabetul ăsta, simt că nu mai merge...“ Mi-am amintit atunci ce-mi povestise D. R. Popescu despre anul 1959, când Petru Dumitriu publicase la Cluj, la *Steaua*, unde A. E. Baconsky, prietenul lui, era redactor-şef, iar D.R. Popescu redactor, pagini din *Colecţia de biografii, autobiografii şi memorii contemporane*: „Dragă, scria câte 35 de pagini pe zi, şedea chiar la Cluj vara, la soacra lui... Nu trebuia să se uite în urmă, nu pierdea personajele pe drum, era perfect. A rămas pentru toată viaţa marele meu model...“ Şi mi-am mai amin-

tit că, în 1956, Chivu Stoica, atunci preşedinte al Marii Adunări Naţionale îi ordonase Constanţei Crăciun, ministru al Culturii, să nu i se plătească lui Petru Dumitriu drepturile de autor pentru *Cronica de familie*, 2000 pp, pe motiv că ia prea mulţi bani. Se plăteau 2.000 de lei pe coală, iar un salariu mediu era cam de 600 de lei… Chiar l-au dat afară şi de la *ESPLA*, i se născuse un copil şi nu mai avea nici un salariu… În final îl ajutase Ion Gheorghe Maurer, prieten cu Gh. Vasilichi, membru în Biroul Politic al PMR, care era vecin de apartament cu Henriette Yvonne Stahl. Ei, prin urmare, acum, în 1999, nu mai mergea cu scrisul ca atunci… Dar reuşisem, în noaptea precedentă, să văd proiecţia întregului… Ca întotdeauna, de-a lungul întregii vieţi de scriitor, şi acum îşi făcea curaj scriindu-şi câte o rugăciune… Petru Dumitriu era tipul de scriitor balzacian – unic în cultura română – care făcuse la treizeci şi ceva de ani o carte cu 200 de personaje şi o sută de ani de istorie românească, unde se vedea limpede formarea claselor sociale cu traversarea lor de la economia ţărănească post-medievală la economia industrială de după al Doilea Război Mondial… Petru Dumitriu, care mergea, în chip simbolic, spre marele orizont al Timpului, nu avea pe nimeni în faţa lui, pur şi simplu se proiecta pe sine drept model, iar noi, toţi celalţi, mari şi mici, îl priveam din spate… M-a fulgerat fraza lui Marin Preda, apropo de desfăşurarea culturii române în socialism: „Dacă se întoarce Petru Dumitriu, ne beleşte pe

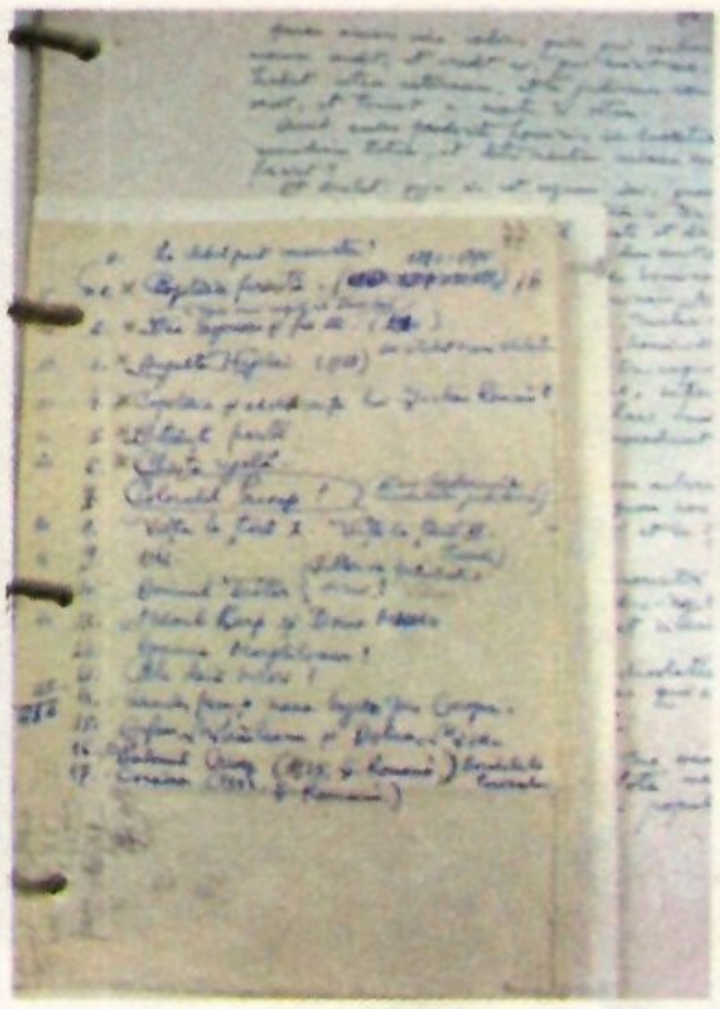

„Cronica de familie", fişa 3

„Nexus", manuscris

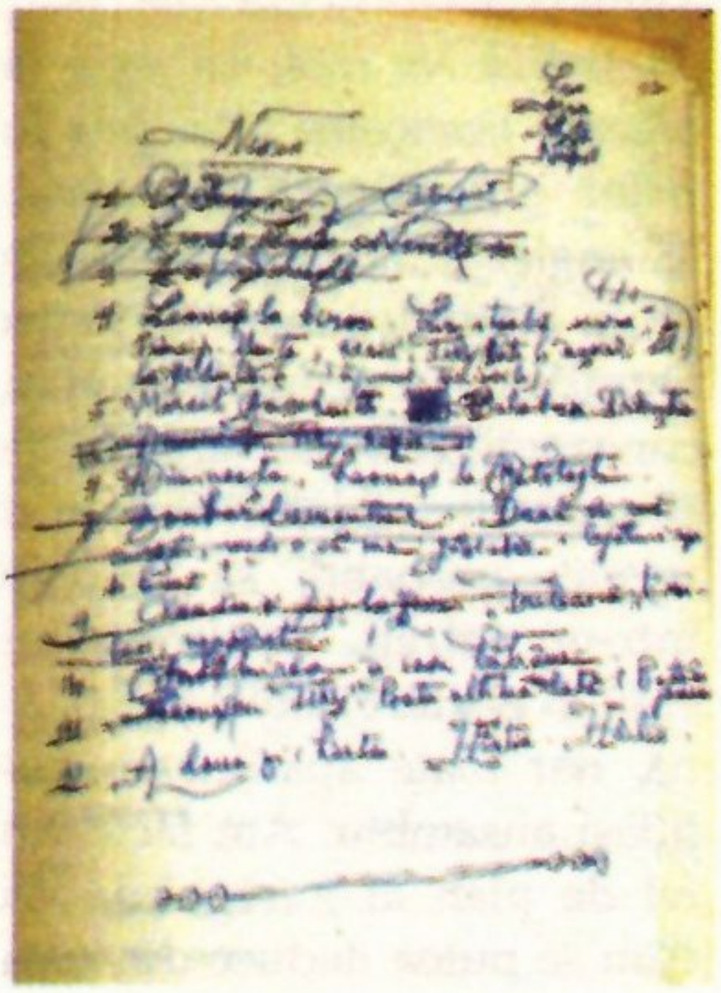

toţi!" Şi el urma, ca şi D. R. Popescu, modelul Petru Dumitriu, încerca să fie la înălţimea lui, se ruşina de ceea ce se întâmpla în literele române….

În ziua aceea, a doua, am făcut şi interviul. Era foarte emoţionat, nici nu-l credea interviu, de altfel aveam o colegă, pe Lucia Negoiţă, care făcuse unul cu vreo câţiva ani mai devreme, ceea ce am discutat se lega prea mult de faptul că eu aveam să fiu „ultima femeie din viaţa lui". Mi-a transmis un mesaj pentru România şi pentru români, mi-a arătat cele mai secrete manuscrise, unul de proze scurte, de dragoste, dedicate Françoisei, nu m-a lăsat decât să-l filmez fugar, apoi Françoise însăşi mi-a dat să citesc o dactilogramă în franceză, alta, cam de 300 de pagini, cu texte care-i erau dedicate, o păstra pe un bufet din lemn de nuc, alături de două ouă de Paşte încondeiate cu modele româneşti… Petru Dumitriu pricepuse şi el ceva: că, dincolo de felul cum mă vedea, eu aş fi avut întotdeauna o reacţie determinată de faptul că aveam despre mine o părere destul de clară. Şi eu credeam că trebuie să fac ceva anume, aşa că rolul de „ultima femeie în viaţa lui" mi se părea unul trecător. M-a mai rugat, deci, să mă duc la Baziaş, unde se născuse, pe locul casei părinteşti, spulberate de germani într-o explozie atunci când aceştia se retrăgeau pe Dunăre în 1944 (familia scăpase ascunsă în pivniţă, Petru Dumitriu mi-a arătat cheia pivniţei aflată deasupra mesei lui de lucru); să mă duc, deci, la Baziaş şi să-i trimit un săculeţ cu pământ şi puţină

Casa natală de la Baziaș și casa din Frankfurt

gresie din treptele casei părinteşti. Am făcut lucrul acesta, m-am dus acolo să filmez pentru un documentar despre el, am văzut ruinele casei, izvorul Sfântul Sava, puii nucului din copilărie, viţa de vie sălbăticită şi mai ales Dunărea, largă de doi kilometri, de necomparat cu Mosella, căreia îi spunea tot timpul „gârla"...

Avea să mai treacă ceva timp până când Eugen Simion, atunci preşedinte al Academiei Române, care demarase o serie de *Opere* ale clasicilor români, avea să găsească numărul meu de telefon şi să mă solicite în vederea alcătuirii unei ediţii. Graţie chiar vizitei lui Petru Dumitriu la Bucureşti, Virgil Măgureanu cedase Bibliotecii Academiei numeroase dosare de anchetă, cu dactilograme şi ceva manuscrise, cuprinzând continuarea *Cronicii de familie*, numită *Colecţia de biografii, autobiografii şi memorii contemporane*, 1.800 de pagini, interzise la publicare şi din pricina cărora se exilase. Personal, n-am mai reuşit să recuperez nimic, deşi Petru Dumitriu susţinea că lăsase „lăzi de manuscrise", în ciuda faptului că Academia a trimis o adresă, iar eu m-am dus în audienţă la Radu Timofte, pe atunci şeful SRI, deţinătorul arhivelor fostei Securităţi. Mi s-a spus însă că dosarele fuseseră predate CNSAS... Nu ştiu dacă e adevărat ori nu, la CNSAS nu-ţi poţi vedea decât propriul tău dosar de Securitate, nu şi pe al altuia... Pentru mine chestiunea a rămas la fel de nebuloasă ca şi aceea legată de solicitarea cetăţeniei române de către Petru Dumitriu. Am primit un plic, cu o scrisoare de la el, unde scria că-mi trimite „alăturat" două pagini cu această solicitare, exista şi bileţelul galben, pătrat, care fusese lipit pe solicitarea adresată preşedintelui României, dar ea nu se mai afla în plic. I-am trimis domnului Talpeş tot plicul în care probabil se umblase, împreună cu o notă, dar n-am primit niciodată vreun răspuns...

Figura feminină cea mai prezentă a rămas Vincenzia Românu de la Orşova, o femeie care l-a preluat la vârsta de trei ani şi l-a învăţat tot ce ştia, mai ales limbile străine. Era franţuzoaică şcolită în Elveţia şi măritată cu un căpitan de vas din Orşova. A trăit 102 ani. În volumul de debut, din 1947, există o proză despre Sebastian Românu, unde Sebastian era chiar el, autorul, nume păstrat până în *Incognito*... Al doilea personaj feminin important a fost mama. Nu pot spune c-o iubea necondiţionat. Petru Dumitriu, secui după mamă, era o fire aspră. Secuii au fost la origine triburi de slavi aşezate drept scut de apărare în faţa cavaleriei lui Attila. Şi-au pierdut limba de origine, fiind puţini şi izolaţi, în cele două veacuri de traversare dinspre Asia spre Europa, dar nu şi conştiinţa identitară. Iar familia tatălui era originară de la graniţa dintre Teleorman şi Oltenia. Petru Dumitriu nu uita, chiar dacă, uneori, ierta. Şi mi-a povestit că, atunci când avea puţini ani şi desena frumos, mama se dezgolea în faţa lui, în pustietatea uriaşă şi fierbinte de pe dealul de deasupra Dunării, ca să-i fie model. N-o iertase încă în anul de graţie 2000, suferea, deşi ea pierise de mult, îi şi ceruse iertare, iar în amintirea ei, fiul, botezat ortodox în numele tatălui, se convertise la catolicism la vârsta

de 54 de ani, undeva – semnificativ – în Elveţia… Pe urmă Lila, sora lui, care apare puţin sub chipul fraţilor Ionescu din *Incognito*, fusese, din nefericire, lesbiană. Soţiile au fost deopotrivă importante: Irina Medrea, fosta soţie a lui Nicolae Fotino, devenită mai apoi soţia lui şi care i-a dăruit două fete, deşi bărbaţii au rămas prieteni pe viaţă, iar Fotino îl vizita în Germania, apoi în Franţa, împreună cu a doua soţie, Coralia… Irina îl despărţise de Henriette, prima soţie, o soţie pentru o săptămână, căreia avea să-i plătească tot timpul o treime din ce câştiga. O treime ei şi o treime părinţilor. Motiv în plus pentru Irina să-l ia în Germania. Ea a condus maşina la saltul peste graniţă din Berlinul de Est în cel de Vest (zidul Berlinului încă nu se făcuse în 1960), ea care era fiica Hedwigăi născută Bruckner de la Cluj şi visa să recâştige proprietatea germană a mamei. Existase apoi, în viaţa lui, Henriette Yvonne Stahl, franţuzoaică născută la Saint Avold, nu departe de Metz, naturalizată în România, cu un sfert de veac mai mare ca Petru Dumitriu, aceea de la care deprinsese spiritismul şi pe care o cunoscuse în iarna când, tânăr redactor chiar la revista *Flacăra*, se îmbolnăvise de pneumonie în iarna 1946–1947, pe când i s-a furat paltonul. În sfârşit, Françoise Mohr, alsaciană, născută şi ea, după cum mi-a spus, „pe dealurile de lângă Metz", pline de neamurile ei, iar ca vârstă cu un sfert de veac mai mică decât autorul… În sfârşit, Françoise e doar cu un an mai mare decât mine, ne-am văzut şi după ce Petru Dumitriu nu mai era, îi

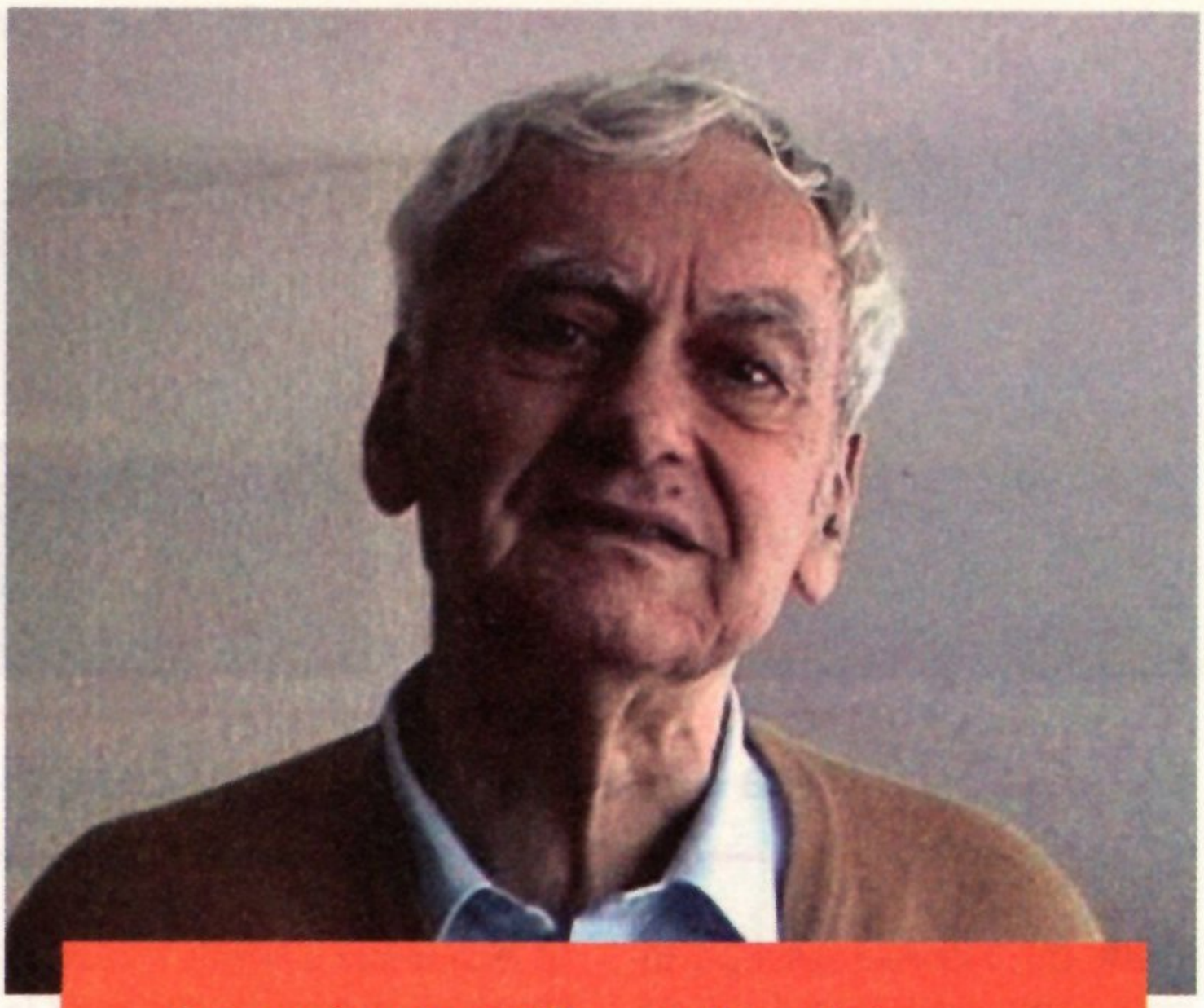

O imagine inedită a scriitorului, din anul 2000

pusese urna în cripta familiei sale, pe Route d'Arse, suferea enorm şi s-a îmbolnăvit… Ea a fost un dar de dragoste uriaş pentru finalul de viaţă al lui Petru Dumitriu şi înţeleg de ce a lăsat-o legatar universal. Fiicele lui n-au participat – nici una – la înmormântarea tatălui…

Pe când lucram la ediţia de *Opere* am primit de la Manila, de la şeful iezuit al misiunii catolice, un francez pe nume Jean François Thomas, un fel de fiu spiritual, corespondenţa din perioada morţii Irinei, a morţii mamei şi mutării scriitorului de la Frankfurt la Metz. El îl ajutase „să nu mai scoată strigăte dezarticulate sub formă de cărţi" (semnase şi cu pseudonimul Pierre Travel), să-şi regăsească marea linie a creaţiei şi, în schimb, Petru Dumitriu îl ajutase să-i cunoască pe greco-catolicii din Transilvania, unde venise în vizită. A fost importantă şi Ileana Medrea, sora soţiei sale, campioană naţională la aruncarea suliţei, care şi-a recuperat de la leagăn şi şi-a crescut nepoata după ce-a ieşit din închisoare (în urma fugii soţilor Dumitriu), apoi le-a dus-o părinţilor la Frankfurt, totul după ce Irina mai născuse o fată. Coralia Fotino, cea mai bună prietenă a Françoisei Mohr, mi-a dăruit fotografiile din albumul de familie al lui Petru Dumitriu, recuperat de la Securitate, iar Françoise însăşi pe acelea din albumul primit de la Târgu Jiu, lăsate de Lila prietenei sale. Majoritatea inedite. Portretele tatălui le-am obţinut de la Arhivele Armatei. Socot că trebuie văzute în sfârşit de marele public, chiar aici, în *Flacăra*, care a găzduit începuturile de gazetar ale lui Petru Dumitriu, în vremuri amestecate, pe când viitorul nu putea încă fi întrezărit decât de foarte puţini…

Unii scriitori se zbuciumă ca să scrie, au nevoie de stimulente cum sunt alcoolul, ţigările, drogurile şi sexul. Sau de dead line-uri ca să-i precipite şi să le focalizeze atenţia. Altora le iese de la prima mână, corecturile ulterioare fiind nesemnificative. Petru Popescu ilustrează strălucit categoria.

text Alexandru Petria
foto Intact Images

Petru Popescu

scriitorul în maşină de curse

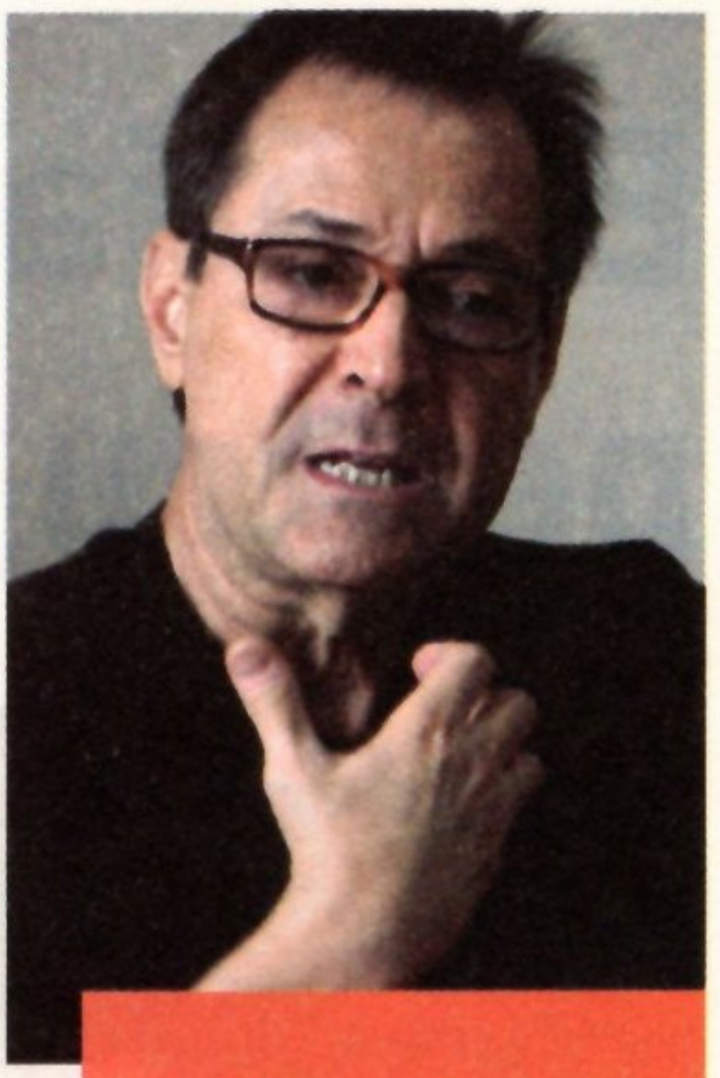

Petru Popescu, milionar în dolari, de pe urma cărţilor sale.

Printre condeierii români, Popescu apare ca un tip care conduce o maşină de curse, devansând cu lejeritate maşinile cu motoare înecăcioase ale confraţilor. Şi mai şi conduce relaxat, şi mai şi fredonează o melodie, şi se mai şi uită după lungimea fustelor doamnelor, dacă are chef. Apoi mai arată şi ca un actor de cinema. Şi e şi milionar în dolari, din scris, cu casă în Los Angeles.

A cunoscut de tânăr şi fulgerător succesul. În 1974, a rămas în S.U.A, intuind că va urma strângerea şurubului şi că nu va avea cum să mai practice în scris aceeaşi expansiune a libertăţii şi prospeţimii. Nu ştiu câţi dintre iubitorii de literatură, şi nu mă gândesc la cei care, într-un mod ori altul, au treabă profesionist cu lumea scriitoricească, n-au citit măcar unul dintre romanele sale: *Prins, Dulce ca mierea e glonţul patriei, Sfârşitul bahic, Copiii Domnului, Înainte şi după Edith, Revelaţie pe Amazon, În coasta lui Adam, Oaza: amintiri despre dragoste şi supravieţuire într-un lagăr de concentrare, Urme în timp, Supleantul şi Fata din Nazaret*? Sigur, puţini. Şi n-am numit toate cărţile publicate de acest autor. Tocmai succesul nu i se iartă lui Petru Popescu. E drept că pe din dos îndeosebi, cu laşitate. Când îi pronunţă numele, în discuţiile particulare, referindu-se la valoarea lui, majoritatea scriitorilor încep bolboroseala: da, dar... Da, dar este comercial... Da, dar a fost iubitul Zoei Ceauşescu... Da, dar n-a mâncat salam cu soia alături de noi în comunism. Da, dar l-a girat în America pe Iliescu... Este înrădăcinată prejudecata că o carte valoroasă nu are cum să devină un bestseller. Ceea ce e profund greşit. Oare, fără să urmăresc o alăturare care ar putea fi interpretată ca o referire valorică, *Război şi pace* n-a fost un bestseller la vremea apariţiei? Am certitudinea că Popescu e preţuit mai mult de criticii de peste Atlantic decât de criticii români. Dacă Popescu merge cu maşina de curse, de ce să nu-i băgăm o şurubelniţă în roţi? Ha! Să vadă şi el cum e, înfumuratul naibii! Prea se lăfăie! Din fericire, cititorii decid până la urmă.

Oana Stoica Mujea a început cu o serie fantasy pentru tineri la „Tritonic“ – seria „Dinastiile“ – și a continuat cu mystery & thriller la „Crime Scene“. A vândut la fel de bine ambele genuri; acum pregătește un nou volum unde cele două direcții literare se întrepătrund... Cine este este OSM și cum de le poate face pe toate?

interviu realizat de
Bogdan Hrib
foto Octavian Tibăr

Bătălia pentru Uniune

Ai aflat de curând fericita veste privind admiterea în Uniunea Scriitorilor din România. A fost grea lupta? Pe cine a trebuit să convingi? Cum te-ai simţit în momentul în care ai aflat? Te-ai simţit mai scriitor?

– Ce luptă nu e grea? Toate sunt grele. Da, a fost o luptă grea, cu contestaţii, zbateri din aripi, nervi duşi la extrem, aşteptări şi tăceri lungi, în care nu poţi discuta decât tu cu tine, ca nu cumva cineva, Doamne fereşte, să interpreteze că încerci să intri pe uşa din dos, într-un alt mod decât s-ar dori. Cu toate că se mai intră şi aşa.

Dar am strâns din dinţi, am avut răbdare şi am dus mai mult lupte interioare. Restul bătăliei n-a mai depins de mine. Oricum, e ca în politică: putere şi opoziţie, nu ştiu dacă s-a abţinut cineva. De convins trebuie să convingi pe toată lumea. Dacă nu calitativ, măcar că nu te vei lăsa de scris. Că vei continua să rupi condeiul şi vei depune, măcar la doi ani, o carte acolo. Încă mai am multă lume de convins, chiar dacă acum sunt membru, pentru că se aşteaptă de la mine cărţi din ce în ce mai bune. Iar asta e o responsabilitate. Deja nu mai ai cum să dai înapoi. S-a reproşat pe şoptite că sunt un scriitor comercial, acum trebuie să dovedesc că pot fi şi altfel, ceea ce, la drept vorbind, mă cam încurcă. Pentru că n-am de gând să neg, sunt un scriitor comercial. Cum să fiu altfel, când piaţa asta cere? Eheee, când am primit telefonul şi mi s-a spus „Am să-ţi dau o veste", am ştiut imediat despre ce e vorba. N-am putut să reacţionez în nici un fel vreun sfert de oră, după care am început să sun pe toată lumea, să dau mailuri etc. Am fost între panică şi fericire dusă la extrem. Am mai spus, nu mă simt nici mai frumoasă, nici mai deşteaptă, dar nici mai scriitor. Însă, da, acum mă simt mai responsabilă. Să ne înţelegem. Trei ani de zile sunt rezident, până o să intru membru cu drepturi depline mai durează. Poate fi chiar şi un an dacă scot o carte excepţională şi conving comisia că merit să fiu titular. Momentan nu se pune problema unei candidaturi.

Cât de uşor sau greu treci de la un gen literar la altul? De la fantasy la crime? Cum se produce trecerea?

– Există stări de spirit. Eu le numesc „evadări". Când scriu *fantasy* e clar că „evadez". Creez lumea mea, în funcţie de starea de spirit pe care o am. Ucid creaturi sau le fac să se îndrăgostească, pentru ca mai apoi să le ofer o iubire imposibilă. Cele posibile mi se par a fi, totuşi, prea ideatice. Dar uneori îmi mai ies şi aşa dacă sunt într-un moment din acela de tipul: „viaţa e frumoasă". În mod normal – sigur, s-ar putea să greşesc – un *fantasy* ar trebui să modeleze tânărul cititor, să nu i se servească pe tavă greutăţile vieţii, dar nu mă pot abţine. Dacă nu le află din cărţi le vor afla pe propria piele. Parcă e mai bine să-i pregătesc eu înainte de-a da ei cu capul. Şi când s-o întâmpla să o facă, să-şi amintească de mine. Dacă mai pot discerne în momentele de greutate. Dar să revin la întrebare. Trec și greu şi uşor de la un gen la altul. De exemplu, Dumnezeu ştie de ce, iarna îmi place să scriu *fantasy*, cu toate că urăsc iarna, iar vara sunt adepta poliţistelor. Nu ştiu dacă e ceva pur mental, ceva ce ţine de automatism. Dar, dacă e neapărat nevoie, trec de la un gen la altul oricând, acum depinde ce şi cum mi se „porunceşte". Lucrez şi la „poruncă", nu numai la inspiraţie. Şi ca să fiu şi mai explicită: *fantasy*-ul e portiţa mea spre alte lumi. Portiţa care-mi dă posibilitatea să călătoresc oriunde şi să cunosc personaje pe care altfel nu aş fi avut cum să le cunosc. Când scriu cărţi poliţiste e altceva. Mă ancorez mult în realitate. Am un personaj care e un fel de jumătate a mea: Iolanda Ştireanu. Ea a trăit întotdeauna în mine şi şi-a dorit, în cele din urmă, să iasă la iveală. Să fie aşa cum e: cinică, răutăcioasă, cu sânge rece, fără sentimente, nepăsătoare, dar, în acelaşi timp, îşi doreşte să facă dreptate. Cu toate fobiile ei, cu toate temerile şi depresiile, ea este cea care reuşeşte să aducă criminalii în faţa legii. Şi când nu reuşeşte, îi omoară, dar să nu mai spuneţi asta. E secretul nostru. Mă bucur că nu m-ai întrebat ce-mi place să scriu mai mult, pentru că nu aş fi răspuns.

Cum şi când ai timpul şi starea pentru scris? Sunt clipe speciale? Ore ale zilei?

– Timp am, în special, seara. Rar de tot ziua. Oricum, inspiraţia mea din timpul zilei e destul de incertă. N-am idee dacă e mai bine să scriu noaptea sau ziua, scriu când simt şi de mulţi ani de zile întunericul îmi oferă acea poartă spre lumea mea, doar a mea. Lumea în care nu are nimeni voie să pătrundă. Da, uneori sunt ore magice care mă strigă. Şi e greu să ignori acele urlete din capul tău, aşa că mă pun şi scriu. N-aş şti să spun dacă sunt ore speciale. Ele mă cheamă. Ţipă la mine ca nişte demoni. Uneori îmi spun imperativ „ACUM!" Iar eu mă supun, pentru că, dacă n-aş face-o, probabil acele ore ar deveni violente, iar violenţa, ca în orice relaţie, e inacceptabilă. Hai să zicem că în mintea mea e ca pe timpul inchiziţiei, pentru a nu mă tortura spun tot. Asta denotă că sunt o fire slabă şi îi părăsc pe toţi, literar vorbind, decât să mi se aplice vreo metodă neplăcută de tortură.

Care sunt proiectele de viitor? Va mai apărea şi un alt gen nou în preocupările tale? Gurile rele spun că ai vrea să coteşti spre dramaturgie? E adevărat?

– Proiectele de viitor, multe dintre ele, nu vizează neapărat cărţile. Sigur, cărţile, în momentul ăsta, sunt cele mai importante. Şi vor fi. Multe sunt scrise şi lăsate la păstrare. Nu ştiu ce aşteaptă. Poate că nu e vremea lor sau nu mai am eu încredere în ele. Nu că viceversa n-ar fi la fel de adevărată. Altele se scriu. Există şi proiecte individuale, tot în lumea cărţilor, dar şi proiecte care au legătură cu *Tritonic* şi *Crime Scene Publishing*. Sunt prea multe pentru a putea fi detaliate, iar unele dintre ele sunt absolut geniale. Recunosc că nu-mi aparţin, dar încă prefer să păstrez suspansul. Suspansul uneori s-ar putea să fie bun. Cine ştie, s-ar putea ca două nebune să vină pe piaţa cărţii cu o bombă. Sau, de ce nu, cu un fâs. Vom vedea. Viitorul e incert, aşa că-l las pe el să mă călăuzească. Deja a apărut un alt gen în preocupările mele, dar voi fi sinceră, habar nu am în ce categorie să-l încadrez. Şi va fi şi o carte pentru copii, pe care o voi scrie împreună cu Candice Luana Dragota. I-am promis, acum nu mai scapă de mine. Să-i fie învăţătură de minte şi să nu mă mai pună să promit. Ei, da, cotesc şi spre dramaturgie. Am o piesă comercială şi vreo două în genul *Faust*, iar alta inspirată din Euripide. În curând sper să reuşesc să pun la punct şi o altfel de piesă, ceva ce eu cred că nu s-a mai scris până acum. Dar shhht.

„Proiectele de viitor, pentru moment, sunt ținute sub cheie. Am ceva surprize despre care n-am vorbit nici măcar cu pisicile. Și aici nu mă refer la dramaturgie. Îmi place teatrul. Încă nu știu eu să scriu piese comerciale, dar învăț. Acum am un proiect, dar e mai abstract. Adică puțin fantastic, împletit cu fizică cuantică și filosofie. Am eu în cap ideea că trebuie să schimb mentalitățile, așa a început și piesa asta. Dar să vedem. Mentalitățile sunt greu de schimbat."

Care este secretul unul, scriitor tânăr?

– În primul rând, trebuie să gândeşti de la celălalt capăt. Când te apuci de scris, trebuie să îţi imaginezi că ai romanul terminat, că ai editura care te vrea şi cititorii care te merită. Şi să crezi cu tărie că vei reuşi. Nu e suficient să crezi aşa, doar de dragul de-a crede, trebuie să lupţi. Sunt multe lupte de dat. La început am crezut în conflictul dintre generaţii, mai ales că scriitorii cu experienţă s-au dezis imediat de mine, dar pe parcurs mi-am dat seama că asta e ori prostie, ori invidie, ori vreo frustrare ce nu vrea să iasă la iveală. Lucia Verona mi-a dovedit că nu există aşa ceva – conflict între generaţii – şi că putem convieţui unii cu ceilalţi, ba chiar ne putem şi ajuta. Acum oamenii au început să-i mai accepte pe cei tineri. Unii sunt foarte tineri, au chiar şi paisprezece ani şi vă spun cu mâna pe inimă că sunt deosebit de talentaţi. Depinde de noi, ceilalţi să-i lăsăm să înflorească, să îi încurajăm şi să le dăm şansa lor pe piaţa cărţii. Pentru că fiecare are locul lui. Fiecare îşi găseşte cititorii lui. Scriitorul tânăr trebuie să se zbată şi să le dovedească tuturor că poate, că merită şi să nu se dea bătut indiferent de ce vijelii ar întâmpina. Eu nu am dovedit încă tot, dar „de mă voi scula..." n-am să popesc pe nimeni, însă, sunt sigură că în timp voi dovedi mai mult decât până acum. Şi aşa ar trebui să gândească orice tânăr aspirant. Iar în încheiere, aş vrea ca ei să ştie că eu sunt aici şi îi susţin şi oricând au nevoie de un sfat nu trebuie decât să caute pe google pentru a da de mine.

text și foto Roxana Mihalache

Case cu mansarde supraetajate (de până la patru etaje) care eludează probabil, într-un spirit binecunoscut, reglementările PUZ-urilor; blocuri comuniste ai căror locuitori întreprinzători au valorificat acoperișul punându-l la dispoziție, în parcele, pentru construcția unor locuințe individuale supraterane; construcții informale, realizate „în regie proprie", fără implicarea vreunui arhitect, cu banii trimiși lună de lună de părinți și frați care lucrează în străinătate, construcții de regulă ilegale. Și enumerarea poate continua. E un fenomen care, până de curând, îl credeam a fi specific spațiului nostru.

Balkanology

Arhitectura nouă și fenomenul urban în Sud-Estul Europei

Expoziţia *Balkanology. Arhitectura nouă şi fenomenul urban în Sud-Estul Europei*, deschisă la MNAC în această toamnă, realizată de Swiss Architecture Museum Basel, în colaborare cu Architekturzentrum Wien şi cu sprijinul Fundaţiei ERSTE – are ca temă ideea că în întreg spaţiul balcanic arhitectura urbană trece printr-o criză. Aceasta este generată, în principal, de lipsa de reglementare şi control din partea autorităţilor în zona planificării urbane, de degradarea continuă a zonelor de blocuri construite în perioada comunistă, ce riscă să devină ghettourile Estului. În egală măsură, arhitectura are de suferit de pe urma nevoii locuitorilor de a-şi individualiza locuinţa, chiar, atunci când aceasta face parte dintr-un ansamblu tipizat de locuinţe (bloc), ca răspuns la procesul îndelungat de dezindividualizare la care ne-a supus socialismul, de oportunităţile fantastice de investiţii imobiliare apărute în ultimii ani care au generat o febră a construcţiilor noi, nu neapărat de cel mai bun gust. Rezultatul este un haos urban în care realizări arhitecturale remarcabile coexistă cu tot soiul de aberaţii, aşa cum evidenţiază expoziţia.

Balkanology aduce în discuţie şi implicaţiile sociale care şi-au pus amprenta asupra fenomenului urban şi arhitectural. „Mediul urban influenţează toate aspectele vieţii noastre. Cu toate acestea, avem tendinţa de a minimaliza sau chiar ignora legătura între diverse procese de transformare socială şi dezvoltarea urbană", spune Boris Marte, membru în Board-ul Fundaţiei ERSTE care a susţinut cercetările ample ce stau în spatele realizării expoziţiei.

Balkanology nu se opreşte doar la o reflectare în oglindă a felului în care schimbările socio-politice au afectat arhitectura şi planificarea urbană. Expoziţia reuneşte arhitecţi şi urbanişti renumiţi din zona balcanică prezentând abordarea lor faţă de schimbările sus-menţionate prin intermediul unor proiecte de cercetare şi intervenţii concrete, analize arhitecturale şi strategii de planificare, toate acestea având ca scop final reabilitarea urbană.

„*Balkanology* pune în discuţie problemele reale ale urbanităţii postsocialiste în mod analitic, fără lamentări, şi vine cu soluţii punctuale, cu proiecte pilot în câteva oraşe din zonă, cum ar fi Belgrad, Sofia, Priştina, sau – mai nou – la Bucureşti. E un întreg context pe fundalul căruia se proiectează şi România, şi asta e important fiindcă ne dă multe motive

„Căderea regimurilor comuniste în Iugoslavia, Albania, România, Bulgaria a provocat un val amplu de construcții improvizate în toată zona balcanică, ceea ce a dat naștere la o nouă formă de urbanizare, nereglementată", susține Kai Vöckler, curatorul expoziției „Balkanology".

să fim echilibraţi şi raţionali. Şi pentru pesimişti, şi pentru optimişti. Înflorirea oraşelor sau a arhitecturii la balcanici are ceva caraghios şi bizar în ea, un fel de umor involuntar. Dar dincolo de inventarierea unor astfel de situaţii cu accente dramatice, *Balkanology* pune în lumină importanţa participării autorităţilor administrative şi a oamenilor politici în relansarea dezvoltării alături de profesionişti şi de comunităţi. Cred că acesta este mesajul cel mai important", spune Constantin Goagea, arhitect, fondator al Asociaţiei Zeppelin, care s-a ocupat de organizarea în România a expoziţiei.

Asociaţia prezintă în expoziţie o strategie concretă de intervenţie în spaţiul urban, într-o zonă care ne afectează pe toţi, pentru că cei mai mulţi dintre noi ne ducem traiul într-un astfel de spaţiu. Este vorba despre cartierele muncitoreşti de blocuri, construite în perioada comunistă, şi de spaţiul public din jurul acestora.

Proiectul *Magic Blocks,* realizat de un grup de arhitecţi „militanţi" reunit în jurul Asociaţiei Zeppelin, propune o strategie de intervenţie şi reabilitare urbană care presupune intervenţii minimaliste, dar de impact asupra vieţii oamenilor. Soluţii care, pentru a putea fi implementate, nu ridică mari probleme administrative sau de finanţare.

Constantin Goagea de la Asociaţia Zeppelin crede că o nouă generaţie de arhitecţi cu stofă de activişti este esenţială pentru a mişca lucrurile în relaţia cu autorităţile locale şi a schimba ceva în peisajul urban. Mai ales în zonele în care calitatea locuirii se depreciază pe zi ce trece, antrenând un fenomen social complex, de „ghettoizare". Sperăm că nu vom aştepta prea mult această generaţie.

La începutul lui octombrie s-a desfășurat Săptămâna Modei de la Paris. Prezentările de aici sunt cele care au dat tonul tendințelor pentru sezonul primăvară-vară din 2011.

text Silvana Pătrășcanu

Moda vine de la Paris

Critica i-a remarcat, din nou, pentru sezonul primăvară/vară 2011, pe granzii modei Karl Lagerfeld şi John Galliano, şi a observat cu atenţie prezentarea *Alexander McQueen*, prima dată fără amprenta lui McQueen. Sarah Burton, parte-

Variate și originale, prezentările marilor designeri au avut câteva caracteristici comune – noncon-formismul, monocromia, nuanțele neutre și o unanimă dorință a creatorilor de a renunța la exclu-sivismul care făcea legea în Săptămâna Modei.

nera vulcanicului Alexander McQueen – care s-a sinucis în februarie anul acesta –, a rămas pe baricade şi creează pentru a duce brandul mai departe.

John Galliano a continuat construcţia femeii-muză începută cu ocazia prezentării colecţiei toamnă-iarnă 2010/2011. Creatorul şi-a menţinut înclinaţia către gotic. Pentru primăvara viitoare, sofisticatul britanic a folosit imprimeuri şi culori puternice pentru croirea unor pantaloni supradimensionaţi, cu tăieturi masculine şi talie înaltă, şi a unor pardesie din organza. Piesele forte ale colecţiei sale au fost rochiile de seară cu broderii inspirate din sculptura anilor '20.

Jean Paul Gaultier a punctat pe nonconformism, alegând ca prezenţă forte pentru colecţia sa pe rubensiana cântăreaţă Beth Ditto, şi asta în condiţiile în care Ditto este renumită pentru aversiunea pe care o are faţă de marii designeri. Ditto afirma, referindu-se la Karl Lagerfeld, că este „un omuleţ lipsit de importanţă"... Dar trecutul a fost şters cu buretele, iar rotofeia Beth a călcat apăsat şi hotărât pe pasarela lui Gaultier, îmbrăcată în haine special făcute pentru generoasele ei dimensiuni.

Maria Lani este muza care a stat la originea colecţiei pe care excentricul John Galliano a prezentat-o la Opera Comică din Paris. Lani este un personaj al anilor '20 care întruchipa femeia aflată cu un pas înaintea vremurilor. Modelele au interpretat rolul vânzătoarelor de mărunţişuri, îmbrăcate în dantele fucsia şi broderii metalice,

coafate cu buclele specifice începutului de secol XX. Galliano a păstrat şi pentru acest sezon atracţia pentru floral, manifestată în colecţia toamnă/iarnă 2010–2011.

Karl Lagerfeld şi Chanel nu mai fac de mult simple prezentări de modă. Defilarea casei *Chanel* este, în sine, o piesă de teatru scurt. Muzică simfonică, monocromie pigmentată, roz prăfuit, galben sau nuanţe de piersică... Aceasta este descrierea colecţiei *Chanel*. Penele şi brăţările supradimensionate au fost doar pentru decor.

Printurile florale pe fond alb au dominat, accentele de culoare fiind puse pe alternanţa alb şi roşu. Se merge pe rochiile vaporoase şi romantice. Dacă la imprimeurile vesele adăugăm a doua tendinţă a sezonului, albul, concluzia este că vara viitoare va fi una romantică.

Designerii spun că în sezonul toamnă-iarnă 2010 se poartă pantalonii lejeri, care lasă să se vadă glezna. Culorile sezonului sunt roşu, gri, negru, alb, la care se adaugă cotropitor bej, devenit o obsesie a momentului. Lungimea potrivită a fustelor este puţin peste genunchi, fiind preferate croielile drepte. Influenţa anilor '50 este dată de modelul cloş, care revine, inclusiv în ţinutele de iarnă. Cizmele rămân ridicate până peste genunchi, botinele rămân până la gleznă. Stilul militar se păstrează în vogă, la fel şi căciulile gigantice şi hainele imense, din blană artificială. În ceea ce priveşte culorile, bejul, kakiul şi verdele legionar fac legea. Din urmă ţin aproape maron, galben şi portocaliu, cu accente pe vişiniu, alb şi negru.

„Pasagerii pentru cursa București – Viena sunt rugați să se prezinte la poarta 3! Pasagerii pentru cursa...“. Așa a început călătoria lui Oscar către primul hotel din viața lui: cu jucăriile preferate puse în coșul de călătorie, hăinuțe pentru vreme rea și o îmbrățișare pe aeroport. L-au condus până la Pet taxi, au citit încă o dată protocolul și au dat șoferului ultimele instrucțiuni pentru transferul de la aeroport către hotel.

text și foto Ema Cătălin

Ham-ham!
La hotel, vă rog!

Pe Max stăpânul lui l-a adus aici pentru un week-end. A trebuit să plece în alt oraş, unde pregătea un eveniment al unui client nou. Iar Effie a venit cu Andreea, care avea câteva zile de filmări la Arad.

Nu, nu e o glumă. Se întâmplă în România şi este primul hotel pentru animale.

Andreea Raicu și câinele ei, Effie – unul dintre clienții hotelului

Camere private, cu room service şi meniu personalizat. Propriul TV şi ore de masă speciale. Plimbările obişnuite, indiferent de momentul zilei. Aceleaşi obiceiuri şi aceeaşi grijă de acasă.

Locul s-a născut din pasiunea de o viaţă a lui Robert Caraman, care iubeşte animalele de când se ştie, iar de 18 ani are cu acestea şi o relaţie profesională, nu doar emoţională, în calitate de instructor-dresor canin.

Aproape de animale în fiecare zi, exersându-şi cunoştintele teoretice cu observaţii directe şi adăugând o listă impresionantă de specializări, a devenit unul dintre cei mai buni comportamentalişti canini din România.

În 2009, a găsit în SUA metodologia cea mai potrivită de training şi a importat-o în România, considerând că *training people to train their dogs* este filosofia perfectă pentru a educa un câine, consolidându-i, în acelaşi timp, relaţia cu omul.

Apoi i-a venit o idee şi mai îndrăzneaţă – primul pet hotel din România. Un loc unde fiecare animal să aibă camera lui, personalizată, atunci când, din diverse motive, nu se poate afla alături de stăpân, în călătorie.

O idee aproape extravagantă, într-o ţară în care unii oameni continuă să lovească pe stradă animalele fără stăpân.

Pluto Pet Hotel te duce, însă, într-o altă lume: una care pare desprinsă dintr-o poveste cu zâne vesele, fiindcă toată lumea îţi zâmbeşte, indiferent dacă ai două sau patru picioare.

Iar dacă ai patru picioare, codiţă şi urechi, e chiar mai bine, poţi deveni un „obişnuit" al locului. Şi nu-i puţin lucru!

„Câinii şi pisicile sunt, prin excelenţă, animale de rutină. Ne aud bătăile inimii,

Așa arată o cameră pentru Very Important Pets (VIP)

ne cunosc PH-ul, uneori ştiu că sosim înainte să ajungem acasă. Rutina este confortul lor zilnic, certitudinea de care au nevoie ca să se simtă în siguranţă. Iar schimbările majore şi ieşirea din rutină le pot provoca adevărate traume", explică Robert Caraman, care, de-a lungul experienţei sale, a cunoscut şi situaţii extreme: „Am văzut inclusiv câini care s-au auto-mutilat din cauza schimbărilor cărora au trebuit să le facă faţă", spune acesta.

Aşadar, a construit hotelul bazându-se pe un program de *stress management*, în care schimbarea de mediu să fie cât mai puţin percepută de animal, prin recrearea atmosferei calde, familiare, cu care acesta a fost obişnuit acasă. Cu acelaşi fundal sonor, cu o temperatură similară de interior şi cât mai multe dintre ritualurile zilnice.

O poveste adevărată, pentru prietenii necuvântători pe care îi primim cu totul în viaţa noastră şi care merită să fie trataţi la fel ca oricare membru al familiei.

Oscar. Effie. Max. Sunt primii trei „locatari" ai hotelului pentru animale. Iar Miki, Lady, Poetul şi Suzi sunt patru căţei care merg la... grădiniţa înfiinţată de Robert chiar lângă hotel. „M-am gândit că e mai bine pentru ei să-i lase «părinţii» la noi dimineaţa şi să îi ia seara, când se întorc de la serviciu, decât să stea singuri acasă. Aici au prieteni de joacă, aleargă, socializează cu alţi căţei...", spune Robert Caraman. „Nu credeţi că-i mai bine?"

Primul hotel și prima grădiniță pentru câței din România

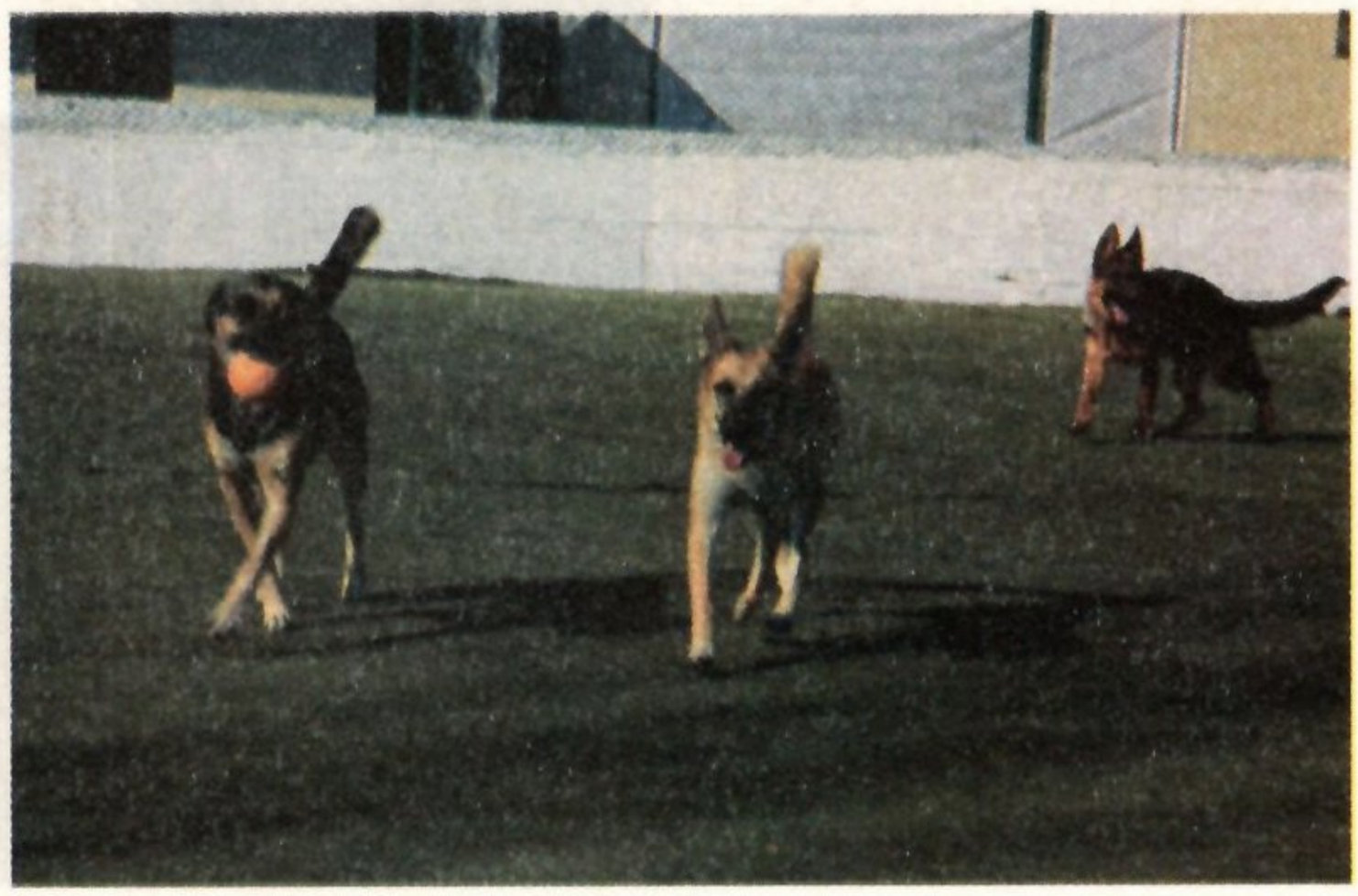

Toți oamenii mint! Aceasta este concluzia la care a ajuns Robert Feldman, membru al Asociației Americane de Psihologie și al Asociației pentru Știința Psihologică, după ce a studiat 25 de ani arta înșelăciunii. Robert Feldman este autorul cărții „Mincinosul: Adevărul despre minciună".

Despre arta minciunii

text Silvana Pătrășcanu

În ultimul deceniu ştiinţa a adus o serie de inovaţii legate de capacitatea de detectare a adevărului. Electroencefalogramele pot monitoriza activitatea electrică a creierului, iar înregistrările termice ale temperaturii ochilor – care se încălzesc atunci când omul minte –, rezonanţa magnetică, prin care se măsoară fluxul sanguin la nivelul creierului, sunt câteva dintre tehnicile de identificare a minciunii. Dar ştiinţa nu a putut oferi metoda prin care să fie identificat mecanismul specific creierului, care se pune în funcţiune atunci când omul spune minciuni, susţine Robert Feldman în cartea sa. „Exceptând cazurile în care îţi cunoşti interlocutorul de multă vreme, este foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să spui când cineva minte sau nu. În plus, unii oameni spun minciuni cu artă, astfel că sunt crezuţi, conving şi au succes cu minciunile lor. De notat este faptul că mincinoşii

Deși se declară un adversar total al minciunii, Feldman susține că lumea ar fi un haos (mult mai mare decât este deja), dacă oamenii s-ar decide dintr-o dată să spună adevărul și numai adevărul!

profesionişti folosesc semnale diferite faţă de mincinoşii amatori", explică Robert Feldman.

Printre principiile introduse de Robert Feldman în psihologie, pentru a explica contextul şi mecanismele minciunii, este şi cel numit „avantajul mincinosului", respectiv o metodă care face dificilă detectarea minciunii şi care întreţine credibilitatea celui care minte. Minciuna, spune Feldman, este o deprindere pe care o învăţăm la vârsta de trei ani. Minciuna este un mijloc de care te poţi folosi pentru a atinge succesul social, profesional, sexual şi politic.

Psihologul mai spune că oamenii nu mint din instinct, ci sunt perfect conştienţi când spun o minciună. Societatea se bazează pe minciună şi este condiţionată de minciună. Un exemplu: pentru agenţii de publicitate a devenit acceptabil să susţină lucruri care nu sunt în întregime corecte. Conform lui Feldman, oamenii sunt perfect conştienţi de neadevărurile pe care le spun şi acceptă să spună minciuni, dar şi să li se spună minciuni. În ciuda faptului că Feldman este unul dintre cei care critică minciuna şi încearcă să găsească formule prin care aceasta să fie probată, susţine totuşi că minciunile de zi cu zi facilitează relaţiile sociale. Pe de altă parte, dat fiind faptul că trăim într-o epocă sufocată de informaţie, exprimarea adevărului în formă pură este de foarte multe ori evitată. Adevărul este prezentat parţial, tendenţios sau exagerat.

Psihologul Robert Feldman devine categoric: „Este imposibil să comunici cu cei din jurul tău, indiferent cât de apropiaţi ţi-ar fi, şi să spui doar adevărul". Din momentul în care rostim primele cuvinte spunem doar o parte din adevăr, în timp ce restul rămâne ascuns şi imposibil de spus. Cauza principală pentru care nu putem spune adevărul şi numai adevărul este acea că oamenii interpretează realitatea raportată la logică, aşteptări, pasiuni, interese şi aspiraţii, explică Feldman în volumul *Mincinosul: Adevărul despre minciună*. „Minciuna este un adevăr interpretat, subiectiv şi afectiv", spune Feldman. Acesta merge mai departe cu argumentaţia sa şi susţine că oamenilor le este imposibil să nu mintă. „Marea majoritate a oamenilor spun minciuni pentru a salva aparenţe, reguli sociale, relaţii cu prietenii sau cu rudele", explică Feldman.

Feldman a introdus în psihologie şi ideea că minciuna este un act defensiv, un gest de apărare. „Minţim ca să nu ne supărăm partenerul, ca să nu dezamăgim un prieten, ca să salvăm o eroare, ca să scăpăm dintr-o situaţie dificilă", scrie Feldman. Oricât ar părea de neplăcut, minciuna este o necesitate pe care omul a fost obligat să o accepte ca efect al dezvoltării relaţiilor sociale şi a societăţii în general. „Să te poţi juca cu adevărul este o necesitate", afirmă Robert Feldman. Acesta consideră că disimularea adevărului nu poate fi considerată în sine o minciună, fiind mai degrabă o adaptare la regulile sociale pe care le impune colectivitatea. Adevărul este cosmetizat cu „minciuni de compromis", atunci când este cazul şi când această cosmetizare nu aduce prejudicii grave individului, pentru că omul-social a învăţat să facă distincţia între minciunile nevinovate şi minciunile grave.

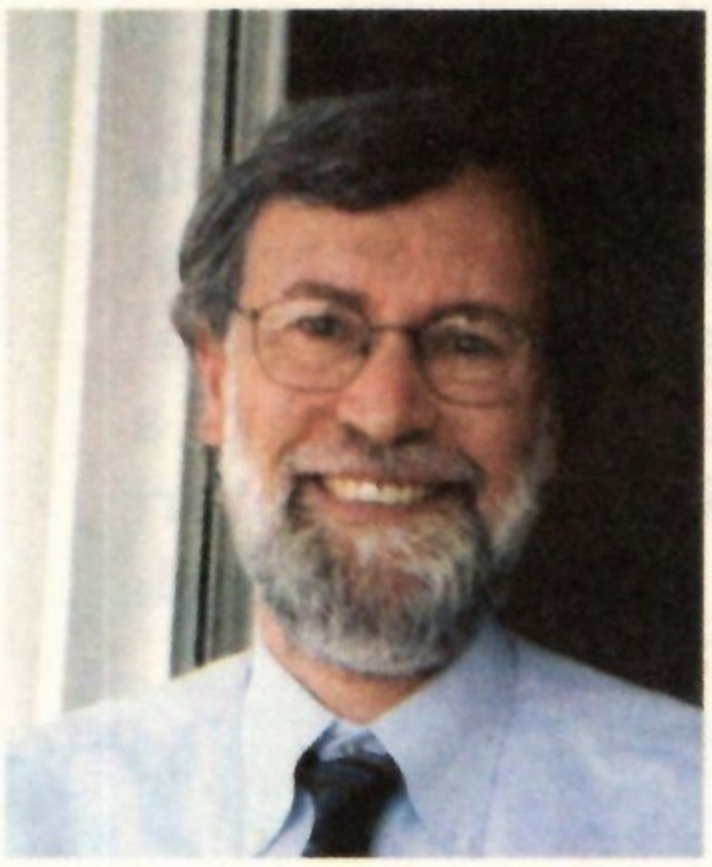

În cartea sa, Robert Feldman susține că sinceritatea nu are nimic în comun cu disimularea adevărului. Singurul lucru care contează este felul în care ne raportăm la sinceritate și la minciună. „Elocvent este exemplul bărbatului care își înșală nevasta, dar din respect pentru aceasta, din teama de a nu o pierde, și până la urmă din iubire, nu-i spune. Pentru un astfel de bărbat, pentru cuplu, minciuna este o realitate mai importantă decât adevărul. Minciuna este adevărul lui", explică Feldman.

În toamna 2009 am cules, vorba vine, că mai mult am mâncat, prima recoltă a viilor de la Aliman, din județul Constanța. În toamna 2010 am revenit la locul faptei, să vedem ce s-a întâmplat cu strugurii de atunci, vreo 60 de tone. Ei, păi s-a cam întâmplat... **Alira**. Primul vin „ridicat" din podgoria Aliman.

text Liliana Petruș
foto Octavian Tibăr

Alira by WineRo

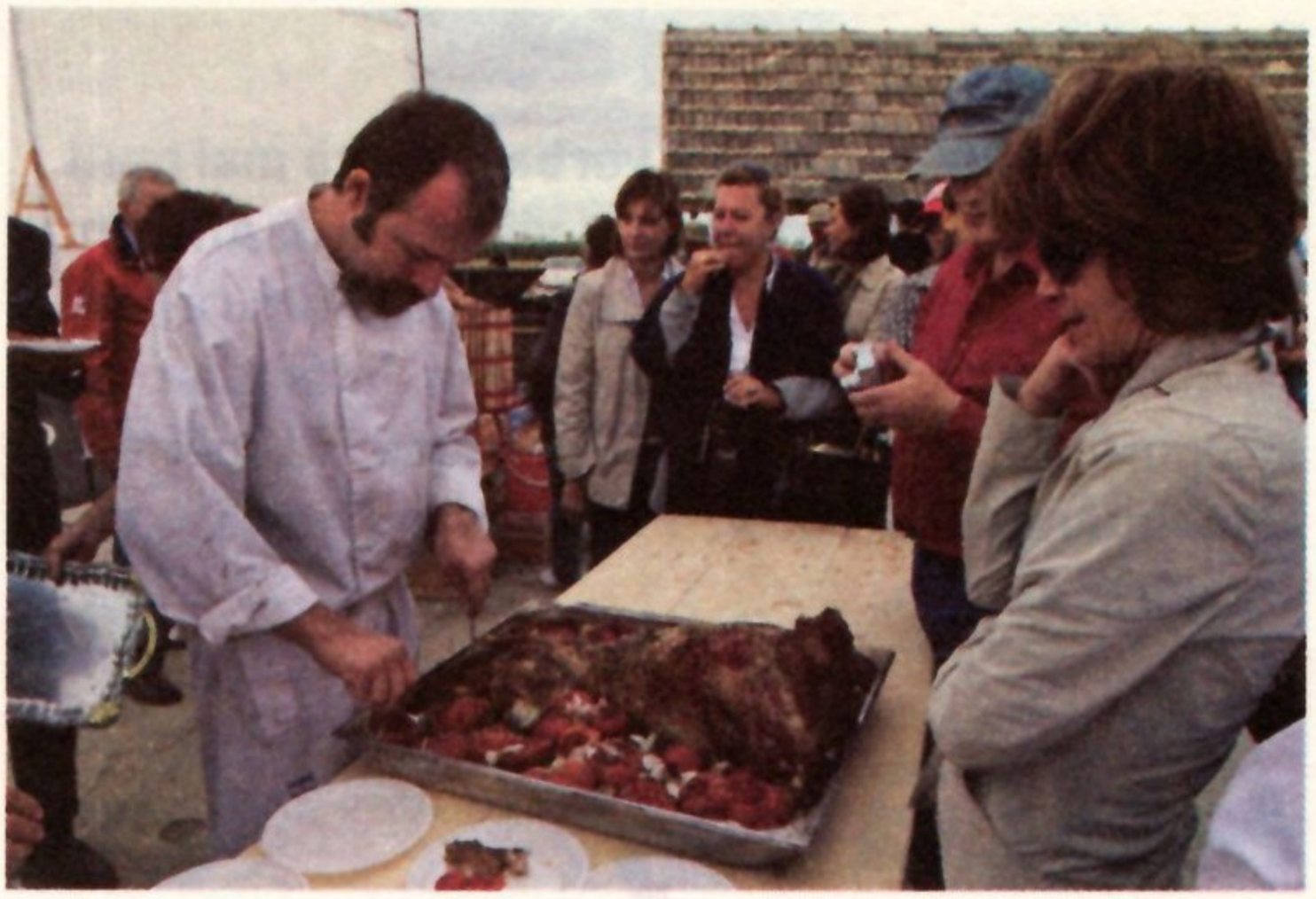

Lansarea primului vin românesc din portofoliul *WineRo* a avut un slogan pe măsură: *Îți place Enira? Descoperă ALIRA!* Și l-am tot descoperit, în pahare personalizate, încercând să-i facem o *schiță de portret*, cum se obișnuiește la degustări. Eu nu pot să vă spun mare lucru, nu sunt profesionistă. Știu doar că-mi place și că l-aș alege pentru o seară între prieteni. În schimb,

Intrarea în horă a vinului „Alira" a fost însoțită de pâine proaspăt scoasă din cuptor și de berbecuți rumeni.

am tras cu urechea la comentariile degustătorilor autorizați. Cică e un „*Merlot* prietenos, intens, fructuos și amplu, frumos baricat și căruia nu i-ar strica o învechire la sticlă, câteva luni, ca să arate cu adevărat ce are". O descriere *din interior*, chiar dacă poate fi bănuită de subiectivism, este binevenită: „*Alira Merlot 2009* are personalitate, corpolență, fructozitate și, cel mai impor-

„Merlot Alira 2009" este disponibil pe piața românească începând cu luna noiembrie, într-o ediție limitată de 45.000 de sticle, la prețul de 42 lei.

tant, este un vin echilibrat, prietenos, ușor de băut, un vin gândit pentru consumator. Acest produs poate fi încadrat în segmentul superpremium, prin prisma calității, la un preț întâlnit în acest moment la produsele de început al segmentului premium", susține Mark Dworkin, oenologul *WineRo* și creatorul *Alira*.

Primul vin de la Aliman a avut parte de un *botez* de vedetă. În viile pline de rod s-au adunat ambasadori, senatori, ziariști și, evident, degustători. Gazda evenimentului, *WineRo*, a pus la bătaie „râuri" de *Alira*, ajutate de *afluenți* din același neam: *Rose Enira 2009*, *Cabernet Enira 2008*, *Enira 2006* și, bomboana de pe tort, *Enira Reserva 2006*. Bașca must proaspăt, din strugurii acestei toamne, bătuți în picioare de fete, mai mult sau mai puțin fecioare. Tot ca pe vremuri, pâinea a fost făcută în cuptoare de lut, chiar sub ochii noștri. Tot acolo s-au

ABONEAZĂ-TE DIRECT la noua revistă FLACĂRA

Ofertă specială

NUMAI 80 lei

Număr apariții	Cost abonament
10	80 lei
5	40 lei

- Prețul abonamentului rămâne neschimbat indiferent de posibilele creșteri ulterioare ale prețului revistei.
- În prețul abonamentului intră atât revista cât și cartea din colecția Crime Scene, corespunzătoare ediției.
- **La abonamentul pe un an se oferă ca bonus un pachet special: două cărți din colecția Crime Scene (la alegere dintre cele oferite cu edițiile precedente ale revistei Flacăra)**

PRIMII ZECE ABONAȚI primesc romanul "DETECTIV FĂRĂ VOIE" de GEORGE ARION, cel mai bun autor român al genului. *Cu autograf de la autor.*

www.revistaflacara.ro

Toate taxele de expediție sunt suportate de editură

FLACĂRA TALON de ABONARE

Număr apariții: ☐ începând cu luna..... Am achitat cu: ☐mandat poștal ☐cec bancar ☐ordin de plată; nr..... din data.....
Nume..... Prenume..... Localitatea..... Str.....
Nr..... Bl..... Sc..... Ap..... Județ/ Sector..... Cod..... Oficiul Poștal..... Telefon.....

Trimiteți talonul și copia după documentul de plată la **S.C. Publicațiile Flacăra S.A., Piața Presei Libere nr. 1, cod poștal 013701, scteor 1, București, O.P. 33-C.P. 12.** Menționați pe plic: **ABONAMENT**. Cont bancar deschis la **Banca Românească - Filiala Băneasa: RO64BRMA0720072654400000 - RON (lei)**
Pentru România: expediere poștală simplă, imprimat. Vă rugăm să vă asigurați cutia poștală și să o dimensionați corespunzător publicației.
Pentru orice detalii legate de abonamentul Dvs. vă rugăm să ne contactați la tel: +40/ 21/224.60.53 , persoană de contact Camelia Neagu
e-mail: abonamente@publicatiileflacara.ro

Din strugurii călcați în picioare de „zânele" locului a ieșit o bunătate de must, singura concurență serioasă pentru „Alira".

rumenit, la foc mic, berbecuții umpluți cu legume și cuș-cuș, creația bucătarului Răzvan Cruceanu. Sigur că un asemenea ospăț se cerea acompaniat de muzică, mai ales dobrogeană. Dar și de discuții aprinse despre soarta vinului românesc, în vremuri de criză. La acest capitol, *WineRo* nu prea are a se plânge. Din 2006, de la înființare, compania a făcut în România investiții de peste 2,5 milioane euro. În podgoria Aliman, pe o suprafață de 80 de hectare, au fost cultivate soiurile *Fetească Neagră*, *Merlot* și *Cabernet Sauvignon*. Ghenadie Bobeică, administratorul *WineRo*, ne-a sugerat să vizităm și crama de vinificație din comuna Rasova, un proiect în valoare de 4,7 milioane euro, proaspăt finanțat din fonduri UE.

Mulțumim de invitație, când mai avem drum prin Dobrogea sigur că ne oprim și la cramă.

DIVERTISMENT

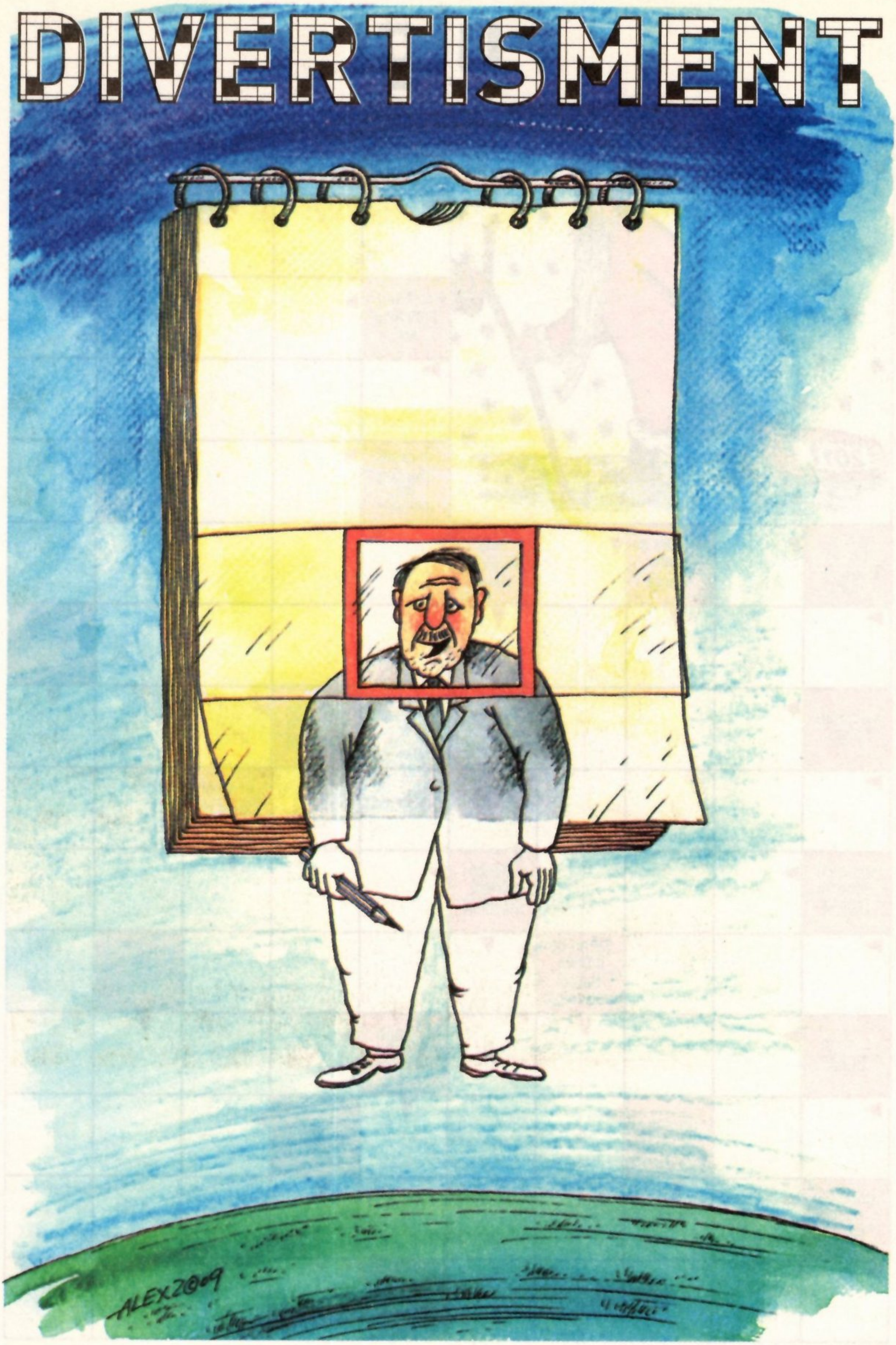

Fulgi

Țesătură de mătase / A împovăra cu ipoteci

Plantă de nutreț / Inferior mitropolitului

Pe nume și...

Piatră semiprețioasă / Acri

În casă! / Ștergere din memorie

Slută

Avare (fam.) / Cutremurător

Aplecați de spate / Alianțe

Suiș / Produs lactat

Plantație de struguri

Înștiințare / Cleștar

Lipici la cizmărie / Fricoasă

În stoc! / Desiș de stuf

Bătut cu ciocanul / Delicat

Plantă tânără / Machiaje

Semn de înțeles / Semn matematic

A o lua la fugă (fam.)

Cioban / Dună!

Mașină mică / În prag!

Garanție / În plan!

Tâlhar (pop.) / În zbor!

Condamnabili / Fidele

Axă cu roți

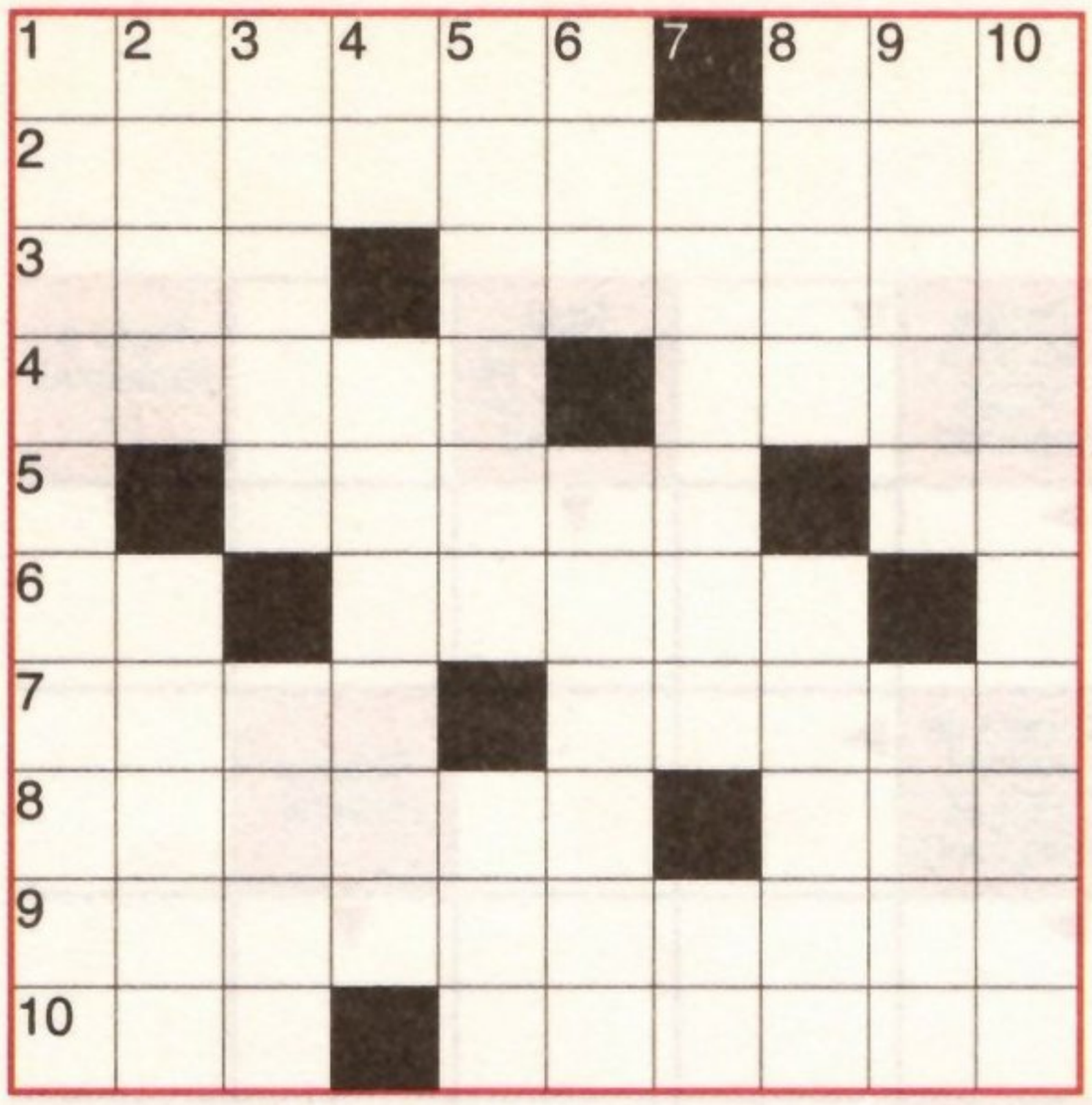

BREVIAR

ORIZONTAL: 1) Vitejească – Animal de pradă care atacă oile. **2)** Mestecare fără a mușca cu dinții. **3)** Unitate de informație – Care ține de spate. **4)** Partea superioară a capitelului unei coloane – Joc sportiv cu bâte. **5)** Reprodus dintr-o carte – Patru roman. **6)** Capete de gang! – Papuc de casă. **7)** Animal domestic rumegător – La domiciliu. **8)** Portmantou – Vrăjitor. **9)** Care au o comportare rațională. **10)** A se ivi – Instituție de cultură.

VERTICAL: 1) Interdicții comerciale. **2)** Cal cu păr roșcat sau brun – Celulă sexuală. **3)** Tovarăș în mină – Pui de capră. **4)** În lift! – Tip de tunsoare scurtă bărbătească. **5)** Ochi cu formă alungită și subțiată spre tâmple (pl.) – Frânghie de care sunt suspendate cârligele carmacelor. **6)** Vorbă la telefon – Presat. **7)** Legat de dragoste – Bune la berărie! **8)** Fug din calea pericolelor – Șemineu. **9)** Cavaleriști mercenari – Parte a spinării din jurul regiunii lombare. **10)** Flecar.

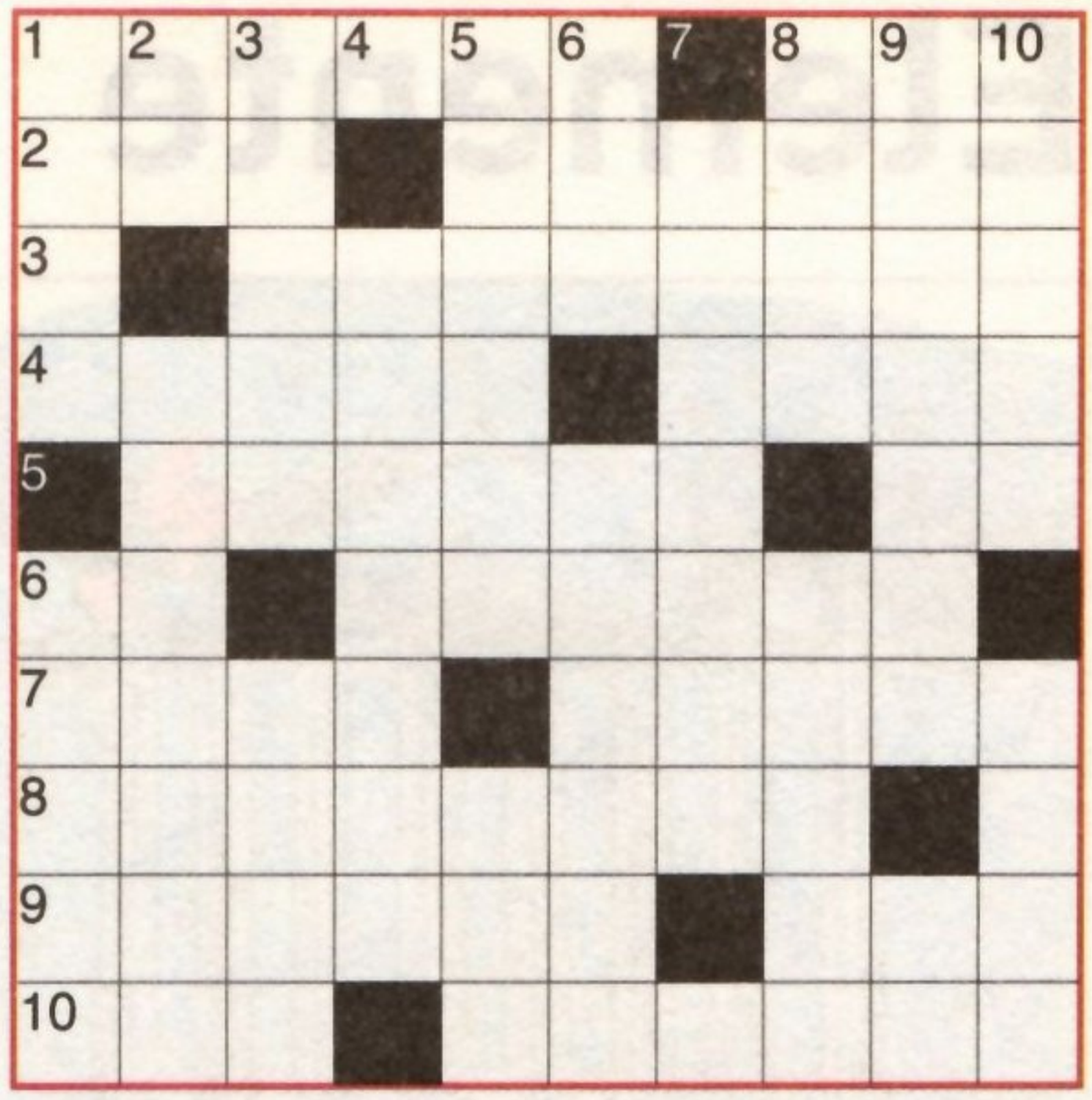

CONVENȚII

ORIZONTAL: 1) Vârtej de aer – Lichidul vieții. **2)** Care apare din când în când – Ilicit. **3)** Utilizare. **4)** Cow-boy autohtoni – Se spune că… **5)** Istorioară hazlie – Perioadă de 12 luni. **6)** Sete! – Moment oportun. **7)** Instrument de măsurare a timpului – Plantă decorativă agățătoare. **8)** Rumegător sprinten din țările calde. **9)** Persoană care umblă pe jos – Conductă. **10)** Carte de valoare la joc – Vorbe bătrânești.

VERTICAL: 1) Grupare de mai multe ginți – A ieși din primejdie. **2)** Centru de oraș! – Istovit. **3)** Rămas fără părinți – Lipsit de credință. **4)** Asuprit. **5)** Referitor la fiere – Biletelul tras la noroc. **6)** Introducere pe fir – Animale cu blană prețioasă. **7)** Preparat culinar din felii de mușchi de vițel, înăbușite în sos de vin. **8)** Organe administrative din Țara Românească și Moldova – Listă cu greșeli de tipar. **9)** Locuri pentru staționarea mai îndelungată a autovehiculelor – În aulă! **10)** Dor – Imaculate.

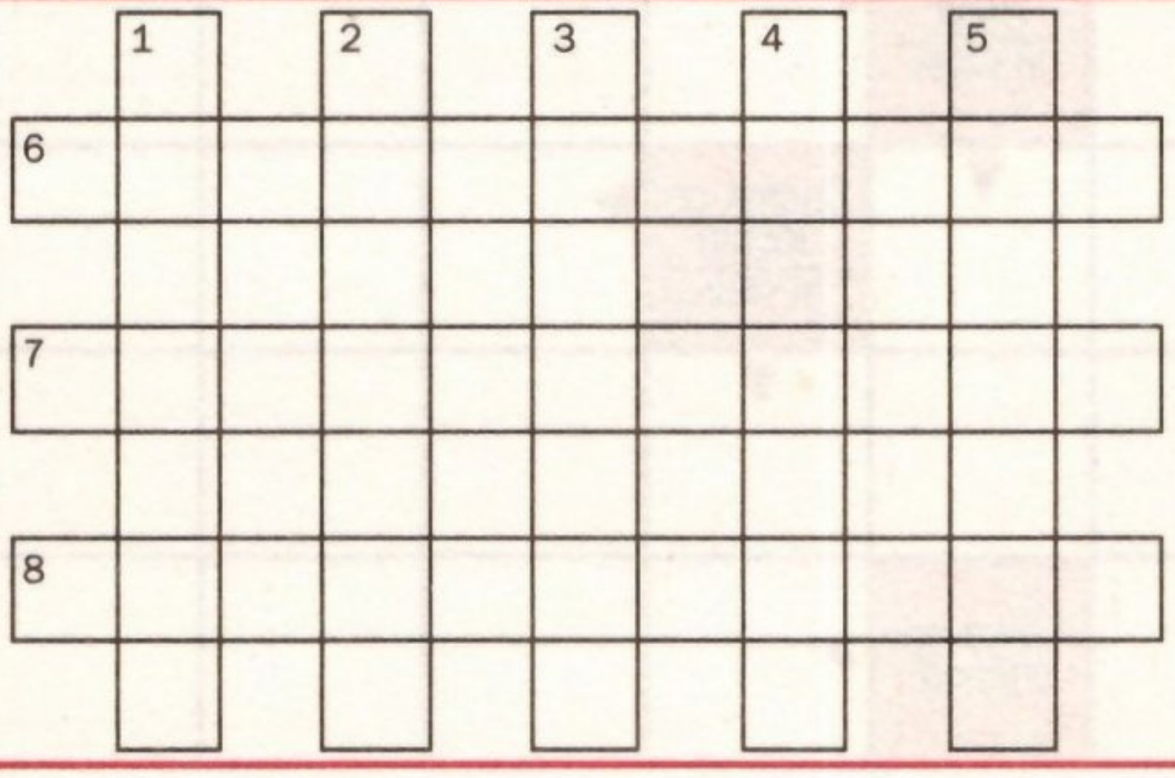

Puncte

1) Monștri fabuloși cu corp de leu, cap de om și aripi de vultur. **2)** Regulă de conduită. **3)** Diavolesc. **4)** Ambiguu. **5)** A face o înșiruire. **6)** Clocotitor (fig.). **7)** Opinii perimate. **8)** Exploatatoare.

Elemente

Pasăre acvatică / Presă manuală

Nes! / Trăiesc pe apă şi pe pământ

Parte a pantalonului

Capete de bucium! / Băutură energizantă

Ratarea acţiunii

Placă circulară / Pietre galbene

Manuscrise antice / De la început (muz.)

Infern / Celest

Interdicţie rituală / A cere mâna

Maimuţă antropoidă

Bou tibetan / A creşte

Sancţionări / Aţă

Masculul caprei / Coajă de ou

În temă! / Pus în pericol

Realizator de filme / Plecată

Apropiate de sol

A se da drept... / Simbolizat Cl

Canal la moară / Ba

Hang / În vers!

Corp pe balet! / Osie

Studiat de doctori / În voal!

Astea aduc frig / Amestecător electric

Lipsit de credinţă

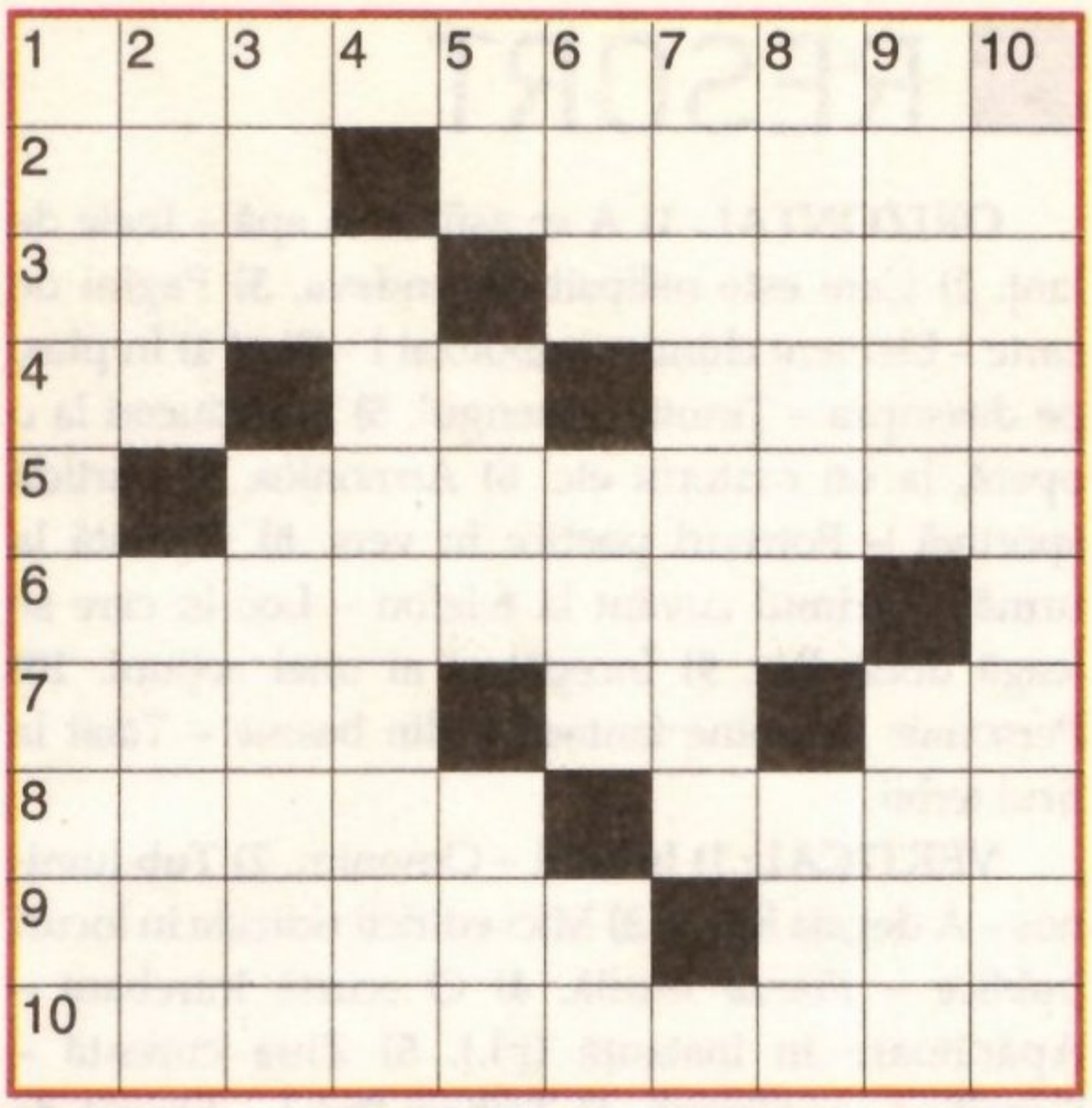

DIFERENȚE

ORIZONTAL: 1) Ineluș-..., numele unui joc de copii. **2)** Plantă furajeră – Ban. **3)** Artist care duce o viață dezordonată – Pui de câine. **4)** Acum! – În rocă! – Piesă de legătură între un piston și o bielă. **5)** Glume nevinovate. **6)** Plini de sentimentalism dulceag. **7)** Din când în când – În agie! – În Cuba! **8)** Schimbat de la domiciliu – Linie pe terenul de sport. **9)** Indiferent – Naș. **10)** Referitor la mijloacele și metodele de tratament.

VERTICAL: 1) Care răspândește un miros plăcut. **2)** Lipsit de bunătate – A izbucni brusc. **3)** Plantație de struguri – Dispozitiv pentru fript carnea deasupra jarului. **4)** Posomorâtă. **5)** Capete de ram! – Circuit integrat – Gen. **6)** Portochelari – Câine cu botul turtit – Scurtă întrebare. **7)** Fiert în aburi. **8)** Neguroși – Întins pe pâine la masă. **9)** Băuturi alcoolice (pop.) – A alunga păsările. **10)** Măscărici la circ.

DIVIZII

ORIZONTAL: 1) Care învrăjbește. **2)** Mediul radiofonic (fig.) – Otomane. **3)** Cântat din gură – Arenă de box. **4)** Câmpiile raiului în credința vechilor greci – Grăsime animală. **5)** Cule! – Căruia i s-a pus ziua exactă. **6)** Specific pisicilor – Termen de comparație. **7)** Punct la capetele axei de rotație a Pământului – Care cheltuiește cu cumpătare. **8)** Indian din Texas – Nedrepte (livr.). **9)** A vorbi cu tonul ridicat – Hang. **10)** Ansamblul dotărilor militare.

VERTICAL: 1) Tratare cu un reactiv chimic a unui film fotografic. **2)** Podoabe din țesătură – Lipsit de transparență. **3)** Superioare unităților – Lumină puternică la fotografiere. **4)** Trase cu plugul pe câmp – A cunoaște. **5)** Fidele – În pipă! **6)** Nete! – Conformi cu morala. **7)** Metal galben prețios – Lipsit de identitate. **8)** Mohorât – Firide. **9)** Mine de sare – Gogoașă. **10)** Ansamblu de reguli.

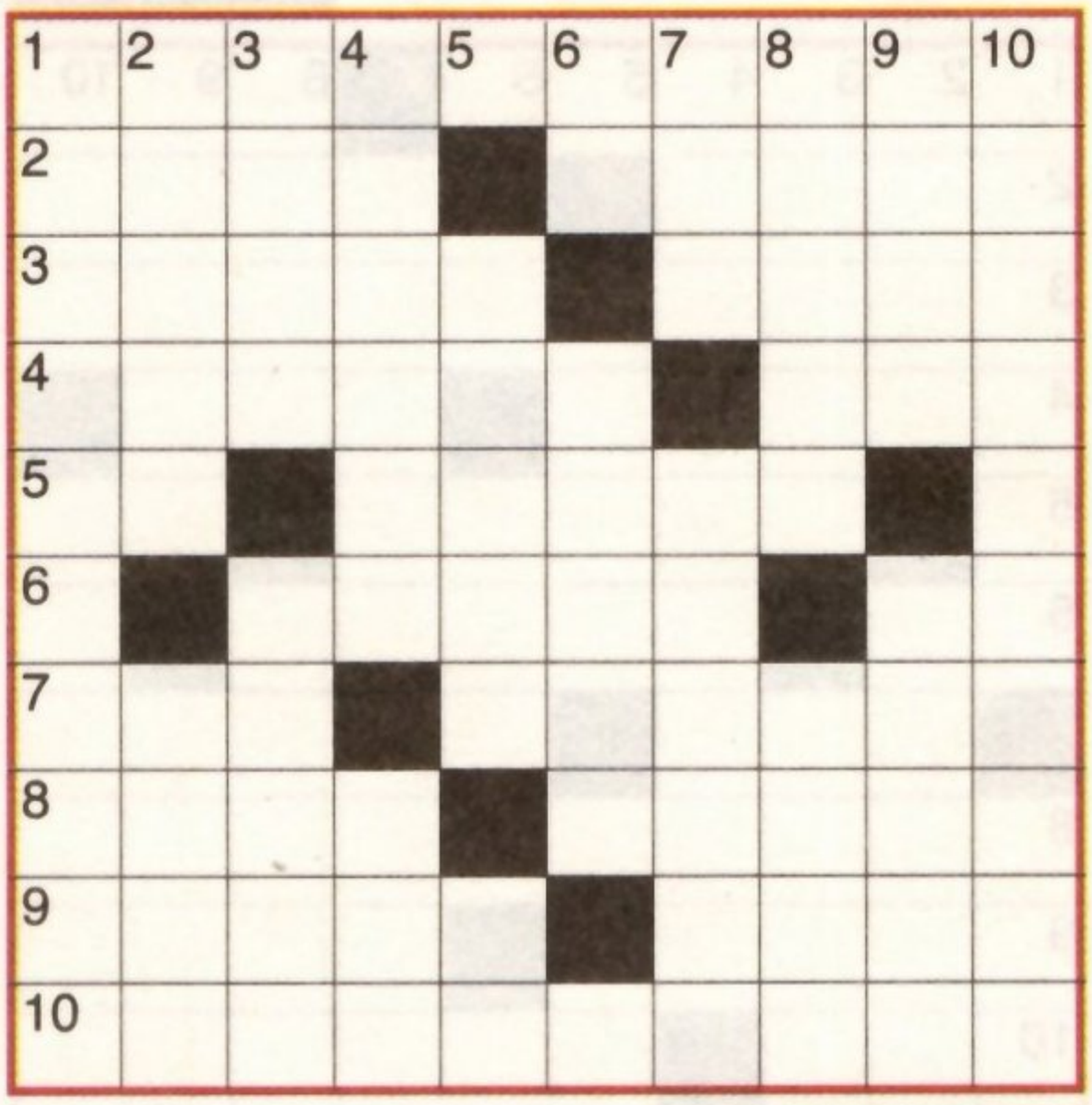

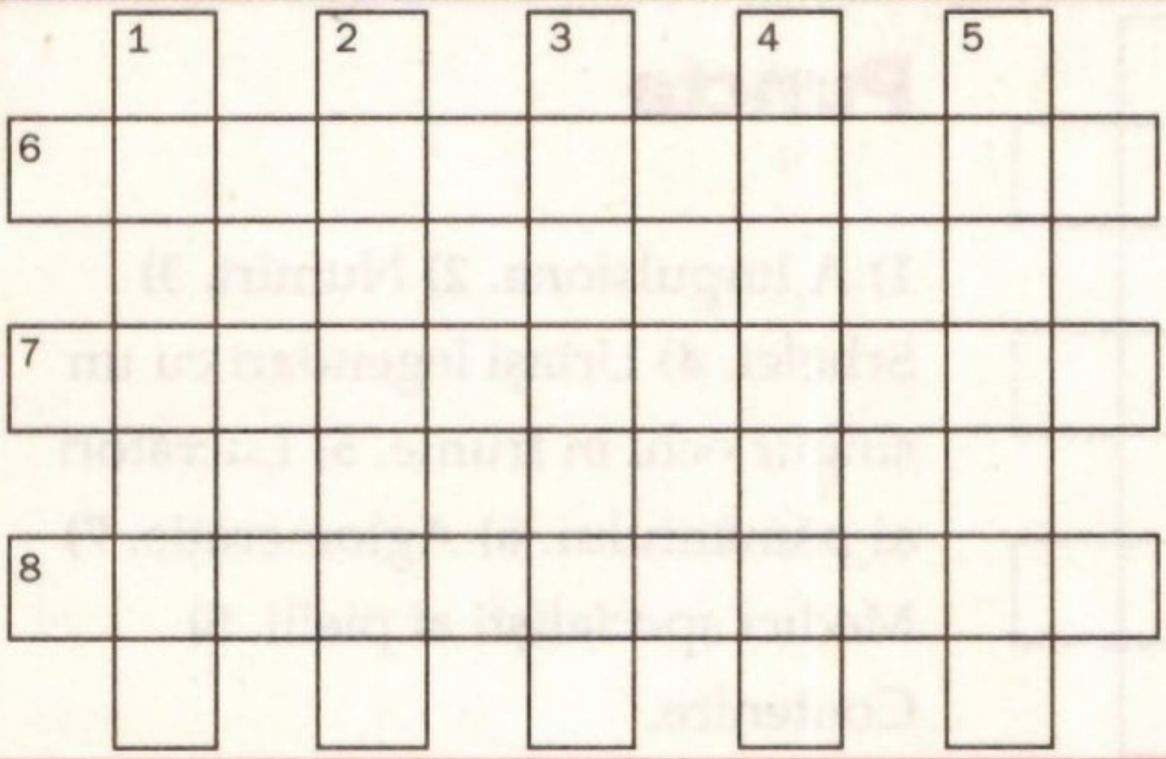

Puncte

1) Unele mai presus de toate. **2)** A face diferența. **3)** Îmbrăcare pentru sărbătoare. **4)** A fi pe moarte. **5)** Arcuri de sârmă la canapele. **6)** Arme ale băștinașilor din Australia. **7)** Vase pentru botez. **8)** Fixare.

LIMITE

ORIZONTAL: 1) Grăsime din cavitatea abdominală a unui porc – Trimis cu veşti. **2)** Vas de mare capacitate – Pahare speciale de bere. **3)** Cochetării exagerate. **4)** Creastă de munte sau de deal – Treacă-meargă… **5)** Câini de talie mică, cu păr pufos – Cută la pantaloni! **6)** Bine! – A atașa. **7)** Strigătul broaștei – Obiecte puse pe un fir. **8)** Titanici. **9)** A uita în mod intenționat – Monedă din Iran. **10)** Arc de canapea – Reacții emoționale puternice.

VERTICAL: 1) Lipsit de pudoare – Vechiul german. **2)** Priză cu protecție la pământ – Înțelesuri adânci, ascunse. **3)** Carte cu hărți geografice – Care se mișcă ușor și repede. **4)** Care nu este mulțumit. **5)** Frumos (reg.) – Zăpadă. **6)** Strigăt la plugușor – Probă de cunoștințe. **7)** Sufocare. **8)** A se coagula – Os deasupra copitelor la vite, folosit într-un joc de copii. **9)** Pește mic, alb-argintiu, din apele dulci – Termen de limitare. **10)** Banii noștri – Luturi.

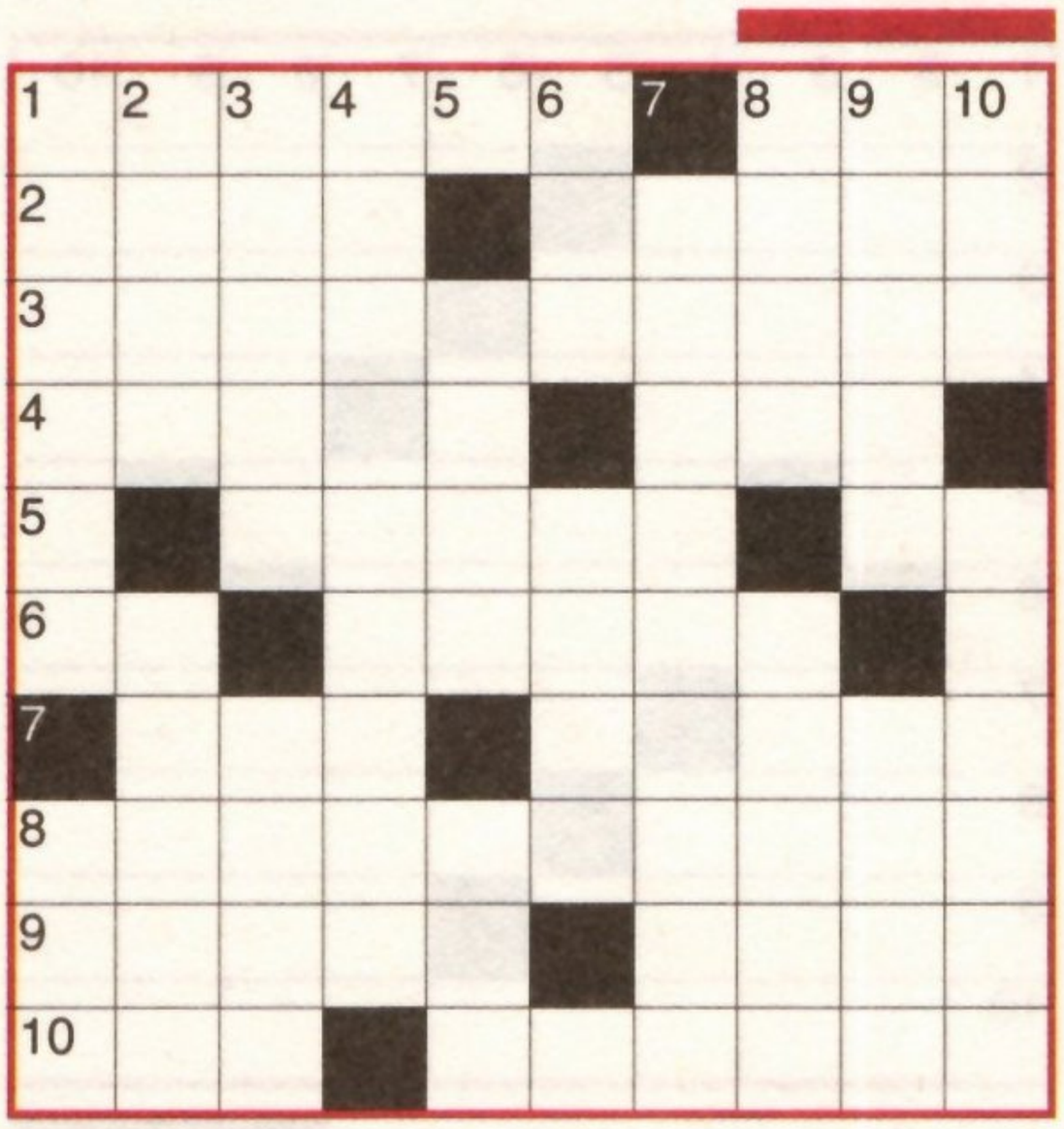

RESORT

ORIZONTAL: 1) A se asfixia în apă – Inele de lanț. **2)** Care este nelipsit de undeva. **3)** Pagini de carte – Element chimic simbolizat I – Bice! **4)** În plus, pe deasupra – Ținută ca hangul. **5)** Introduceri la o operă, la un oratoriu etc. **6)** Armonios. **7)** Partidă sportivă – Potriviri poetice în vers. **8)** Așezată la urmă! – Primul cuvânt la telefon – Loc în care se leagă două fire. **9)** Începători ai unei acțiuni. **10)** Personaje feminine fantastice din basme – Tăiat la firul ierbii.

VERTICAL: 1) Invalid – Omonim. **2)** Tub luminos – A degaja în aer. **3)** Mici edificii ridicate în locuri publice – Plantă textilă. **4)** O scurtă întrebare – Apărătoare în instanță (pl.). **5)** Ziua curentă – Consilieri municipali. **6)** Tâlhari (înv.) – Strigăt de broască. **7)** Cel care clădește – Simbol al tonei. **8)** În râpă! – Sfielnic. **9)** Scurtă sclipire de lumină – Instalații de măcinat grânele. **10)** Etcetera (presc.) – Care nu a mai fost publicat.

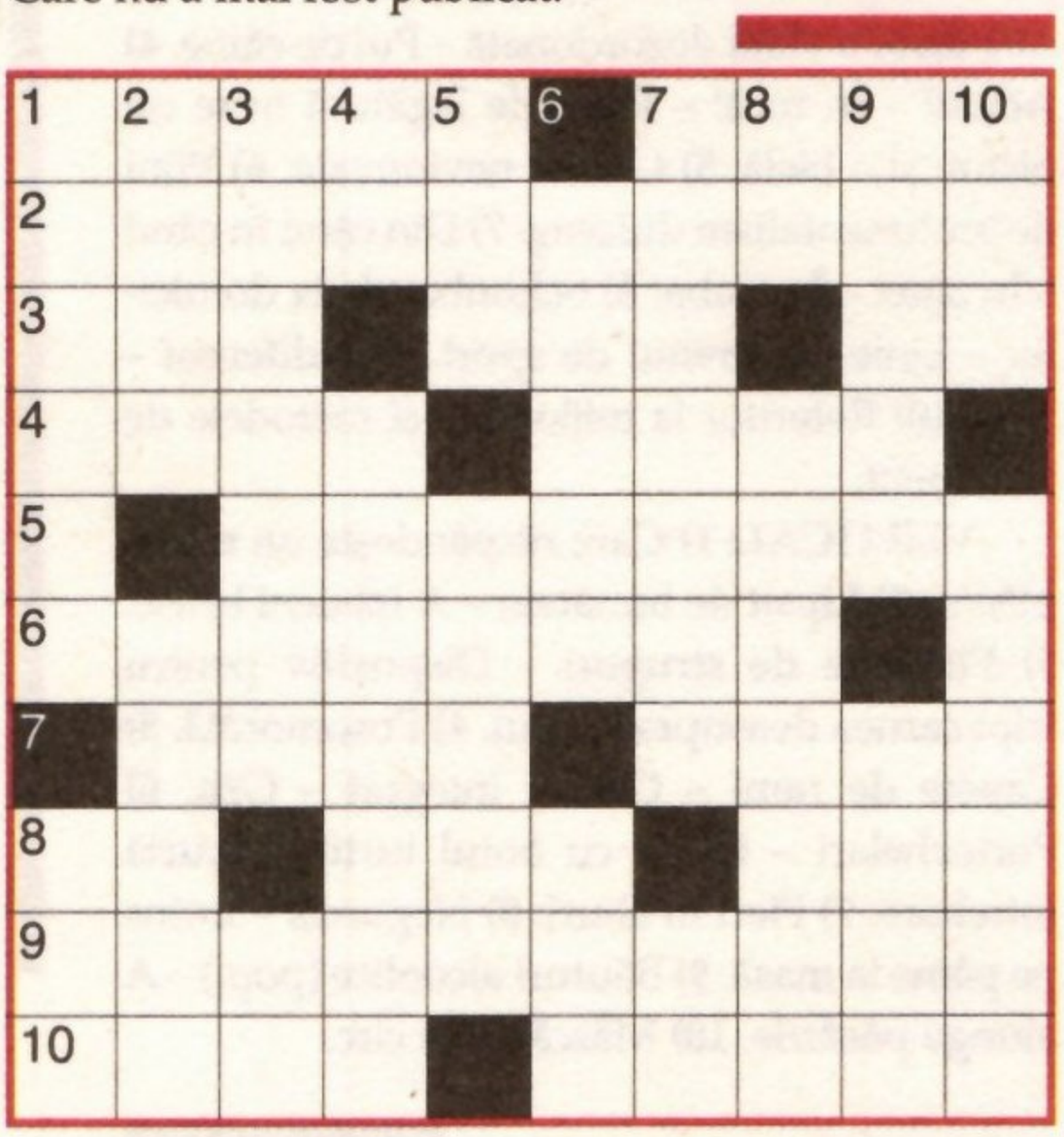

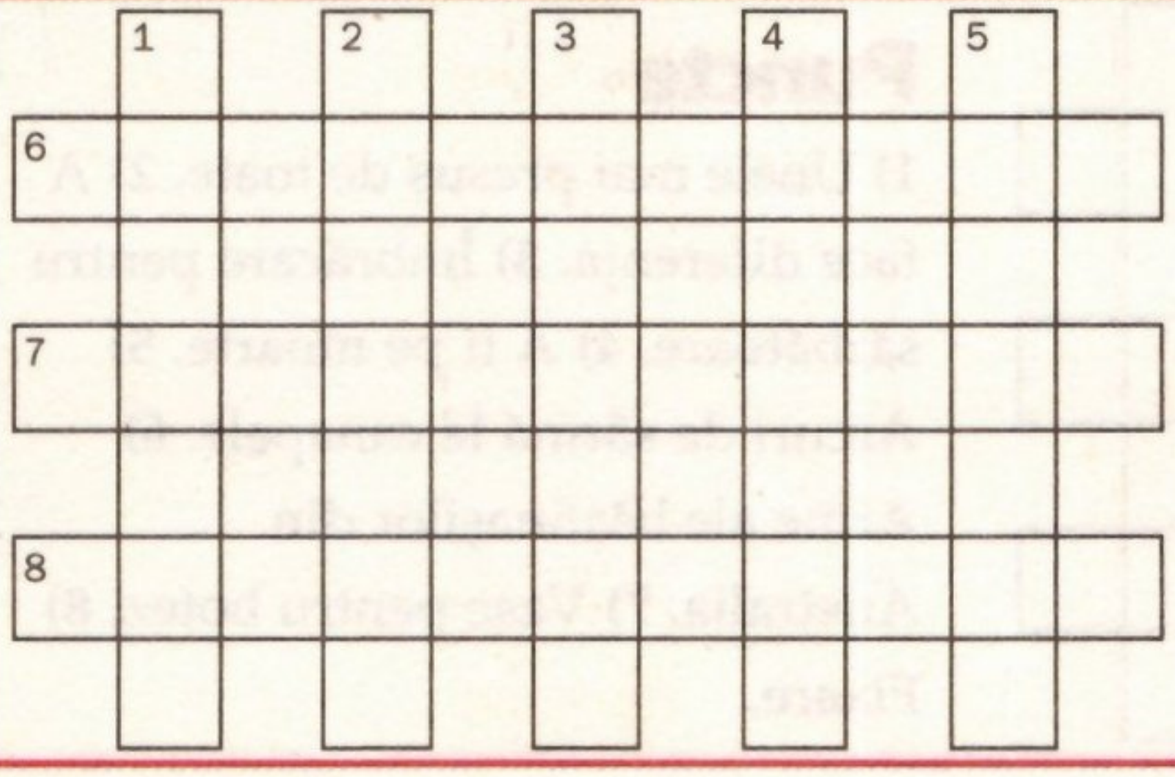

Puncte

1) A impulsiona. **2)** Numiri. **3)** Schelet. **4)** Uriași legendari cu un singur ochi în frunte. **5)** Lucrători ai pământului. **6)** Aglomerație. **7)** Medici specialiști ai pielii. **8)** Contenire.

Pușculiță

Cititoare în palmă / Cochilie de melc

Fruct de brad / Nimic, în expresie

Tunsoare bărbătească scurtă

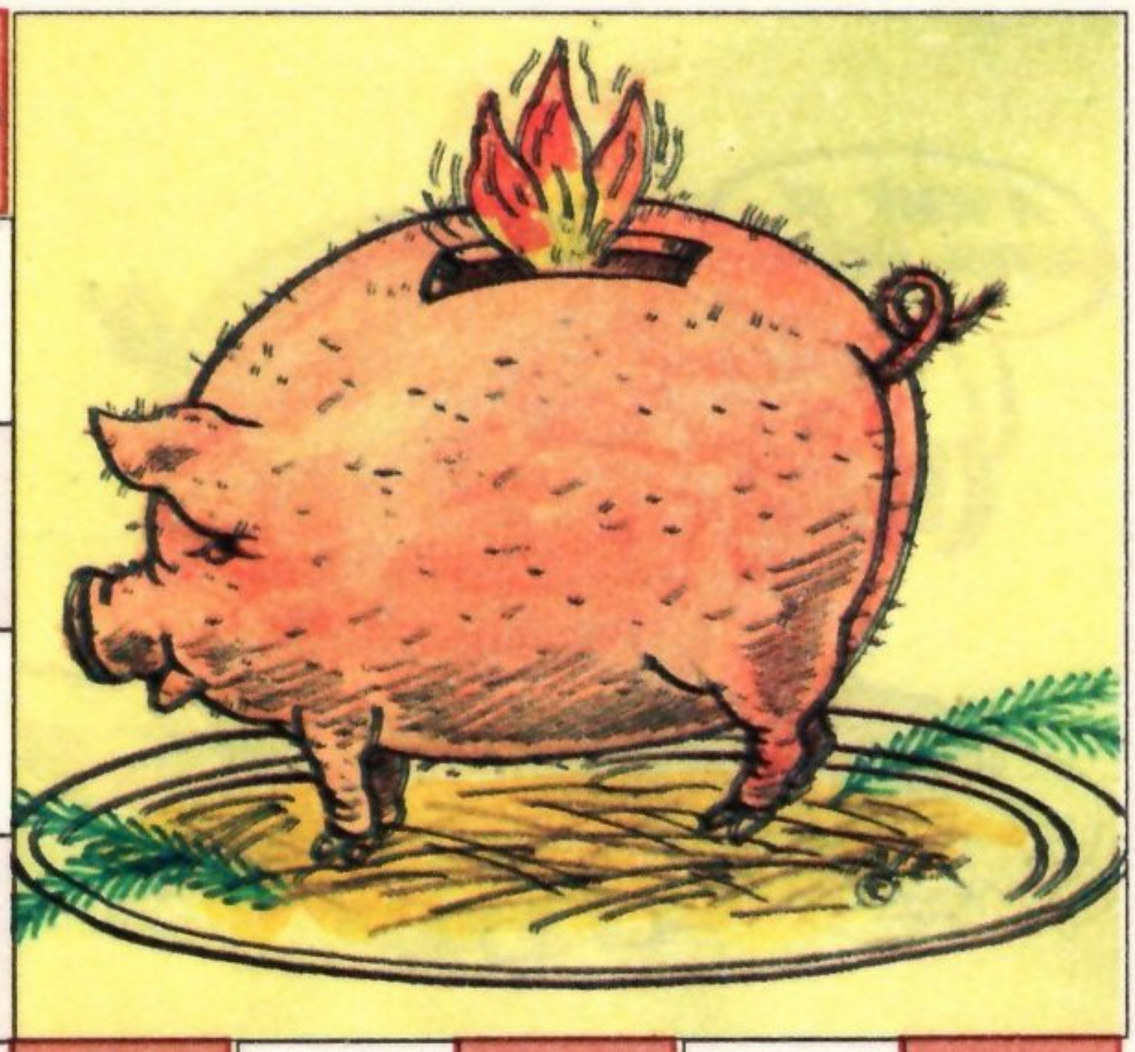

Atomi cu sarcină / Banul dat popii

Dorințe de a face ceva

Ovină / Culme!

Număr pe scurt / A iriga

Biblia mahomedană / Metru cub (presc.)

A clădi / Necaz mare

Unele în care poate sta cineva

Mașină mică / Valuri

Simbolul credinței / Nori la înălțime

Momentul optim / Întrebare

Proiectil de vânătoare / Localuri cu ospătărie

Liniști depline / Opus celui drept

Pretins

Claie / Orătanie (pop.)

În acest loc / Concepție

Gheb în spate! / În voce!

Hotărâri aprobate prin vot / Asia!

Lipitori de fiare / În cioc!

Mișcare înapoi a armei de foc

A mișca greu / Precedă moartea

Cute la fuste!

Stele

Spoitor pe pereţi / Cârpit

Lovitură în minge / Ageri

Pachet cu număr fix de obiecte

Fire la undiţe / Nevăzător

Matur

Termen de limitare / Acră

Înclinată spre ceva / Răcănel

A cunoaşte / Curier

Lacome / Ofiţeri otomani

A apuca / Alcoolic

Poate fi ales / Poezie de laudă

Uimitor

Zile romane / Mersul în apă

Teu! / Cavalerist mercenar

Aci / Laudă exagerată

Avantaj la cărţi / Derivat al amoniacului

Scândurele la fractură

Nicovală (pop.) / În pocal!

Avansaţi la serviciu / Ba

Gest reflex / Praf pe margini!

Clar / Precum

Preferat de Popey Marinarul / Noroc

În bloc!

Isteţ

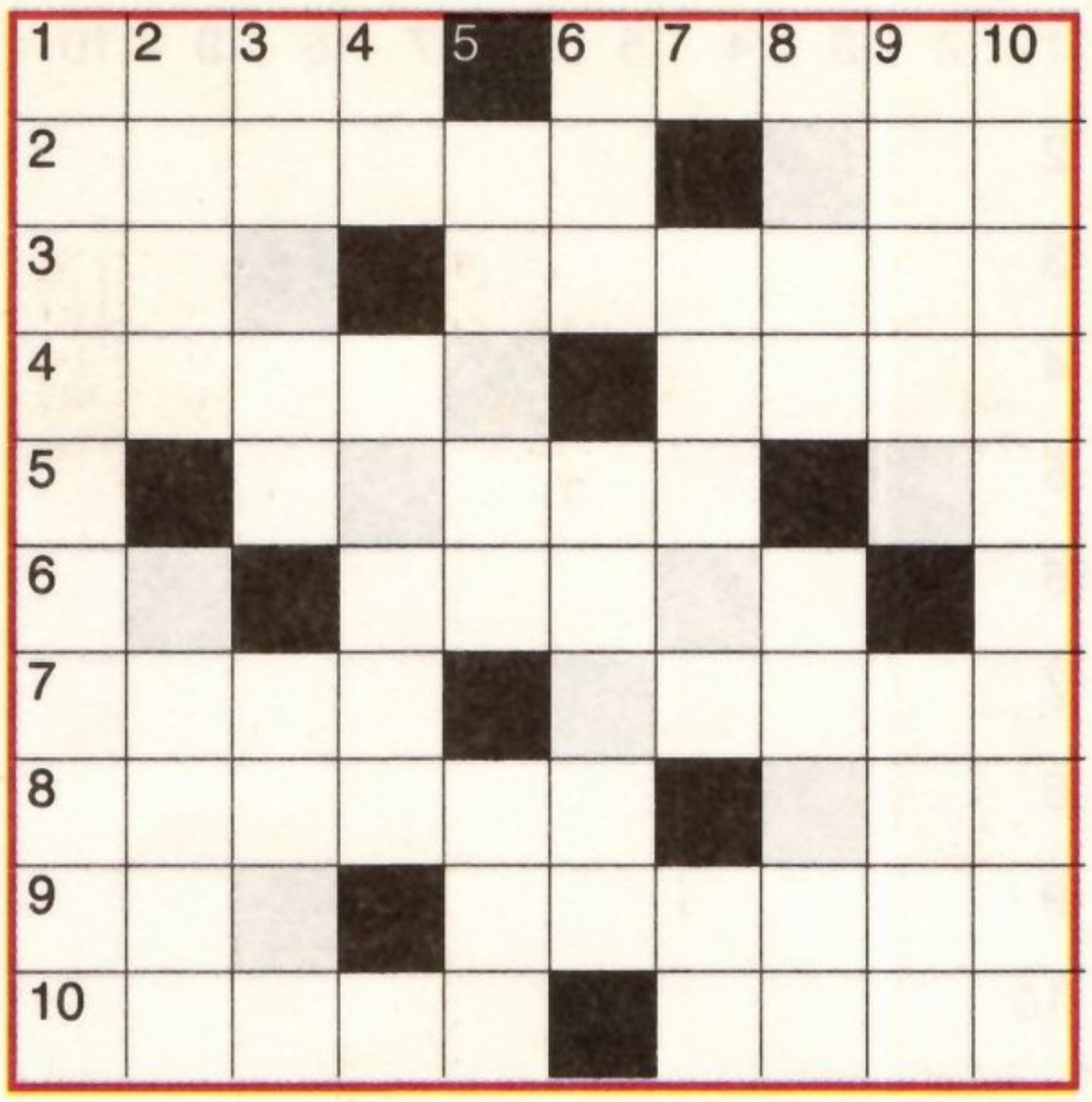

EXCEPȚII

ORIZONTAL: 1) Crustaceu marin cu zece picioare – A primi în mod ospitalier. **2)** Zelos – Lipsit de transparență. **3)** Epocă geologică – Jocuri ale minții. **4)** Prins cu clei – Cavalerist mercenar. **5)** Plecați cu vicleimul – Cuve! **6)** Numai unu' și unu'! – Eliptici. **7)** Pășune – A curăța hainele de praf sau de scame. **8)** Excesiv de calzi – Cântec național. **9)** Semnul înmulțirii – Care stă jos. **10)** Zbârcit pe piele – Cadre de tablouri.

VERTICAL: 1) Risipitor cu banii. **2)** Aflați la distanță unii de alții – Lichide intercelulare. **3)** Negri (pop.) – Sol lipsit de apă. **4)** Bazin gol! – A consuma făcând risipă. **5)** Sfârșit (înv.) – Drojdie de cafea. **6)** Măsura lui Cuza – Dovadă scrisă (înv.). **7)** Cărbune de pământ (pl.) – Centru de cerc! **8)** Persoană care se străduiește să egaleze pe cineva – A luci în culori. **9)** Obicei prost – Preot musulman. **10)** Unele care merg din loc în loc cu serviciul.

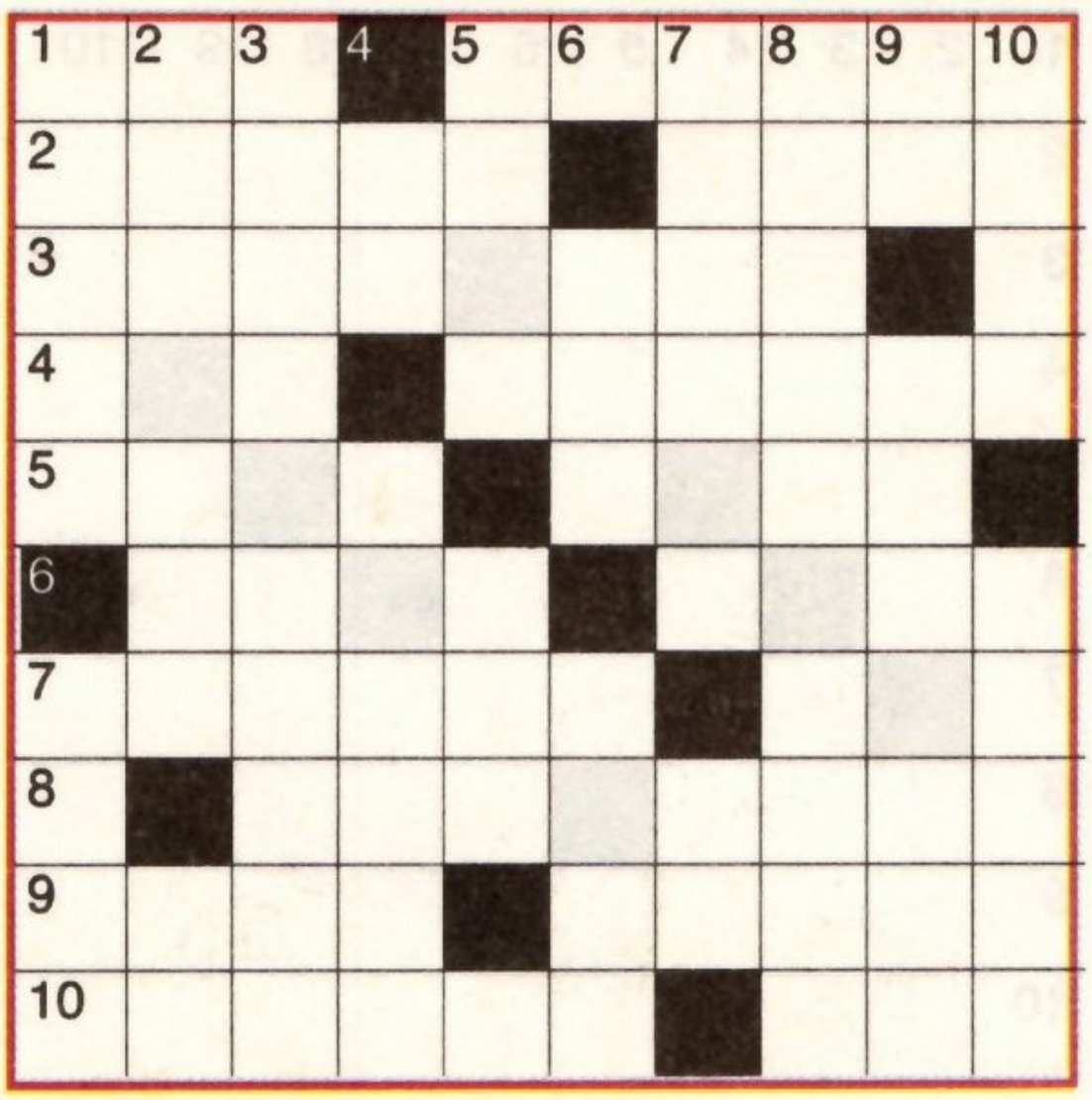

FRONDĂ

ORIZONTAL: 1) Băutură alcoolică tare cu adaos de esență și colorată cu caramel – A mesteca un aliment în gură cu greutate. **2)** A îndepărta părul de pe piele – Sol extrem de uscat. **3)** Care vorbesc foarte mult. **4)** Acela – Care nu este uniform. **5)** Păstăi – Imitație de marmură. **6)** Nași (pop.) – Zeul grec al iubirii. **7)** Sportivi care fug pe pistă – Banul dat popii. **8)** Băutură răcoritoare din suc de portocale. **9)** Rămășiță din ceva – Hornar. **10)** Știința medicală care studiază mijloacele de ocrotire a sănătății omului – Etcetera (presc.).

VERTICAL: 1) Stat guvernat de un monarh – A sufla cu metal galben prețios. **2)** Abundent (livr.) – În orice lege! **3)** Supranaturali. **4)** A șasea notă muzicală – Aflate în nemișcare. **5)** A se înnoroi – Fir de urzeală. **6)** Un om oarecare – În plus, pe deasupra. **7)** Cârpe de spălat – Început de joc! **8)** Unele care pierd repede căldura. **9)** Hain la inimă! – Înstrunat. **10)** Zeu păgân – Pasăre de baltă.

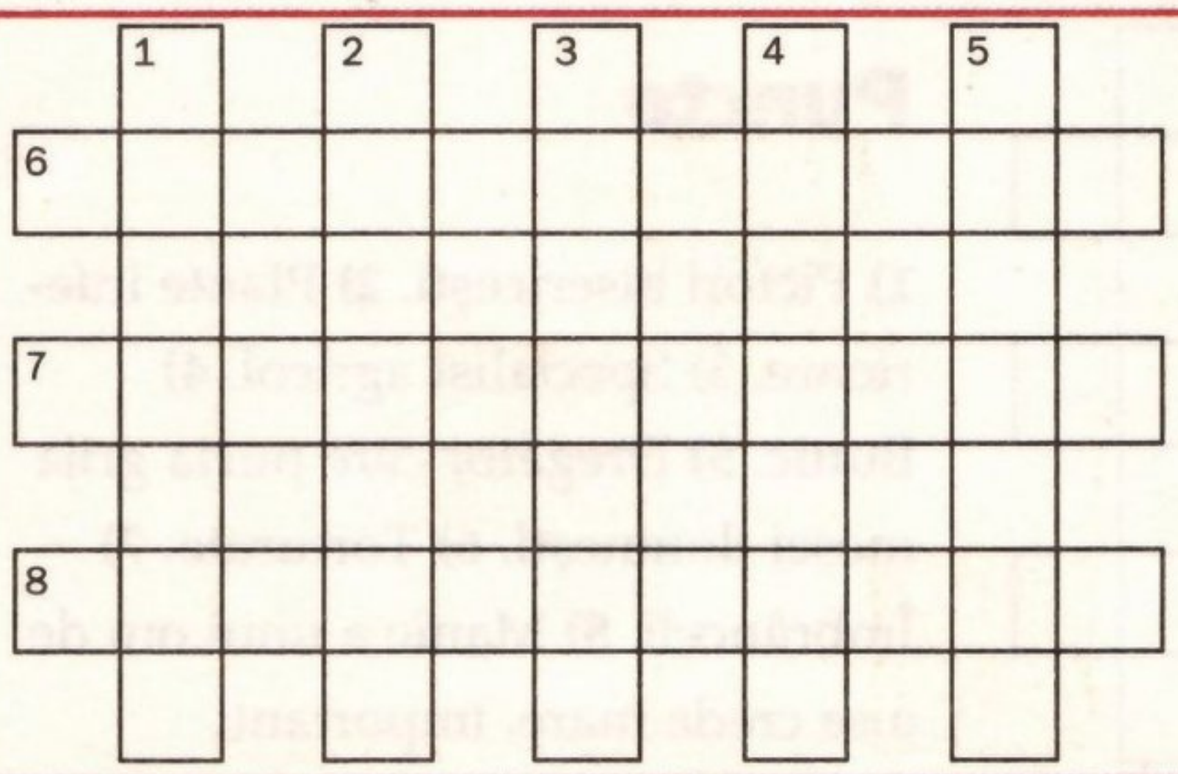

Puncte

1) Degajare de miros urât. **2)** A se zbengui. **3)** Element arhitectonic deasupra intrării unei clădiri. **4)** Purtător de… fustă. **5)** Cel care achită prețul. **6)** A da afară din școală. **7)** Blândețe. **8)** Megalomanie.

DIVERTISMENT

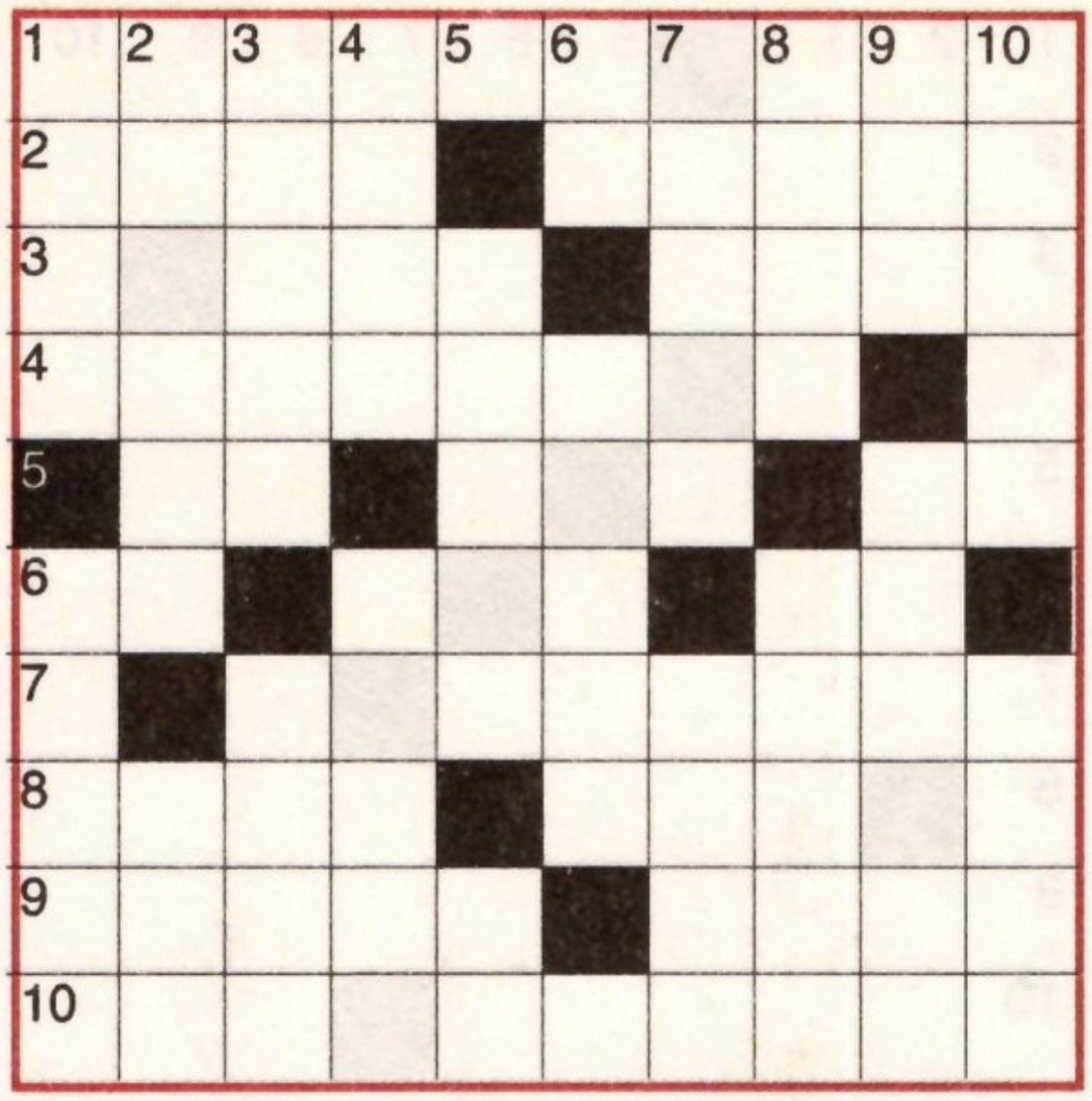

SIMBOLURI

ORIZONTAL: 1) Înavuțite. **2)** Ochi de lanț (var.) – Popă. **3)** Vânt ușor care suflă regulat la malul mării (pl.) – Vechiul grec. **4)** Agerime. **5)** În lăzi! – Încurajare la coridă – Zece! **6)** Seve! – Acela (pop.) – În plic! **7)** Încrețituri ale pielii. **8)** Mitră – A ajunge la o stare de liniște. **9)** A hârâi ca un câine – Etaj scund sub acoperiș. **10)** Una care vădește lipsă de inteligență.

VERTICAL: 1) A lovi cu forță – Care se vinde sau se cumpără la un preț ridicat. **2)** Ticălos – Monarh slav. **3)** Lumină puternică la aparatul de fotografiat – Cifră nulă. **4)** Zone verzi în deșert – Cal nărăvaș. **5)** Podoabă alcătuită dintr-o fâșie de lână sau de mătase – Ieșit din spital! **6)** Ape! – Una care provoacă râsul. **7)** Semn diacritic format din două puncte (pl.) – Clică. **8)** Zânele nopții – Geamănă cu alta. **9)** Mijlocul acțiunii – Cotidian. **10)** Legat de popor – Uite! (pop.).

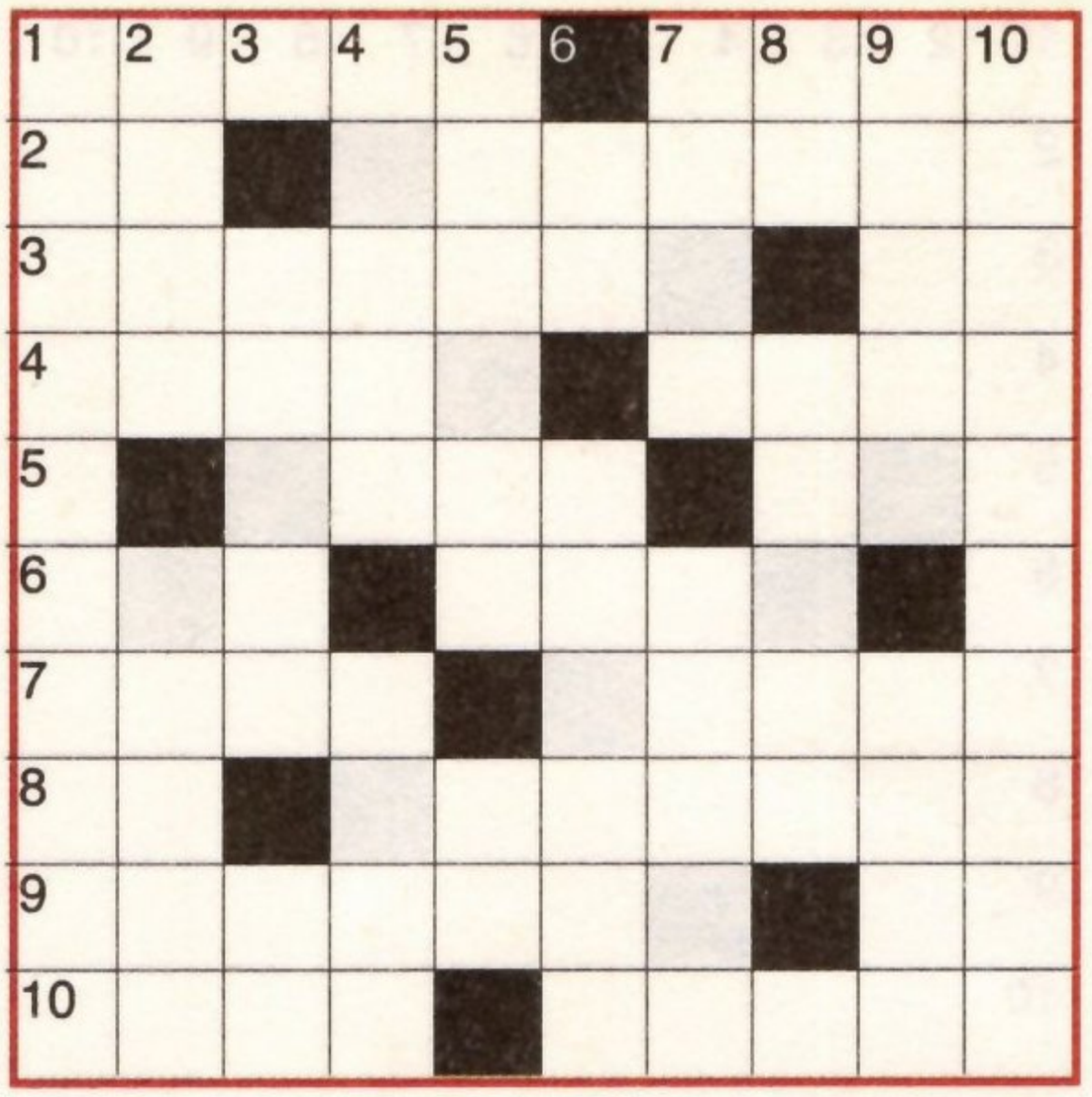

VITRINĂ

ORIZONTAL: 1) Pantof de casă – Proiectil sferic de plumb pentru vânătoare (var.). **2)** În poză! – Respirații. **3)** Îndulcit cu un lichid obținut din zahăr – În neon! **4)** Lucrători în lut – Sacagiu. **5)** A ridica o clădire – Vorbă la telefon. **6)** Poezii de slavă – Cu gustul berii. **7)** Haine călugărești – Împletitură cu ochiuri din fire textile. **8)** Ținute în beci! – Instituții cu scopuri educative și recreative. **9)** Plante inferioare – În cort! **10)** A geme – Vârstă.

VERTICAL: 1) Morocăneli. **2)** Casă de bătrâni – Getic. **3)** Țăran liber, posesor de pământ – Capete de colan! **4)** Lipsiți de mare greutate – Prefixul egalității. **5)** Avidă de câștig (livr.) – În plen! **6)** A patra notă muzicală – A se remarca. **7)** Nu aceasta – Încărunțit. **8)** A șasea notă muzicală – Mică apă curgătoare. **9)** Imaginar – Material furajer. **10)** Ceartă ușoară pentru nimicuri.

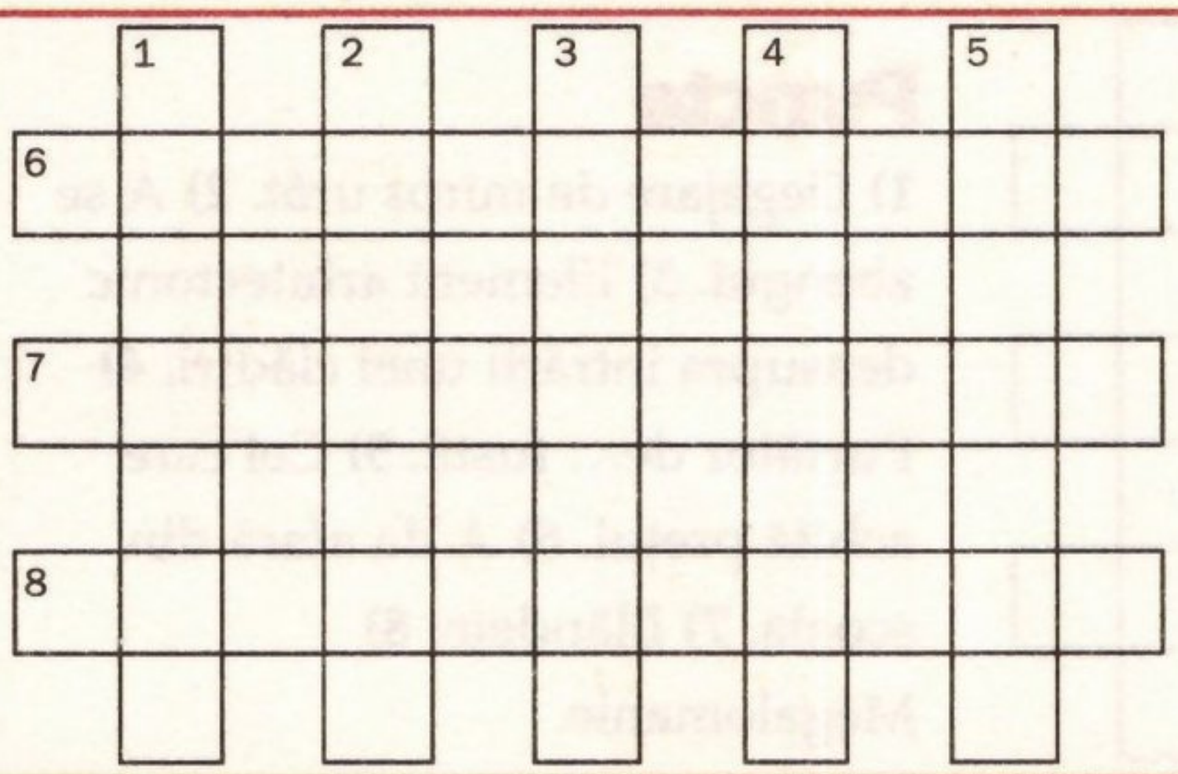

Puncte

1) Pictori bisericești. **2)** Plante inferioare. **3)** Specialist agricol. **4)** Butuc. **5)** Dregător care purta grija mesei domnești. **6)** Torturate. **7)** Îmbrânceli. **8)** Manie a unui om de a se crede mare, important.

Cuplaj

Intensificări / Centrare a piesei

Plantă ornamentală / Asin!

Una care se potriveşte la fix

Auxiliar / Bice!

Ochi de lanţ / A smulge buruienile

Narativ / Ţipăt

Abundenţă / În plus!

Asanări / Cei de acolo

Ţine de calculul matematic

Bei! / Vapoare

Triată / Oriental

Boală de stomac / Italice

Pericol posibil / Notă muzicală

Lipsiţi de miez / Borfaş

Ascuţit la vârf / A bate tare

Colier / Picior de vers

Capete de ram! / Papuc de plajă

Lui însuşi / În seră!

Râşi / În haos!

Bijuterie pe deget / În sobă!

Tei!

Îngreunaţi / Castor

Strop

un imprint al grupurilor **FLACĂRA** și **t...** TRITONIC

crime scene

Ofertă specială!

CS 1 - **Zâmbet ucigaș** - Lisa Sottoline - **5 lei**
CS 2 - **Dansul morții** - Linda Fairstein - **5 lei**
CS 3 - **Filiera grecească** - B. Hrib - **5 lei**
CS 4 - **Crima zen** - Oliver Bottini - **5 lei**
CS 5 - **În gura presei** - Robert B. Parker - **5 lei**
CS 6 - **Sunetele morții** - Alex Mihalcea - **5 lei**
CS 7 - **Atac în bibliotecă** - George Arion - **5 lei**
CS 8 - **Masca Morții Roșii** - Edgar A. Poe - **5 lei**
CS 9 - **Câinele din Baskerville** - Sir Arthur Conan Doyle - **5 lei**
CS 10 - **Spada** - Bogdan Teodorescu - **5 lei**
CS 11 - **Atingerea Sultanului** - Hakan Yel - **5 lei**
CS 13 - **Dreptate fără lege** - Edgar Wallace - **5 lei**
CS 14 - **Crima Lordului Savile...** - Oscar Wilde - **5 lei**
CS 15 - **Indicii anatomice** - Oana Stoica Mujea - **15 lei**
CS 16 - **Ziua Lupului** - Carlo Lucarelli - **5 lei**
CS 17 - **Casa secretă** - Edgar Wallace - **5 lei**
CS 18 - **Plăceri nevinovate** - VT Morogan - **15 lei**
CS 19 - **Fabrica de păcate** - Richard Aleas - **15 lei**
CS 20 - **Consiliul justiției** - Edgar Wallace - **5 lei**
CS 21 - **Cameleonul** - George Arion - **5 lei**
CS 22 - **Pactul roșu** - Olivier Descosse - **20 lei**
CS 23 - **Final Exit** - Richard Aleas - **5 lei**
CS 24 - **Parfumul văduvei negre** - Oana Stoica Mujea - **5 lei**
CS 25 - **Strada șobolanilor** - François Forestier - **5 lei**
CS 26 - **Hoții de timp** - Ivona Boitan - **5 lei**
CS 27 - **Almost Blue** - Carlo Lucarelli - **5 lei**
CS 28 - **Justițiarii din Cordoba** - Edgar Wallace - **9,9 lei**
CS 29 - **Asasin la feminin** - Monica Ramirez - **25 lei**
CS 30 - **Greuceanu, roman (cu un) polițist** - Stelian Țurlea - **9,9 lei**
CS 31 - **Crima de la jubileu** - Lucia Verona - **9,9 lei**
CS 32 - **Legea celor patru justițiari** - Edgar Wallace - **9,9 lei**
CS 31 - **Necuratul din Colga** - George Arion - **15 lei**

Comanda minimă 15 lei.
Taxele poștale sunt suportate de editură.

TALON DE COMANDĂ
(cu plata ramburs)

cod carte

Nume ..... prenume ..... localitatea .....
..... strada ..... nr. ..... bloc ..... sc. .....
ap. ..... judeţ/sector ..... cod ..... telefon .....
Trimiteţi talonul la: **S.C. Publicaţiile Flacăra S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, cod poştal 013701, sector 1, Bucureşti, O.P. 33, C.P. 12.** Menţionaţi pe plic: **CRIME SCENE.**
Pentru orice detalii legate de comanda dumneavoastră vă rugăm să ne contactaţi la 004/021/224.60.53, persoană de contact: Camelia Neagu, e-mail: abonamente@publicatiileflacara.ro Ofertă valabilă până la 28.02.2011 data poştei.

TALON DE COMANDĂ

Doresc să comand romanul *Box 21* de Roslund & Hellström la prețul de 25 lei

Nume | Prenume | CNP
Strada | Nr. | Bloc | Scara | Ap. | Sector/Județ
Cod poștal | Localitate | Număr telefon

Talonul completat se trimite la S.C. Publicațiile Flacăra SA, Piața Presei Libere nr. 1, cod poștal 013701, până la 28.02.2011 data poștei.
Datele dv. personale vor fi folosite de Publicațiile Flacăra SA numai in scopul declarat al acestui talon de comandă.
Publicațiile Flacăra SA se obligă să nu facă publice și să nu vândă baza de date referitoare la datele dvs. Taxele poștale vor fi achitate de cititor, la ridicarea coletului.

TALON DE COMANDĂ

Doresc să comand romanul *Locuri întunecate* de Gyllian Flynn la prețul de 25 lei

Nume | Prenume | CNP
Strada | Nr. | Bloc | Scara | Ap. | Sector/Județ
Cod poștal | Localitate | Număr telefon

Talonul completat se trimite la S.C. Publicațiile Flacăra SA, Piața Presei Libere nr. 1, cod poștal 013701, până la 28.02.2011 data poștei.
Datele dv. personale vor fi folosite de Publicațiile Flacăra SA numai in scopul declarat al acestui talon de comandă.
Publicațiile Flacăra SA se obligă să nu facă publice și să nu vândă baza de date referitoare la datele dvs. Taxele poștale vor fi achitate de cititor, la ridicarea coletului.

Crimescene Publishing

FLACĂRA t... TRITONIC

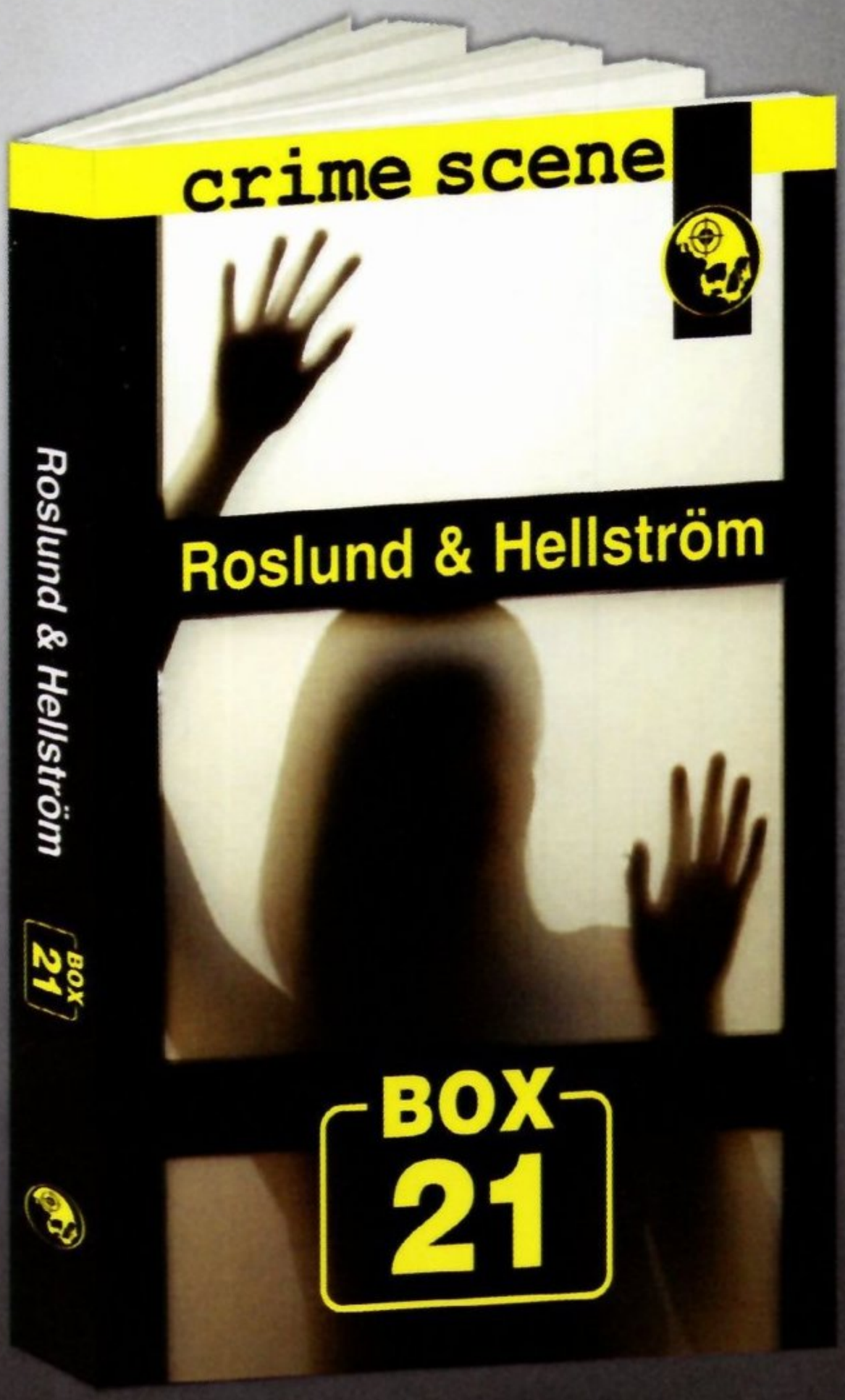

Preț special: 25 lei

Preț întreg: ~~35~~ lei

„Suedezii Roslund & Hellström debutează în Statele Unite cu o poveste remarcabilă despre pierdere, dependență și răzbunare care se desfășoară în lumea nevăzută a Stockholmului."

Publishers Weekly

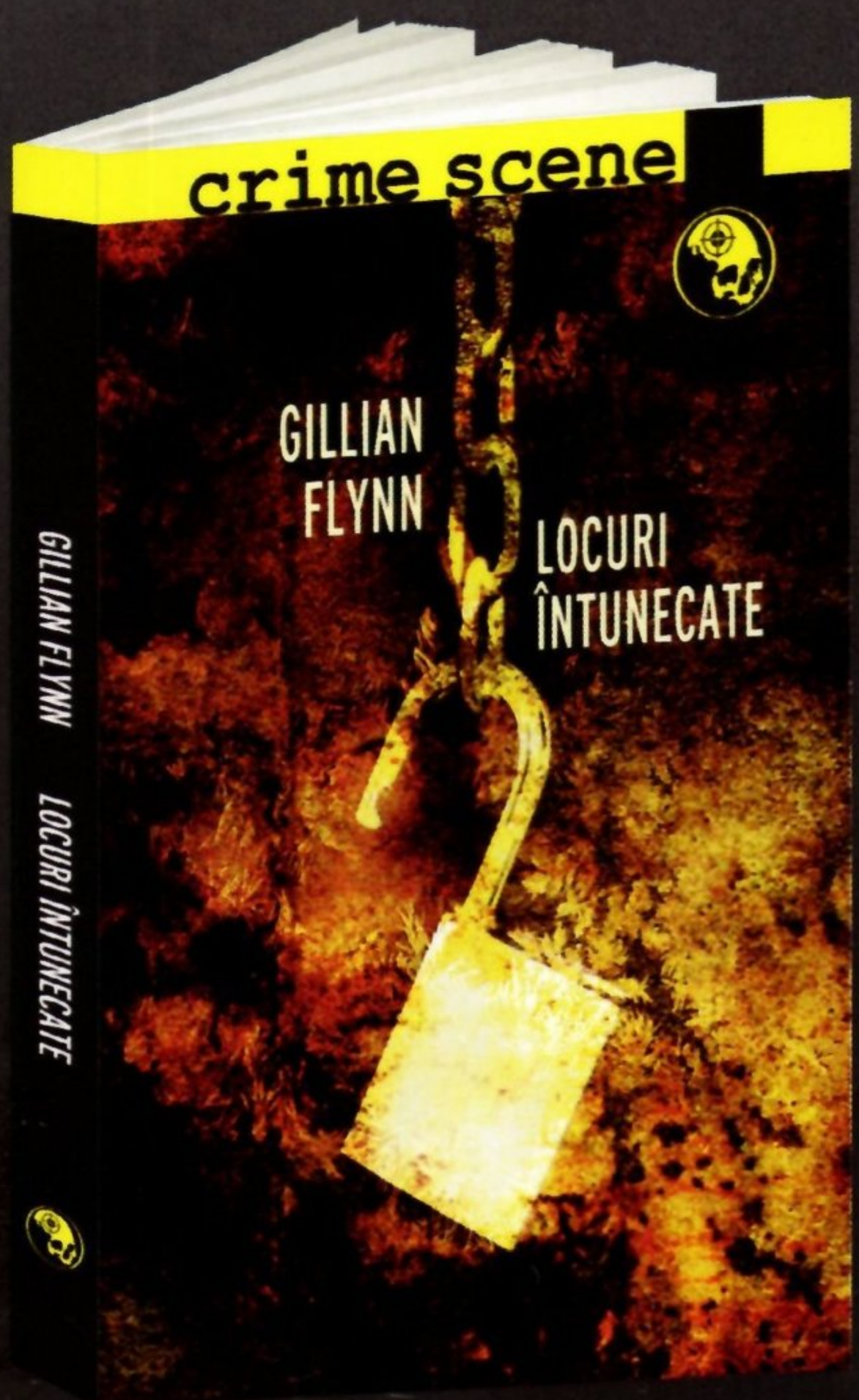

Preț special: 25 lei

Preț întreg: ~~33~~ lei

„Gillian Flynn este *the real deal*, o povestitoare abilă, acerbă și captivantă, cu o înclinație spre macabru."

Stephen King

NUMAI ÎMPREUNĂ CU REVISTA REBUS LA DOAR 7,9 LEI

începând cu luna decembrie

Cum să fii mai inteligent

puzzle-uri care te
antrenează să îți schimbi
felul în care gândești

DACĂ
gândești
RAPID
POȚI SĂ
rămâi calm
sub presiune
ieși din momente
neplăcute
te descurci
în situații
de criză

Seria Cum să fii mai inteligent

50 de puzzle-uri pentru
50 de puzzle-uri pentru
50 de puzzle-uri pentru a gândi logic
50 de puzzle-uri pentru a gândi vizual
50 de puzzle-uri pentru a gândi tactic
50 de puzzle-uri pentru a gândi lateral